

DR. P. JOSEF MIKLÍK, C. SS. R.

ŽIVOT
PANNY MARIE

CENA Kčs 45.—

OSMÉ VYDÁNÍ

Ž I V O T
B L A H O S L A V E N Ě
P A N N Y M A R I E

N A P S A L

DR. JOSEF MIKLÍK,
C. S. S. R.

Osmé vydání (24.—28. tisíc)

1 9 4 6

UN v Praze
Národní knihovna
Praha

IMPRIMI POTEST.

Pragae, die 22. Julii 1945.

P. Franc. Suchomel, C. Ss. R.,
Sup. Prov.

NIHIL OBSTAT.

P. Car. Jež, C. Ss. R.,
censor dep.

Nr. 3258.

IMPRIMATUR.

Budvicii Boh., die 27. Julii 1945.

Msgre Car. Boček,
praeses capituli cath.

Veškerá práva vyhrazena.

PŘEDMLUVA.

Když jsem r. 1928 tiskl knihu po prvé, netušil jsem, že dojde takové obliby. Již sedm vydání rozletělo se po našich vlastech a stále se hlásí noví odběratelé. Býval jsem velice dojat, když jsem čítával řádky, jimiž objednávku doprovázeli. Opravdu, nemusíme zoufat. V duši našeho lidu dřímá dosud hluboká úcta mariánská, kterou nám odkázal svatý vévoda český. Matička Boží přivede národ zase k milosrdnému Srdci Ježíšovu.

Také v tomto vydání jsem si umínil psáti jen historickou pravdu. Úmyslně jsem se vyhnul četným legendám, kterými obetkala zbožná mysl věřících velebný zjev Matky Kristovy. Zmiňuji se o nich jen v poznámkách. Zato jsem použil vydatnou měrou současných spisů rabínských, z kterých se dovídáme, jak se v té době žilo a pracovalo. Aby mohl mých studií použití i kazatel, uvedl jsem po každé prameny, z kterých jsem čerpal.

Velikou péči jsem věnoval poznámkám, kterých je přes 500. Abych nerušil klidného toku vypravování, vložil jsem do nich odchylné názory druhých vykladačů nebo odpovědi na rozličné námítky a pochybnosti. Nejsou jen ozdobou, na které by nic nezáleželo. Teprve z nich si utvoří čtenář ucelený obraz toho, co jsem chtěl říci.

Osmé vydání zůstalo nezměněno. Na přání čtenářů byly sporné otázky již dříve prostudovány neb oprá-

veny. Na vhodných místech vylíčil jsem i politické prostředí, v jakém se události staly. Obrazy svato-horské byly nahrazeny novými a pěknějšími; jsou většinou od našeho řádového malíře Fr. Maxe Schmalzla. Zato se stále nemohu odhodlati, abych přepracoval knihu po stránce slohové. Matka Boží je příliš krásná, aby bylo potřeba žebrati libivým slohem o větší úctu a lásku. Vzpomínka na prosté čtenáře z lidu byla mi rozhodujícím důvodem. Opravil jsem jenom slohové nepřesnosti, které zůstaly v prvních vydáních.

Celý čistý výtěžek bude opět věnován na výchovu budoucích kněží-misionářů. Při této příležitosti děkuji všem, kteří se nespokojili pouhou cenou knihy, nýbrž poslali větší nebo menší dary. Dobrotivý Spasitel bude jejich nejlepším odplatitelem a také jim řekne jednou blahá slova: „Cokoli jste učinili jednomu z těchto mých bratří nejmenších, mně jste učinili.“

V Obořišti u Dobříše dne 1. července 1945.

Spisovatel.

VĚNOVÁNÍ.

První moje slova jsou prosbou k Tobě, Neposkvrněná! Chci kresliti opět Tvůj svatý obraz. Ale čím déle na Tebe hledím, tím se mi zdáš krásnější a tím jasněji poznávám svou velikou slabost a neschopnost. Bude to, Matičko, obrázek malovaný neumělou rukou dítěte — ale přece jen obrázek z lásky.

Ty jsi řekla kdysi v prorockém nadšení: „Od této chvíle blahoslaviti mne budou všechna pokolení.“ (Luk. 1, 48.) Bylo o Tobě napsáno mnoho knih a přece nikdo nemůže říci, že by již vyčerpal všechnu Tvoji krásu a vypověděl všechny Tvé přednosti. Celý svět Ti pěje velebné „Zdrávas Maria“.

Proto jsem si toužebně přál, aby v tomto světovém hymnu zněla také píseň Tvých českých dětí. Ba, zdá se mi, že právě my máme svatosvatou povinnost, abychom Tě chválili více než ostatní, protože jsme Tě více potupili. Srdce mi krvácí, kdykoli si vzpomenu na 3. listopad r. 1918 v Praze. Za tento Tvůj potupený obraz chtěl bych Ti postaviti oltář v každém českém srdci, jež by nedovedla zničití žádná zloba lidská. Od Tebe, Neposkvrněná, čekám k tomuto dílu Tvoje mateřské požehnání!

1. OD VĚKŮ VYVOLENÁ.

Matka Boží měla zaujímati ve světovém plánu jedinečné postavení. Jako jitřenka oznamovala příchod nového dne a přinášela světu radostnou zprávu o Vykupiteli. Nazveme-li Krista sluncem, byla Maria měsícem, jenž rozléval své tiché světlo i v nočních temnotách. Proto od počátku připravoval Bůh lidstvo na její tajemný příchod.¹⁾

Je pravda, v Starém zákoně nacházíme dosti málo vět o Rodičce Boží. Nebylo jich ani potřeba. Stačila by jediná poznámka, že měla býti Matkou slíbeného Vykupitele, aby jí zajistila lásku všech pokolení. Božská důstojnost jejího Syna ozařovala také její postavu leskem nepopsatelným. Proto se mohu omeziti toliko na nejdůležitější události.

Jakmile byl spáchán první hřích a nad zbloudilým člověkem vyslovena kletba, zdálo se, že jeho slunko zapadlo navždycky. Brána rajská se zavřela a kolem trnité kolébky lidstva rozložila se hluboká tma. A přece Bůh nevděčného tvora neopustil. Jako hřejivý paprsek pronikla jeho duši radostná slova, jimiž sliboval světu Vykupitele a jeho lidskou Matku:

¹⁾ Tento zajímavý předmět zpracoval dosud nejlépe Schäfer, *Die Gottesmutter in der Hl. Schrift*, vyd. druhé, Freiburg, 1900; česky Vychodil, *Panna Maria v Starém zákoně předobrazena*, Hradec Králové, 1895.

Neposkvrněné Početí.

„Nepřátelství ustanovuji mezi tebou (hade) a ženou,
mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím;
ona rozdrťí hlavu tvou,
kdežto ty budeš úklady činiti její patě.“

(Gen. 3, 15.²)

Jako tiché dvojhvězdi měla provázeti prvního člověka naděje na Ježíše a Marii. I když připustíme, že tento obraz byl ještě příliš mlhavý, přece již mluvil o „Příčině naší radosti“ a nazýval ji sladkým jménem matky.

Bůh počatého díla nezanechal a doplňoval je stále rysy krásnějšími a něžnějšími. Brzy se dočítáme v posvátných knihách o tajemné holubici, která donesla do archy první pozdrav míru a pokoje. Netrvalo to dlouho a nad zemí se klenula duha, v které již nejstarší spisovatelé církevní viděli krásný předobraz Rodičky Boží.³)

Ale také pozemské osudy P. Marie počaly se zvolna vyjasňovati. Jako její svatý Syn měla býti z rodu Abrahamova (Gen. 22, 18) a z královské krve Davidovy (Mich. 5, 2). Izaiáš (7, 14) prozradil ušaslému světu její největší přednost, panenské početí Kristovo a velebnou důstojnost Bohorodičky (Iz. 9, 6). Protože měla býti jednou „Potěšením zarmoucených“ a stírati slzy ubohým, nezatajilo nebe ani její utrpení. Právě v dojemném žalu: „Bože, Bože můj, proč jsi mne opustil?“ nacházíme také zmínku o bolestné Matce Vykupitelově. (Žalm 21, 10.)

K těmto předpovědem družily se četné předobrazy, které lidstvo na její nadzemský zjev připravovaly. Její velikou svatost hlásalo rouno Gedeonovo (Soud. 6, 36—38); v zázračně hořícím keři Mojžišově viděl

²) O hlubokém významu protoevangelia a v jakém smyslu byla v něm předpověděna Panna Maria, psal jsem podrobně v Čas. katol. duchovenstva, 1921, 1 násled.

³) Srv. Summa aurea II, 991.

již sv. Ambrož⁴⁾ předobraz panenského mateřství Mariina.⁵⁾ A ještě více: že svou čistou nohou rozdrtil pyšnou hlavu pekelného Holoferna, měla hlásati světu hrdinná Judita; ctnostná Ester byla mu zárukou, že také mateřská přímluva Mariina bude u Boha všemohoucí.

Trvalo by to velice dlouho, kdybych se pouštěl do jednotlivostí. I to málo, co jsem připomněl, dokazuje jasně mou myšlenku. Ježíš a Maria nejsou jen útechou Nového zákona; již od počátku světa zářil na nebi jejich milostný zjev a sliboval lidem pokoj a odpuštění.

2. RODIČE BL. PANNY MARIE.

Zaletme v duchu dva tisíce let do minulosti. Na severu Svaté země stály, jako dva obři, vysoký Hermon a Libanon a shlížely na nesčetné pahorky, které se rozběhly jako stádo oveček po zelené Galilei nebo se rozložily po březích modrého jezera Genezaretského. Toť pozemská vlast bl. Panny Marie.

Byla opravdu rájem Palestiny a podobala se kvetoucí zahradě. Na jihozápadě rozkládala se žírná rovina Esdrelonská s hlubokou, černou ornicí; ostatek Galileje byl prostoupen mírnou pahorkatinou. Její pole byla tak úrodná, že se říkalo: „Spíše vypěstuješ

⁴⁾ Expositio in Apocalypsim 6; ML 17, 906.

⁵⁾ Podobně sv. Řehoř Nyss. (De vita Moysis; MG 44, 331) a sv. Proklus (Oratio I, 1; MG 65, 682).

tisíce oliv v Galilei než jediné dítě v Judsku⁶⁾) a božský Spasitel měl jistě na mysli Galileu, když mluvil o stonásobné úrodě zrna obilného⁷⁾ neb o velikém vzrůstu hořčice.⁸⁾ Celá krajina byla hustě obydlena. Podle židovského dějepisce Josefa Flavia⁹⁾ měla 204 hrazená města; i nejmenší z nich mělo prý 15.000 duší.¹⁰⁾ Za války židovské postavila Galilea přes 100.000 mužů.¹¹⁾

Obyvatelé živili se většinou rolnictvím, chovem četných stád nebo rybolovem. Ostatní Židé se jim rádi posmívali, poněvadž neuměli mluvit správně aramsky.¹²⁾ Protože bylo v Galilei mnoho pohanů, pokládali je za nečisté, a kde mohli, se jim vyhýbali. Ale v jejich srdci přebývala hluboká a živá víra v jednoho Boha. K němu se utíkali v svých starostech a třikrát do roka putovali do Božího chrámu v Jerusalemě. Proto se ani nedíváme, že právě z Galileje měl božský Spasitel nejvíce stoupenců.

Jejich veliká města ležela na horách. Nevšímejme si jich a pojďme do malého městečka,¹³⁾ které se

⁶⁾ Berešith Rabba 20 (42 b).

⁷⁾ Mat. 13, 3.

⁸⁾ Mat. 13, 31 a násl. Podle rabínského traktátu Pea 20 b dorůstala právě v okolí nazaretském hořčice takových rozměrů, že jejími větvemi bylo možno pokrývatí střechy menších domků.

⁹⁾ Bellum Judaicum 3, 10, 8.

¹⁰⁾ Tamtéž 3, 3, 2.

¹¹⁾ Tamtéž 2, 20, 6–8.

¹²⁾ Srv. Dalman, Grammatik des Paläst. Aramäisch, 2. vydání str. 57. Proto také poznali vojáci v domě Kaifášově galilejský původ sv. Petra (Mat. 26, 73).

¹³⁾ Městečkem je jmenují několikrát sami evangelisté (Mat. 2, 23; Luk. 1, 26 a 2, 39).

bělá na úbočí zeleného pahorku, zvaného Džebel es-Sich.¹⁴⁾ Jmenovalo se Nazaret¹⁵⁾ a říkalo se posměšně, že z Nazareta nemůže býti nic dobrého.¹⁶⁾ Ale lidé se často mýlí.

Právě v Nazaretě přebývali v polovici prvního století před Kristem zbožní manželé Jáchym¹⁷⁾ a Anna,¹⁸⁾ jež vyvolil Bůh za rodiče blahoslavené Panny Marie. Oba pocházeli z rodu královského.¹⁹⁾ Jejich praotcem byl slavný David²⁰⁾ a jejich předkové vládli kdysi nad bohatou říší. Ale od té doby se mnoho změnilo. Válkami a politickými převraty přišla královská rodina o všecko a jejich zemi spravoval krutý Herodes. Bohabojní manželé měli již jen malý domek v Nazaretě.²¹⁾ Zato byli bohatí před Bohem a jejich duše byla plna nejkrásnějších ctností.

Lidová pověst opředla jejich postavy krásnými legendami. Jáchym pásal prý svoje stáda, Anna předla doma vlnu. Co vydělali, dělili na tři části. Jednu dá-

¹⁴⁾ Vysoký 428 m.

¹⁵⁾ Jméno pochází snad od slova nacerath a znamená stráž, hlídku. Dostalo je asi pro svou polohu. Srv. Bardenhewer, Verkündigung Mariä, Freiburg, 1905, str. 63. Též Dalman, Grammatik des Paläst. Aramäisch, 2. vydání, str. 152 a 178. Později upadl Nazaret v zapomenutí; dnes je útulným městečkem s 11.000 obyvatel.

¹⁶⁾ Jan 1, 46.

¹⁷⁾ Sv. Lukáš 3, 23 ho jmenuje Heli místo delšího Heliakim. Tohoto posledního jména užívalo se často u téže osoby místo tvaru Joachim. — Srv. Judit 4, 5 a 15, 9.

¹⁸⁾ Obě jména uvádí již sv. Epifan, Adversus haereses, 70.

¹⁹⁾ Někteří spisovatelé (Summa aurea I, 190) tvrdili, že sv. Anna pocházela z kněžského rodu Leviova. Poukazovali rádi na příbuzenský poměr Panny Marie se svatou Alžbětou (Jamar, Marie, mère de Jésus, Brusel, 1872, str. 54) a mohli se dovolávat některých starších pramenů (Nicefor, Hist. Eccl. II, 3). Jejich vývody jsou však příliš nejisté; proto je ani neuvádím.

²⁰⁾ Rodokmen Jáchymův čteme u sv. Lukáše (3, 23).

²¹⁾ Některé apokryfy líčí sv. Jáchyma jako boháče; jistě neprávem.

vali chrámu v Jerusalemě, druhou dostávali chudí, vdovy a sirotci a jenom třetí si ponechávali pro sebe. A přece neměli nedostatku; jmění ponenáhu přibývalo. Pán Bůh jim žehnal.

Ale není růže bez trní a také štěstí zbožných manželů kalila veliká bolest. Neměli dětí a to bylo v té době velikou hanbou.²²⁾ Mnozí je proto pokládali za tajné hříšníky, které tíží kletba Boží a svatá Anna musela vyslechnouti mnohou štiplavou poznámku od svých šťastnějších družek.²³⁾ Ani její příbuzné Alžbětě²⁴⁾ nevedlo se lépe. Což divu, že se vroucně modlili k Pánu Bohu, aby se nad nimi smiloval. Snad použili dojemné prosby mladé Sáry, pozdější manželky Tobiášovy.²⁵⁾

„K tobě, Hospodine, obracím své líce,
k tobě oči svoje pozdvihuji.
Prosím, Pane, zbav mne pouta této potupy,
neb aspoň vezmi si mne z tohoto světa . . .

²²⁾ O neplodnosti sv. Anny mluví četní spisovatelé. V římském misálu z r. 1493 čteme doslova:

„Altissima providente,
cuncta recte disponente
Dei sapientia,
uno nexu perjugatis,
Joachim et Anna gratis
juga sunt sterilia.“

²³⁾ Jak uměly hebrejské ženy ztrpčiti osud takovým neplodným, máme dosti dokladů v Písmě svatém. Srv. na příklad žiravý posměch služky Sářiny v knize Tobiášově (3, 9—10).

²⁴⁾ Poněvadž sv. Lukáš 1, 5 praví, že Alžběta byla z dcer Aronových, mohly býti nanejvýš nevlastními sestrami. Že obě rodiny byly příbuzné, nepůsobí obtíží; bylť Nazaret počítán mezi města kněžská. Srv. Dalman, Orte und Wege Jesu, vyd. 2., Gütersloh, 1921, str. 47.

²⁵⁾ Tob. 3, 13—23.

Vždyť ty nekocháš se v našem umírání,
ale po bouři činíš, že je ticho zase,
po pláči a kvílení vléváš radost.“

Ale zdálo se, jako by nebe jejich úpěnlivých proseb ani neslyšelo. Léta plynula a čím dále bylo tím méně naděje, že jejich modlitby budou splněny.²⁶⁾ A přece se blížila doba, kdy podle prorockých předpovědí měl přijít očekávaný Vykupitel. Stále toužebněji zněly hlasy spravedlivých: „Kde jsou, Pane, bývalé milosti Tvoje, na které přísahals Davidu při své věrnosti?“²⁷⁾ „Vzpomeň, Pane, na svá slitování!“²⁸⁾ „Rosu dejte, nebesa, shůry a oblakové dštěte spravedlivého! Otevři se, země, a vypuť Spasitele!“²⁹⁾

V této bolesti vzpomněli si svatí manželé na starozákonní matku Samuelovu a za jejím příkladem učinili slavný slib, že obětují své dítě Pánu Bohu, bude-li jejich vroucí přání splněno.³⁰⁾ Proto odešel Jáchym do Jerusalema, aby tam přinesl prosebnou oběť. Když se loučil s Annou, netušil, že se mu právě v chrámě dostane největšího pokoření a nejbolestnější potupy.

Když se blížil se svým darem k oltáři, poznal prý ho jeden z kněží a hněvivě se na něho přede všemi osopil, jak se opovazuje přistoupiti k oltáři Hospodi-

²⁶⁾ Proč Bůh dopustil na svaté manžele tak těžkou zkoušku, vysvětlovali rozličně. Nejlépe se mi zamlouvá myšlenka (Summa aurea I, 217), že se trpělivostí a dlouhými modlitbami měli stát vhodnějšími nástroji v rukou Božích.

²⁷⁾ Žalm 88, 50.

²⁸⁾ Žalm 24, 6.

²⁹⁾ Izaiáš 45, 8.

³⁰⁾ Evangelium de nativitate Mariae, 1—2.

novu. Či zapomněl, že Bůh zlořečí³¹⁾ každému Izraelitovi, který nemá dítě? — a vyhnal ho z chrámu.³²⁾

Bohaté slzy vytryskly těžce zkoušenému muži z očí,³³⁾ když odcházel z brány chrámové. Kdo by mu měl za zlé, že se již nevrátil do Nazareta? Odešel k svým stádům a zahnal je hluboko do hor, aby se s nikým ani nesetkal. Zdálo se mu, že je opuštěn ode všech, a přece, když nouze nejvyšší, bývá pomoc Boží nejbližší. Právě na poušti zjevil se mu anděl³⁴⁾ a oznámil mu radostnou novinu. Jeho dlouholeté modlitby byly vyslyšeny a Jáchym měl se stát šťastným otcem — blahoslavené Panny Marie.³⁵⁾

3. NAROZENÍ PANNY MARIE.

Předpověď andělova se brzy naplnila³⁶⁾ a sv. Anna stala se matkou. V rodině sv. Jáchyma bylo opět

³¹⁾ O tomto zlořečení nemluví Písmo sv. nikde. A přece máme četné svědky, kteří nám dokazují toto přesvědčení tehdejší doby. Pravděpodobně vyvozovali je rabíni z Ex. 23, 26, Deut. 7, 14 a zvláště z Iz. 31, 9 — podle textu řeckého.

³²⁾ Protoevangelium Jacobi, 9.

³³⁾ O této události dovidáme se ovšem jenom z evangelií apokryfních; je však velice možné, že nám dochovala původní tradici. Aspoň nikde nenacházíme nic podobného, z čeho bychom mohli usuzovati, že spisovatelé těchto evangelií napodobili vzory cizí.

³⁴⁾ Ani o tomto zjevení nemáme zpráv zaručených; je však více než pravděpodobné. Bylo-li zvěstováno narození Samsonovo (Soudc. 13, 3) a Janovo (Luk. 1, 11), tím spíše se toho můžeme domýšleti o matce Spasitelově.

³⁵⁾ Historia de nativitate Mariae, 2—3.

³⁶⁾ Tradice východní i západní cirkve udává důsledně 8. prosinec pro početí Panny Marie a nemáme důvodu, proč bychom o její pravdivosti pochybovali. O devět měsíců později — 8. září — slavíme její narození.

slunno a jasno; i pro ně byla Maria *příčinou radosti*. Podle tehdejšího zvyku³⁷⁾ skrývala šťastná matka svůj pozhnaný stav a varovala se pečlivě všech pokrmů a nápojů, které byly pokládány za škodlivé.³⁸⁾ Zato s něžnou láskou chystala potřebné prádélko a v duchu si malovala nejkrásnějšími barvami podobu svého dítěte. Ještě nikdy nezdály se jí dny a měsíce tak dlouhé jako právě nyní. Již tehdy obětovala Bohu své dítě a vroucně mu děkovala, že shlédl na ponížení své služebnice.

Konečně nadešel šťastný den a sv. Anna povila dcerušku. Jak bylo u Židů zvykem, odnesly ženy novorozeně do sousední světnice a položily je otci na klín. Pln radosti³⁹⁾ zlíbal sv. Jáchym dítě Bohem slíbené a tím je přijal do své rodiny.⁴⁰⁾ Jeho srdce přetévalo nevýslovným štěstím a v svém nadšení slíbil Bohu velkou děkovnou oběť. Zatím co ženy ukládaly dítě do kolébky, šel do zahrady a zasadil pamětní stromek piniový — jak bylo tehdy krásným zvykem.⁴¹⁾ Po chvíli se ustrojil a odešel pozvati svoje

³⁷⁾ Srv. stejnou poznámku o sv. Alžbětě (Luk. 1, 24) a traktát b. Jebamoth 42 a.

³⁸⁾ Již tehdy věděli, že duševní a tělesný stav matčin má veliký vliv na zdraví dítěte; proto se vyhýbali všemu, co dráždilo a rozčilovalo. Kdyby matka jedla mnoho hořčice, mělo by prý její dítě nemocné oči; po pivě bývaly prý děti černé a tmavé. Naproti tomu petržel a citron budoucím dětem velice prospívaly a činily je krásnými a zdravými. Srv. Krauss, Talmudische Archäologie, Lipsko, 1911, II., str. 3.

³⁹⁾ S jakou radostí vítával otec své první dítě, dovídáme se z talmudu. Kdosi prodal pluh i voly, jen aby mohl svému potomku koupiti nové, krásné plénky. Thr. R. 1, 16.

⁴⁰⁾ Když otec dítě odstrčil a k němu se neznal, prohlašoval, že je za své neuznává. Krauss, Talmudische Archäologie, II., str. 6. Srv. žalm 21, 11.

⁴¹⁾ Hochovi se sázel stromek cedrový. Srv. babyl. Gittin 57 a.

Narození Panny Marie.

známé a přátele na večer k malé rodinné slavnosti.

Vraťme se zatím ke šťastné matce! Když uviděla opět své dítě v kolébce, nemohla se již zdržeti. Její duše byla příliš dojata, aby mohla mlčeti. Plna radosti pozvedla své oči k nebesům a se slzami zapěla děkovnou píseň matky Samuelovy:⁴²⁾

„Plesá srdce mé z Hospodina,
povýšen jest roh⁴³⁾ můj od Boha mého.
Mluví má ústa k mým nepřítelům,⁴⁴⁾
ano, radost mám, žes mi přispěl.
Není svatého jako je Hospodin,
— není jiného kromě tebe —
a není silného, jako je Bůh náš.“

(1. Král. 2, 1—2.)

Večer sešli se pozvaní hosté, aby dali dítěmu jméno.⁴⁵⁾ Na východě nebylo jméno prázdným zvu-

⁴²⁾ Samuelova matka slula také Anna. Dlouhá léta byla neplodná a mnoho pro to vytrpěla. Konečně si vyprosila na Bohu Samuele. Její píseň modlivaly se matky židovské velice rády. Také Panna Maria složila podle ní svoje: „Velebí duše má Hospodina.“

⁴³⁾ Roh je v bibli znamením moci, síly a vážnosti. Nemocné zvíře svěšuje hlavu a tedy i rohy; když se uzdraví, vztyčuje zase hlavu. Člověk jedná podobně. Srv. Hejčl, Bible česká I., 740.

⁴⁴⁾ Myslí ty, kteří se jí dříve pro její neplodnost posmívali.

⁴⁵⁾ Hoši dostávali jméno osmého dne při obřízce. Srv. Luk. 2, 21. Dříve se domnívali, že Maria dostala jméno teprve 14 dní po narození, a dovolávali se Lev. 12, 5. Srv. Jamar, Marie, mère de Jésus, Brusel, 1872, str. 85. Z moderních pokládá tuto myšlenku aspoň za pravděpodobnou Hummelauer (Commentarius in Exodum et Leviticum, Paříž, 1897, str. 435) a Hejčl (Bible česká I., str. 301). Ve středověku slavili podle toho svátek Jména Panny Marie teprve 22. září. Naproti tomu dokazují současné spisy rabínské (srv. Krauss, Talmudische Archäologie, Lipsko, 1911, II., str. 12) správnost našeho výkladu.

kem⁴⁶⁾ a rodiče dlouho uvažovali, jak se má dítě nazývat.⁴⁷⁾ Obyčejně je brávali z okolností, za kterých se dítě narodilo, nebo od některého slavného předka rodiny.⁴⁸⁾ Také pozvaní přátelé navrhovali pro malou dcerušku rozličná jména a byli velice překvapeni, když povstal Jáchym a slavnostně prohlásil, že samo nebe⁴⁹⁾ dalo již jejich malému dítěmu jméno Maria, česky Bohumila.⁵⁰⁾

Snadno si představíme, s jakou radostí ukazovala šťastná matka svaté dítě jednotlivým hostům, kteří jí blahopřáli.⁵¹⁾ A ku podivu! Čím více hleděli v jeho spící tvářinky, tím mocněji je k němu cosi pudilo, tím radostněji bilo jejich srdce a mimoděk povstávala v duši otázka: „Čím asi bude toto dítě?“⁵²⁾ Ó kdyby byli aspoň tušili, že stojí před budoucí Matkou Vykupitelovou!

Slavnost prvního dne končila.⁵³⁾ Pozvaní hosté se zvolna rozcházelí a v domku zavládlo posvátné ticho.

⁴⁶⁾ Zvláště u dívek záleželo mnoho na krásném jméně. Při vypočítávání výbavy upozorňovalo se také, že má krásné jméno.

⁴⁷⁾ Traktát Tanchuma, Ha'azinu 7 výslovně praví, že rodiče si mají jméno dítěte dobře rozmyslet, poněvadž je velice důležité. Proto rozumíme, proč dával vynikajícím lidem jméno sám Bůh; také Pán Ježíš změnil jméno sv. Petra, když ho ustanovil hlavou své církve.

⁴⁸⁾ Traktát Kethub. 2, 6. Proto srovnej udívenou otázku u sv. Luk. 1, 61: „Žádný se tak nejmenuje z tvé rodiny.“

⁴⁹⁾ Písmo svaté se o této okolnosti nikde nezmiňuje a přece o ní nepochybuje nikdo. Bylo zjeveno jméno Janovo; tím spíše se toho domýšlíme pro budoucí Matku Spasitelovu.

⁵⁰⁾ Židovsky znělo Mirjam. Již mnoho knih bylo napsáno o významu tohoto posvátného jména. Dnešní a nejlepší výklad: „Bohumila“ pochází od Františka Zorella T. J., Zeitschrift für die kathol. Theologie, 1906, str. 356 a násl.

⁵¹⁾ Srv. Luk. 1, 58.

⁵²⁾ Srv. Luk. 1, 66.

⁵³⁾ Trvala celkem týden. Srv. Nachmani, Thorath ha'adam, 35, b.

Jenom hliněná lampička rozlévala své žlutavé světlo po útulné světničce a po spícím dítěti.

Zbožná duše! Přistup také ty k její kolébce, tak tichounce, aby ji neprobudila, pozdvihni jemný závoj, který zahaluje její hlavinku, a zadívej se pozorně do její tvářičky! Vidíš slaboučké dítě, jaké můžeš spatřiti kdekoli. Ale víra svatá ti praví, že je to budoucí Královna nebes a velebná Matka Spasitelova. A kdyby se před tvýma očima rozhrnul tajemný závoj, který nám zastírá věci božské, viděla bys, že se v tomto malém těle skrývá nejkrásnější duše, jaká vyšla do té doby z rukou Božích. Proto neodcházej, sepni zbožně ruce a šepť vroucně, ale nadšeně: „Zdrávas Maria, milosti plná!“ A neboj se, že řekneš mnoho! Tisíce andělů a miliony lidí budou po tobě opakovati tento jásavý pozdrav. Nasyt svou duši její liliovou nevinností, které neposkvrnil ani stín hříchu dědičného, a vpiš si hluboko do srdce vážná slova Kristova: „Nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského!“ (Mat. 18, 3.)

Když bylo dítěti osmdesát dní,⁵⁴⁾ vydala se sv. Anna na dalekou cestu do Jerusalema, aby se v chrámě očistila, dostala kněžské požehnání a přinesla předepsanou oběť⁵⁵⁾

Pokorně se postavila mezi ostatní matky u chrámové brány Nikanorovy; v jedné ruce držela dvě hrdličky, v druhé vedla ročního beránka. Po chvíli

⁵⁴⁾ Při narození hochu konal se „úvod“ již čtyřicátého dne. Proč byl tento rozdíl, nevíme. Srv. Döllner, Die Reinheits- und Speisegesetze des A. T., Münster 1917, str. 12 a násl.

⁵⁵⁾ Lev 12, 5 a násl.

Dívka Maria.

přišel kněz, vykonal nad ní předepsané modlitby a uvedl ji do nádvoří chrámového. Tam odevzdala svatá matka svoje dary kněžím, aby je obětovali Pánu Bohu. Hrdličky byly zabity a vhozeny do posvátného ohně, který hořel na oltáři.⁵⁶⁾ Také beránek byl usmrcen a celý spálen.

Vesele plápolal oltářní oheň, ale svatá matka si ho nevšímala. Padla zbožně na kolena, rozpjala ruce a vroucně děkovala Bohu za veliké dobrodiní, které jí prokázal. Jen nerada opouštěla posvátná místa a vracela se do tichého Nazareta.

Dítě rostlo a sílilo a sv. Anna počala je záhy zvykati na obyčejnou stravu židovských nemluvňátek — na med a máslo.⁵⁷⁾ V malé světničce bylo útulno a veselo. Často přicházel sv. Jáchym, aby se potěšil se svým miláčkem. Když dítě počalo žvatlati, spínala sv. Anna jeho útlé ručky a učila je prvním, kratinkým modlitbám. Děti na východě brzy dorůstají a maličká uměla brzy mluvit a obveselovala všechny svými dětskými nápady. Jak bylo v Svaté zemi zvykem, kojila také sv. Anna své dítě po celá tři léta.⁵⁸⁾

Zdálo by se, že radost zbožných rodičů nemohlo zkazit nic na světě, a přece čím dále, tím více se zatemňovalo v duši sv. Jáchyma a sv. Anny. Koncem

⁵⁶⁾ Písmo sv. (Lev. 12, 6) vypočítává na prvním místě beránka; asi proto, poněvadž byl dražší a vzácnější. Pořad obětí byl takový, jak naznačeno v článku. Srv. Keil, Handbuch der bibl. Archäologie, 2. vyd. 1875, str. 321.

⁵⁷⁾ Srv. podobnou předpověď o Kristu Pánu u Is. 7, 15.

⁵⁸⁾ Proto pravila matka Machabejská svému synu: „Smiluj se nade mnou, která jsem po tři léta ti mléko dávala.“ (2. Mach. 7, 27.) Talmud (Nidda, 2, 1; 642, 20) vypravuje o matkách, které kojily své děti celých pět let. Avšak to byla výjimka.

třetího roku měli se odloučiti od svého jediného⁵⁹⁾ pokladu a obětovati jej chrámu, jak slíbili.

4. V CHRÁMĚ JERUSALEMSKÉM.

Rychle se blížil třetí rok ke konci.⁶⁰⁾ Svaté dítě stalo se zatím miláčkem všech a již pouhá vzpomínka na brzké rozloučení zraňovala hluboko citlivou duši sv. Anny. Ale po každé ji napadla vážná slova Písma sv.: „Slíbil-lis co Bohu, neprodlévej to splniti.“ (Kaz. 5, 3.) V hluboké pokoře sklonila světice po každé hlavu a šeptala: „Sliby své Pánu (dané) splním před veškerým lidem jeho.“ (Žalm 115, 5.)

Sv. Anna dlouho se nemohla odhodlati, aby pověděla milované dívence o svém slibu. Bála se, aby jí nezarmoutila. Až jednoho dne byly samy doma. Zavolala k sobě svoje dítě, přivinula je na svá rozechvělá prsa a se slzami v očích jí vypravovala, že se musí

⁵⁹⁾ Že Panna Maria byla jediným dítětem svatých rodičů, pokládá se dnes za úplně jisté. Srv. A. Rocchi, Le glorie di S. Gioachino, Grotta Ferrata, 1878. — Sv. Jan (19, 25) ovšem praví: „Stála pak blízko kříže Ježíšova... sestra matky jeho Marie, (manželka) Kleofášová.“ Avšak slovo „sestra“ znamená v Písmě sv. každou příbuznou. Jinak bychom musili uznati, že rodina sv. Jáchyma měla dvě dcery Marie. Srv. Sýkoru, Bible česká 1921, IV., str. 116.

⁶⁰⁾ Někomu snad se bude zdáti tento údaj málo pravděpodobný a přece je možný. Děti na východě dospívají dříve než u nás. Také matka Samuelova obětovala svého syna již v třetím roce (1. Král. 1, 22 a násl.; srv. Lev 27, 1). Totéž tvrdí sv. Germán (Oratio de oblatione Deiparae, 2; Mig. G. 98, 294) a sv. Řehoř Nyss. (Oratio de nativitate Domini, Mig. G. 46, 1139). Souhlasně apokryfní Protoevangelium Jacobi, 7 a Evangelium de Nativitate Mariae, 6. Církevní tradici schválil Benedikt XIV., De festis, II, 14, 2.

brzy rozloučiti. Malá Maria nebyla ani dost málo překvapena. Právě naopak! Její čistá duše již dávno toužila po tom, aby směla jako holubička zaletěti k oltáři Božímu. (Žalm 83, 4.) Proto — podle slov žalmu — skoro hlasitě zaplesala, když se jí řeklo: „Půjdeme do domu Páně.“ (Žalm 121, 1.)

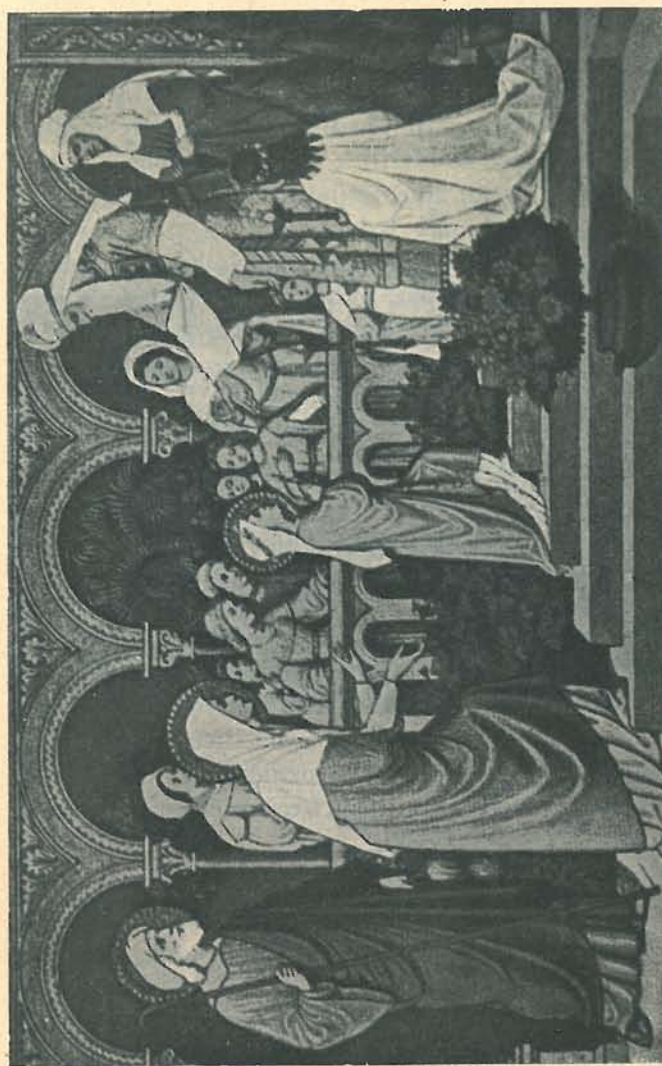
Sv. Anna chystala potřebnou výbavu. Se sv. Jáchymem smluvila, že o velikonocích⁶¹⁾ zavedou své dítě do Jerusalema. Zatím se Panna Maria rozloučila se svými příbuznými a s ostatními družkami. Ztráceli ji velice neradi. Všichni jí blahopřáli, aby se k nim opět brzy šťastně navrátila.

Rychle se blížily svátky velikonoční, o nichž měli všichni mužové jíti na pout do Jerusalema.⁶²⁾ Denně procházely Nazaretem zbožné zástupy a za zpěvu písní a žalmů ztrácely se opět v okolních horách. Také sv. Jáchym a sv. Anna přidali se k jednomu průvodu i se svým milovaným dítětem Marií.

Když došli na vršek, ohlédla se dívčinka ještě jedenkrát na svoji rodnou vesničku, která se tulila k zelené horské stráni. Vzpomněla na svoje krásné dětství. Zda-li jí ještě uvidí? Do očí se jí vedraly slzy. Její malé srdce také pocítilo hořkost loučení; ale jen na okamžik. Rychle se obrátila a sestupovala s rodiči do roviny Esdrelonské, která stála právě

⁶¹⁾ Církev koná slavnost tu teprve 21. listopadu, avšak z toho nelyne, že se obětování stalo opravdu toho dne. (Srv. Benedikt XIV, De festis II, 14, 8.) Také tradice je velice nejasná. První stopy svátku nacházíme na východě teprve v 6. a 7. stol.; na západě zaveden svátek až r. 1372 (Guéranger-Schneider, Das Kirchenjahr, sv. 26., str. 376). Proto dáváme přednost velikonocům. Je také málo pravděpodobné, že by sv. Jáchym šel měsíc po slavnosti stánek znova do Jerusalema. Vzpomeň, že obojí cesta trvala aspoň týden.

⁶²⁾ Deut. 16, 16.

Obětování Panny Marie v chrámě.

v plném květu. Na polích se vlnila bohatá úroda, tu a tam klonil již ječmen svoje zlaté klasy.⁶³⁾ Ptáci radostně zpívali, jako by vítali budoucí Královnu světa. Zato v duši sv. rodičů ukládal se černý mrak a houští, čím více se blížili k sv. městu.

Opusťme zatím zbožné poutníky a zaleťme v duchu do Jerusalema! Kdybychom si představovali pohádkově krásné město, jak nám je kdysi malovala naše dětská obrazivost, byli bychom velice zklamáni.⁶⁴⁾ Tehdejší uličky jerusalemské byly těsné a křivolaké, půda v nich brzy stoupala, brzy se opět hluboko skláněla. Protože nebylo dlažby, kryla je vrstva prachu,⁶⁵⁾ který se zvedal při každém kroku a naplňoval okolní vzduch. Ještě tísnivěji působilo, že okna skoro všech domů byla obrácena do dvora; cizinci se zdálo, že kráčí mezi dvěma vysokými stěnami, které mu bránily v rozhledu.

Kolem nás valí se zástupy věřících a všichni stoupají po mramorových schodech do chrámu. Pojdme za nimi! Po chvíli stojíme před branou. Ještě několik kroků a jsme v rozsáhlém nádvoří.

Chrámu podobal se zhruba basilice svatohorské. Tam, kde jsou ambity, byly rozmanité budovy: skladiště, školy a byty pro kněží, kteří měli právě službu.

⁶³⁾ Kolem velikonoce sklízí se v Svaté zemi ječmen. Podle starého zvyku (Lev 23, 9 a násl.) obětoval kněz v druhý den velikonoční Pánu Bohu ječmenný snopek — jako prvotiny.

⁶⁴⁾ Jest ovšem pravda, že žalmista žasl nad krásou Jerusalema (47, 3) a divil se jeho výstavnosti (121, 3) — avšak tehdejší lidé měli skromnější měřítko. Z vykopávek se na př. dovidáme, že obávané Jericho bylo možno obejít ve čtvrt hodině (800 m) a většina jeho domků byla 3 m dlouhá a 2 m široká.

⁶⁵⁾ Bylo sice nařízeno (b Pesachim 7 a), aby se před svátky ulice denně zametaly — ale s výsledkem nepatrným.

Na jednom místě byla okna hustě zamřížovaná. Toť vychovávací ústav pro dívky, dnes bychom řekli pensionát.⁶⁶⁾ Právě sem vedla sv. Anna svou malou dceřušku. Vejděme a všimněme si pozorněji života, který tam panoval.⁶⁷⁾

V první chvíli jsme až překvapeni posvátným tichem a klidem, který nás ovanul. Jen slabě doléhá sem hluk z ulice a z nádvoří chrámového. Po obou stranách chodby táhnou se řady malých pokojíků určených pro chrámové dívky, zde vychovávané. Není je viděti. Čtou právě ve velké síni Písmo svaté a jejich představená, jménem Anna,⁶⁸⁾ vysvětluje jim jeho nejasné věty. Několik zbožných žen a starších vdov má dozor a zasvěcuje chovanky do jejich povinností.⁶⁹⁾

Denní život v ústavě byl přesně rozdělen mezi práci a modlitbu. Sotva se ráno ukázalo zlaté slunko, vstaly, vykonaly předepsanou modlitbu a šly k ranní bohoslužbě do chrámu. Při ní poslouchaly čtení Pís-

⁶⁶⁾ V jiném oddělení vychovávali hoši pod dozorem kněží. (Srv. Rabbi Azarias, Imre binah, kap. 60.) Někteří spisovatelé se osmělili prohlásiti tyto údaje za zbožné legendy, ale bez úspěchu. Historická svědectví jsou příliš jasná. Počátek ústavu třeba hledati již v dobách Mojžíšových. (Srv. Ex. 38, 8 a 1. Král. 2, 22. Ani přestavbou Herodovou se nic nezměnilo. Podle Josefa Flavia (Antiqu. 15, 11, 1) stavělo se po částech, takže bohoslužba nebyla ani na den přerušena.)

⁶⁷⁾ Právem vidí tu někteří spisovatelé kolébku dnešních klášterů.

⁶⁸⁾ Tento názor jest velice pravděpodobný po všem, co o ní vypravuje sv. Lukáš (2, 36 a násl.). Dozor nad zasvěcenými dívkami byl opravdu součástí služby chrámové. Podobně tvrdí v svých zjeveních Marie z Agredy (Die geistliche Stadt Gottes, 1907, I. str. 422) a Kateřina Emmerichová (Život Panny Marie, přeložil Fencl, str. 160).

⁶⁹⁾ Dívky pocházely většinou z bohatších a vznešených rodin israelských.

ma sv. a kázání, někdy pomáhaly při zpěvu žalmů.⁷⁰⁾ Jiné tloukly na bubínky a doprovázely chrámovou hudbu.⁷¹⁾ — Po kostele bylo několik hodin práce. Některé zametaly nádvoří chrámové, nebo čistily posvátné nádoby,⁷²⁾ jiné praly kostelní roucha, zatím co starší vyšivaly stříbrnými a zlatými nitkami posvátné šaty pro kněží.⁷³⁾ Při odpolední bohoslužbě zpívaly opět. Po ní čekala na ně nejtěžší práce: aby namlely pšeničné mouky pro druhý den.⁷⁴⁾

Při večerní bohoslužbě zpívaly a dostávaly slavné požehnání,⁷⁵⁾ potom pomáhaly starší dívky strojiti večeri pro kněží.⁷⁶⁾ Tak jim plynul den po dni ve zbožnosti a nevinnosti.⁷⁷⁾

⁷⁰⁾ Některé žalmy zpívaly samy. Byl to na příklad radostný žalm 4. „Bůh je moje útočiště a síla,“ anebo děkovný žalm 9. „Chci tobě děkovat, Pane, celým srdcem.“ Při slavnostních průvodech bohoslužebných zesilovaly posvátný zpěv.

⁷¹⁾ Srv. na př. Žalm 67, 26.

⁷²⁾ Avšak jen vedlejší. Vlastní posvátné nádoby svěřeno levitům a kněžím.

⁷³⁾ Také v četných pohanských chrámech konaly tyto práce dívky, které tam rodiče obětovali (*Revue des sciences philosophiques et theologiques* 1913, 726 a násl.). Podobně tomu bylo i v rodišti Abrahamově. Srv. Legrain, *Le temps des rois d'Ur*, Paříž, 1912, str. 55 a násl.

⁷⁴⁾ Nebylo-li k večeru slyšeti v městě mlýnky, bylo to znamením neštěstí nebo pohromy, která obyvatelstvo stihla. (Srv. *Zjev.* 18, 22.) Ke každé oběti krvavé přidávalo se trochu mouky a vína. Bylo to předobrazem mše svaté, která čerpá svou sílu z krvavé smrti Kristovy na kříži. (Srv. Hejčl, *Bible čes. I.*, str. 276.)

⁷⁵⁾ Slova, kterými se udělovalo požehnání, čteme v *Num.* 6, 24—26.

⁷⁶⁾ Podle zákona Mojžíšova (*Lev* 7, 31) dostávali kněží z každé oběti určitý podíl; z nich strojila se večere pro ty, kteří měli práve službu. — Tak se přiučily dívky všem domácím pracím a bývaly z nich hledané hospodyně a manželky.

⁷⁷⁾ Jen tak pochopíme odpor, s jakým vypravuje *Písmo sv.*, že se synové Heliovi odvážili sváděti tyto zasvěcené duše k hříchu. (Srv. *1. Král.* 2, 22.)

Než vraťme se k svatým poutníkům! Právě vstupují do velikého nádvoří chrámového. Podle krásného zvyku vítají je přítomní slovy: „Požehnání buďte, kteří přicházíte ve jménu Páně.“⁷⁸⁾ Žehnáme vám z domu Hospodinova.⁷⁹⁾ Na pozdrav se odpovídalo: „Bůh je Hospodin a zazářil nám.“⁸⁰⁾ Jak bylo obyčejem, padli příchozí na tvář a poklonili se směrem k chrámu.

Co se dalo v tu chvíli v duši svatého dítěte? Nevíme. Ale jistě nechybíme, když řekneme, že se jeho nitrem chvěla ještě slova poutnické písně, kterou slyšelo cestou tolikrát zpívati: „Jak jsou milé příbytky tvé, Hospodine zástupů! . . . Ano, den jeden v tvých nádvořích lepší než tisíce jiných. Lépe být na prahu domu Božího, nežli bydlet v stanech hříšníků. (*Žalm* 83, 1 a 11.)

Sv. Jáchym zatím odešel, aby koupil beránka;⁸¹⁾ měl se obětovati za každou dívku, která vstupovala do služby chrámové. Po krátké modlitbě odešla sv. Anna se svou dceruškou do vnitřního nádvoří, určeného pro ženy, vystoupila po 15 mramorových schodech⁸²⁾ a stanula před velikou branou Nikanorovou.⁸³⁾ Byla 25 m vysoká a 20 m široká.⁸⁴⁾ Jenom

⁷⁸⁾ Podobně vítaly zbožné zástupy Pána Ježíše při jeho slavném vjezdu do chrámu. (Srv. *Mat.* 21, 9.)

⁷⁹⁾ *Žalm* 117, 26.

⁸⁰⁾ *Žalm* 117, 27. Obličej zasmušilý prozrazuje hněv; jasná tvář je důkazem přízně a lásky. (Srv. *Žalm* 4, 7.)

⁸¹⁾ U hochů bylo zvykem obětovati tříletého býčka, míru mouky (36.4 l) a džbán vína. (Srv. *1. Král.* 2, 24) Či to učinila jen matka Samuelova? Jistoty o tom nemáme.

⁸²⁾ *Josef*, *Bellum Jud.*, 5, 5, 3 a *Middoth*, 2, 5.

⁸³⁾ Některé badatelé kladou však bránu Nikanorovu na východní stranu nádvoří. (Srv. *Dalman*, *Orte und Wege Jesu*, vyd. II., *Gütersloh*, 1921, str. 242.)

⁸⁴⁾ Její měděná vrata muselo otvírati 20 mužů.

několik kroků před nimi hořel na zápalném oltáři posvátný oheň a za ním bylo viděti drahocennou oponu, která zastírala vchod do svatyně.⁸⁵⁾

Po chvíli přišel také sv. Jáchym a celá rodina byla zbožně přítomna oběti, která se spalovala na oltáři — za jejich milované dítě. Ještě jednou se hluboce poklonili a kráčeli k oddělení, v němž bydlely chrámové dívky. Jak prudce bušilo srdce sv. rodičů, když vstupovali na místo, kde měla jejich dceruška prožiti celé svoje mládí. Přáli si mluvit s představenou chrámové školy, s prorokyní Annou.

Přišla za chvíli. Se zálibou dívala se na krásnou dívku, jež před ní klečela v bílých šatech, s modrým pásem,⁸⁶⁾ s věnečkem na hlavě, a prosila za přijetí. Tušila sv. žena, že vidí před sebou budoucí Matku Vykupitelovu? Nevíme. Přece ji však přijala velice ráda a vroucně ji objala. Slibovala, že jí bude hodnou matkou, a vyzvala ji, aby se rozloučila se svými rodiči — slovy žalmu:⁸⁷⁾ „Slyš, dcero, viz a nakloň ucho: zapomeň na svůj národ a domov, aby Král zatoužil po tvé kráse.“⁸⁸⁾

Kdo by mohl vypsati bolest, která drásala citlivé

⁸⁵⁾ Dalman, Orte und Wege Jesu, str. 254, se domnívá, že se právě tato opona při smrti Páně roztrhla. Jak uvidíme, pracovala o ní také Matka Boží. Podle Josefa Flavia (Bellum 5, 5, 4) měřil vchod do svatyně 16×25 loket. Opona byla asi stejně veliká.

⁸⁶⁾ Židovské dívky nosily takové šaty velice rády. Je pozoruhodné, že právě tyto barvy zvolila si Panna Maria lurdská. Z toho můžeme souditi, že dosud vzpomíná ráda na svůj pobyt v chrámě a pokládá právě tato léta za nejkrásnější dobu svého pozemského života.

⁸⁷⁾ Žalm 44 vypisuje duchovní spojení mezi Bohem a každou milující duší. Hodil se proto dobře k této příležitosti.

⁸⁸⁾ Žalm 44, 11.

srdce sv. rodičů, když jejich dítě k nim přistoupilo, děkovalo jim za jejich lásku a prosilo za požehnání. Bohaté slzy stékaly po jejich ustaraných tvářích, když kladli ruce na hlavu milované dcerušky a přerývaným hlasem pronášeli požehnání. Ještě jedno vroucí políbení, ještě jeden dlouhý pohled a brána se zavřela — za jejich pokladem.

Teprve nyní pocítili celou bolest svého rozloučení. Dlouho tu stáli. Bylo jim tak smutno, tak nevýslovně smutno! Konečně odešli a po svátcích vrátili se do Nazareta. Pomalu jim ubíhala cesta. Zdálo se, jako by právě pochovali své jediné štěstí. —

A Maria? Představená ji odvedla a ukázala světličku, kde měla přebývat. Když osaměla — jak vypravuje zbožná legenda — padla na kolena, zlíbala zemi a vroucně se modlila: „Tot můj úděl na věčné časy; zde chci bydleti, neb jsem si jej zvolila“ (Žalm 131, 14) a úplně se obětovala službě Boží.

5. SLIB PANENSTVÍ.

Maria v ústavě brzy zdomácněla. Ráda konala drobné práce, které jí ukládali, ale jejím největším štěstím byl Bůh. Vábil ji k sobě neodolatelně a zbožná dívka otevřela úplně svou duši něžným paprskům jeho lásky. Pod jeho božskými polibky rozkvétala v nejkrásnější ctnosti a vydechovala do okolí nejsladší vůni svatosti.⁸⁹⁾ První zachovala do posled-

⁸⁹⁾ Zbožné legendy vypravují dopodrobna, jak si sv. dítě rozdělilo čas mezi prací a modlitbou, jak se jí zjevovali andělé a donášeli jí pokrm s nebe. Historia de nativ. Mariae, kap. 6. O andělech a záračném pokrmu zmiňuje se také Koran, sura 3, 37.

ní písmenky příkaz Písma svatého: „Miluj Hospodina Boha svého celým srdcem svým, vši duší svou a vši silou svou!“⁹⁰⁾

Kdo nám vypíše, jak hořelo její čisté srdce, když poslouchala velebná slova prorocká o budoucím Vykupiteli! Bolestí se však zachvěla a z očí jí kanuly bohaté slzy, kdykoli zaslechla o jeho potupě a strašném utrpení. Upřímně si přála, aby mu směla býti v tu chvíli nablízku, aby ho těšila a stírala smrtelný pot s jeho čela. Kdykoli četla posvátné stránky Písma svatého, na kterých se vypravovalo o slíbeném Spasiteli, vroucně je zlíbala a znova o nich přemýšlela.⁹¹⁾

Ale, pověz nám, pokorná dívko! Nebušilo Tvé srdce prudčeji, když jsi uvažovala o jeho svaté Matce?⁹²⁾ Nikdy tě nenapadlo, že snad ty sama budeš tou šťastnou vyvolenou,⁹³⁾ na kterou čekala století? — Ne! Maria se pokládala za příliš nehodnou, aby se v ní mohla taková myšlenka zroditi. Přála si jenom, aby směla tuto dívku aspoň viděti a jí posloužiti.⁹⁴⁾ Všimni si zajímavé shody! Zatím co Herodes bořil zvolna starý chrám a na jeho místě budoval mramorový, připravoval nebeský Stavitel nádherný příbytek svému milovanému Synovi.

Maria stala se brzo miláčkem všech dívek chrámo-

⁹⁰⁾ Deut. 6, 5.

⁹¹⁾ Ludolf Saský, Vita Christi I., 2.

⁹²⁾ Na př. Iz. 7, 14; Mich. 5, 2; Žalm 21, 10—11 a j.

⁹³⁾ Totéž vypravuje Agreda v svých zjeveních, Die geistliche Stadt Gottes I., č. 467.

⁹⁴⁾ Jest opravdu obdivuhodné, že si Bůh volí nejráději pokorné duše, aby jimi vykonal veliké věci. Gedeon (Soudc. 6, 15), Mojžiš (Ex. 3, 11), Saul (1. Král. 9, 21) a Jeremiáš (1, 6). „Hospodin přebývá sice na výsostech, přece však si nízkého všimá na nebesích i na zemi“ (Žalm 112, 6).

vých. Její představená, svatá prorokyně Anna, zahleděla se často s obdivem na svoji svěřenku a v tichém úžase tázavala se sama sebe: „Čím asi bude toto dítě?“ Co by teprve byla učinila, kdyby byla věděla, že vychovává Matku Vykupitelovu příslibem proroky!

Po domově se dívence opravdu nestýskalo. Občas přicházela do chrámu její příbuzná⁹⁵⁾ sv. Alžběta. Bydlila v nedalekém Ain Karimu⁹⁶⁾ a nikdy nezapomněla navštívit svou milovanou Marii. Kdykoli měl Zachariáš chrámovou službu,⁹⁷⁾ zůstávala u ní po celý týden. Mezi oběma dušemi utvořilo se brzy něžné přátelství. Na svátky⁹⁸⁾ přicházeli do Jerusalema také její rodiče a po každé překvapili svého miláčka nějakým dárkem a jenom těžce se s ní opět loučili. Proto se sv. Jáchym rozhodl, že domek a pole v Nazaretě pronajme⁹⁹⁾ a přestěhuje se do Jerusalema.¹⁰⁰⁾

⁹⁵⁾ Jak dalece byly spolu příbuzné, nepraví Písmo sv. nikde. Obyčejně se pokládá sv. Alžběta za tetu Panny Marie; důkazů pro to nelze uvést žádných. Sv. Alžběta pocházela z rodu kněžského (Luk. 1, 5), kdežto sv. Anna z rodu Davidova. Podle toho byly sestrami jen nevlastními. Židé udávali málokdy přesně svůj příbuzenský poměr, odtud obtíže.

⁹⁶⁾ Jméno města, v kterém bydlela sv. Alžběta, není úplně jisté. Zdá se však, že mají pravdu ti, kteří myslí na Ain Karim nedaleko památného Hebronu. Aspoň sv. Lukáš praví o navštívení Panny Marie: „Odešla s chvátáním na hory do města Judova“ (Luk. 1, 39). To by se hodilo dobře na Ain Karim.

⁹⁷⁾ David rozdělil všechny kněží na 24 tříd, které se v službě střídaly. (1. Par. 24, 3 ad.). Služba trvala týden; v té době zůstávali kněží v chrámě neb aspoň v Jerusalemě.

⁹⁸⁾ Třikrát do roka: na velikonoce, letnice a slavnost stánků.

⁹⁹⁾ Zákon Mojžišův nedovoloval prodati rodinný majetek; směli jej nanejvýš pronajmouti. (Srv. Lev 25, 23—28 a Num. 36, 37.)

¹⁰⁰⁾ Podle starobylé tradice usadili se sv. manželé nedaleko rybníka Bravného. Později byl vystavěn na tom místě kostel sv. Anny. (Srv. Saulcy, Voyage en Terre-Sainte; Paříž, 1863, II., str. 120 a Jamar, Marie, mère de Jésus, Brusel, 1872, str. 55.)

Svatá dívka byla již v chrámě devátý rok. Za ten čas naučila se všem domácím pracím, — zvláště uměla pěkně vyšívati — a vyrostla v kvetoucí pannu.¹⁰¹⁾ Což divu, že se po ní začali ohlížeti mužové jerusalemští a tak mnohý si v duchu přál, aby ji směl uvést k svému krbu.¹⁰²⁾ Zbožná dívka neměla o tom ovšem ani tušení. Její srdce bilo jedině pro Boha a právě v té době rozvil se v její duši nejkrásnější květ — věčného panenství.

Abychom pochopili význam tohoto rozhodnutí, třeba několik poznámek. U Židů bylo velikou ctí, měl-li kdo čestnou rodinu,¹⁰³⁾ a Bůh je v tomto smýšlení utvrzoval, když sliboval zbožným duším veliké potomstvo.¹⁰⁴⁾ Proto byla neplodnost pokládána za velikou potupu¹⁰⁵⁾ a připisována kletbě a zlořečení Božímu.¹⁰⁶⁾ Dobrovolné panenství prohlašovali rabíni za urážku samého Boha a všemožně hleděli od něho odvrátiti. V době, o které právě mluvíme, přistoupil ještě jiný důvod. Vědělo se,¹⁰⁷⁾ že již brzy má přijíti na svět zaslíbený Vykupitel, a každá židovská dívka si přála, aby právě ona byla tou šťastnou vyvolenou. V tomto duchu byla vychovávána také Panna Maria, — ale marně.

¹⁰¹⁾ Podle talmudu vdávaly se židovské dívky, když jim bylo 12 let a šest měsíců. V té době byly již úplně vyspělé. Rabíni neradi viděli, když některý otec se sňatkem odkládal. Krauss, Talmudische Archäol., II., 29.

¹⁰²⁾ Legendární Hist. de nativ. Mariae, 7 vypravuje, že se sám velekněz pokusil získati ji pro svého syna, ale marně.

¹⁰³⁾ Na př. Žalm 112, 9.

¹⁰⁴⁾ Srv. Deut. 28, 4.

¹⁰⁵⁾ Na př. 1. Král. 1, 6.

¹⁰⁶⁾ Traktát Jebamoth 8, 4 praví: „Kdo nechce mít děti, je od Písma kárán jako ten, kdo zlehčuje v světě obraz Boží.“ Více podobných výroků uvádí Krauss, Talmudische Archäologie, II., 25.

¹⁰⁷⁾ Zvláště z Daniele, 9, 20 a násl.

Její duše nemohla se spřáteliti s myšlenkou, že by se měla dělit o svou lásku s některým tvorem; v jejím srdci ozýval se stále jasněji hlas: „Dcero, dej mi srdce své!“¹⁰⁸⁾ Dlouho se modlila, aby jí Bůh dal poznati svou svatou vůli, a její prosby byly vyslyšeny.

Jednou byla večer sama v svém pokojíku. Otevřela okno a zahleděla se k čistému nebi, na němž zářily miliony hvězd. Jak ráda byla by také takovou hvězdičkou, která hoří a přece neshoří. V tom ozval se v její duši opět tajemný hlas: „Dcero, dej mi srdce své!“ Maria neodolala. Poklekla, rozpjala svoje čisté ruce a k nebi nesl se její slib — první slib věčného panenství.¹⁰⁹⁾ V tu chvíli, po lidsku řečeno, vzdala se Maria možnosti státi se Matkou Vykupitelovou a přece byla jí blíže než kdykoli jindy. Odřekla se sladkých radostí mateřských a v odměnu měla se státi duchovní Matkou celého světa. Splnila se na ní doslova jásavá předpověď Izaiášova:

„Chválu pěj, neplodná, která jsi nerodila,
jásej, výskej, která jsi nebyla těhotná;
neboť má více synů osamělá
nežli ta, která má muže,
praví Hospodin.“ (Iz. 54, 1.)

¹⁰⁸⁾ Přísl. 23, 26.

¹⁰⁹⁾ Sv. Otcové mluví o této události velice často; jmenují toliko sv. Řehoře Nyss. (In diem natalem Domini, Migne G. 46, 1140). Suarez shrnuje přesvědčení církve v krátká slova: „Mezi katolíky není sporu, že Maria slíbila Bohu panenství.“ (De Mysteriis vitae Christi, disp. 6, sect. 2, č. 1). Také moderní bohoslovci jsou téhož mínění. Hlavním a rozhodujícím důvodem jsou slova Panny Marie k andělovi: „Kterak se to stane, když muže nepoznávám?“ (Luk. 1, 34.) Srv. pozn. 169.

6. SIROTKEM.

Až dosud hrálo v srdci svaté Panny nezkalené štěstí. Ale také pro ni měla přijít doba utrpení a naplniti její nitro temnými chmurami. Budoucí Těšitelka zarmoucených měla zakusiti sama na sobě, jak trpce chutná chléb bolesti. Její milovaný otec onemocněl a ulehl. Choroba se horšila a všechna námaha lékařů byla marná. Kdo nám vypoví, kolik hodin proklečela Maria před oltářem? Prosila a zapřísahala Boha, aby jí otce zachránil, ale nebe jako by jejich modliteb ani neslyšelo. Jednoho dne jí oznámili, že otec umírá a vyzvali ji, aby se s ním přišla rozloučit.¹¹⁰⁾

Šla a stanula na prahu jako zlomená. Před ní ležel na nízkém loži její dobrý otec. Jeho matný zrak ji sotva poznával. Přiklekla k jeho lůžku, zlíbala s pláčem jeho ruce a prosila za požehnání. Těžce zvedl svatý stařec svoje ruce, položil je na hlavu milovaného dítěte, pohlédl k nebi a vroucně jí žehnal. Ještě jeden pohled, ještě poslední: „Bud' vždycky hodná!“ a tiše skončil.

Podle tehdejšího zvyku konal se pohřeb ještě téhož dne. Hrobem byla jeskyně, vytesaná ve skále. Na jedné straně byl ve zdi malý výklenek a míval podobu lavičky. Na ni položili mrtvolu, nasypali kolem hojně vonných věcí a uzavřeli hrob velikým

¹¹⁰⁾ Někteří bohoslovci (Srv. Jamar, Marie, mère de Jésus, Bruxelles, 1872, str. 107) se domnívali, že Maria nesměla k umírajícím rodičům a dovolávali se Num. 6, 6. Neprávem. Na udaném místě mluví Písmo svaté o duších, které slíbily Bohu nazíreat. Maria nazírejkou nebyla, jako jim nebyl ani její božský Syn.

kamenem, aby divá zvěř nemohla mrtvole uškoditi. Ale dříve zapěl kněz dojemný žalm 90. a svatá Panna opakovala vroucně jeho tklivá slova:

„Pod záštitou Nejvyššího přebývá,
v stínu Boha nebes odpočívá,
kdo říká Pánu: „Tys ochrana má a hrad můj,
Bůh můj, v něhož naději svou skládám.“
(Žalm 90, 1—2.)

A se slzami v očích dodávala:

„Perutěmi svými (Bůh) zastíní tě,
pod křídly jeho najdeš útočiště,
štítem obestře tě věrnost jeho.
Nebudeš se báti hrůzy noční.“
(Žalm 90, 4—5.)

Smutně se vrátila Maria se svou matkou do chrámu. V duchu si umiňovala, že ji zahrne největší láskou, aby jí nahradila bolestnou ztrátu. Nepomyslela, že za několik měsíců doprovodí k hrobu také milovanou matku.

Nějakou dobu žily obě svaté duše v smutných vzpomínkách. Často docházely k prostému hrobu, který skrýval jejich největší poklad, a zdálo se, že sv. Anna zvolna se uklidňuje. Až jednoho dne ulehla také. Marně probděla Maria u jejího lůžka celé noci, marně ji ošetřovala jak oko v hlavě — matka následovala brzy svého svatého manžela.

Zastav se v duchu a zamysli se! Jáchym a Anna byli chudí a svět o nich nevěděl. Dlouhá léta je pokládali za hříšníky, které tíží tajná kletba Boží, a kde mohli, se jim vyhýbali. Dnes jim staví církev

nádherné chrámy¹¹¹⁾) a tisíce věřících dovolává se jejich mocné ochrany. Proč taková změna? Protože se řídili svatou vůlí Boží a svědomitě odchovali dítě, které jim nebe darovalo. Splnila se na nich slova Písma svatého:

„Blaze je každému, kdo se bojí Pána,
kdo chodí po jeho cestách.“

(Žalm 127, 1.)

Svatá Panna osiřela. V modlitbě hledala útěchy a často se sílila slovy žalmistovými: „Otec můj i matka má mne opustila, ale Pán se mne ujímá.“¹¹²⁾ A přece právě v této době se jí zdálo, že Hospodin na ni zapomněl úplně.

Maria byla jedinou dcerou svých rodičů a po jejich smrti stala se dědičkou. Tím přešla na ni také povinnost, aby se provdala za některého muže své rodiny a udržela tak její jméno.¹¹³⁾ Zákon zněl doslova: „Hospodin přikazuje o dcerách-dědičkách: Nechať se vdají za koho chtějí, jen ať jsou to muži z jejich kmenů, aby se nemísil majetek jednoho kmene israelského s majetkem kmene druhého.“ Bylo to tím důležitější, protože pocházela z rodu Davida, z něhož se měl narodit Vykupitel.

Co měla ubohá Panna činiti? Na jedné straně slíbila Bohu panenství a jenom nerada by se byla zřekla této veliké ozdoby, na druhé straně kázal jí zákon, aby nenechala zaniknouti jednu rodinu israelskou. V této mučivé tísní vzpomněla si na svou příbuznou svatou Alžbětu.

¹¹¹⁾ Vzpomeň na papežskou basiliku v Římě!

¹¹²⁾ Žalm, 26, 10.

¹¹³⁾ Srv. Num. 36, 4—10. O vývoji tohoto zákona srv. Kortleitner, *Archaeologia biblica*, vyd. 2., *Innomosti*, 1917, str. 556.

7. ZASNOUBENÍ.

Počínáme druhý oddíl v životě přesvaté Panny. Pro nás bude tím zajímavější, poněvadž v něm poznáme mnoho nových zvyků z doby před Kristem.

S hlavou plnou těžkých myšlenek ubírala se svatá dívka do Ain Karimu, kde žila svatá Alžběta.¹¹⁴⁾ Kolem dokola voněla bujná příroda. Bílé a krvavě rudé sasanky skláněly svoje hlavičky do husté trávy a na polích dozrávalo zlaté obilí. Na okolních svazích popásala se stáda oveček a z dále zaznívala zádumčivá píseň pastýřova; ale pro Marii nemělo malebné okolí dnes žádného kouzla. V její duši bylo temno a chvílemi se jí zdálo, jako by se již ani nemělo nikdy vyjasnit. Netušila ještě záměrů Božích. Nevěděla, že její sňatek je nezbytný, aby se utajilo zázračné dílo Vtělení a byla ochráněna její dobrá pověst.¹¹⁵⁾ V Starém zákoně nařídil Bůh (Num. 4, 5—6), aby kněží zastřeli po každé archu úmluvy a skryli ji před zraky zvědavců; stejný účel mělo i manželství Josefovo s Rodičkou Boží. Jen tak se stalo, že pyšné peklo neproniklo nikdy tajemnou záhadu, která obestírala novozákonní archu úmluvy, a nemohlo překaziti smrt Vykupitelovu. To všecko Maria ještě nevěděla. Ale nezoufala. Tím důvěrněji a něžněji připínala se její naděje k Bohu, jenž byl od malička její radostí. (Žalm 42, 4.)

¹¹⁴⁾ Tak novější. V starší době rozhodli se mnozí pro Hebron. Těžko říci, kdo má pravdu. Srv. Innitzer, *Johannes der Täufer*, 1908, 76.

¹¹⁵⁾ Zákon Mojžíšův kázal kamenovati dívku, která se provinila skutkem proti mravnosti. Deut. 22, 20—21. Tentýž osud byl by stihl také přesvatou Pannu, kdyby narození Ježíšovo nebylo na venek chráněno jejím manželstvím s Josefem.

Jdeme zvolna za svatou pannou a zamysleme se! Nepokládali jsme také často za neštěstí, co bylo pro nás zvláštním dobrodiním Božím? Nezdálo se nám mnohdy, že nás Pán Bůh opustil? A snad nikdy nebyl nám tak blízko, jako v onu chvíli!

Po několika hodinách uviděla před sebou svatá Panna bílé domky Ain Karimu, roztroušené v bujném zeleni zahrad. Kde asi bydlela její zbožná teta? Nevěděla, ale dobří lidé ukázali jí rádi cestu. A ještě se zastavili a dlouho se za ní dívali. Zdálo se jim, jako by viděli bytost z jiného světa. Tak hluboký dojem na ně učinila andělská dívka.

Po několika krocích stanula před prostým, ale pěkným domkem. Zaklepala. Po chvíli se dveře otevřely a na prahu se objevila svatá Alžběta. Byla její neočekávanou návštěvou zřejmě překvapena. Snad se Marii stýská po rodičích a jde si postěžovati. Proto ji něžně objala, políbila a vedla do světnice. Zachariáš nebyl právě doma. Obě usedly a svatá Alžběta se tázala, proč přichází. Maria jí upřímně vypověděla svoji starost. Řekla jí, jak zaslíbila Bohu svoje panenství. Smrtí svých drahých rodičů stala se dědičkou a proto je podle zákona povinna provdati se za muže svého rodu a prosila o radu. Mlčky poslouchala světnice, ale čím dále, tím hlouběji klonila hlavu. Opravdu, nevěděla, co říci. Pokládala za moudřejší počkati na svatého Zachariáše. Byl knězem a proto znal lépe zákon Boží.¹¹⁶⁾

Staříčkový kněz vrátil se teprve k večeru a byl velice překvapen, když mu přišla naproti Maria a uctivě pozdravila. Sv. Alžběta je zavedla do zahrady,

¹¹⁶⁾ Židovským kněžím bylo dovoleno uzavírat manželství.

Zasnoubení přesvaté Panny.

kde voněly růže a bílé lilie. Usedli do besídky a zbožná teta vyložila krátce, oč jde. Svatý kněz dlouho přemýšlel, ale čím dále, tím jasněji poznával, že Maria jest opravdu povinna se zasnoubiti. Tak velel všeobecný zákon dcerám, které neměly bratří. U ní

byly ještě jiné závažné důvody. Svatá dívka byla přímým potomkem královského rodu Davidova, z něhož měl vyjít zaslíbený Vykupitel. Jeho příchod nemohl již býti příliš daleko. Čas, předpověděný Daniělem, chýlil se ke konci¹¹⁷⁾ a také ostatní sliby prorocké se již vyplňovaly.

Úzkostlivě čekala přesvatá Panna na výpověď knězovu a každý okamžik zdál se jí věčností. Konečně promluvil a svatá dívka zhluboka povzdechla. Zdálo se jí, jako by nad ní pronášel rozsudek smrti, a slzy se jí vedraly do očí. Ale hned se vzpamatovala, pohlédla k nebi, na němž se chvěly zlaté hvězdičky, a oddaně zašeptala: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle vůle jeho!“

Její rozhodnutí bylo úplně správné a také jediné možné. Její slib byl přece jen dobrovolným úkonem lásky a proto musel ustoupiti jasnému zákonu Božímu. Maria se mu podrobila, ale v srdci stále ještě doufala, že se jí podaří zachrániti vzácnou perlu panenství.¹¹⁸⁾ S nekonečnou láskou pohlížel Bůh na svoji oddanou služebnici a v své Prozřetelnosti rozhodl, že splní její velikou tužbu. Zůstane pannou, i když se stane matkou.

Ale koho si měla vzíti? V Betlemě, kde stála kolébka rodu Davidova, neznala nikoho a také nikdy s nikým nemluvila. Tu pomohla zase svatá Alžběta.

¹¹⁷⁾ Daniel 9, 25, předpověděl, že Kristus vystoupí veřejně po 483 letech. Mělo se počítati od r. 453 před Kristem. A poněvadž se dalo očekávati, že počne učiti jako odrostlý muž, musel se již co nejdříve naroditi.

¹¹⁸⁾ Pro tuto velikou lásku k andělské ctnosti nazýváme ji v litaních Pannou panen.

Probírala v duchu jednoho mladíka¹¹⁹⁾ po druhém, ale žádný se jí nezamlouval. Až konečně si vzpomněla na chudého tesaře¹²⁰⁾ Josefa.¹²¹⁾

Byl nejmladším synem Jakubovým.¹²²⁾ Jeho otec již dávno zemřel. Pocházel také z rodu Davidova, byl pěkně urostlý a všeobecně ctěn a vážen pro svoji milou povahu a hlubokou zbožnost.¹²³⁾ Zachariáš se rozhodl, že zítra s ním promluví.¹²⁴⁾

Té noci Maria nespala; nemohla usnouti. Stále ji znepokojovala myšlenka, co bude zítra. Proto poklekla a vroucně se modlila. Znova připomínala Bohu svůj slib a prosila za ochranu; ale jeho svaté vůli odporovati nechtěla. Požádá-li od ní i tuto oběť, položí mu ji ráda na oltář. Ponenáhlu vracel se klid do její rozehvělé duše.

¹¹⁹⁾ Většina starých apokryfů popisovala sv. Josefa jako starce, jehož hlava již bělela šedinami. Tak Protoevangelium Jacobi, 9, Evang. de nativ. Mariae, 8; jejich příkladem řídili se také četní spisovatelé, jako Epifanius (Haer. 78, 8) a Nicefor (Hist. I., 9.) — ale jejich důvody byly velice chabé. Velmi pěkně je vyvrací Summa aurea, I., 372 a její vývody jsou opravdu přesvědčivé. Tímto manželstvím měl se přece utajiti panenský původ Syna Božího, což bylo nemožné, kdyby světec byl již starcem.

¹²⁰⁾ Poněvadž se v té době stavěly často domky ze dřeva, dělal sv. Josef všechny potřebné práce. Později se mi naskytne příležitost zmíniti se o jeho řemesle podrobněji. Srv. Dalman, Orte und Wege Jesu, 1921, 65—66.

¹²¹⁾ Podle všeho znělo celé jeho jméno Josef'el, česky: „Bůh at přídá.“ Tuto formu známe z nápisů egyptských z doby Josefa Egyptského. Srv. Ed. Meyer, Der Stamm Jacob und die Entstehung der israelitischen Stämme, Zeitschrift für die alttest. Wissenschaft 1886, 1. Také Babyloňané měli podobné jméno Jasup-il. Hommel, Die israel. Überlieferung in inschriftlicher Beleuchtung, Mnichov 1897, 82 a 95.

¹²²⁾ Celý jeho rodokmen vypisuje sv. Matouš, I., 1—16.

¹²³⁾ Samo Písmo sv. ho jmenuje spravedlivým (Mat. 1, 19). Těto řídké chvály dostává se jenom těm, kteří vynikali ve všech ctnostech. Srv. sv. Jan Zlat. In Matth. hom. 4, 3.

¹²⁴⁾ Jindy to činil otec nebo bratr nevěstin; kde jich nebylo, nastupoval nejbližší pokrevný nebo příbuzný.

Časně zrána odešel sv. Zachariáš do Betlema a zaklepal na dveře bytu Josefova. Chudý tesař byl velice překvapen, když viděl vcházeti do své dílny vážného kněze. Až se zarděl, když uslyšel, proč přichází.¹²⁵⁾ Prozradil mu upřímně, že má v úmyslu zůstatí svoboděn a dlouho to trvalo, než se svatému knězi podařilo ho přemluviti. Svolil teprve, když se dověděl o slibu přěsvatě Panny.¹²⁶⁾ Slíbil, že druhého dne pošle svého zástupce, aby vše dojednal.¹²⁷⁾ Svatá Panna až zaplesala, když jí Zachariáš vypravoval celou rozmluvu. Zdálo se jí, jako by se nebe nad ní opět rozjasňovalo, když se dověděla, že také Josef má v úmyslu zůstatí panicem.

Ještě téhož dne požádal sv. Josef známého přítele, aby mu byl družbou a jeho jménem smluvil se Zachariášem svatební podmínky.¹²⁸⁾ Přítel slíbil a druhého dne přišel spolu s bratřími Josefovými do Ain Karimu.¹²⁹⁾ Na hlavách měli růžové věnce, v rukou

¹²⁵⁾ Židé nemívali známostí. Sňatek ujednali obyčejně rodiče sami mezi sebou. Ženich svou snoubenku před svatbou často ani neviděl.

¹²⁶⁾ Že takové manželství neodporuje slibu sv. čistoty, dokazuje učené Zeitschrift für kath. Theologie, 1903, 713 a dávno před ním Summa aurea I., 357—369. Mnozí bohoslovci tvrdí, že také sv. Josef měl slib čistoty, a jejich důvody opravdu přěsvědčují. Srv. Scheeben, Kathol. Dogmatik, Freiburg, 1882, III, str. 489.

¹²⁷⁾ Starší apokryfy (Protoevang. Jacobi, 8; Evang. de nativ. Mariae 7; Historia Joseph 3) vypravují při této příležitosti krásnou legendu o prutu Josefově. Chtěli tak znázorniti, že manželství mezi Matkou Boží a svatým Josefem bylo výhradně dílem samého Boha.

¹²⁸⁾ Bylo to velice moudré zařízení. Vše vyjednával družba ženichův, takže mezi ním a rodinou nevěstinou nedošlo k žádné trpkosti, ani když byla probírána ožehavá otázka finanční. Srv. Krauss, Talmudische Archäologie II., 25.

¹²⁹⁾ Celé vyjednávání sestaveno na základě talmudu.

zelené ratolesti. Počalo jednání, které trvalo u Židů velice dlouho.¹³⁰⁾

Družba dal zavolati Marii a vyptával se především na její jméno.¹³¹⁾ Byl spokojen; líbil se mu jeho krásný význam: Bohumila. Také její postava se mu zalouvala. Potom se obrátil k dívce a vážně se tázal, aby mu pověděla, je-li dosud neporušena.¹³²⁾ Svatá panna se hluboce zarděla, ale pevným hlasem odpověděla kladně. Z jaké rodiny pochází? Při tom výslovně zdůraznil, že její snoubenec je ze slavného rodu Davidova.¹³³⁾ Kolik donese věna¹³⁴⁾ a v jakých pracích se vyzná? Umí-li dobře tkáti, šíti a vařiti? I v této zkoušce obstála přěsvatá Panna skvěle.¹³⁵⁾ Poněvadž byla cizinkou, vypočetl jí družba dopodrobna, co bude jísti a jaké starosti jí čekají v nové domácnosti. Potom ustanoveny dary,¹³⁶⁾ které dostanou příbuzní Panny Marie. Teprve po těchto obřa-

¹³⁰⁾ Talmud kárá každého, kdo uzavřel manželství, dokud se o všem důkladně nepřěsvědčil. Právem; taková neopatrnost zavdávala často podnět k rozvodům. Kidduš 12, b.

¹³¹⁾ Již dříve bylo poznamenáno, jak velice hleděli Židé u dívky na krásné jméno. Mnohdy bylo uváděno jako položka při stanovení věna.

¹³²⁾ Nepravdivá odpověď na tuto otázku byla dostatečným důvodem k rozvodu a provinilá dívka měla býti k smrti ukamenována. Deut. 22, 20—21.

¹³³⁾ Talmud žádal, aby si Izraelité brali manželky co možná ze stejného rodu, aby se snad nemuseli později ostýchati před ženou nebo jejími příbuznými. Kdo by se zahodil a vzal si dívku z rodu nižšího, bude od Boha přísně potrestán. Kethub 28, 6.

¹³⁴⁾ Berakhot 47, b.

¹³⁵⁾ Zvláště galilejské dívky byly proslulé, jak uměly dobře tkáti a vyšívati. Matka Boží se tomu naučila v chrámě.

¹³⁶⁾ Byly věnem a dávaly se otcí nevěsty, nebo jeho zástupci. Obyčejně mívaly cenu 1600—2700 předválečných korun. Proto Židé rádi říkávali, že si nevěstu koupili.

dech nabídl jí družba jménem Josefovým zasnubní prsten. Byl jenom skleněný.¹³⁷⁾ Přijala jej a tím dala najevo, že chce býti jeho snoubenkou.¹³⁸⁾ Konečně dojednáno, kdy bude svatba, a obě strany se rozešly.

Zpráva o brzkém zasnoubení přesvaté Panny roznesla se bleskem po celém Ain Karimu. Jak bylo zvykem, přicházely venkovské dívky, aby šťastné nevěstě blahopřály a pomáhaly strojiti, čeho bylo potřeba k slavnosti. Dům Zachariášův byl krásně vyzdoben a po stěnách visely vonné věnce.

V ustanovený den přišel Josef, s ním jeho svědci, bratří a příbuzní. Na hlavách měli vonné věnce a provázela je radostná hudba. Svatý kněz přivedl Marii v krásném šatě a s vínkem na hlavě. Její tvář byla zahalena hustým závojem, který splýval až k zemi. Ve světnici rozžata četná světla; žhavé uhlí vydechovalo příjemnou vůni kadidlovou. Když se všichni shromáždili, vzal Zachariáš pravou ruku přesvaté Panny, vložil ji do pravice Josefovy, pohlédl vroucně k nebi a pravil: „Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jakubův budiž s vámi, spoj vás a splň na vás svoje požehnání!“¹³⁹⁾ Potom se obrátil Josef k své snoubence a pravil: „Od této chvíle jsi mi zasnoubena podle zákona Mojžíšova a podle práva lidu

¹³⁷⁾ Zachoval se dosud v italském městě Perugii, ač-li je tato tradice správná.

¹³⁸⁾ Srv. Soferim 21, 9.

¹³⁹⁾ Tob. 7, 15. Církev užívá těchto slov při mši sv. za snoubence. Mělo tedy i židovské manželství ráz náboženský; proto se o něm užívá slova kidduš, posvětití. Jím stávala se žena tak výhradním majetkem mužovým, že byla pro druhého nedotknutelná. Kidduš 2b.

izraelského.¹⁴⁰⁾ Svatý kněz¹⁴¹⁾ vzal zatím pohár vína, požehnal jej a dal se oběma snoubencům napítí.¹⁴²⁾ Hned potom napsána snubní smlouva,¹⁴³⁾ odevzdány věnné dary a vykonána prostá hostina. Panna Maria měla tehdy asi 14 let.¹⁴⁴⁾

Zvykové právo předpisovalo, aby novomanželé zůstali delší dobu, obyčejně rok, od sebe odloučeni.¹⁴⁵⁾ Teprve potom odvedl si ženich snoubenku do svého domu a tím veřejně ohlašoval sňatek již uzavřený.¹⁴⁶⁾

Na druhý den rozloučila se snoubenka se sv. Josefem, aby se vrátila do Nazareta. Sluha Zachariášův vedl osla, na kterém odvážela svoji výbavu. Sv. Josef ji doprovodil až na vršek, který se táhl severně od Betlema. Kdo by se horšil, že mu srdce bilo prud-

¹⁴⁰⁾ Srv. Krauss, Talmudische Archäologie II, 35.

¹⁴¹⁾ Jindy to činival otec nevěsty nebo její bratr. Čtenář se jistě již domyslí, že se židovský zasnub dál v rodném domě nevěsty neb u zástupce otcova.

¹⁴²⁾ Vhodný symbol lásky, která měla oba spojovati.

¹⁴³⁾ Smlouvy psávaly na malých hliněných tabulkách; později volen materiál pevnější. Dopodrobna vypočítávaly, co si nevěsta přinesla. Svědkové přikládali obyčejně svoje pečeti. Mnoho takových smluv se nám zachovalo.

¹⁴⁴⁾ Někteří spisovatelé dokazovali, že Panna Maria měla při zasnoubení 24 anebo aspoň 19 let. Srv. Cajetan, In Iuc. 1, 26. To proto, poněvadž neznali východních poměrů. Již dříve bylo poznamenáno, že východní dívky dospívají dříve než u nás. Mnozí rabíni žádali, aby ve 12 letech a 6 měsících byly již zasnoubeny.

¹⁴⁵⁾ Měli však všechna práva manželů. V této době byli nazýváni buď manžely nebo snoubenci; podobných jmen užívám i v knize. Z tohoto zvyku si vložíme, proč druhým nebylo nápadné mateřství Panny Marie. Pochybnost měl toliko sv. Josef, jenž do té doby Marie „nepoznal“.

¹⁴⁶⁾ Dr Saalschütz, Das Mosaische Recht, II², Berlín, 1853, 728 a Flunk, Eine archäologisch-kritische Studie über die Vermählung Jer hl. Jungfrau mit Joseph, v časopise Zeitschrift für kath. Theologie, 1888, 656.

čejí, když se při loučení zadíval do jejích hlubokých očí a když jí po prvé přivinul na svoji hrud'. Ještě jedno „S Bohem“ a svatí novomanželé se rozešli. — Dlouho stál Josef v stínu několika stromů a díval se za svou snoubenkou, dokud mu nezmizela v blízkém lesíku.

Maria sestupovala zvolna po svahu; v dáli viděla Jerusalem, kde se chtěla zastaviti a rozloučiti. Jejím nitrem proudilo svaté štěstí a klid; nejraději byla by padla na kolena a vroucně se modlila. Jak moudře Bůh všecko zařídil. Před několika dny bylo v její duši tak temno; skoro se zdálo, že její slunce již ani nevyjde. A dnes jásala radostí a příroda usmívala se kolem. Maria neodolala a z jejích panenských úst nesl se k modrému nebi žalm 22., který v chrámě tak ráda zpívala: „Pán je můj pastýř, nebudu trpěti nedostatkem.“

Konečně došla do Jerusalema a chvátala do chrámu. Její dosavadní představená sv. Anna přivítala ji s otevřenou náručí. Milovala ji jako své vlastní dítě. Radostí se až rozplakala, když jí Maria všechno vypověděla. Vzpomínala na svá mladá léta. Také byla kdysi šťastnou snoubenkou, ale po sedmi letech ukládala svého drahého manžela do chladné země. Přála Marii, aby byla šťastnější. Pomohla jí ještě složit šaty a vyprovodila ji do chrámu.

V nádvoří žen Maria poklekla; na oltáři před ní hořela právě večerní oběť a oblaky vonného dýmu stoupaly k nebesům. Rozpjala ruce a vroucně se modlila: za sebe a za svého svatého snoubence. Když kněz udělil požehnání, odešla. Ještě jednou zlíbala

ruce sv. Anny a vydala se na dalekou cestu do Nazareta.¹⁴⁷⁾

Teprve po třech dnech uviděla známou rovinu Esdrelonskou a brzy stanula na vršcích před Nazaretem. Zahleděla se na malou vesničku; tisíce vzpomínek obletovalo její svatou duši. Tu vyrostla v náručí sv. Anny, odtud odcházela jako tříleté dítě do chrámu a dnes — a její oči se zalily slzami. Škoda jen, že tam dole nečeká na ni milovaná matička ani laskavý otec. Oba již odešli. S těmito myšlenkami sestupovala zvolna po horském svahu.

V Nazaretě způsobila zpráva o jejím příchodu radostné vzrušení. Všichni ji srdečně vítali a blahopřáli. Konečně stanula před svým rodným domkem. Srdce jí bilo prudčeji, když vcházela do malého dvorku. Zaklepala. Po chvíli se dveře otevřely. Na prahu se objevil nájemník a mile ji uvítal. Uvedl ji do malé světničky, kterou pro ni připravil její zemřelý otec. Podle ujednané smlouvy slíbil, že po žních domek vyklidí.

8. ZVĚSTOVÁNÍ.

Pro mladičku snoubenku nastal nový život. Šila si potřebnou výbavu a její svatá duše zaletěla často k Josefovi, jemuž před několika dny slíbila u oltáře celou svoji lásku. Jak vroucně se těšila na jeho pří-

¹⁴⁷⁾ V Palestině cestovali nejraději k večeru nebo ráno, protože slunce ještě tolik nepálilo.

chod z Betlema! Aby měli něco pro začátek,¹⁴⁸⁾ pracovala také na výdělek; tkala a vyšivala drahé látky a zdobila je stříbrnými a zlatými nitkami. Jiných starostí neměla. Několik kousků polí, které po otci zdělila, svěřila zdarma chudým rodinám. Více učiniti nemohla, protože zákon jejich prodej zakazoval. V této době ticha a klidu rozvinuly se v její duši nejkrásnější ctnosti. V sobotu chodívala do sbornice (synagogy), která byla jen několik kroků od jejího domku. Se zanícením poslouchala posvátné zpěvy a předpovědi proroků. Její duše chvěla se po každé touhou po přislíbeném Vykupiteli. Jak vroucně si přála, aby se dočkala jeho příchodu a směla posloužit jeho panenské Matce, o níž mluvil před sedmi stoletími veliký prorok Izaiáš (7, 14).¹⁴⁹⁾

S takovými myšlenkami vrátila se kdysi opět do svého domku. Celé její nitro bylo naplněno radostnou předtuchou čehosi velkého a neobyčejného. Proto poklekla, rozpjala své panenské ruce a celou vroucnosti svého čistého srdce opakovala úpěnlivé prosby patriarchů a proroků o Vykupitele: „Rosu dejte, nebesa, shůry a oblakové, dštěte spravedlivého! Otevři se, země, a vypuč Spasitele! (Iz. 45, 8.) Nehněvej se již, Hospodine, a nevzpomínej stále na nepravosti naše! Jsme přece tvůj lid! (64, 9.) Ó, kéž bys protrhl nebesa a sestoupil!“ (Iz. 64, 1.)

V tom okamžiku zazářilo chudobnou světničkou

¹⁴⁸⁾ Celý výdělek židovské ženy patřil muži. V Galilei bylo jinak; manželka mohla si ponechat všecko. Baba Quamma. 9. X. 9.

¹⁴⁹⁾ Také Pelbart (Stellarium lib. I., V., art 3, cap. 2) se domnívá, že rozjímala právě o těchto slovech Izaiášových.

Zvěstování.

nebeské světlo.¹⁵⁰⁾ Před svatou Pannou zjevil se anděl¹⁵¹⁾ Gabriel.¹⁵²⁾ Jeho bělostný šat splýval až k ze-

¹⁵⁰⁾ Po prvé se o něm zmiňuje apokryfní Evangelium de natiuitate Mariae, 9.

¹⁵¹⁾ Písmo svaté nazývá Gabriele důsledně jen andělem. Archanđelem ho jmenuje teprve apokryfní Protoevangelium Jacobi, 12, 2; z otců svatý Ambrož (de virginibus 2, 2, 10—11), Jeronym (Origenis homiliae in Lucam 4, 11) a jejich názor přejala církev.

¹⁵²⁾ Tělo měl viditelné; utvořené pravděpodobně z jemných látek ve vzduchu. Podobal se úplně člověku; byl však krásnější a veleb-

mi. Podle východního zvyku složil ruce křížem na prsou a hluboce se poklonil. V tichém úžase zahleděla se přesvatá Panna na nebeského posla. Ale ten již otevřel ústa a pravil pomalu a slavnostně:¹⁵³⁾

„Zdráva buď,¹⁵⁴⁾ milosti plná,¹⁵⁵⁾ Pán s tebou,¹⁵⁶⁾ požehnaná tys mezi ženami!¹⁵⁷⁾ — Anděl domluvil¹⁵⁸⁾ a svatá Panna překvapením oněměla. Celou

nější. Srv. Scheeben, Handbuch der kath. Dogmatik II., str. 65 a Heinrich, Dogmatische Theologie V., str. 591. Je pozoruhodné, že to byl též anděl, jenž kdysi zvěstoval Danielovi (9, 23—27) sedmdesát letotýdnů, po kterých měl přijíti Vykupitel.

¹⁵³⁾ Jeho pozdrav byl opravdu neobvyklý, i když obsahoval několik rčení, kterých Židé rádi užívali. Stalo se to jistě úmyslně. Maria měla tak býti upozorněna na veliké tajemství, které přinášel. Lémann, La Vierge Marie, Paříž, 1900, I. st. 197, a dávno před ním svatý Tomáš (III. qu. 30, art 4).

¹⁵⁴⁾ Obvyklý pozdrav židovský. Po něm následovalo po každé vlastní jméno oslovené osoby. Tu není. Z toho právem soudí Bardenhewer (Die Verkündigung Mariä, Freiburg, 1905, str. 94), že slova „milostiplná“ zastupují v ústech andělových jméno přesvaté Panny. Milost byla opravdu znakem, kterým se lišila ode všech lidí.

¹⁵⁵⁾ Vedlo by mne příliš daleko, kdybych měl uváděti jednotlivé výroky sv. Otců, jimiž velebí úplnou bezhříšnost Panny Marie. Místo všech jmenuji toliko sv. Augustina a sv. Efrema. První praví doslova: „Pro velikou úctu k Spasiteli nechci se ani zmiňovati o svaté Panně Marii, kdykoliv se mluví o hříchu“ (Da natura et gratia 36, 42); u druhého čteme: „Ty (Kriste) a Tvoje Matka jste jediní, kteří jste úplně krásní; na Tobě, Pane, není žádné poskvrny a Tvoje Matka neměla hříchu.“ (Bieckell, S. Ephraem Syri carmina Nisibena, Lipsko 1866, str. 49.)

¹⁵⁶⁾ Opět pozdrav židovský. (Srv. Rut 2, 4.) V tomto okamžiku měla však význam slova hlubší a vznešenější. Pán Bůh byl s Marií svou milostí.

¹⁵⁷⁾ V původním znění znamená nejvyšší stupeň: „Požehnaná ze všech žen nejvíce.“ — Celý pozdrav byl velice vhodný. Jeho první slova „milosti plná“ naznačovala přípravu na veliké tajemství Vtělení; „Pán s tebou“ týkalo se záračné přítomnosti vtěleného Boha v Panně Marii; „Požehnaná tys mezi ženami“ předpovídalo úctu, jaké bude Maria požívati, protože byla vyvolena za Matku Boží.

¹⁵⁸⁾ O vlastním účelu svého poslání neřekl dosud anděl nic. Maria měla se rozhodnouti dobrovolně; proto bylo třeba jakési přípravy.

její duši naplnila v tu chvíli jediná otázka: „O kom anděl mluví?“ Ať přemýšlela sebe více, odpověď si dáti nemohla. V své pokoře ani nepomyslela, že touto vyvolenou dívkou má býti ona sama.¹⁵⁹⁾ Ve světelnice bylo chvíli hluboké ticho. S opravdovou zálibou hleděl anděl na pokornou dívku. Jak docela jinak jednal kdysi Lucifer, když v své pýše zvolal: „Podoben budu Nejvyššímu!“¹⁶⁰⁾ Mimoděk vzpomněl Gabriel na slova: „Ona potře hlavu tvou!“¹⁶¹⁾

Prosebně pohlédla svatá Panna na anděla, jako by od něho čekala vysvětlení. Opět se uklonil a pravil: „Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha. Ať, počneš v životě a porodíš Syna a nazveš jméno jeho Ježíš.“¹⁶²⁾ Ten bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude¹⁶³⁾ a Pán Bůh dá mu trůn Davida, otce jeho,¹⁶⁴⁾ a bude kralovati v domě Jakubově na věky a království jeho nebude konce.¹⁶⁵⁾

Přesvatá Panna se až zachvěla. Dobře rozuměla,

¹⁵⁹⁾ Někteří vykladatelé se domnívali, že se stydlivá Panna ulekla, poněvadž uviděla před sebou muže. Tak sv. Ambrož (De virginibus 2, 2, 11) a sv. Jeronym (List 22, 38). Neprávem. Čisté duše nevidí hřích tam, kde ho není. Ps. Řehoř Divotvorce (Homilia II. in Annuntiationem; M. G. 10, 1157) a svatý Bernard (Homilia de laudibus Virginis Mariae 3, 9—10) zase tvrdili, že se Maria bála podvodu ďáblova, který se umí proměnit v anděla světla — ale sotva mají pravdu. Svaté evangelium praví úplně jasně: „Ulekla se nad řečí jeho.“ (Luk. 1 29.)

¹⁶⁰⁾ Izaiáš 14, 14; prorok ovšem mluví o pyšném králi babylonském.

¹⁶¹⁾ Gen. 3, 15.

¹⁶²⁾ Jméno pochází od hebrejského Jehošúa, Hospodin je spása. V době Mariině užívalo se kratšího tvaru Ješúa. Srv. Zorell, Zeitschrift für kath. Theologie, 1906, str. 764 a násl.

¹⁶³⁾ Žalm 109, 3.

¹⁶⁴⁾ 2. Král. 7, 16.

¹⁶⁵⁾ Dan. 7, 14. Čtenář si jistě povšiml, že se celá řeč andělova skládá z prorockých předpovědí o Vykupiteli.

co jí chce anděl říci. Má být Matkou přislíbeného Vykupitele.¹⁶⁶) Tolikrát slýchala tato prorocká slova v sbornici a v chrámě. Její duše naplnila se nevýslovnou radostí, ale jen na chvíli. V tom okamžiku napadla ji velká otázka: „Jak může být matkou, když přece slíbila Bohu své panenství?“¹⁶⁷) V své úzkosti obrátila se znovu k andělovi a uctivě se tázala: „Kterak¹⁶⁸) se to stane, poněvadž muže nepoznávám?“¹⁶⁹)

Její obava byla úplně bezdůvodná. Její panenství mohlo by porušit toliko mateřství přirozené. Proto pravil anděl: „Duch svatý¹⁷⁰) sestoupí v tebe¹⁷¹) a

¹⁶⁶) Co znamená „syn Davidův“, věděl dobře každý Izraelita. V evangeliích zastupuje právě tento výraz nejčastěji jméno Vykupitelovo. Srv. Mat. 9, 29; 12, 23; 15, 22; 20, 30; 21, 9; 22, 41 a jinde.

¹⁶⁷) V starém zákoně nebylo přesně zjeveno, jak se budoucí Vykupitel narodí. Ani klasická výpověď Izaiášova (7, 14) nebyla všem úplně srozumitelná. Jenom některé předobrazy naznačovaly jeho panenský původ. Proto nás nesmí překvapit otázka přesvaté Panny.

¹⁶⁸) Nepochybuje o možnosti toho, co anděl zvěstoval (Cyrill Jerus., Catech. 12, 32). Je to jen živější výraz podivu. Nechácala, jak může být matkou a při tom zůstatí pannou. Docela jinak zněla otázka Zachariášova. Jeho slova: „Po čem to poznám?“ (Luk. 1, 18) prozrazují mimoděk nedůvěru.

¹⁶⁹) V aramské řeči, kterou mluvila Panna Maria, znamená její výpověď pevné rozhodnutí: „muže poznati nechci“. Srv. Buttmann, Die Grammatik des neutest. Sprachgebrauches, str. 176. Teprve Kajetán (in quatuor evangelia et Acta Apostolorum commentaria, 1532, str. 107) přeložil slova Mariina: „protože jsem dosud muže nepoznala“. Jeho myšlenka se zalíbila mnohým protestantům — avšak neshoduje se nijak s okolnostmi. Anděl přece výslovně zdůraznil, že se počítí má státi teprve v budoucnosti (počneš). Proto učený Jansenius (Commentariorum in suam concordiam ac totam historiam evangelicam partes IV, Lyon, 1684, 27) odbývá odchylné výklady protestantské slovy: „jsou největším nesmyslem“.

¹⁷⁰) Vtělení Syna Božího je dílem celé nejsvětější Trojice. Písmo svaté je připisuje Duchu svatému, poněvadž se shoduje nejlépe s jeho osobními vlastnostmi. Byl to veliký projev lásky Boží a zosobněním této lásky je nám Duch svatý. Srv. Morgott, Die Mariologie des hl. Thomas, Freiburg, 1878, str. 20.

¹⁷¹) Svou tvůrčí mocí.

moc Nejvyššího zastíní tě;¹⁷²) proto také to svaté, co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží.“ — Anděl domluvil, ale svatá Panna neodpovídala. Veliké světlo, které jí náhle vzešlo, ji zrovna ohromovalo.¹⁷³)

Nebeský posel chtěl jí podati pomocnou ruku. Proto připomněl jiný, podobný zázrak, který se udál před několika málo měsíci: „A aj, Alžběta, příbuzná tvá, i ona počala syna v stáří svém a nyní jest již v šestém měsíci, ta, která slove neplodná; neboť u Boha není nemožná žádná věc.“

Domluvil a pátravě se zahleděl na Marii. Ale ta sklonila hluboko hlavu a zamyslíla se. Vzpomněla na vroucí vzdechy po Vykupiteli, které sama tolikrát opakovala. Zdálo se jí, jako by v tu chvíli tisíce svatých duší spínalo k ní prosebně svoje ruce a dojemně lkalo o smilování.¹⁷⁴) Uposlechla a tichou světničkou zněla její pokorná odpověď: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“¹⁷⁵) V tom okamžiku sestoupila neviditelně druhá božská osoba a přijala v jejím panenském životě podobu malého Dítka.¹⁷⁶)

¹⁷²) Tento čistý obraz je vzat ze Starého zákona. Nad archou úmluvy vznášel se bělounký obláček, který ji zastíňoval a byl znamením ustavičné přítomnosti Boží ve svatostánku. Podobně mělo být také se živou archou novozákonní — s Pannou Marií.

¹⁷³) Přílišné překvapení a radost mají opravdu takový účinek. Něco podobného vypravuje svatý Lukáš (24, 41) o apoštolech, když se jim zjevil po prvé zmrtvýchvstalý Spasitel. Praví doslova: „Když pak oni pro radost ještě nevěřili a se divili, řekl jim.“

¹⁷⁴) Léman, La Vierge Marie, Paříž, 1900, I., str. 202.

¹⁷⁵) Nijak nás nepřekvapuje, že Maria odpověděla kladně. Jakmile poznala jasnou vůli Boží, byla rozhodnuta. Zajímavý jest však pokorný způsob, kterým svůj souhlas vyslovila.

¹⁷⁶) Kdy bylo zvěstování, nevíme. Jamar (Marie, mère de Jésus, Brusel 1872, 129) je kladl do velikonoc, kdy Židé slavili vysvobození z Egypta. Jistě neprávem. Jak se dovídáme ze sv. Lukáše (2, 41), bývala Maria v ty dny v Jerusalemě. Církev je slaví 25. března a mnozí se pokusili dokázat vědecky toho datum. Vědělo se, že při

Ještě jednou poklonil se anděl Matce Boží a záře zmizela. Udiveně rozhlédla se Maria kolem sebe — všude jen prostinké zdi její chudobné světničky. Ale její duše přetékala božskou radostí. Hluboko sklonila hlavu a po prvé pozdravila Boha, jehož nesla pod srdcem.

V ulicích nazaretských proudil zatím všední život a nikdo netušil, že se v jeho zdech právě rozhodovalo o spáse celého světa.

Po několika dnech přišel sv. Josef z Betlema a srdečně pozdravil svoji snoubenku. Když se zmínil, jaké štěstí potkalo svatou Alžbětu, sv. Panna se radostně zachvěla. Anděl tedy mluvil pravdu. Ale jako balvan tížila ji starost, má-li povědět sv. Josefovi o svém velikém tajemství. Zdálo se jí, že by měl o všem vědět, a přece se zase ostýchala. V této tísní si vzpomněla na sv. Alžbětu.¹⁷⁷⁾

pádu Jerusalema konala chrámovou službu kněžská třída Jojarib. Proto učenci počítali nazpět a dověděli se, že třída Abiova, z které pocházel Zachariáš, sloužila od 2.—9. října toho roku, kdy bylo zvěstování sv. Jana. Jeho početí událo se tedy po 8. říjnu; šestý měsíc spadá právě do března. Srv. Schürer (Geschichte des jüd. Volkes, II², 280) a Kellner (Heortologie 1901, str. 98). Bohužel, jsou tyto výpočty velice pochybné; nevíme ani, nebyl-li pořad jednotlivých tříd někdy porušen. Svátek sám byl zaveden v církvi hodně pozdě; jeho datum stanoveno, zdá se, tak, aby do vánoc uplynulo devět měsíců.

¹⁷⁷⁾ Odedávna se tázali bohoslovci, co pohnulo Pannu Marii, aby navštívila sv. Alžbětu. Jejich odpovědi vyzněly velice různě. Nejvíce se mi ještě zamlouvá domněnka, že měla k své příbuzné důvěru; proto jí chtěla svěřiti choulostivou pochybnost, která jí tolik znepokojila. Jistě tu spolupůsobil i Bůh, jenž chtěl použití přítomnosti Mariiny, aby posvětil velikého Předchůdce Páně.

9. NAVŠTÍVENÍ.

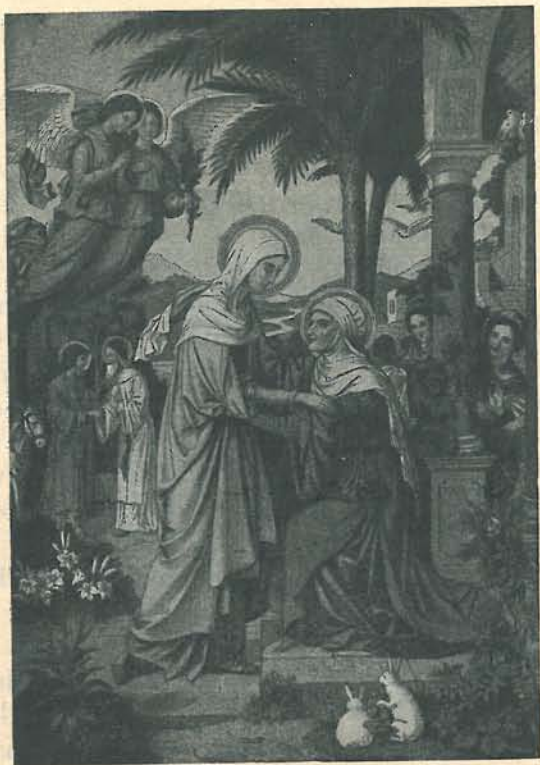
Blížily se opět svátky velikonoční a Nazaretem procházely stále hloučky poutníků.¹⁷⁸⁾ Také sv. Josef chystal se na cestu a byl velice potěšen zprávou, že ho bude provázeti jeho panenská snoubenka. Doufala, že v Jerusalemě uvidí sv. Alžbětu a přednese jí trapnou pochybnost.

Zvolna sestúpovala svatá Panna po horském svahu do roviny Esdrelonské. Kol dokola všecko vonělo a kvetlo. Také její duše jásala radostí. Myšlenka na Boha, jež nesla pod srdcem, ji posvěcovala a povznášela. Vroucně si přála býti již u své příbuzné a mimoděk zrychlovala krok. Lidé ji uctivě pozdravovali. Její tajemná krása je vábila kouzlem neodolatelným. Zastavovali se a dívali se za ní, dokud nezašla. A přece nevěděli, že je tou požehnanou Pannou, kterou předpovídal před 700 lety prorok Izaiáš!

Cesta byla dosti unavující. Teprve po třech dnech zahlédla věže jerusalemské a zlatou střechu chrámovou. Kolikrát se těšila na jeho krásné síně — ale byla tak daleko! Vešla do chrámu, a jak bylo zvykem, padla před oltářem až na tvář. Vroucně děkovala Bohu za veliké milosrdenství, které prokázal jí, chudické dívce z Nazareta. V tu chvíli zrodilo se v její duši velebné Magnificat.¹⁷⁹⁾ Jak bilo prudce její svaté

¹⁷⁸⁾ Kdy bylo navštívení, nevíme. Církev je slaví 2. července. Sám jsem se rozhodl pro dobu velikonoční, protože se mi zdá nejvíce příhodnější.

¹⁷⁹⁾ Nesmíme si mysliti, že svatá Panna složila tento krásný chvalozpěv teprve u Alžběty. Byl to jen ohlas myšlenek, které jí naplňovaly od vtělení Slova Božího.

Navštívení.

srdce, když slyšela kolem sebe posvátné zpěvy a v nich vroucí touhu po Vykupiteli.

Konečně vyšla z chrámu a chvátala k hrobu své milované matky a dobrého otce. Chtěla se na nich vyplakati a jejich mlčenlivé zemi pošeptati své sladké tajemství. Po dlouhé modlitbě se s nimi rozloučila.

V Jerusalemě sv. Alžbětu nezastihla. Proto se roz-

hodla, že půjde do Ain Karimu. Její svatý snoubenec nic nenamítal. Ještě ji povzbuzoval, aby zůstala co nejdéle a pomohla své příbuzné chystati prádélko pro slíbeného syna, o němž se tolik mluvilo i v Jerusalemě. Po několika dnech se vydala na cestu. Svatý Josef ji vyprovodil. Na blízkém pahorku se rozloučili.

Srdce svatého snoubence přetévalo v tu chvíli vděčností a mimoděk si vzpomněl na slova Písma svatého: „Dar Boží jest žena rozumná a mlčelivá.“ (Sir. 26, 17.)

V domě Zachariášově neměli ani potuchy o příchodu svaté Panny a byli velice překvapeni, když vstoupila do síně a uctivě pozdravila Alžbětu. V tu chvíli stalo se něco neobyčejného. Sotva zaslechla svatá teta slova Panny Marie, zaplesalo radostně dítko, jež nosila šestý měsíc pod srdcem. Byl to první pozdrav vtělenému Bohu. Udiveně zahleděla se svatá Alžběta na Marii. V jasném světle Ducha svatého poznala, že před ní stojí vyvolená Matka Boží. Její srdce zajásalo svatou radostí, objala ji a nadšeně zvolala: „Požehnanás ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého!“¹⁸⁰⁾ A s pokorou, která nás mile dojíhá, dodala staříčká teta: „Odkud mi to, aby Matka Pána mého přišla ke mně? Blahoslavená, která uvěřila, že se vyplní ty věci, které jí byly pověděny od Pána!“

Marně se snažila Maria ovládnouti city, které záležaly v tu chvíli její svatou duši. Proto rozpjala své

¹⁸⁰⁾ Oblíbený Zdravas skládá se tedy ze tří částí: z pozdravu andělova, ze slov sv. Alžběty a z dodatku, který časem připojila církev. Původ modlitby vylíčil jsem v Časopise katolického duchovenstva 1920, 308.

panenské ruce a z jejich úst plynulo dojemné Magnificat:¹⁸¹⁾

„Velebí duše má Hospodina
a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém,
protože vzhlédl na ponížení své služebnice;
neboť hle, od této chvíle
blahoslaviti mě budou všechna pokolení,
protože veliké věci učinil mi ten,
jenž jest mocný;
jeho jméno jest svaté
a jeho milosrdenství trvá od pokolení do pokolení
těm, kteří se ho bojí.
On učinil mocné věci ramenem svým:
Rozptýlil pyšné smýšlením srdce jejich,
sesadil mocné s trůnu
a povýšil nízké.
Lačné naplnil dobrými věcmi,
ale bohaté propustil prázdné.
Ujal se Izraele, služebníka svého,
aby byl pamětliv svého milosrdenství,
jakož mluvil k otcům našim,
Abrahamovi a potomstvu jeho na věky.“

(Luk. 1, 46—55.)

Zastav se na chvíli a tiše poslouvej, jak velebí
Boha jeho pokorná Matka!

Její duše jása při vzpomínce na veliké dobrodiní,
kterého se jí dostalo. Po každé se až zardí, kdykoli
pohlédne sama na sebe a přemýšlí o své slabosti,

¹⁸¹⁾ Magnificat je napodobením děkovné písně matky Samuelovy (1. Král. 2, 2—11), ale stojí vysoko nad ní. Panna Maria zmírnila v své pokoře ostřejší slova, kterých užila starozákonní Anna. Jejím zpěvem vane hluboká víra a zbožnost.

bídě a chudobě. Nechápe, jak mohl právě na ni shlédnouti nekonečný Bůh. Ještě před krátkou dobou byla neznámou dívkou nazaretskou, dnes je vyvolenou Matkou Vykupitelovou. Její svaté oči zahleděly se do budoucnosti. Všude viděla vypínati se svoje chrámy a se všech stran vztahovaly se k ní prosebné ruce; jako hukot bouře zněla světem velebná píseň o jejím Mateřství. Tušila svoji velikost. Ubohým bude Matkou, pyšným a přesyceným světákům kamenem úrazu. To vše pro milosrdenství Boha, jenž v své nekonečné lásce splnil, co kdysi sliboval Abrahamovi.

Maria domluvila. Svatá Alžběta ji odvedla do světničky a přichystala skrovné občerstvení. Po chvíli přišel i sv. Zachariáš a mlčky¹⁸²⁾ ji pozdravil. Hluboce dojata, poslouchala přesvatá Panna slova sv. Alžběty o zjevení v chrámě a v duchu děkovala Bohu, že sama uvěřila. Teta domluvila a Maria přednesla svoji trapnou pochybnost. Svatí manželé se hluboce zamyslili. Věc byla velice vážná; šlo o čest jejich příbuzné a Josef ji mohl dáti pro domnělou nevěru kamenovati.¹⁸³⁾ Alžběta myslila, že by bylo lépe, kdyby se svatý manžel o všem dověděl. Zkušenější Zachariáš s návrhem nesouhlasil. Zdálo se mu velice pochybné,¹⁸⁴⁾ že by Josef uvěřil jen na slovo

¹⁸²⁾ Jeho němota byla trestem za malou víru, s jakou přijal slova andělova.

¹⁸³⁾ Zákon Mojžíšův ustanovoval: „Bude-li však pravda, co (muž své snoubence) vytýká, nenaleznou-li se známky dívčina panenství — nechať vyvrhnou ji ven za dveře domu otce jejího a muži města toho ji ukamenují.“ (Deut. 22, 20). Srv. též verš další.

¹⁸⁴⁾ Jak málo věřili mužové svým ženám a jak zkoušeli soudem Božím jejich poctivost, srv. Num. 5, 11—28. Zachariáš mluvití nemohl; proto psal na tabulku. Srv. Luk. 1, 63.

své snoubenky. Proto radil, aby se vše ponechalo Bohu; je dosti mocný, aby se postaral o čest své vyvolené. Svatá Panna vděčně naň pohlédla; promluvil jí z duše.

Bylo ujednáno, že Maria zůstane zatím v Ain Karimu. Přijala pozvání velice ráda. Toužila uviděti přislíbeného předchůdce Páně. Aby se svým hostitelům odvděčila, nabídla se, že bude pomáhati v domácnosti a zastupovati tetu.

Klidně plynul týden za týdnem. Obě svaté ženy měly plné ruce práce. Šily potřebné prádélko a chystaly dárky, které se při takové příležitosti dávaly chudým a přátelům. Asi po třech měsících dočkali se v rodině Zachariášově syna. Radost sv. rodičů byla veliká a šťastný otec pozval všechny své příbuzné a známé, aby přišli na slavnost obřízky. Nikdo ani netušil, jak neobyčejný zázrak toho dne uvidí.

Při obřízce dostávalo židovské dítě jméno. Jak už bylo zvykem, navrhovali příbuzní otcovo jméno Zachariáš a byli velice překvapeni, když Alžběta nesouhlasila. Marně ji upozorňovali, že se nikdo v celé rodině nejmenuje Jan. Trvala na svém. Proto měl rozhodnouti Zachariáš. Když vyslechl jejich přání, vzal tabulku a napsal: „Jan jest jméno jeho.“ V tom okamžiku otevřela se¹⁸⁵⁾ němá ústa Zachariášova a pln Ducha svatého zapěl omilostněný kněz nadšený hymnus: „Požehnaný buď Hospodin Bůh izraelský!“

Kde byla v tu chvíli přesvatá Panna? Stála někde

¹⁸⁵⁾ Přesně podle slov andělských: „Alžběta porodí tobě syna a nazveš jméno jeho Jan... A hle, budeš němý až do dne, v kterém se ty věci stanou.“ (Luk. 1, 13 a násl.)

v koutku a v údivu poslouchala. Jakou radostí chvělo se asi její mateřské srdce, když slyšela slova Zachariášova: „A ty, dítě... půjdeš před Pánem připravovat cesty jeho.“ (Luk. 2, 76.) Ó, kdyby byli ostatní tušili, že tento Pán dlí již mezi nimi a že jsou mu tak blízko, tak blizoučko!

Po slavnosti rozcházel se hosté do svých domovů, ale neobyčejný den tanul jim ještě dlouho na mysli. Také Maria opustila rodinu Zachariášovu a vracela se do Nazareta. Ještě jednou se zastavila v Jerusalemě a vroucně se modlila. V duši ji tížila myšlenka, co řekne Josef, až ji uvidí. Od tajemného zvěstování uplynuly skoro čtyři měsíce a na Marii počaly se jeviti známky mateřství. Těšila se však nadějí, že je všude v rukou dobrého Boha.

10. TRAPNÁ POCHYBNOST SV. JOSEFA.

Teprve po třech dnech došla na pahorek, který se zvedal nad Nazaretem. Mimoděk se zastavila a zadívala se na bílé domky, které se před ní tísnily v bujné zeleni zahrad. Vzpomínala. Tu šla naposledy před několika měsíci se svým snoubencem Josefem. Dobře se pamatovala, jak s ní byl spokojen a sliboval, že ji co nejdříve uvede slavnostně do svého domu.¹⁸⁶⁾ Co

¹⁸⁶⁾ Užívám tohoto ustáleného rčení židovského, i když zde není úplně správné. Protože Panna Maria byla jediným dítětem, tak zvanou dcerou dědičkou, měl se přestěhovati sv. Josef do jejího domku.

řekne, až ji zítra uvidí? Mimoděk poklekla, sepjala ruce a prosila Boha za smilování.

Brzy se roznesla vesničkou zpráva, že se Maria vrátila. Také Josef se o ní dověděl a jeho srdce zaplesalo upřímnou radostí. Již dávno se mu po ní stýskalo. Proto se rozhodl, že s ní smluví den, kterého prohlásí veřejně uzavřený sňatek a uvede ji slavnostně do svého příbytku. Ani se nemohl dočkat večera.

Konečně bylo po práci: pospíchal domů a ustrojil se. Vzal dárky, kterými chtěl svoji snoubenku překvapiti, a vydal se na cestu. Po několika krocích byl u její chaloupky. Zahlédla ho, když vcházel do dvora, a její srdce se úzkostí až zachvělo. Posadila se a pohlédla prosebně k nebesům, když se otevřely dveře a vešel Josef. Radostně ji pozdravil a vítal z daleké cesty. Také Maria povstala a šla mu naproti. V tom okamžiku Josef zbledl a mimoděk ustoupil. Jako meč projela mu duší hrozná myšlenka: Je matkou! Dlouho stál a nemohl promluvit; trpká lítost a zklamání sevřely mu hrdlo. Teprve po chvíli bolestně vykřikl: „Maria!“ — a zmizel za dveřmi.

Matka Boží osaměla. Čeho se nejvíce obávala, stalo se opravdu. Ruměncem pokrýval její panenské tváře a z očí jí vyhrkly slzy. Zlomena usedla. Teprve po chvíli se trochu uklidnila a poklekla. Křečovitý pláč lomcoval jejím svatým tělem, když zapřisahala Boha, aby se ujal její cti a nevydával ji v pohanu. Konečně ulehla, ale marně se pokoušela usnouti. Její bolest a opuštěnost byla příliš velká.

A Josef? Když vyšel ze dveří, pospíchal domů. Půda mu zrovna hořela pod nohama. Doma rozpou-

tala se v jeho nitru hrozná bouře. Konečně se dal do pláče a slzami se mu ulevilo.

Na druhý den odešel do práce, ale marně se snažil zapuditi černé myšlenky. Jako ostré meče zabodávaly se mu do duše zvědavé otázky druhů, kdy uvede Marii slavnostně do svého domu; neodpovídal. Zato tím usilovněji přemýšlel, co nyní. Tu byla dobrá rada drahá.

Až se otrásl, kdykoli si vzpomněl na přísný zákon Mojžíšův. Zněl doslova: „Bude-li pravda, že snoubenka není pannou — nechať vyvrhnou ji ven za dveře domu otce jejího a muži města toho ji ukamenují.“ (Deut. 22, 20—21.) Má opravdu obžalovati tu, kterou tak vroucně miloval a které si dosud vážil jako světice? Po každé tuto myšlenku od sebe zapudil. Zdálo se mu rouháním podezřívati Marii, jež byla dosud zářivým příkladem ctnosti. Ale hned zase ho ovládla mučivá myšlenka: „Odkud je tedy matkou? A proč se aspoň nebránila, když pozorovala moji pochybnost?“ Že by mohlo jíti o tajemný zázrak, ho nenapadlo.¹⁸⁷⁾ V jeho duši bylo po takových úvahách temno, které nedovedlo nic zapuditi. Konečně se rozhodl, že Marii tajně propustí¹⁸⁸⁾ a odejde daleko, tak daleko, kde by ho nikdo neznal. S takovými myšlenkami ubíral se druhého dne na lůžko.¹⁸⁹⁾

¹⁸⁷⁾ Již dříve jsem upozornil, že starozákonní proroctví nemluví úplně jasně o původu Spasitelově a nerozuměli jim mnohdy ani vzdělaní rabíni.

¹⁸⁸⁾ Tajně, na rozdíl od veřejného, které předcházelo soudní vyšetřování. Srv. Bardenhewer, Die Verkündigung Mariä, str. 70.

¹⁸⁹⁾ Starší bohoslovci se domnívali, že Josef tušil nějaké tajemství a proto se bál s Marií bydlet. Jejich hlavním důvodem byla slova andělova: „Neboj se!“ (Mat. 1, 20.) Jejich výklad se mi zdá příliš umělý a proto nepřirozený.

A Maria? Ubohá Matka Spasitelova prožila den v největších úzkostech. Co chvíli podívala se ke dveřím, nejde-li Josef, aby jí oznámil, že se přesvědčil o její nevině. Soumrak se ukládal po druhé do ztichlých uliček nazaretských, ale dosud čekala marně. Josef nepřicházel. Proto znova poklekla a vroucně prosila Boha, aby se jí zastal. Její úpěnlivé modlitby byly vyslyšeny.

Josef únavou brzy usnul. Náhle se rozlilo chudičkou světličkou jasné světlo. Nežli se vzpamatoval, stál před ním anděl. Poklonil se a pravil vážně a slavnostně: „Josefe, synu Davidův, nebož se přijmouti Marii, manželku svou! Neboť, co v ní jest zrozeno, z Ducha svatého jest. Porodí Syna a nazveš jméno jeho Ježíš, neboť on spasí lid svůj od hříchů jejich.“ (Mat. 1, 20—21.) Anděl odešel a Josef se probudil. Nevýslovná radost naplňovala jeho duši; ale brzy vzpomněl na Marii. Divil se sám sobě, jak mohl tak velice kolísati a tolik zarmoutiti její panenské srdce. Ó, jak stoupla v tu chvíli v jeho očích jeho svatá snoubenka! Sotva se mohl dočkati rána.

Slunce teprve vycházelo nad horami v Zajordání, když zaklepal Josef na dveře Mariiny. Otevřela mu a Josef dojat prosil za odpuštění, ale nebylo toho ani potřeba. Vroucně děkovali oba Bohu, jenž obrátil jejich zármutek v radost. Bylo smlouveno, že Josef uvede brzy Marii slavnostně do svého domu a přijme ji veřejně za manželku. Nad svatými snoubenci zářilo opět radostné slunce štěstí a míru.

11. PO PRVÉ V DOMĚ JOSEFOVĚ.

Od zasnoubení přesvaté Panny uplynul skoro celý rok; podle zvykového práva měla býti slavnostně uvedena do domu Josefova a tak jejich manželství veřejně prohlášeno. Známe velice dobře zvyky, které celou slavnost provázely, a čtenáře bude jistě zajímati, jak se konaly svatby v době před Kristem Pánem.¹⁹⁰⁾

Když byl smluven určitý den, počaly rozsáhlé přípravy; trvaly aspoň týden.¹⁹¹⁾ Prvního dne konala se v domě sv. Josefa malá hostina; kdo byl pozván, směl přijíti také na svatbu.¹⁹²⁾ Každý večer procházela Nazaretem hudba a ohlašovala nastávající veselí. Také do okolních vesniček rozesláni četní poslové. Příbuzní Panny Marie odešli do blízkého města Sefory, aby nakoupili, čeho bylo třeba. Domek nevěstin byl čistě vymyt a hojně ozdoben květinovými věnci.

Konečně nadešel den svatby, která se konala v Svaté zemi až navečer. Do domu svaté Panny sešlo se několik žen, aby jí poradily a ustrojily.¹⁹³⁾ Jako u každé nevěsty, skládala se také její výzdoba ze 24 částí.¹⁹⁴⁾ Nejvíce péče věnováno úpravě vlasů, které

¹⁹⁰⁾ Nepochybuji, že se i pokorná dívka z Nazareta podrobila ustáleným zvykům, i když se jí protivil jejich světský ráz.

¹⁹¹⁾ Tím spíše u Matky Boží, která pocházela z rodu královského. Jenom v nejchudších rodinách stačily tři dny.

¹⁹²⁾ Krauss, Talmudische Archäologie II., 36.

¹⁹³⁾ Výzdoba pokládána za tak důležitou, že se pro ni směly opominouti i některé úkony náboženské. Vypravuje se, že rabíni poslali svoje žáky, aby pomáhali.

¹⁹⁴⁾ Vypočítává je Izaiáš (3, 18—24) v svém známém prorocství proti ženám judským.

měly toho dne splývati volně po šíji; do nich zapleten krásný věneček, darovaný některým bohatším příbuzným.¹⁹⁵) Při tom seděla Panna Maria na krásně zdobeném trůně; tak bylo zvykem.¹⁹⁶)

Slunce již zapadalo, když byly poslední přípravy skončeny. Zvolna se scházely ozdobené dívky, které měly jíti s hořícími lampami ženichovi naproti a tvořiti družinu nevěstinu. Kolem sedmé hodiny přišel do domku svatě Panny první posel a oznamoval brzký příchod ženichův.¹⁹⁷) Byl pohoštěn a čekal s ostatními. Asi za hodinu přišel druhý posel a tázal se jménem sv. Josefa, je-li nevěsta připravena. Byla to známka, že se ženich blíží. Proto sv. Panna poslala mu naproti dívky s hořícími lampami a pochodněmi. Brzy se potkaly s průvodem svatého snoubence. Byl svátečně oděn a na hlavě měl krásný věnec.¹⁹⁸) Oba průvody se spojily a šly do domu nevěsty. Josef pozdravil srdečně Marii a před přítomným knězem obnovil ještě jednou svoje zasnoubení. Hned potom se rozvinul slavnostní průvod, který měl provésti nevěstu celým městečkem a vrátiti se do domku Mariina.¹⁹⁹) Uličky nazaretské byly plny zvědavého lidu; přišli i z okolí, aby uviděli neobyčejnou slavnost. O pořádek se starali družbové.²⁰⁰)

¹⁹⁵) Každý si pokládal za velikou čest, směl-li darovati nevěstě věneček; mnozí rabíni vili jej sami pro svoje dcery. Gittin 7 a.

¹⁹⁶) Proto palestinskí Arabové nazývají dosud nevěstu „královnou.“ (Zeitschrift des deutschen Palästina-Vereins 6, 100.)

¹⁹⁷) Východní zvyk žádal, aby ženich dlouho otálel. Odtud oni poslové.

¹⁹⁸) Směl jej nositi jen toho dne. Krauss, Talmudische Archäologie II., 37.

¹⁹⁹) Důvod jsem udal v poznámce 186.

²⁰⁰) Obyčejně přátelé ženichovi; byli ozdobeni palmovými a myrtovými ratolestmi.

Účastníkům rozdány hořící pochodně. V čele průvodu kráčelo několik jinochů; nesli nádoby naplněné voňavkami, kterými kropili úzké uličky. Libá vůně rozlévala se kolem a naplňovala celé okolí.²⁰¹) Jiný mladík nesl zavřenou²⁰²) nádobu s vínem. Po jeho stranách šli mužové a rozlévali po ulici víno a rozhazovali ořechy i pražené obilní klasy²⁰³) mezi diváky, kteří je sbírali a chvatně pojídali. Teprve potom kráčeli svatí snoubenci pod ozdobnými nebesy, která nesli čtyři přátelé Josefovi. Jak toho žádal zvyk, šel před nebesy pozpátku mladík; brzy tančil a bil do cimbálů, brzy mával mečem a dvořil se přesvaté Panně.²⁰⁴)

Cestou zpívány písně, v kterých oslavována krása a dobré vlastnosti nevěstinu. Nejčastěji bylo slyšeti jásavé výkřiky: „Bez barev a voňavek — a přece krásná jako srnka.“²⁰⁵) Doprovázela je hudba na flétnu, harfu a citaru, při níž tleskali diváci radostně rukama a blahopřáli šťastné nevěstě.

Co činila v tu chvíli přesvatá Panna? Zdálo se, že nevidí a neslyší, co se kolem ní dalo. Její duše byla u milého Boha, jež nesla pod srdcem. Jemu oběto-

²⁰¹) Krauss, Archäologie II., 38.

²⁰²) Byla-li nevěstou mladá vdova, nesl nádobu otevřenou. Účel tohoto zdánlivě malicherného obřadu byl velice důležitý. Kdyby někdo věděl o mravním poklesku nevěsty, měl vystoupiti a veřejně ji zahanbiti. Provinila byla by podle zákona Mojžíšova ukamenována.

²⁰³) Šab. 7, 16; tento poslední obřad se nekonal, byla-li nevěstou vdova.

²⁰⁴) Tento úřad zastával kdysi král David, když přenášel archu Boží z domu Obededomova na Sion. (2. Sam. 6, 14—22.) Byl to projev hluboké pokory před Bohem.

²⁰⁵) Kethub 17 a.

vala všecku slávu a vroucně se modlila. Konečně došel průvod až k domku Panny Marie, kde se pomodlil přítomný kněz nad novomanžely krásnou modlitbou. Zněla doslova:²⁰⁶⁾ „Veleben buď, Hospodine, Bože náš a králi celého světa! Všecko jsi učinil k své cti a slávě a stvořil jsi člověka k svému obrazu — ano, k svému vlastnímu obrazu jsi ho učinil a v své lásce stvořil jsi z jeho těla první ženu! Buď za to veleben, Hospodine, že jsi splnil ženichovi a nevěstě jejich vroucí přání! Veleben buď, Hospodine, králi celého světa, že jsme se dočkali této slavnosti! Kéž se také v ostatních našich městech a vesničkách rozjásá pravá radost a věčné veselí!“²⁰⁷⁾

Protože domek byl malý, vystavěl sv. Josef vzhledu velikou besídku, v níž se usadili pozvaní hosté. Všude planula četná světla a rozlévala svoji záři do noční temnoty.²⁰⁸⁾ Po krátké modlitbě počala hostina,²⁰⁹⁾ při níž zpívány oslavné písně.²¹⁰⁾ Sv. Josef měl při ní seděti na prvním místě, Matka Boží stranou mezi ostatními dívkami. Jakési posvátné kouzlo naplňovalo hodovní síň. Všichni tušili cosi neobyčejného.

²⁰⁶⁾ Strack, Kommentar zum N. T. I., 514.

²⁰⁷⁾ Modlitba konána prvních sedm dní; mohl ji odříkávati buď kněz anebo některý z pozvaných hostů.

²⁰⁸⁾ Zní skoro neuvěřitelně, kolik světla spotřebovali Židé při svatbě. Talmud (Gittin 57 a) vypravuje, že kterýsi měšťan ze Sefory prodal svoji dceru do vzdáleného města Akka. Při průvodu hořely po obou stranách cesty zlaté svícný a silnice pokropena vzácnými voňavkami.

²⁰⁹⁾ Trvala obyčejně sedm prvních večerů; hosté byli po každé jiní. Jen družbové zůstávali stejní.

²¹⁰⁾ Rabíni neradi viděli, když při hostině zpívali nábožné písně. Báli se, aby rozjaření hodovníci jich neznesvětili. A přece prý se to stávalo dosti často.

A přece nevěděli, že uprostřed nich dlí Vykupitel, po němž toužila tisíciletí!

Konečně bylo po hostině a svatí snoubenci osaměli. Ještě jednou uvítal Josef vroucně svoji mladou choť, slíbil jí upřímnou lásku a oba poklekli. Obloha se již barvila na východě rudými červánky, když povstali od modlitby a obnovili svůj slib věčného panenství.²¹¹⁾ Mile shlížel nebeský Bůh na šťastnou rodinu, jež měla světu odchovati Spasitele.²¹²⁾

12. CESTA DO BETLEMA.

Svatební veselí uplynulo a pro svatou Pannu nastal všední život. Časně zrána odcházel sv. Josef do práce a vracel se teprve pozdě k večeru. Bylo třeba peněz. Matka Boží osaměla, ale nezahálela. Tkala a vyšívala pro svoje zákazníky a pomáhala podle možnosti svatému manželu.

Na tyto hodiny těšívala se Matička Boží nejvíce. Kdo by se horšil, že se zamyslí na svoje svaté Dítě a vroucně toužila po okamžiku, až je po prvé zlíbá a obejmě. Občas sáhla po Písmě svatém a čtla si jeho

²¹¹⁾ Již jedenkrát jsem upozornil, že takový slib není proti podstatě manželství. Manželé mohou se zavázati, že svého práva užívati nebudou. Také sv. apoštol Pavel doporučoval tento způsob křesťanům — i když nedovoloval, aby se vázali na dlouho. Radíval, aby po čase svůj slib znovu obnovili.

²¹²⁾ Účelem zákona, který poroučel dceři-dědičce, aby se prodala, bylo zachovati rodinu izraelskou. I toho bylo zde dosaženo — velikým zázrakem Božím.

předpovědi a sliby. Jako Matka zastavila se déle u vět, které mluvily o slávě a velebnosti jejího Syna. V duchu si představovala, jak bude choditi město od města a konati veliké zázraky; slyšela takřka radostný jásot udivených zástupů. Ale bolestně zachvělo se její mateřské srdce, když čtla o pronásledování a bolestné smrti, která naň čekala. V takové chvíli stékala slza za slzou po její panenské tváři a padala na rozdělanou práci.

Mnohým předpovědem Pisma sv. nerozuměla a marně se pokoušela, aby si je vyložila. Co znamenají na př. slova, že se má Vykupitel naroditi v Betlemě nebo že se vrátí z Egypta? Ať přemýšlela jakkoliv, odpověděti si neuměla. Když přišel Josef, předkládala mu svoje pochybnosti a obtíže; nevěděl také. Obyčejně se těšili myšlenkou, že se Bůh o svého Syna postará.

Až jednoho dne vrátil se Josef domů dříve než obyčejně. Byl rozechvěn a již ve dveřích oznamoval překvapující novinu: „Musíme do Betlema! Císař nařídil soupis²¹³⁾ obyvatelstva. Každý muž má jíti se svou rodinou do svého rodného města²¹⁴⁾ a tam se hlásiti.“ Udiveně pohlédla na něho svatá Panna a zašeptala: „Tedy přece do Betlema!“ A v duchu jí zněla jásavá slova proroka Micheáše: „Aj ty, Betleme Efrata, nejsi nejmenší z tisíců judských; neboť z tebe mi vyjde ten, jenž bude panovníkem v Izraeli!“ (5, 2.)

Zpráva o sčítání rozvlnila klidnou hladinu života

²¹³⁾ Takový soupis konal se častěji. Měl zjistiti počet obyvatelstva a platební schopnost jednotlivých krajů.

²¹⁴⁾ Aby se předešly podvody, ke kterým bývali Židé náchylní.

nazaretského. Všude se o něm mluvilo; jedni se báli nových daní, druzí sčítání veřejně odsuzovali. Ukazovali na to, že jsou lidem Božím a císař nemá práva, aby je spisoval. Tu a tam povstávaly malé revoluce; římské vojsko procházelo zemí a udržovalo pořádek. Většina smířila se s novým zákonem jako s nutným zlem, kterému se třeba podvoliti, a chystala se na cestu. Snad nikde to nečinili s takovou radostí jako v chudém domku nazaretském. V císařském rozkaze viděla Maria a Josef svatou vůli Boží, jenž chtěl splniti svoji předpověď o rodišti Vykupitelově.

Svatá Panna chystala plénky a vše, čeho bylo potřeba pro svaté Dítě. Nezapomněla ani na potravu. Sv. Josef najal statného soumara, aby Matka Boží nemusela jíti pěšky.

Když bylo vše připraveno, vydali se na cestu. Panna Maria usedla po východním způsobu na zvíře, svatý Josef je vedl za uzdu. Tvář Matky Boží byla zahalena hustým závojem, jak tu dosud nosívají vdané ženy. Cesta je vedla Samařím a byla velice obtížná. Počasí bylo sychravé a studené; občas spustil se drobný déšť. Na horách ležel místy i sníh.

Svatí poutníci šli mlčky. Zato tím častěji zalétaly jejich myšlenky k malému Bohu, jež nesla Maria pod srdcem. Jak bolně se jich dotýkaly lhostejné řeči lidí, kteří šli s nimi stejnou cestou. Navečer zůstávali v některém ze zájezdních hostinců. Někde přespali u známých a příbuzných. Všude bylo plno cizinců a Josef starostlivě přemýšlel, jak bude asi v malém Betlemě. Konečně po čtyřech dnech dorazili do rodného města Davidova.

Na okraji vesničky se zastavili a odpočívali. V duši

sv. Josefa vyrojilo se tisíce vzpomínek. Tu si hrával jako malé dítě, tu pracoval později jako učeň a tovaryš, tu pochoval dobrého otce a milovanou matku. Jak ho přivítají bratři a příbuzní? Nevěděl, ale pohled na husté řady cizinců naplňoval ho obavou. Po krátkém odpočinku zamířil k hospodě. Lišila se velice od našich hostinců.

Úzkou branou, u které stojí na stráži několik lidí,²¹⁵) vstupujeme do prostranného dvora, kde se již tísnilo mnoho oslů, koní a velbloudů. Jedni stáli, druzí leželi a spokojeně odpočívali. Všude nepopsatelný shon a křik. Kolem dokola táhl se vyšší a široký výstupek, na kterém spávali hosté. Seděli dosud ve skupinách a hlasitě spolu hovořili. Jiných místností východní hostinec neměl. O pokrm staral se každý sám; vody si mohl načerpati z hluboké studny, která byla uprostřed dvora.

Josef poznal na první pohled, že tu nemůže se svou snoubenkou nocovati; třeba se ohlédnouti v městečku. Proto jí vyhledal vhodné místo, kde by si zatím odpočinula, a odešel. Měl tu příbuzné a doufal, že se mu podaří najíti nějakou světničku. Netušil, jakého se dožije zklamání.

Maria osaměla. Pozorovala ruch, který tu panoval, ale stále a stále vracela se v myšlenkách k svému Bohu, jenž se měl brzy zjevit v podobě malého Dítka. V obdivu vzpomínala, jak moudře použil Bůh rozkazu pohanského císaře, aby splnil svou svatou vůli.

Zamysli se! Také v tvém životě bylo mnoho chvílí,

²¹⁵) Na východě nebylo nikdy úplně bezpečno a noční přepady nejsou dosud zvláštností.

kdy se ti vše zdálo zmatené a mimoděk jsi se tázal, jak vše skončí. Ku podivu! Netrvalo to dlouho a v duši ti počalo svítati. Byl jsi až překvapen, jak moudře vedl Bůh tvoje kroky. Spoléhej proto na jeho Prozřetelnost a buď za ni vděčný!

Zatím došel Josef do městečka a zaklepal u prvního bratra. Otevřeli mu, ale když uslyšeli jeho prosbu, počali se vymlouvati; již prý mají všechno zadáno. Podobně bylo také u ostatních. Všechny jeho prosby vyzněly naprázdno. Lakota zatvrdila je nad kámen, neboť z cizinců bylo možno získati více než od chudého Josefa. Ani u jiných nepochodil; žádali tolik peněz, že se Josefovi zatočila až hlava.

Slunce se klonilo k západu, když se svatý snoubenec vracel s nepořízenou. Bohaté slzy mu stékaly po ustaraných tvářích; všichni zavřeli před tím, jenž jim přicházel otevřít nebe. Opravdu, „do vlastního přišel a svoji ho nepřijali“ (Jan 1, 11). Když oznámil Matce Boží nehodu, která ho potkala, zůstala úplně klidná. Ještě ho těšila:

„Konají přece věc Boží a Pán se o svého Syna jistě postará, jak bude sám chtíti.“

Dlouho seděli mlčky a přemýšleli, kam se uchýliti. Konečně měl Josef šťastnou myšlenku. Vzpomněl si na jeskyně, kterých bylo v okolí velice mnoho. Některé byly tak rozsáhlé, že pastýři do nich zaháněli svoje stáda; tam by snad mohli přenocovati. Maria ochotně souhlasila.

Po chvíli vzali svého soumara a vyjeli z hospody. Lidé se za nimi zvědavě ohlíželi; nemohli pochopiti, proč na noc opouštějí bezpečný úkryt, kde byli chráněni před lupiči a dravou zvěří. Po krátké době se

zastavili; byli na místě. Úmyslně vyhledal Josef hlubší jeskyni, aby v ní nebylo tolik chladno. Podle možnosti upravil lůžko své svaté snoubence a odešel, aby nasbíral suchého paliva.

Maria osaměla; jenom drobná lampička hořela vedle a trochu osvěcovala vlhkou jeskyni.

13. NAROZENÍ SPASITELOVO.

Nad Betlemem snesla se chladná noc. Zvolna zmlkaly pronikavé hlasy dotěrných prodavačů; denní ruch ustával a světla v oknech pomalu dohasínala. Jenom na čistém nebi chvěly se miliony hvězdiček a v dálce se ozvalo žalostné vytí šakalů.

Zato v jeskyni nespali. Když se Josef vrátil, rozdělal oheň. Vesele zapraskalo suché dříví a jeho plamen vrhal dlouhé stíny po vlhkých stěnách. Sluj se pozvolna oteplovala. Ještě dlouho seděli spolu svatí snoubenci, ale nemluvili. Celou jejich duši naplňovala myšlenka na Syna Božího, jenž již dlel tajemně uprostřed nich. Bylo hodně pozdě, když Maria vybídla unaveného Josefa, aby ulehl. Uposlechl.

Ještě jednou vyšel před jeskyni, aby prohlédl okolí. Nikde se nic ani nehýbalo. V celé přírodě panoval slavnostní klid; bylo jako před velikým svátkem. Mimoděk se zastavil a pohlédl vděčně k modrému nebi. Nepochopitelná radost naplňovala jeho svatou duši. Vzpomněl na okamžik, kdy po prvé poznal Marii. Tehdy se mu ani nezdálo, jaký poklad mu dává Bůh! Kolik slasti zažil od té chvíle — a dnes? Má uviděti vtěleného Syna Božího!

Narození Spasitelovo.

Teprve po chvíli probral se z myšlenek. Pro jistotu zahradil vchod do jeskyně a vrátil se k Marii. Seděla dosud u ohně. Srdečně jí přál dobrou noc. Ještě zahlédl, jak se mile usmála, a odešel do sousední jeskyňky, kde si přichystal chudičké lůžko.

Maria osaměla. Bylo k půlnoci, když cítila, že se blíží její hodina. Proto vstala a poklekla. Ani sama nevěděla, jak dlouho se modlila. Její panenská duše ponořila se úplně do svého Boha. Proto nepozorovala, jak ji pojednou oblilo jasné světlo a zahalilo ji nebeským jasem. Probrala se teprve, když zaslechla dětský pláč.²¹⁶⁾ Otevřela oči a užasla. Před ní leželo malé Dítě a vztahovalo k ní svoje drobné ručky. Skoro se zdálo, že prosí, aby se ujala Boha ode všech — opuštěného a zapomenutého.

Sklonila se až k němu a vroucně je políbila. Vzala je do náručí a zahleděla se do jeho krásných očí. Znova a znova líbala svého Miláčka a slzy radosti se jí draly do očí. Teprve po chvíli zavinula Dítě do plénky,²¹⁷⁾ které si přinesla z Nazareta, a po prvé dala mu pít. Byla hluboce dojata, když viděla, jak sytí Boha, jenž pečuje o celý svět.

Nová starost. Kam Dítě položit? Rozhlížela se chudičkou jeskyní a uviděla jesle. Zrovna se při této myšlence až zachvěla, ale pomoci nebylo. Šla a s něžnou láskou uložila svého Pána na tvrdou slámu. Ještě chvíli stála a dívala se na svého Vykupitele. Brzy

²¹⁶⁾ Je učením naší svaté víry, že Matka Boží porodila úplně bez bolesti a jakékoli slabosti; ani její panenství nebylo porušeno. Církev československá má pro toto tajemství jen útrpný úsměv.

²¹⁷⁾ Židovské matky ovíjely své děti velice těsně, aby se jim pěkně narovnaly údy. Dalman, Orte und Wege Jesu 1921, str. 36.

usnul. Konečně si vzpomněla na Josefa; musí ho přece zavolati. Ještě jednou se sklonila, políbila tiše svaté Dítě a odešla do sousední jeskyňky.

V malé chvíli se vrátila; s ní sv. Josef. Byl rozechvěn. Zdálo se, že se leká velikého okamžiku, který ho čekal. U vchodu se zastavil a zahleděl se na spící Dítě. Srdce mu prudce bušilo a z očí mu vyhrkly bohaté slzy. Teprve když ho Maria pobídla, přistoupil blíže. Poklekl u nízkých jesliček a mimoděk sepjal ruce. Vzpomněl na starozákonní svaté a svěťice. Jak vroucně toužili po svém Vykupiteli a přece se ho nedočkali. On byl šťastnější a jeho srdce rozplývalo se láskou. Neodolal. Sklonil se a vroucně políbil svého Mesiáše.²¹⁸⁾

Ještě dlouho klečeli svatí snoubenci, když pojednou zaslechli u vchodu jeskyně chvatné kroky. Polekaně pohlédla Maria na sv. Josefa. Tolikrát slýchala, že Mesiáš bude trpěti, a hrozná předtucha pronikla její duší. Josef vstal; šel se podívat, co se děje. Svatá Panna vzala Dítě do náručí, úzkostlivě je přitiskla na svou hrud' a bázlivě hleděla ke vchodu. Brzy zaslechla tlumený rozhovor, ale nerozuměla ničemu. Teprve po chvíli zpozorovala, že Josef uvolňuje vchod do jeskyně, a poněkud se uklidnila. Za okamžik přivedl několik pastýřů a dojatě pravil k Marii: „Hledají Mesiáše.“

²¹⁸⁾ Kdy se Ježíšek opravdu narodil, nevíme; nevěděli to ani nejstarší spisovatelé církevní. (Srv. Bardenhewer, Verkündigung, str. 45; Kellner, Heortologie, str. 98 a Duchesne, Origines du culte chrétien³, 1903, 257. Teprve ve 3. stol. zvolen 25. prosinec, aby byl atlačen pohanský svátek „boha Slunce“, který se toho dne konal. Srv. sv. Cypriana, De oratione dominica, kap. 35 a Ps. Ambrože, Sermo 6, 7; Migne 17, 616.

Tázavě pohlédla Maria na cizí hosty. Nečekala dlouho na odpověď. Nejstarší z pastýřů přistoupil blíže a počal vypravovati:

Byli právě na stráži u svých stád.²¹⁹⁾ Najednou zazářilo jasné světlo a před nimi stál krásný anděl. Ulekli se a hrůzou nemohli ani promluvit. Ale anděl je těšil: „Nebojte se, neboť zvěstuji vám radost velikou, která bude celému světu. Narodil se vám dnes Spasitel²²⁰⁾ v městě Davidově. A toto bude vám znamením: Naleznete dítě plénkami ovinuté a položené v jeslích.“ V tu chvíli se ukázalo mnoho andělů, kteří radostně zpívali: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ Za několik okamžiků zjevení zmizelo.

Stařec se na chvíli odmlčel. Byl hluboce dojat a hlas se mu třásl pohnutím. Teprve potom pokračoval: „Hned jsme se rozhodli, že narozeného Mesiáše vyhledáme. Protože anděl mluvil o jesličkách, pátrali jsme nejdříve v jeskyních a štěstí nám přálo.“

Maria poslouchala pozorně každé jeho slovo. Když domluvil, pozvedla v náručí svého Miláčka a v svatém nadšení zvolala: „Vizte Mesiáše!“ Prostí pastýři bezděky poklekli a hluboce se poklonili. Ale stařec neodolal. Rozpráhl vroucně svoje ruce a Maria položila mu do nich opatrně Ježíška. Něžně ho polí-

²¹⁹⁾ V Svaté zemi bývá zima dosti mírná; proto zůstávají stáda po celý rok pod širým nebem. Jen v době dešťů zahánějí je do některých jeskyně, aby chladem tolik netrpěla. Aby se nestalo neštěstí, zůstával některý pastýř na stráži; ostatní odpočívali někde poblíže, aby byli ihned po ruce.

²²⁰⁾ Slova „to jest Kristus“ zněla by v aramštině stejně jako předcházející. Proto se domnívám, že sv. Lukáš je přidal, aby mu rozuměli také řeční čtenáři, kteří aramsky neuměli.

bil a zvolal: „Tak dlouho jsem na tebe čekal.“ Jeho příklad povzbudil také ostatní a každý chtěl aspoň na chvíli svaté Dítě pochovati. Maria svolila. Její mateřské srdce přetévalo svatou radostí.

Dlouho zůstali pastýři v jeskyni. Odevzdali dary, které přinesli, a jenom neradi se loučili s místem, kde zažili tolik radostí. Slunce již vycházelo, když se vrátili k svým stádům, a všude hlásali veliké skutky Boží.

14. JEŽÍŠEK OBŘEZÁN.

Na druhý den odešel sv. Josef časně ráno do vesnice, aby splnil císařský rozkaz. Ve sčítací kanceláři bylo již rušno a trvalo to velice dlouho, než přišla řada na chudého tesaře z Nazareta. Bez zájmu poznamenal římský úředník jména svatých manželů, připsal jejich skrovný majetek a královský původ a zapsal právě narozené Dítě. Ó, kdyby byl tušil, že zapisuje toužebně očekávaného Vykupitele světa! Nevěděl to, protože malý Ježíšek chtěl pokořiti naši pýchu, s jakou se chlubíme svými skutečnými nebo domnělými přednostmi. A přece počínalo nové období světových dějin!²²¹⁾

Ještě dopoledne vydal se sv. Josef na novou obchůzku po Betlemě a pátral po vhodnějším místěčku, kde by mohla sv. Rodina přebývat.²²²⁾ Štěstí mu přá-

²²¹⁾ Máme nepochybné historické důkazy, že Pán Ježíš byl opravdu zapsán do úředních seznamů římských. Věděl o nich ještě Tertulian a odkazoval k nim svoje pohanské protivníky.

²²²⁾ Jak vypravují sv. evangelisté, nevrátil se Josef hned do Nazareta, nýbrž zůstal nějakou dobu v Betlemě. Podle všeho čekal na

Io. Protože mnoho cizinců zatím odcestovalo, najal brzy malou světničku, a jak mohl, ji upravil.²²³) Svátá Panna se blaženě usmála, když jí oznamoval tuto radostnou novinu. Přípravy na cestu byly brzy u konce. K večeru posadil Josef svatou Matku na soumara a převezl ji do nového příbytku.²²⁴)

Konečně nadešel osmý den, kterého se měla vykonati obřízka. Svatý pěstoun pospíšil do Ain Kari-mu a pozval na slavnost také Alžbětu a sv. Zachariáše. Jako kněz měl vykonati posvátný obřad. Ochotně slíbil a ještě téhož dne se vydal na cestu. Jak bylo zvykem, nesl svaté Matce bohaté dary. Snad ani nemusím připomínati, že sv. Alžběta vzala s sebou také malého Jana. K večeru počali se scházeti slavnostní hosté. Svaté Dítě dřímalo tiše v kolébce, kterou si kdesi vypůjčili, když vešel Zachariáš a s ním deset svědků.²²⁵) Jeden z nich byl kmotrem a měl odpovídati k modlitbám kněžovým.

Obřízka měla veliký význam náboženský a národní a podobala se jaksi našemu křtu. Nařídil ji sám

očišťování Matky Boží, které se konalo čtyřicátého dne po porodu. Je také možné, že dostal nějakou práci a chtěl si něco vydělati.

²²³) Dnes se pokládá všeobecně za správné, že sv. Rodina zůstala dlouho v studené a vlhké jeskyni. Sv. Matouš se výslovně zmiňuje, že zbožní mudrci od východu našli Dítě již v jakémsi domku. (2, 11.)

²²⁴) Již jsem upozornil, že sv. Panna porodila úplně zázračně a proto bez jakékoli bolesti a slabosti. I v této věci zůstala ušetřena smutných následků prvního hříchu. Ostatně palestinské ženy rodí mnohem snáze než u nás a často nepotřebují vůbec pomoci druhých.

²²⁵) V některých rodinách bývala přichystána pohovka také pro Eliáše, o němž se domnívali, že bývá svědkem při každé obřízce. (Pirké 19.) Jinde mu nechávali ještě volné místo u stolu, kde měl svůj příbor a kam dávali nejlepší části pokrmu. Matka Boží sotva se řídila tímto zvykem. Věděla dobře, že se Vykupitel již narodil, a proto nemusela teprve očekávati domnělého předchůdce — Eliáše.

Bůh a jeho rozkaz byl svědomitě zachováván; vždyť teprve obřízkou vstupoval mladý Izraelita do svazku národa vyvoleného a stával se účastníkem jeho předností a zaslíbení. Proto také sv. Rodina hleděla zachovati co možná všechny zděděné zvyky a obyčeje. Světnička byla čistě vymyta a vyzdobena; po stěnách rozvěsili věnce z pestrých květů a podlahu pokropili voňavkami.

Srdce se zachvělo panenské Matce, když brala své milované Dítě a kladla je na přichystaný stůl, nad nímž se houvalo několik hliněných lampiček. Zachariáš počal předepsané modlitby, na něž sborem odpovídali. Konečně chopil se ostrého nože a se slovy: „Požehnán buď Hospodin, jenž nás posvěcuje a jenž obřízku přikázal!“ — vykonal jediným řezem posvátný obřad. Kmotr zbožně odpověděl: „Amen.“²²⁶) Bolestně zaúpělo svaté Dítě a božská krev zbarvila jeho šatečky. Bohaté slzy vyhrkly z očí přesvaté Panně, když ustrašené Dítě vztahovalo k ní svoje drobné ručky, jako by u ní hledalo ochrany a pomoci. Sklonila se a něžně zlíbala jeho svaté čilko.

Hned potom byla rána obvázána, svaté Dítě zavínuto a Maria je položila do rukou sv. Josefa,²²⁷) aby mu dal jméno. Šťastný pěstoun pohlédl zbožně k nebi, zadíval se na milované Dítě a pravil hlasem hluboce rozechvělým: „Jsi mým synem“²²⁸) a budeš se

²²⁶) Schuster-Schäfer, Handbuch zur bibl. Geschichte; II., 70.

²²⁷) Jinde dával dítěti jméno přirozený otec.

²²⁸) Skoro všichni přítomní rozuměli výroku doslova, protože neznali velikého zázraku, který se stal s Marií. Bylo toho potřeba, aby nevěřící Židé nekamenovali Matku Boží a nevytýkali Spasiteli jeho původ. Před zákonem byl otcem Ježíšovým sv. Josef. Starší

jmenovati Ježíš.²²⁸) Malou hostinou ukončena ro-
dinná slavnost a teprve pozdě v noci rozcházel se
později své přísahy litovala. Mnohem lépe Dr Hejčl. Jak učí Bible,
byly porodní bolesti přímým následkem prvního hříchu a živěji jej
připomínaly. Očišťování a oběť byla jaksi tichým protestem proti
neposlušnosti prarodičů. (Bible čes. I. 301.)

Svaté Dítě osamělo. Jenom malá lampička plápo-
lala u jeho hlavinky a rozlévala po světlici svoje
matné světlo. Přístup tiše a zadívej se na svého Vy-
kupitele! Opět dřímá a jenom chvílemi zachvívá se
jeho tílko prudkou bolestí, kterou mu působí zaníce-
ná rána. Proč asi trpěl? Neměl hříchu; proto také
nebyl povinen podrobti se bolestné obřízce. Netušíš
tajemství? Jeho svatá krev tekla dnes po první pro
tebe a tvoje četné hříchy!

15. JEŽÍŠEK V CHRÁMĚ OBĚTOVÁN.

Svaté Dítě rostlo a sílilo. Třicátého dne po naro-
zení sešlo se opět několik pozvaných přátel k malé
rodinné slavnosti. Jmenovala se rozvinování.²³⁰) Až
do té doby mívalo robátko plénky tuhé a těsné, aby
se mu tělíčko pěkně narovnálo. Ode dneška smělo
již dostati ovín jemnější. Při tom platival otec 5 šik-
lů (asi 105 Kčs), za které byli pozvaní hosté vy-
častováni.

spisovatelé církevní vysvětlovali tuto pravdu krásným podobenstvím:
„Komu by patřila úroda, kdyby Pán Bůh zázračně osel některé
pole? Jistě vlastníkovi pole. Proto také sv. Josef byl „otcem“ dítěte,
které se zrodilo z jeho přecísné snoubenky.“

²²⁸) Jméno znamená doslova „spásu“ a bylo zvěstováno Panně
Marii i sv. Josefu. Z úcty nedáváme tohoto jména žádnému dítěti
a varujeme se, abychom je zbytečně nevyřlovali.

²³⁰) Krauss, Talmudische Archäologie II, 18.

Brzy nastala Panně Marii nová starost. Podle zá-
kona Mojžíšova (Lev. 12, 2. a násl.) byla každá mat-
ka pokládána za poskvrněnou.²³¹) Po čtyřiceti²³²)
dnech měla jíti do chrámu a tam se očistiti. Kromě
toho byl Ježíšek prvorozený²³³) a proto náležel Bo-
hu, od něhož bylo třeba dítě vykoupiti. Tento do-
jemný obřad byl ustanoven na památku vysvobození
z Egypta. V strašné noci, kdy za trest umírali prvo-
rozenci egyptští, ušetřil Bůh děti hebrejských, které
se tím staly jaksi jeho majetkem a měly by se proto
věnovati po celý život službě oltáře. Tak tomu kdysi
opravdu bylo. Avšak po hanebném odpadu u hory
Sinai vyvolil si Bůh za kněží potomky Leviovy (Num.
3, 45). Ostatní prvorozené si rodiče od Boha vy-
kupovali.

Při té příležitosti chtěl se také sv. Josef vrátiti do
Nazareta. Pověst o zamýšleném odchodu roznesla se
brzy po celém Betlemě a jejich přátelé přicházeli,
aby se s nimi rozloučili. Zvláště jedna návštěva vryla
se Matce Boží hluboko do duše. Přišel opět staříček

²³¹) Proč byla matka pokládána za nečistou, vysvětlovali rabíni
velice různě. Jistě nemá pravdu traktát Nidda (31, b), když tvrdí,
že se každá matka při porodu zaříkala, že již nechce mít děti a
později své přísahy litovala. Mnohem lépe Dr Hejčl. Jak učí Bible,
byly porodní bolesti přímým následkem prvního hříchu a živěji jej
připomínaly. Očišťování a oběť byla jaksi tichým protestem proti
neposlušnosti prarodičů. (Bible čes. I. 301.)

²³²) Narodila-li se dívka, teprve po osmdesáti dnech. Srv. Lev.
12, 5. Proč byl takový rozdíl, nevíme Döller, Die Reinheits- und
Speisegesetze des A. T., Münster, 1917, str. 12 a násl. Pravé příčiny
neznali ani rabíni a hleděli proto zákon rozličně vyložití. Srv.
Strack-Billerbeck, Kommentar zum N. T. aus Talmud, Mnichov,
1924; II., str. 119.

²³³) Předpis platil ovšem toliko pro prvorozeného syna matčina
(Ex. 13, 2.) Pojal-li kdo za manželku vdovu, která již měla děti,
nebyl povinen obětovati syna, který se mu z ní narodil. Srv. Šulchan
aruch, § 305, 17.

pastýř a se slzami v očích děkoval Bohu za veliké štěstí, že směl spatřiti Vykupitele světa. Nemohl se od kolébky ani odtrhnouti. Zdálo se, jako by tušil, že vidí malého Ježíška naposled.

Ježíšek v chrámě obětován.

Konečně byly potřebné přípravy vykonány a náklad naložen na soumara, kterého si přivedli z Nazareta. Svatá Rodina opustila útulný Betlem a vydala se na cestu. Zvolna kráčeli památným údolím Refaim a v jejich duši vynořovaly se vzpomínky z dávných

dob. Touto cestou ubíral se před dvěma tisíci lety staříček Abraham, aby obětoval svého milovaného syna.²³⁴⁾ Maria se při této myšlence zachvěla a mimoděk přitiskla malého Ježíška na svou mateřskou hrud.²³⁵⁾

Cesty rychle ubývalo a po dvou hodinách uviděli zlatou střechu chrámovou; zrovna hořela v záři zapadajícího slunce. Svaté Dítě odpočívalo klidně v náručí; zdálo se, že nevidí a neslyší. Ale jeho svatá duše sledovala dobře místa, kudy se brali. A kdyby si byla Maria všimla, byla by zpozorovala, jak se jeho útlé tělo zachvělo, když kráčeli vedle nízkého pahorku golgotského.

K večeru přišli do města a zakleпали u kteréhosi přítele Zachariášova. Srdečně je uvítal a vykázal jim útulnou světničku, aby si odpočinuli.

Sotva vyskočilo zlaté slunko nad vrcholky hor Hauranských, vydala se sv. Rodina na cestu do chrámu. Na ulicích se zvolna probouzel denní ruch a prodavači počínali vychvalovati vřískavě svoje zboží. Konečně vešli svatí poutníci do chrámu. Jak bylo zvykem, padl Josef tváří až na zem; Maria se aspoň hluboce uklonila.²³⁶⁾ Po krátké modlitbě povstali a sv. Josef odešel, aby v nedalekém nádvoří koupil dvě hrdličky nebo holubičky.²³⁷⁾ Maria osaměla a zamyš-

²³⁴⁾ Gen. 22, 1 a násl. Podle 2. Par. 3, 1 bylo to právě tam, kde později postavil Šalomoun nádherný chrám. Předobraz shodoval se tedy přesně se skutečností.

²³⁵⁾ Nenapadlo Matce Boží, že není vázána zákonem o očišťování? Ne! Byla příliš pokorná, aby se pokládala za něco lepšího a žádala si nějaké výjimky.

²³⁶⁾ Tam to bylo, kde později vzplanul hněv božského Spasitele nad znesvěcováním chrámu.

²³⁷⁾ Matka měla obětovati beránka a hrdličku nebo holubičku

leně se dívala na hloučky, které chvátaly k ranní oběti.²³⁸) Z dálky doléhal k ní zpěv posvátných žalmů a ztrácel se v rozsáhlých prostorách.

Teprve po chvíli vrátil se Josef. Přijal od Marie malého Ježíška a podal jí koupené ptáky. Svatí manželé se rozloučili, protože oba obřady se konaly na různých místech.

Jděme za Marií! Se skloněnou hlavou kráčela nádvořím pohanů²³⁹) a stanula u východní brány, která vedla do nádvoří žen.²⁴⁰) Slula Nikanorova. Dále prozatím nesměla. Bylo tu již několik matek. Čekaly na kněze, který měl vykonati posvátné obřady. Některé přišly zdaleka; proto usedly na stupních a odpočívaly.

Konečně objevil se kněz s několika levity. Byl oděn v bělostné roucho s barevným pasem. Vykonal předepsané modlitby, v kterých je prohlašoval opět za čisté²⁴¹) a rozpjal své ruce, aby jim požehnal. Všechny sklonily hluboko hlavu, když kněz pronášel slova požehnání. Teprve potom je uvedl do nádvoří žen. Mezi sloupy stály pokladny, do kterých vložila každá nějaký dárek,²⁴²) a odevzdala knězi předepsanou oběť, aby ji spálil na oltáři. Dlouho ještě klečela

(Lev 12, 6.) Jenom chudým matkám dovoloval zákon, aby přinesly dvě hrdličky nebo holubičky (Lev 12, 8.)

²³⁸) Při ní se udělovalo kněžské požehnání, pro které si jerusalemská Židé rádi chořovali.

²³⁹) Jmenovalo se tak proto, poněvadž do něho směli i pohané. Jíti dále bylo jim pod trestem smrti zapověděno.

²⁴⁰) Jak tvrdí na př. traktát Tamid 5, 6 a četní rabíni.

²⁴¹) Církev katolická přejala skoro všechny tyto obřady do svého „úvodu“. Neočisťuje ovšem matku, poněvadž Kristus svou smrtí vše očistil. Zato děkuje při modlitbách za pomoc, které se matce dostalo, a prosí Boha, aby její bolesti obrátil v radost.

²⁴²) Proto bývá dosud po „úvodu“ ofěra.

Maria a děkovala Bohu za veliké milosti, které jí udělil. Teprve potom se vrátila za sv. Josefem.

Obětovati prvorozeného syna bylo povinností otcovou.²⁴³) Protože se obřad konal u nádvoří kněžského, obrátili se nalevo, obešli částečně chrám a po několika krocích byli u cíle.²⁴⁴) Šlo s nimi ještě několik otců a matek; byl to první průvod hromničný!

Když přišel kněz, modlil se nad nimi dojemně krásný žal 117. „Chvalte Hospodina, poněvadž je dobrý“ a všichni nadšeně odpovídali: „Neboť na věky trvá milosrdenství jeho.“ Co se asi dalo v duši malého Dítka, když kněz zpíval slova žalmu: „Kámen, který zavrhl stavitelé, ten stal se hlavním kamenem v rohu. Řízením Hospodinovým se to stalo a je podivuhodné v očích našich“ (v. 22—23). Jistě vzpomínal, jak se bude po třiceti dlouhých létech sám dovolávati právě těchto slov proti farizeům, kteří ho neuznají a jím pohrdnou.

Když se domodlili, položil sv. Josef Ježíška do rukou kněžových. Ten se s ním obrátil k Velesvatyni a pozdvihl ho k nebesům. Byl tak obětován a proto patřil Bohu, od něhož si ho musel sv. Josef vykoupiti pěti šikly²⁴⁵) (asi 105 Kčs). Když je odpočítával,

²⁴³) Sv. Josef nebyl ovšem skutečným otcem Ježíškovým, avšak vykonával všechna práva otcovská. Tak mu chtěl Bůh odměniti práce a starosti, které pro svaté Dítě vykonal a které naň ještě čekaly.

²⁴⁴) Proto při průvodu na Hromnice chodíme kolem kostela, kde to ovšem možno.

²⁴⁵) Těchto pět šiklů bylo třeba zaplatiti v penězích chrámových; římských mincí se v chrámě užívati nesmělo, poněvadž by prý tak uznali panství císařovo i nad domem Božím. (Trakt. Bekh 8, 7.) Proto bylo v nádvoří mnoho penězoměnců, u kterých si svoje domácí mince vyměňovali za chrámové. Neobešlo se to bez podvodů; proto je Spasitel později vyhnal.

řikal hluboce dojat modlitbu: „Požehnán budiž, Hospodine, Bože náš a králi světa, jenž nás svými zákony posvěcuješ a kážeš, abychom své syny vykupovali! Požehnán budiž, Hospodine, že jsme se dočkali této radostné chvíle!“²⁴⁶) Teprve potom vrátil kněz svatě Dítě šťastnému pěstounu. Ó, kdyby směl tehdy nahlédnouti do duše Ježíškovy! Byl by viděl, jak obětuje Bohu — svých svatých pět ran!

Sv. Josef odevzdal Ježíška Panně Marii a zvolna se vraceli. Matka Boží zesmutněla; ani sama nevěděla, proč. Byl to snad ohlas prorockých slov, která právě zaznívala z chrámu: „Obětován jest, protože sám chtěl . . . a zsinalostí jeho uzdraveni jsme?“ (Iz. 53, 5 a 7.) Bezděčně sevřela svatě Dítě a přivinula je vroucně na svou mateřskou hrud’.

16. SIMEON A PROROKYNĚ ANNA.

Maria byla právě v nádvoří chrámovém. Náhle jí kdosi zastoupil cestu a vztáhl ruce po jejím Dítěti. Mimoděk je přitiskla k srdci a udiveně pohlédla na neznámého cizince.

Ulevilo se jí. Před ní stál velebný kmet; jeho hlavu pokrýval bělostný sníh. Znova pozvedl svoje ruce a Maria mu nebránila. Položila měkce svatě Dítě do jeho loktů a napjatě čekala, co bude dále.

S nevýslovnou láskou zadíval se stařec do čistých oček Ježíškových. Bylo viděti, jak rád by si vryl jeho

²⁴⁶) Pesachim, 121 b.

podobu hluboko do duše. Sklonil se a vroucně zlíbal svatě Dítě. Kdo stáli kolem, hleděli s úžasem na podivného starce. Ale jeho oči zalily slzy, které mu z nich stékaly po tváři a zvolna padaly do měkké peřinky.

Zamyslíl se a vzpomínal. Od dětských let slýchal o slíbeném Vykupiteli a mimovolně zatoužil, aby se ho dočkal. Jeho příchod nemohl býti již daleko. Léta předpověděná Danielem chýlila se ke konci a v Jerusalemě vládl opravdu cizozemec.²⁴⁷) Simeon prodlužoval svoje modlitby a přísně se postil; a přece se zdálo, že jeho tužba nebude splněna. Až jednou — dobře se na to pamatuje — zaslechl v duši jasný hlas. Sliboval mu, že neumře, dokud neuvidí Spasitele. Radostí zajásal. Kolikrát připomínal Bohu jeho veliký slib, — ale Vykupitel nepřicházel.

Až dnes ráno zaslechl opět sladký hlas. Sen jeho života měl se naplniti. Nemeškal a chvátil do chrámu. Postavil se v nádvoří a pozoroval jednotlivé matky, jak odnášely domů svoje děti. Najednou — ani sám neví, jak — poznal, že tato mladá žena chová v náručí Mesiáše. Ne, nezklamal se. Bůh splnil jeho vroucí přání. Jeho oči zalily se opět slzami. Pohlédl vděčně k nebesům a hluboce dojat pravil:

„Nyní propouštíš, Pane,
služebníka svého podle slova svého
v pokoji.“

²⁴⁷) Tak aspoň vykládali dříve známé proroctví Jakubovo: „Nebude odňata berla od Judy, dokud nepřijde, který má býti poslán.“ (Gen. 49, 10.)

Jeho zrak zadíval se na malé Dítko, jež tiše odpovídalo v jeho náručí, a stařec pokračoval:

„Neboť viděly oči mé spasení tvé,²⁴⁸⁾
které jsi připravil před obličejem všech národů,
světlo k zjevení pohanům
a k slávě lidu svého izraelského.“

Neobyčejná událost nezůstala nepovšimnuta. Lidé se zastavovali a zvědavě poslouchali. Smyslu tajemných slov nepochopil však nikdo. Jen Maria a Josef jim rozuměli a vryli si je hluboko do paměti.

Teprve po chvíli vrátil Simeon Matce její svaté Dítě a žehnal oběma. Pozvedl ruce a zbožně pravil: „Požehnej vám Bůh otců vašich, Bůh Abrahamův, Bůh Izakův a Bůh Jakobův!“ Ale náhle se odmlčel a dlouho se díval k nebesům. Zdálo se, jako by měl vidění. Když se vzpamatoval, ukázal na malého Ježíška a pravil hlasem, v kterém se chvěla hluboká bolest:

„Aj, postaven jest tento k pádu
a k povstání mnohých v Izraeli
a na znamení, jemuž bude odpíráno —
a tvou vlastní duši pronikne meč.“

Stařec domluvil a pomalu odcházel. Jeho poslední slova Marii zrovna ohromila. Vzpomněla na hrozné předpovědi proroků o utrpení Vykupitelově. Nyní

²⁴⁸⁾ Simeon mluvil aramsky. V jeho slovech byla nářážka na jméno Ježíšovo. Proto bychom mohli také přeložiti: „Neboť viděly oči mé tvého Ježíše.“

věděla úplně jasně; mluvili o jejím milovaném Dítku. Nohy se pod ní zachvěly a zdálo se jí, že klesne pod strašnou tíží této myšlenky.

Nablízku stála představená chrámové školy, prorokyně Anna. Dobře poznala svoji bývalou chovanku a její velikou důstojnost. Se zálibou pozorovala svaté Dítě a vypravovala udiveným posluchačům o Vykupiteli, jehož Bůh tolikrát sliboval národu izraelskému; dnes byli tak šťastni, že ho spatřili po prvé v chrámě jerusalemském. Ale jejímu bedlivému zraku neušel neklid Mariin. Pozvala ji k sobě a soucitně se tázala, co se jí stalo. Matka Boží si jí upřímně postěžovala a kdo by jí měl za zlé, že bohaté slzy stékaly po její tváři, když mluvila o slovech Simeonových. Anna pozorně poslouchala. Bylo jí líto Marie; ale její duši ovládla úplně myšlenka na Mesiáše. Mluvila o svaté vůli Boží a dojemně připomínala spásu celého světa. Bude Matkou bolestnou, ale miliony dítek budou k ní zvedati jednu svoje ustarané ruce a pohledem na ni mírniti svoje boly. Bůh jí stonásobně odplatí každý kříž, který pro něho vytrpí. Při těchto slovech vracel se zvolna klid do duše Mariiny. Bol se ztrácel, jako jasné slunko zaplašuje podzimní mlhy. Pohlédla k nebi a oddaně zašeptala: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!“

Maria se vrátila se sv. Josefem do svého příbytku. Ustrojili se a ještě téhož dne nastoupili dalekou cestu do Nazareta.

Sladce dřímalo v jejím náručí božské Dítko, ale v duši Matky bodal ustavičně bolestný meč. Věděla určitě, že vychovává svého Miláčka pro utrpení a bolestnou smrt. Krása okolní přírody ji nevábila a

byla velice ráda, když třetího dne zahlédla opět bílé domky nazaretské. Tu se aspoň mohla oddati rozjímání a věnovati se cele svému Dítku.

17. VZÁCNÁ NÁVŠTĚVA.

V Nazaretě dolehla na sv. Rodinu těžká zkouška. Vesnička byla malá a práce pořádku; také sousední města působila sv. Josefu velké starosti, protože mohla vyráběti laciněji. Často nebylo ani na chléb a světec díval se starostlivě do budoucnosti. Konečně se rozhodl, že se přestěhuje do Betlema, kde měl příbuzné a byl známější.

Po několika dnech vydali se opravdu na cestu a sv. Josef najal domek, kde přebýval po narození Ježíškově. Lidé si brzy pochvalovali dovedného tesaře a práce přibývalo.

Od svaté noci uplynul asi rok, když bylo městečko překvapeno neobyčejnou návštěvou. Slunce právě zapadalo,²⁴⁹⁾ když se od Jerusalema blížila skupina jezdců.

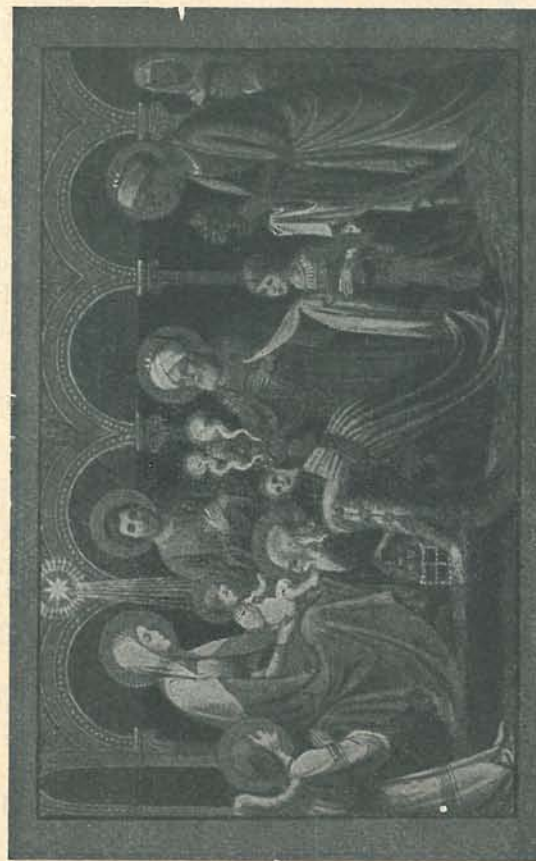
Nebylo pochyby; jedou do Betlema. Zvědavě se zastavovali pastýři se svými stády a prohlíželi si podivné cizince. Jejich nezvyklý šat prozrazoval, že přicházejí zdaleka. Konečně dojeli a zastavili. Betlemští sotva věřili svým očím, když jezdci seskočili a obrátili se k nízkému domku Josefovu.²⁵⁰⁾

Maria seděla právě se sv. Josefem. Ježíšek dřímal

²⁴⁹⁾ Až dosud konají se v Svaté zemi cesty ponejvíce navečer a v noci, kdy bývá příjemný chládek.

²⁵⁰⁾ Čtenář se jistě již domyslí, že zázračná hvězda byla viditelná jedině sv. mudrcům. Ostatní neviděli nic. Tento výklad je pravděpodobnější a nemá obtíží.

v kolébce a drobná lampa osvětlovala skrovně světničku. Ale duše svatých snoubenců jásala čistou ra-

Svatí mudrci.

7
dostí. Vzpomínali, jak před rokem bloudili Betlemem a hledali nocleh. Vtom někdo zaklepal na dveře. Maria a Josef udiveně na sebe pohlédli. Kdo asi

přichází tak pozdě na návštěvu? Klepání se ozvalo znova a venku bylo slyšeti hlasy. Josef otevřel dveře a přistoupil blíže.

Do světničky vstoupili tři mužové.²⁵¹⁾ Když pozdravili, pravil nejstarší z nich: „Kde jest novorozený král židovský? Viděli jsme jeho hvězdu na východě a přicházíme poklonit se jemu.“

Domluvil a ve světničce zavládlo hluboké ticho. I olejová lampa hořela klidněji, jako by se bála rušiti posvátnou chvíli. Jenom srdce Matky Boží zaplavila nesmírná radost. Těšilo ji, že tito mužové uznávají mesiánskou důstojnost jejího božského Dítka. Mlčky přistoupila ke kolébce; Ježíšek se zatím probudil. Něžně vzala svaté Dítě do náručí, ukázala je neznámým cizincům a tiše pravila: „Vizte toho, jehož hledáte!“

Dlouho hleděli poutníci na malého Ježíška, jenž se na ně mile usmíval a jejich nitrem rozlévalo se neznámé štěstí. Všechny námahy daleké cesty zdály se jim v tu chvíli ničím, Konečně poklekli a sklonili hluboko hlavy. Když povstali, vybídl je sv. Josef, aby se posadili. Podle východního zvyku chvátal pro vodu, aby umyl cizincům nohy. Nedovolili a také nepřijali skrovného občerstvení, které jim mohl nabídnouti. Jejich duše byla plně zaujata Vykupitelem. Prozradili, že jsou pohané a přicházejí zdaleka. Sám Bůh jim zjevil zázračnou hvězdou narození Ježíškovo. Jenom litovali, že pro dnešek nemohou zůstatí déle u jeho kolébky. Slíbili, že přijdou zítra a přinesou mu svoje dary.

²⁵¹⁾ Kolik bylo sv. mudrců, nevíme. Písmo sv. počtu neudává. Obvykle mluvíme o třech.

Bylo již hodně pozdě, když se rozloučili a odcházeli do hospody. Venku čekaly ještě hloučky zvědavých venkovanů, ale nikdo se neodvážil otázkati se vznešených cizinců, proč přijeli.

V svatém domku nemohli dlouho usnouti. Poslední dojmy byly příliš veliké a neobyčejné. Maria zlíbala vroucně božské Dítě a uložila je do kolébky. Sama poklekla a z jejích panenských rtů neslo se k nebi upřímné „Velebí duše má Hospodina!“ Potom přemýšlela. Jak podivuhodně stará se Bůh o svoje svaté Dítě! Pyšný Jerusaleme neměl pro svého Vykupitele porozumění. Vzdálenost dvou hodin byla jim příliš velikou námahou. Již tehdy se plnila slova: „Mnozí přijdou od východu a od západu a stolovati budou s Abrahamem, ale synové království budou vyloučeni.“

Bylo již hodně po půlnoci, když svatí snoubenci ulehli a usnuli. Jenom u stropu hořela malá lampička a rozlévala světlo po šťastné Rodině.

Slunce ještě ani nevyšlo, když se Maria probudila a počala se připravovati na dnešní slavnost. Josef zámetl dvorek a Matka Boží strojila světničku. Pokryla stolec čistým plátnem a oblékla Ježíška do nových šatečků.

Po několika hodinách vyšel z hospody neobyčejný průvod. V čele kráčeli sv. mudrci, za nimi jejich četní sluhové. V rukou nesli dary²⁵²⁾ určené pro svaté Dítě a všichni se ubírali k domku Josefovu. Se všech stran sbíhaly se zástupy zvědavců a s úžasem si prohlíželi podivné cizince. Tu a tam bylo slyšeti závistivé poznámky, ale nikdo jich nedbal.

²⁵²⁾ Východní zvyk žádal, aby každý sluha nesl jen jediný dar.

Konečně stanuli u malého domku. Dveře se otevřely a všichni vešli. V malé chvíli byla světnička přeplněna. Svaté Dítě sedělo na připraveném stolku a laskavě si prohlíželo příchozí.

Nastalo posvátné ticho. Nejstarší z nich přistoupil, poklekl před Ježíškem a políbil jeho nohy.²⁵³) Jeho duše přetékala svatou radostí, když božské Dítě položilo ručku na jeho hlavu a pohrávalo si s jeho šedinami. Bylo mu tak blaze, tak nebesky blaze. Teprve po dlouhé chvíli povstal a kladl před Ježíška svoje dary.²⁵⁴) Po něm učinili totéž jeho mladší druhové a jejich služebníci.

Kdo by se divil přesvaté Matce, že její srdce plesalo v tu chvíli nevýslovným štěstím. Po tváři Josefově stékaly slzy radosti. Vyzval cizince, aby usedli a vypravovali. Uposlechli. Dopodrobna vylíčili záračnou hvězdu, která se jim ukázala, a dlouhou cestu, kterou vykonali. Zmínili se o posměchu, kterým je doprovázeli jejich krajané, a o zklamání, jakého se dočkali v Jerusalemě. Upřímné slzy radosti tekly jim po tváři, že konečně našli, koho hledali.

Ještě dlouho zůstali sv. mudrci v domku Josefově. Když odcházeli, hřálo je v duši pevné přesvědčení, že viděli tolikrát slibovaného Vykupitele světa.

Odpoledne navštívili ještě jednu sv. Rodinu a slíbili, že na druhý den přijdou opět. Netušili, jaká bouře se chystala proti malému Ježíškovi.

²⁵³) Tak se pozdravoval východní král.

²⁵⁴) Je pravděpodobné, že každý dal všechny dary, které sv. evangelista vypočítává. Podle východních zvyků bylo urážkou přinést jen jediný dar. Je však možné, že sv. mudrci dali ještě jiné věci, o kterých se evangelium ani nezmiňuje.

18. ÚTĚK DO EGYPTA.

Herodes jásal, jak snadno se mu podařilo oklamati důvěřivé cizince, a netrpělivě čekal na jejich

Útěk do Egypta.

návrat. Nepomyslí, že se také na něm splní prorocká slova Davidova: „Jenž přebývá na nebesích, směje se jim (svým nepřátelům).“ (Žalm 2, 4.)

„Není moudrosti, není opatrnosti, není rady proti Hospodinu.“ (Přísl. 21, 30.)

Svatí mudrci překypovali zatím posvátnou radostí. Všecky jejich námahy nezdály se jim ničím, kdykoli vzpomněli na veliké štěstí, jakého se jim právě dostalo. Klidně se ukládali večer na lůžko, ale nespali dlouho.

Náhle zazářilo v jejich světnici jasné světlo a před nimi se zjevila nebesky krásná postava. Ulekli se, ale anděl je uklidňoval. Přicházel jménem Božím a přinášel důležité poselství. Důrazně je varoval, aby se nevraceli do Jerusalema a nic neoznamovali králi Herodovi.

Anděl zmizel, světlo se rozplynulo, ale svatí mužové již neusnuli. Slova andělova je velice překvapila a rozčilila a marně se snažili uhodnouti důvod tohoto zákazu. Konečně se rozhodli, že okamžitě odcestují; půjdou podél jižního cípu Mrtvého moře, aby co nejdříve opustili nebezpečné území Herodovo. Netrvalo to dlouho a jejich velbloudi byli osedláni. Okolní lidé se probouzeli a zvědavě se vyptávali na příčinu tak náhlého odchodu. Tázali se marně.

Ještě naposledy chtěli uviděti sv. Rodinu a rozloučiti se s jejich miloučkým Dítěm. V svatém domku byli neočekávanou návštěvou velice překvapeni. Ještě více je polekala zpráva o zázračném zjevení. Loučení bylo krátké, ale srdečné. Ještě jednou zlíbali svaté nohy božského Dítka a vydali se na cestu. Provázelo je požehnání sv. Rodiny.

Zbožní snoubenci osaměli, ale nemohli usnouti.

Dobře znali podezřívavou povahu královu²⁵⁵) a Maria si mimoděk vzpomněla na prorocká slova Simeonova. Úzkost sevřela jí srdce, ale Josef ji těšil a povzbuzoval. Bůh svého Syna jistě neopustí a postará se o jeho bezpečnost. To ji uklidnilo.

Zatím Herodes stával se čím dále tím netrpělivějším. Když se ani druhého dne cizinci nevraceli,²⁵⁶) zmocnilo se ho strašné tušení. Snad jeho úmysl přece vypozerovali a Dítě zatím bezpečně ukryli; ale nasměl se ukvapiti.

Ještě odpoledne vyslal do Betlema rychlého posla, aby se přesvědčil, jsou-li tam dosud cizinci. Nebyli. Dověděl se toliko, že v noci odjeli. Kam, nevěděl nikdo. Myšlenka, že byl oklamán, krále rozzuřila; obava o trůn hnala ho k šílenství. Umínil si, že dá povraždit všechny chlapečky do dvou let.²⁵⁷) Byl přesvědčen, že mu hledané Dítě neunikne. Ještě téhož večera zavolal si spolehlivého důstojníka a oznámil mu svůj záměr. Časně zrána měl pospíšiti s několika vojáky do Betlema a vykonati, co mu bylo uloženo. Velice se zmýlil; měl se přesvědčiti, že ani on nezmůže proti Bohu nic.

Také sv. Rodina dověděla se brzy o příchodu posla Herodova a jejich úzkost ještě vzrostla. Nebylo po-

²⁵⁵) Je dostatečně známo, jak úzkostlivě lpěl Herodes na svém trůně a nelekal se žádných prostředků, aby si jej zabezpečil. Kázal usmrtiti i svého vlastního syna, když se mu zdálo, že baží po vládě. Málo kdo z jeho příbuzných zemřel smrtí přirozenou.

²⁵⁶) Betlem ležel jen 2 hodiny od Jerusalema.

²⁵⁷) Tento úmysl měl Herodes hned, jakmile mluvil se sv. mudrci po prvé. Proto se tak dopodrobna vyptával, kdy se jim hvězda ukázala. V té době bylo totiž u pohanů všeobecné přesvědčení, že se při narození každého dítěte zjevuje na nebi nová hvězda, která určuje jeho osud. Aby měl větší jistotu, pošinul král časovou hranici o něco dále.

chyby; jde o Ježíška. Teprve po vroucí modlitbě ulehli, aby si odpočinuli. V noci zjevil se anděl sv. Josefu a pravil: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta²⁵⁸⁾ a buď tam, až povím tobě; neboť Herodes bude hledati dítěte, aby je zahubil.“

Světec se probudil a první jeho myšlenka platila Ježíškovi. Slova andělova byla úplně jasná a nepřipouštěla žádných pochybností. Herodes chystal smrt Synu Božímu. Času nebylo nazbyt. Proto šel, vzbudil Marii a pověděl jí, co mu oznámil anděl. Nepromluvila. Jenom pohlédla k nebesům a tiše zašeptala: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!“

Bez meškání konali přípravy na cestu. Na oslíka, kterého si přivedli z Nazareta, naložili trochu nejpotřebnějšího náradí a něco chleba a vody. Asi za hodinu posadila se Matka Boží na soumaru; malého Ježíška držela na klíně. Spal a zdálo se, jako by ani netušil nebezpečí, které mu hrozilo. Josef chopil se uzdy. Ještě jednou se ohlédl na domek, kde zakusili tolik blaha, a vyjeli do tmavé noci. Bázeň o svatě Dítě je popoháněla.

Bez nehody projeli ztichlými uličkami. Nikdo se ani neprobudil. Jen tu a tam zaštekal pes a z dále se ozývalo příšerné vytí hyen a šakalů.

Teprve za vesničkou si oddechli. Nikdo jejich od-

²⁵⁸⁾ Již mnozí se divili, proč sv. Rodina neprchla do vlasti sv. mudrců, kde by byla přijata s největší láskou. A přece i tu se ukázala moudrá Prozřetelnost Boží. Arabský král byl tehdy přítelem Herodovým a byl by asi vydal uprchlíky žárlivému králi. Zato do Egypta vliv Herodův nesahal. Kromě toho měli Židé v Egyptě velké osady; proto se mohla sv. Rodina snáze užívat. Konečně mělo se tak splnit prorocství Oseášovo: „Z Egypta povolal jsem syna svého.“

chodu nezpозoroval a proto je nebudou moci pronásledovati. Dlouho ještě hleděla Maria na bílé domky, které se zvolna ztrácely a rozplývaly v okolní tmě. Bylo jí v tu chvíli tak smutno, tak nevýslovně smutno! Ó, kdyby byla věděla, jaká krvavá bouře snese se zítra nad Betlemem.

Známe dosti dobře cestu, po které kráčela sv. Rodina.²⁵⁹⁾ Z Betlema přes Eleutheropolis do Gazy v bývalé zemi filistinské a odtud po břehu mořském. Asi za pět dní dojeli k potoku, který tvořil hranici egyptskou.

Lidová obrazotvornost opředla celou cestu dojemnými legendami. Vypravovalo se, jak vysoké palmy skláněly před nimi hluboko své koruny, aby si sv. Rodina mohla natrhati jejich ovoce. Z písku vytryskovaly prameny, kterými hasili žízeň. Divoká zvířata uctivě přicházela a klaněla se svému Stvořiteli, jež nesla Maria na klíně. Jindy prý je přepadli loupežníci, ale dojati krásou božského Dítka, opět je propustili.

To jsou jen zbožné legendy. Ve skutečnosti byla cesta velice bolestná. Ve dne pražilo nemilosrdně slunce a jeho paprsky svatě poutníky až oslepovaly; v noci byl citelný chlad a božské Dítě chvělo se často zimou. Ještě hůře bývalo v hospodách, které stály tu a tam u cesty. Bývaly obyčejně přeplněny kupci, kteří se hlučně bavili a povykovali. Nejvíce trápil sv. Rodinu hlad. Trochu mouky, kterou si vzali z Betlema, brzy spotřebovali a nové nebylo.

²⁵⁹⁾ Jest opravdu pozoruhodné, že toutéž cestou prchal kdysi David před nespravedlivým hněvem krále Saula. I v této věci byl předobrazem Vykupitelovým. Vyhnanství Davidovo bylo přípravou k jeho důstojnosti královské; podobně tomu bylo také u Krista.

Teprve v Egyptě stávala se krajina krásnější a cesta příjemnější. A přece to trvalo ještě 10—14 dní, nežli došli do vesničky Matarieh u Heliopole, kde se usadili a po dlouhé cestě si zase odpočinuli.

19. VE VYHNANSTVÍ.

V Matarieh najal sv. Josef malý domek. Byl chudický a přece plesala svatá Panna upřímnou radostí, když navečer ukládala do postýlky svoje božské Dítě. Byli aspoň v bezpečí a nemuseli se báti slídivých vrahů Herodových.

Ale brzy nastaly sv. Rodině nové starosti. Peníze, které dostali od sv. mudrců, došly a práce s počátku nebylo. Josef neměl ani potřebných nástrojů. Skoro všechno zůstalo v Betlemě. Okolní vesničané dívali se na ně jako na cizince a proto jim nedůvěřovali. V domku zavládla trpká bída a hlad. Často se stalo, že neměli co dáti do úst. Doslova se vyplnila na Ježíškovi prorocká předpověď žalmistova: „Chudý a nuzný jsem od mladosti své.“

Teprve zvolna se postavení svatých uprchlíků zlepšovalo. Obyvatelé Matarieh se brzy přesvědčili o poctivosti svatých snoubenců a Josef mohl sotva postačiti, aby vyhověl jejich zakázkám. Také Matka Boží pilně pracovala. Egyptanky vynikaly odedávna marnivostí a pověst o dovedné cizince roznesla se brzy po celém okolí. Kdo pochopí, jak vroucně děkovala Matka Boží svému Stvořiteli, že ji uvedl kdysi do chrámu a poskytl jí příležitost, aby se naučila dobře šíti a vyšívati.

Ale často zakusila také nevděku a urážek. Mnohé zákaznice nebyly s prací spokojeny, protože málo hověla jejich marnivosti a jejich lehké mysli. Bolestně cítila Maria v takových chvílích svou chudobu, ale pro svoje Dítě byla by učinila všechno.

Ani v cizině neopustil je Bůh a poslal jim četné přátele. V sousedním městě Heliopoli byla veliká osada židovská. Její obyvatelé rádi se ujímali chudé krajanky, a kde mohli, ji podporovali. Ale nemohli jí nahraditi odloučenost od chrámu a bohoslužby. Jest ovšem pravda, že také egyptští Židé měli nablízku veliký chrám, který svou nádherou závodil s jerusalemským. Maria do něho nechodila, protože byl postaven proti výslovnému zakazu Božímu.²⁶⁰) A často si posteskla bolestnými slovy žalmistovými:

„Jako prahne jelen po bystřinách,
tak dychtí duše moje po tobě, Bože!
Žizní duše má po Bohu silném, živém.
Kdy přijdu, abych se ukázala před tváří Boží?
Slzy mé jsou mi pokrmem ve dne v noci,
neboť mi říkají den co den:
Kde jest Bůh tvůj?“

(Žalm 41, 2—4.)

Den co den čekali, že budou povoláni do vlasti. Již plynul druhý rok, ale slíbený anděl nepřicházel. Zato ze Svaté země šířily se zprávy čím dále, tím bolestnější. Brzy se dověděli, jak ukrutný Herodes dal po jejich útěku povraždití nevinná pachelátka. Srdce Matky Boží sevřelo se upřímným soucitím, kdykoli

²⁶⁰) Podle Deut. 12, 4—7, směli míti Izraelité jediný chrám. Byl v Jerusalemě. Na jiných místech nebylo dovoleno obětovati.

vzpomněla na krutou bolest tolika matek a na smrtelný sten umírajících dětí. V duchu děkovala dobrému Bohu, jenž ji zavčas varoval a Ježíška zachránil.

Teprve třetího roku po narození božského Dítka roznesla se pověst, že Herodes skonal. Jeho smrt byla zrovna příšerná. Těžce onemocněl a ulehl. Když pozoroval, že se blíží poslední hodinka, propukla jeho zuřivost úplně. Pět dní před smrtí rozkázal popraviti svého syna Antipatra, poněvadž se mu zdálo, že baží po jeho trůnu. Bolestí přibývalo a král chopil se kdysi nože, aby učinil konec svému životu. Jen s napětím všech sil podařilo se služebníkům vyrvati mu z ruky nebezpečný nástroj. Krátce před smrtí poručil zjímati 70 nejváženějších občanů židovských a uvězniti. Měli býti po jeho smrti popraveni, aby prý Židé aspoň nějak pro něho truchlili. V strašných bolestech dokonal ukrutný král a v jeho otevřených ranách ukázalo se mnoho červů.

Konečně udeřila i pro sv. Rodinu hodina vykoupení. V noci zjevil se anděl sv. Josefu a zvěstoval mu radostnou zprávu: „Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a jdi do země izraelské, neboť zemřeli ti, kteří hledali bezživotí dítěte.“ (Mat. 2, 20.) Ještě téže noci oznámil Josef Marii, že se jejich vyhnanství chýlí ke konci. Ráno se počali chystati na cestu. Rozloučili se s četnými přáteli, které měli, naložili vše na osla a vyjeli.

V jejich duši se rozjasňovalo, čím více se blížili k horám judským. Konečně uviděli v dálce jejich modravé vrcholy. Na hranicích Svaté země se zastavili. Maria poklekla a vroucně děkovala Bohu za

ochranu, s níž je dosud provázel. Ale jejich radost netrvala dlouho. Zaslechli zprávu, která je velice polekala.

Po smrti Herodově nastoupil v Judsku jeho syn Archelaus. Byl ještě krutější nežli jeho otec a sv. Rodině bylo se obávati nejhoršího. Co nyní? Dlouho do noci uvažovali, mají-li jeti dále. S velkou starostí v duši toho dne usínali.

Ale Hospodin svých věrných neopustil. V noci zjevil se Josefovi opět anděl a vyzval ho, aby se odstěhoval do Nazareta. Ochotně uposlechl a vydal se na cestu.

S počátku jeli pobřežní rovinou Šefelá, která stála právě v nejkrásnějším květu. Četné pěkné sasanky skláněly jemným vánkem svoje barevné hlavinky, jako by se klaněly svému Stvořiteli. Teprve u pohoří Karmelu zabočili na východ a druhého dne uviděli opět bílé domky nazaretské.

Pro sv. Rodinu začal nový život. Báti se již nemuseli, poněvadž v Galilei vládl mírný syn Herodův Antipas.

20. SVATÍ POUTNÍCI.

Pro Marii nastala nejšťastnější doba jejího života. Sv. Josef chodíval do práce; svatá Panna starala se o domácnost a s mateřskou láskou pozorovala každý pohyb malého Ježíška. Proto pochopíme, proč křesťanská zbožnost obetkala právě nazaretský domek nejkrásnějšími legendami.

Tu to bylo, kde Ježíšek dostal první sukničku.

Tkala ji sama Maria a její oči zalily se při tom slzami. Vzpomínala. Kdysi byla šťastna, že směla pracovat pro kněží. Ani netušila, že bude chystati jedenkrát roucho samému Bohu. Snadno si domyslíme, s jakou pečlivostí vybírala nejkrásnější niti, aby provedla dílo co nejlépe. Smíme-li věřiti zbožné legendě, rostla suknička spolu s Ježíškem a teprve pod křížem se dostala do cizích rukou.

Když Dítě počalo žvatlati, učila je Maria spínati ručky a modliti se. Ještě nikdy neslyšelo nebe tak ohnivých proseb, jaké vycházely ze srdčka malého Ježíška. Pln lásky shlížel nebeský Otec na zemi, v níž vyrůstal jeho milovaný Syn.

Když Ježíšek poněkud dorostl, počal konati drobné domácí práce. Ještě za chládku chodíval se svatou Matkou pro vodu. Studna byla v Nazaretě jenom jedna a bylo k ní asi deset minut. Po několika stupních sestupovalo se až k vodě. Také Ježíšek nesl někdy malý džbán. Doma zametal světlici a přinášel hobliny z dílny sv. Josefa na podpal.

Zadívej se na malého Ježíška a zamysli se nad jeho pokorou! Unese sotva větší kousek dřeva a přece je to Bůh, jenž stvořil kdysi jediným slovem zlaté hvězdičky a hučící moře. Z lásky k tobě skryl svou božskou velebnost — a ty? Jak těžko ti bývá potlačiti svou chlubitost a podrobiti se druhým! Uč se v domku nazaretském dětinné pokoře!

Tak plynul rok za rokem, až konečně dospěl Ježíšek svého dvanáctého roku. Stal se „synem zákona“ a byl též povinen zachovávat všechny jeho předpisy. Také Syn Boží podvolil se tomuto těžkému zvyku s obdivuhodnou přesností a svědomitostí. A právě do

této doby spadá událost, která bolestně zranila citlivé srdce Mariino.

Všem Izraelitům bylo nařízeno, aby třikrát do roka putovali do Jerusalema a poklonili se Hospodinu. Protože mnozí bydleli příliš daleko, byl zákon časem zmírněn; pro ně stačilo, když přišli aspoň o velikonocích. Také sv. Josef zachovával svědomitě tento obyčej, i když cesta trvala několik dní. Po každé ho provázela Maria, ačkoli k pouti vázána nebyla. Letos měl s nimi jíti po prvé také Pán Ježíš. A jistě nechybíme, řekneme-li, že jeho srdce bilo prudčeji, kdykoli na to vzpomněl. Doslova se na něm splnila výpověď žalmu, který zpívali poutníci cestou:

„Zaplesal jsem, když se mi řeklo:
Jdeme do domu Hospodinova.“

(121, 1.)

Již dávno před velikonocemi připravovala Maria vše, čeho bylo potřebí na tak dalekou cestu. Napekla drobných chlebů a přichystala olej, do kterého je namáčeli, aby příliš nevysychaly. Nakoupila sušených oliv a fíků a naplnila jimi košíčky, jak s sebou poutníci nosívali.

Konečně nadešel den tolik očekávaný. Co chvíli procházely Nazaretem hloučky poutníků a za zpěvu zbožných písní ubíraly se k Jerusalemu. K jednomu z nich připojila se také svatá Rodina. Napřed šli mužové, po nich ženy, které je provázely. Děti se mohly přidati po libosti k otcům nebo k matkám.

Průvod sestupoval zvolna do roviny Esdrelonské, která stála právě v nejkrásnějším květu. Těžko vy-

psati, co se dalo v tu chvíli v duši Ježíšově a Mariině. S jakou láskou pohlédla asi na svého milovaného Syna, když zaslechla slova poutnického žalmu:

„Ano, dar Boží synové jsou,
odměna jeho potomstvo jest.“

(126, 3.)

A s nadšením pěla s ostatními:

„Důvěřuje duše má slovu jeho,
doufá duše má v Pána.
Od časného jitra až do noci
doufej, Izrael, v Hospodina.
A hojná u něho spása.
On vysvobodí Izraele
ze všech hříchů jeho.“

(129, 4—8.)

Vždyť vedla za ruku slíbeného Spasitele světa. Ostatní ovšem nevěděli, že mezi nimi kráčí ten, po němž volala toužebně tisíciletí!

21. V JERUSALEMĚ.

Po několika hodinách obrátili se poutníci k východu, aby se vyhnuli Samaří. Mezi oběma národy bylo odedávna veliké nepřátelství. Zašlo se tak daleko, že si Židé pokládali za hřích podati Samaritánovi sklenici vody. V odvetu přepadávali Samaritáni bezbranné poutníky, kteří se ubírali do Jerusalema a činili jim všeliké příkoří.²⁶¹⁾

²⁶¹⁾ Ani božský Spasitel nevyhnul se později jejich záští. Protože šel právě do Jerusalema, zavřeli před ním dveře. (Luk. 9, 54.)

U řeky Jordánu se zastavili, aby přenocovali. Kdo mohl, pospíšil do okolních vesniček a hledal nocleh. Býval obyčejně zadarmo. Židé si pokládali za čest, když mohli nabídnouti přístřeší poutníkům jerusalemským.

Slunce bylo ještě za horami Hauranskými, když se průvod vydal opět na cestu. Ale teprve třetího dne zahlédli v dálce zlatou střechu chrámovou. Mimoděk zrychlili kroky a po několika hodinách zněla ulicemi svatého města jejich nadšená píseň:

„Vyprošujte Jerusalemu štěstí:
Blaho těm, kteří tě milují!
Budiž pokoj v tvém opevnění,
blahobyť v tvých palácích!
Pro bratry své a soukmenovce
říkat budu: Pokoj tobě!
Pro dům Hospodina Boha našeho
žádat budu štěstí tvého.“

(Žalm 121, 6—9.)

V Jerusalemě bylo již jako v úlu a všude nepospatelný shon a chvat. Tu velebil pouliční prodavač svoje zboží, tam zase kráčelo vážně několik oslů s těžkým nákladem. Mnoho poutníků vedlo velikonocní beránky polekaně bečící, kteří měli býti v chrámě obětováni; jiní je nesli kolem krku. Sotva byste se prodrali přeplněnými ulicemi.²⁶²⁾ Vše se hrnulo do chrámu, kde právě počínala večerní bohoslužba.

²⁶²⁾ Z Josefa Flavia se dovídáme, že o velikonocích bývalo v Jerusalemě až na milion Židů.

Také naši poutníci šli se napřed poklonit Bohu Izraelovu. Vbráně chrámové vítala je radostná píseň:

„Požehnán buď každý, jenž přichází ve jménu Páně,²⁶³)

žehnáme vám z Hospodinova domu!

Bůh je Hospodin a zazářil nám,

slavte slavnost hustými ratolestmi

(sahajícími) až k rohům oltářovým.“

(Žalm 117, 26—27.)

Vešli do prostorného nádvoří, které bylo již plné poutníků. V okamžiku je obstoupili prodavači a dotěrně nabízeli svoje zboží. Kdybychom se v tu chvíli zadívali na malého Ježíška, viděli bychom, jak temný stín nevole přelétl po jeho svaté tváři.²⁶⁴)

Jak kázal východní obyčej, poklonili se poutníci až k zemi a vroucně se pomodlili. Teprve potom se rozdělili a odešli na vykázaná místa.²⁶⁵) Ježíšek kráčel zvolna s Marií do nádvoří žen, aby byl přítomen večerní oběti. Nečekali dlouho a k oltáři blížil se nádherný průvod. Vpředu kráčeli levitě a v jejich rukou se třpytily stříbrné trubky. Teprve za nimi šli ostatní kněží a postavili se do půlkruhu kolem oltáře. Rozlehlými prostorami zaburácel mohutný žalm:

²⁶³) Právě těmito slovy vítali později zbožní poutníci Spasitele, když vjížděl slavně do Jerusalema.

²⁶⁴) Tu to bylo, kde později vyhnal Kristus lakotné prznitele domu Božího.

²⁶⁵) V chrámě bývali mužové zvláště a ženy také. Děti mohly se přidati po libosti k otcům nebo k matkám.

„Chvalte Hospodina, neboť je dobrý,
neboť na věky milosrdenství jeho.“

(Žalm 117, 1.)

Zatím vystoupilo několik kněží na oltář. Jeden z nich pozvedl maso zabitého beránka k nebesům, obrátil se s ním ke čtyřem stranám světovým a zvolna je položil do plamenů. Vyvalil se oblak hustého dýmu a vznášel se k modrému nebi. Nikdo si ani nepovšiml, že se v oku malého Ježíška zaleskla slza. Tak bude jedenkrát dokonávati v palčivých bolestech za blaho lidí také on — Beránek Boží. Vtom dolehla k jeho uchu slova žalmu:

„Neumru, ale budu žíti dále,
skutky Hospodinovy vypravovati,
citelně pokáral mne Hospodin,
ale smrti nevydal mne.“

(Žalm 117, 17—18.)

Jeho tvář se opět rozveselila; vzpomněl na slavné zmrtvýchvstání.

Oběť zvolna dohořivala. Několik kněží odebralo se do svatyně, aby vsypali zápal na zlatý oltář. Po chvíli vyšli a rozpjali ruce. Zástupové se utišili a jenom z dálky doléhal tlumený šum nových a nových poutníků. Ještě okamžik a nádvořím nesla se velebná slova kněžského požehnání:

„Hospodin ti žehnej
a opatruj tě!
Hospodin tvář svou ti ukaž
a budiž ti milostiv!

Hospodin obrať svůj obličej k tobě
a uděl ti pokoje!²⁶⁶

(Num. 6, 24—26.)

Bylo po bohoslužbě a zástupy se zvolna rozcháze-
ly. Dlouho ještě se modlila Maria a po jejím boku
klečelo svaté Dítě. Konečně vstali a vyšli z chrámu.
U brány setkali se s Josefem, jenž je již očekával.

22. VELIKONOČNÍ HOSTINA.

Podle zákona Mojžíšova²⁶⁶) měli všichni Izraelité
jísti velikonočního beránka a vzpomínati vděčně na
záračné vysvobození z Egypta. Také sv. Rodina za-
chovala svědomitě tento obyčej. O vhodné místo
nebylo nouze. Jerusalemsští obyvatelé propůjčovali
rádi své domy poutníkům a rabíni prohlašovali ta-
kové pohostinství za skutek velice záslužný.²⁶⁷) Ma-
ria měla v městě známé, kteří ji na slavnost pozvali.
Proto chvátala, aby pomohla připravovati, čeho bylo
potřeba.

Jděme za svatými poutníky! V domě bylo již ruš-
no. Jedni zdobili síň, v níž se měla slavnost konati,
druzí pracovali v kuchyni. Krátce před večerem vzal
hospodář světlo a šel po domě hledati kvas, aby jej

²⁶⁶) Num. 9, 13 praví: „Člověk, který je čist nebo není na cestě
a přece velikonoce neslaví, budiž vyhlazen ze svého národa, protože
v předepsaný den nepřinesl Hospodinu oběti; vina jeho bude lpěti
na něm.“

²⁶⁷) Také božský Spasitel použil později této blahovůle. Jak
uvidíme, učinil to úmyslně. Jidáš neměl napřed věděti, kde bu-
dou beránka jísti, aby snad nerušil ustanovení velebné Svátosti
oltářní.

spálil.²⁶⁸) Při tom se modlil: „Veleben budiž, Hos-
podine, Bože náš, králi světa, jenž jsi nás posvětil
svými příkazy a poručil zničení kvas!“ Na konec
dodal: „Všechno kvas a všechno kvašené, které jsem
neviděl, budiž pokládáno za zničené a jako prach
zemský!“

Konečně nadešla toužebně očekávaná chvíle.
Vcházíme do veliké síně, do které se již sešla celá
rodina.²⁶⁹) Na stěnách vidíme vonné věnce a četné
lampy zalévají síň jasným světlem. Kolem velikého
stolu jsou rozestaveny pohodlné pohovky; na stole
je přichystáno několik pohárů a vzduch je prosycen
výpary voňavek.²⁷⁰) Hospodář vítá každého přicho-
zího slovy: „Velebený Bůh dej vám šťastné veliko-
noce!“ a leje mu na hlavu vonný olej. Pozvaní od-
povídají vroucím: „Amen!“²⁷¹)

Po chvíli nalil hospodář vína. Požehnal je a dal
každému doušek. Vtom povstalo jakési dítě²⁷²) a tá-

²⁶⁸) Podle zákona Ex. 12, 19: „Po sedm dní (velikonočních) ne-
smí býti nalezen kvas v příbytcích vašich; duše toho, kdo by jedl
něco kvašeného, budiž z Izraele vyhlazena!“ — Židovští hostinští
a obchodníci prodávají proto v naší době přes velikonoce — na oko
— své živnosti křesťanům a odevzdávají jim klíče, aby zákon obešli.

²⁶⁹) Při slavnosti nemělo býti méně než deset lidí (Ps. Jonathan
ku Ex. 12, 4.). Proto zvali chudé sousedy a příbuzné. S druhé strany
se však nařizovalo, aby hostů nebylo příliš mnoho!

²⁷⁰) Šetřiti při velikonoční hostině pokládáno za hřích, který
trestá Bůh zlořečením. I chudý obětoval vše, aby se slavnost vy-
dařila.

²⁷¹) Velikonoční obřady popisuje nejpodrobněji traktát Pesa-
chim, 10, 1—7.

²⁷²) Byl to krásný zvyk, kterým hleděli Izraelité plniti příká-
zání zákona. (Ex. 12, 25—37) Mojžíšova: „Až vejdete do země, kte-
rou vám Hospodin podle slibu dá, budete zachovávat tyto posvátné
obyčeje. Když se vás budou synové vaši tázati: »Jaká jest to boho-
služba?« řeknete jim: »Jest to oběť přejití pro Hospodina, jenž pře-
šel domy synů izraelských v Egyptě, když bil Egyptany a ušetřil

zalo se: „Čím vyniká tato noc nad ostatní? A proč má tolik zvláštností? Otec vypravoval: „Byli jsme kdysi otroky faraona egyptského; tu vyvedl nás Hospodin, Bůh náš, odtamtud rukou silnou a mocným ramenem.“ Potom popisoval rány egyptské, odchod Izraelitů a jejich vyvolení na hoře Sinaj.

Všichni uctivě poslouchali oblíbené vypravování a vděčně zapěli předepsané žalmy.²⁷³⁾ Dojemně nesla se do tiché noci jejich slova:

„Vyvýšen nad všechny národy Hospodin,
ba nad nebesa sláva jeho!
Kdo jako Hospodin, Bůh náš?
Přebývá sice na výsostech,
přece však si nízkého všimá
na nebesích i na zemi!“²⁷⁴⁾

Šťastní, kdyby byli věděli, že tento Hospodin dlí mezi nimi a sedí s nimi u jednoho stolu! Oč vroucněji byla by zněla jejich posvátná píseň!

Potom si umyli všichni ruce a nohy, vykonali předepsanou modlitbu a zasedli za stůl. Sluhové přinesli mísy s kyselou omáčkou a hořkými bylinami,²⁷⁵⁾ které měly připomínati trpkou porobu egyptskou. Hospodář rozdal nekvašené chleby²⁷⁶⁾ a pra-

domů našich“ — Úkolem zákona bylo připamatovati Židům pravý význam slavnosti a zabrániti, aby se nestala hostinou světskou!

²⁷³⁾ Byl to Žalm 112 a 113, 1—8.

²⁷⁴⁾ Žalm 112, 4—6.

²⁷⁵⁾ Jakými, nevíme již určitě. Rabíni jmenují zvláště řeřichu a několik polních rostlin.

²⁷⁶⁾ Židé zadělávali mouku již navečer. — Odchod z Egypta přišel tak náhle, že těsto ještě ani nekynulo. Na památku této události jedli o velikonocích chleby nekvašené.

vil: „Toto jest chléb soužení, který jedli otcové naši v zemi egyptské! Kdo má hlad, pojď a jez; každý nuzný pojď a slav velikonoce!“²⁷⁷⁾ Po chvíli nalil hospodář opět vína a podával přítomným. Teprve potom přinesli sluhové pečeného beránka, o kterém platila zvláštní ustanovení.

Byl vybrán ze stáda již desátého dne měsíce nisanu.²⁷⁸⁾ Měl býti bez poruchy a jednoroční. Od té doby ho chovali na čistém místě a pečlivě opatrovali. V předvečer slavnosti zabil ho kněz v chrámě a jeho krev vylil k oltáři. Jeho maso nesmělo byti vařeno a neměli mu zlámati ani kůstky. Proto ho pekli na dvou dřívkách, kterými ho probodli v podobě kříže.²⁷⁹⁾

Přítomní uvítali beránka s jásotem — jenom malý Ježíšek velice zvažněl a v jeho oku se zaleskla slza. V tu chvíli pohlédla Maria na své drahé Dítě a nevýslovná bolest sevřela její panenské srdce. Ani sama nevěděla, co ji tak znepokojilo. Vzpomněla snad na prorocká slova Izaiášova: „Jako ovce k zabítí veden bude a jako beránek před tím, který ho stříhá, oněmí a neotevře úst svých?“ Nevíme. Jenom se sklonila a políbila Ježíška na bělostné čelo. Ostatní

²⁷⁷⁾ Dnes přidávají ještě prosbu, která vyslovuje jejich přání po Vykupiteli: „Příštího roku v Jerusalemě! Dnes jako otroci, příštího roku jako svobodní!“ Kdy počal tento zvyk, nemožno rozhodnouti. Jistě však pochází teprve z doby po zboření Jerusalema roku 70 po Kristu. Že by byl zbytkem zajetí babylonského, je velice nepravděpodobné. Tu bychom si nevyložili, jak se mohl uchovati i po návratu ze zajetí.

²⁷⁸⁾ První měsíc církevního roku židovského. Zabíral asi polovinu našeho března a dubna.

²⁷⁹⁾ Byl proto předobrazem vykupitelské smrti Kristovy a jakousi zárukou, že budeme vysvobozeni z moci draka pekelného.

si toho ani nepovšimli. Beránek upoutal úplně jejich pozornost.

Počala vlastní hostina velikonoční. Jedli beránka a přikusovali nekvašené chleby. Po jídle naplnil hospodář po třetí²⁸⁰⁾ pohár vínem a přítomní zapěli ostatní²⁸¹⁾ předepsané žalmy. Při slovech:

„Kalich díky za spásu zdvihnu
a jméno Páně budu vzývatí“²⁸²⁾

pozvedl hospodář plný pohár a dal napítí všem pozvaným.

Hostina byla u konce a s přáním „Šťastných velikonoce“ rozcházel se přítomní. Také Maria odešla do své světničky, ale nespala. Ještě dlouho seděla u okna, hleděla do tmavé noci a přemýšlela. Její duši svírala jakási tajemná úzkost a marně se tázala na její příčinu. Nevěděla, že brzy ztratí milované Dítě, které klidně oddychovalo v své postýlce.

23. BOLESTNÁ ZTRÁTA.

Velikonoční svátky rychle uplynuly a poutníci se počali rozcházeti. Jedni dříve, druzí později. Nejdéle zůstávali prostí venkované z Galileje. Měli daleko, tak velice daleko. Což divu, že se jejich duše nemohla ani nasytiti vroucích modliteb a bohosluž-

²⁸⁰⁾ Právě tento kalich proměnil později Spasitel v svou přesva-
tou Krev.

²⁸¹⁾ Žalm 113, 9—117.

²⁸²⁾ Žalm 115, 4.

by. Nikdo nevěděl, dočká-li se ještě jednou velikonoce a při té vzpomínce zalévaly se jejich oči slzami.

Svatá Rodina byla skoro stále v chrámě a malý Ježíšek jako by ožil. Byl v domě svého nebeského Otce a jeho srdce přetévalo svatou radostí, když viděl jeho slávu a velikost.

Konečně nadešla i pro galilejské poutníky hodina rozloučení. Ještě jednou sešli se odpoledne před oltářem, ještě naposledy padli na tvář před Bohem izraelským a za zpěvu zbožných písní vydali se na zpáteční cestu. Jejich malebný průvod vinul se zvolna klikatými uličkami jerusalemskými a sestupoval k údolí cedronskému. Lidé vybíhali z domů a kynuli na pozdrav příbuzným a známým. Konečně vyšli za bránu; ovanula je líbezná vůně z okolních zahrad.

Také Maria a Josef odcházeli s tímto velikým zástupem.²⁸³⁾ Podle krásného zvyku šli napřed mužové, teprve za nimi ženy. Děti se mohly přidati, ke komu chtěly.

Maria měla své Dítě u sebe; ani na okamžik nechtěla se od něho odloučiti. Ani sama nevěděla, proč jí bylo dnes tak smutno. Stále se jí zdálo, jako by neviditelná ruka sahala po jejím Miláčku a chtěla jí vyrvatí poklad, pro nějž žila. Kolikrát si již vzpomněla na prorocká slova Simeona a po každé sevřela pevněji ruku, kterou vedla Pána Ježíše. A přece se stalo, co ustanovil nekonečný Bůh . . .

Náhle prosilo svaté Dítě, aby smělo jíti k Otcí.

²⁸³⁾ Vzdálenější poutníci rádi se spojovali. Šlo se jim veseleji a byli bezpečnější.

Maria se domnívala, že myslí sv. Josefa.²⁸⁴) Byli již za městem a cesta byla volná. Proto dovolila. Ježíšek odešel a přesvatá Panna hleděla s radostným úsměvem za svým Miláčkem, dokud nezmizel za keři, které vroubily cestu.

Maria osaměla. Zato tím vroucněji pěla s ostatními zbožné písně a svolávala na svůj národ Boží požehnání. A Ježíšek? Po chvíli odbočil a jinou cestou vrátil se do chrámu. Z dálky doléhal k němu zpěv, až zmlkl docela . . .

Vidím, jak udiveně hledíš za odcházejícím Ježíškem, a jistě bych uhodl tvoje myšlenky. Ani za to nemůžeš, ale zdá se ti, že svaté Dítě — neposlechlo a Matku oklamalo! Vědělo přece, jak bolestně zraní její milující srdce, a cosi tě nutí, abys je zavolal a vrátil!

Nečiň to! Jde o veliké tajemství! I pro tebe platí slova Boží: „Moje myšlenky nejsou myšlenky vaše a moje cesty nejsou vaše cesty, praví Hospodin.“²⁸⁵) Raději se obdivuj hlubokým úradkům Božím!²⁸⁶)

V tu chvíli myslil Spasitel na celé lidstvo. Viděl miliony duší slabých a nerozhodných, které dají přednost vůli rodičů před vůlí Boží. Pro slzu matčinu zaprou a zradí i zájmy Kristovy. Rozumíš dobře jeho svatému příkladu? Volá-li Bůh, musí ustoupiti tělo i krev! Nezdá se ti, jako bys slyšel již tehdy jeho

²⁸⁴) Bylo to veliké vyznamenání sv. Josefa, že požíval práv otcovských, ačkoli byl jen pěstounem Páně. Zasloužil si této cti pro svoji lásku k božskému Dítku.

²⁸⁵) Iz. 55, 8.

²⁸⁶) Nemá tedy pravdu „Katechismus Volné myšlenky“, když se táže: „Nebyl dvanáctiletý Ježíš neposlušen svých rodičů, když v Jerusalemě od nich utekl a o ně se nestaral?“

slova: „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden . . .?“²⁸⁷)

Poutníkům ubývalo cesty velice pomalu, poněvadž jarní slunko pražilo nemilosrdně a holé skály vydechovaly vražedné vedro. Teprve pozdě navečer došli do vesničky El Bireh, kde bývala první zastávka. Všichni se těšili na sladký odpočinek. Jenom na Marii čekala bolest která měla hluboce zraniti její mateřské srdce. Ještě po letech se zachvěla, kdykoli vzpomněla na tuto noc. Je to také jediná událost, kterou vypravovala později sv. evangelistovi Lukáši z mládí Ježíšova. Vše ostatní mizelo před tímto strašným mečem.

Poutníci se zvolna rozcházeli po vesničce, aby si vyprosili nocleh. Také Maria šla za sv. Josefem. Uviděli se brzy, ale na tento okamžik nezapomněla nikdy. Bolestná předtucha sevřela jí hrdlo a s námahou vykřikla: „Kde máš Ježíška?“ Sv. Josef udiveně na ni pohlédl. Neviděl ho od té doby, co vyšli z chrámu.

Jako raněná laň zalkala Maria a vzpomněla na tušení, které ji poslední dny pronásledovalo. „Snad je u příbuzných,“ pravil vážně sv. Josef. V očích přesvaté Panny zazářil paprsek naděje. Ano, snad jest u příbuzných. Bez meškání vydali se na cestu.

Marně. Pod svatou Matkou klesaly únavou nohy. Prošla již celou vesničku několikrát, ale Ježíška ne-

²⁸⁷) Tím ovšem neupírám ani ostatních důvodů, které bývají uváděny: že chtěl ukázati Židům svoji božskou moudrost nebo připraviti Matku na veliké loučení, které ji čekalo. Zdá se mi však, že jsou toliko rázu podružného. Hlavním důvodem bylo, že ve věcech spásy stojí na prvním místě — Bůh!

našla. Slunce již zapadlo a zemi pokryla hluboká tma. Usedla a dala se do pláče. Na spánek ani nepomyslela. Stále ji pronásledovala myšlenka na její božské Dítě. Co asi dělá a kdo mu dal jísti? Snad zabloudilo a nemůže se dovolati. V dáli zavyla teskně hyena a Matče Boží stydla hrůzou krev v žilách. Kdyby našla jejího Miláčka!

Anebo ji opustil úmyslně? Snad byla příliš hříšná²⁸⁸) a dobře mu nesloužila? Ó, kolikrát klekla v duchu před svým božským Dítěm a prosila je za odpuštění! Kdyby aspoň přišel! Padla by mu do náručí a zlíbala jeho svaté oči. Jak by ho ošetřovala a hleděla nahraditi vše, čím se snad proti němu provinila. Ale hodina plynula za hodinou a Ježíšek nepřicházel. A stále se jí zdálo, jako by vše na ni volalo slovy žalmistovými: „Kde jest tvůj Bůh?“

Sotva se ukázaly na východě první červánky, procházela Maria znovu celou vesničku. I tentokrát byla její námaha marná. Proto si umínila, že se vrátí s Josefem do Jerusalema.²⁸⁹)

24. RADOSTNÉ SHLEDÁNÍ.

Maria se tedy vracela opět do Jerusalema, ale jak smutná to byla cesta! Kdo vypočte, kolikrát pozved-

²⁸⁸) Nesmí nás překvapovati, že se nejčistší Matka Boží pokládala za hříšnici. Byla příliš pokorná, aby se měla za něco lepšího. Také svatí mluvívají o svých velikých chybách, které nebyly před Pánem Bohem ani poklesky.

²⁸⁹) Její obava byla tím větší, protože právě snad toho roku o velikonocích vyvolal v Jerusalemě bouři jakýsi Judas z Gamaly (Flavius, Antiqu., 18, 1) a jeho tlupy ohrožovaly celé okolí. Přepadávaly poutníky a vydíraly na nich veliké výkupné.

la uslzené oči k nebesům a prosila Boha, aby jí vrátil ztracené dítě. Zdálo se, že volá nadarmo.

Cestou potkávali hloučky poutníků, ale nikdo nevěděl o malém Ježíškovi. Někteří litovali ubohé Matky; ale zaslechla také poznámky, které hluboce zranily její svatou duši. Bůh prý dobře ví, koho má trestat.²⁹⁰) Nebránila se. V své pokoře pokládala Matička Boží i to za možné a vroucně volala:

„Poslyš, Hospodine, kterak úpím,
nakloň ucho svoje k modlitbě mé“
(Žalm 60, 2)

a důvěrně dodávala:

„Ano, ty Bože, vyslyšíš modlitbu mou,
vrátíš dědictví ctitelům jména svého.“
(Žalm 60, 6.)

Konečně došla do Jerusalema. Bylo již hodně odpoledne, její nohy klesaly únavou, ale nelenila. Chodila se sv. Josefem ulicemi města, vyptávali se u příbuzných a známých, ale marně. Slunce se již klonilo po druhé k západu a svatého Dítěte dosud nenašli. Snad ještě nikdy nemodlila se Maria tak vroucně jako této noci. Po jejích tvářích stékaly bohaté slzy, když volala slovy žalmu:

²⁹⁰) Židé byli té doby přesvědčeni, že každé utrpení je trestem za hříchy (Job 4, 7). Největší provinění stíhal Bůh smrtí dítěte. I božský Spasitel musel opravovati u apoštolů tento bludný výklad (Jan 9, 3).

„Jako prahne jelen po bystrinách,
tak dychtí duše moje po tobě, Bože.
Žízni duše má po Bohu silném, živém . . .
Slzy mé jsou mi pokrmem ve dne v noci,
neboť mi říkají den co den: Kde je Bůh tvůj?“

(41, 2—4.)

Na smrt znavena chvátala Matička Boží ráno do chrámu. Chtěla si postěžovati Hospodinu a před jeho oltářem svou bolest vyplakati. Padla na kolena, rozpjala k nebesům své panenské ruce a se slzami v očích zvolala: „Pane, tys mi dal toto dítě. Nevěrně jsem ti je opatrovala. Svou vinou jsem je ztratila.²⁹¹⁾ Smiluj se nade mnou! Vrať mi moje dítě, které jsi mi svěřil! Ó, jak je budu hlídati a milovati.“⁽²⁹²⁾

Ani netušila, že Bůh její modlitbu již vyslyšel. Po chvíli povstala a kráčela se svatým Josefem nádvořím chrámovým. V odlehlé sbornici (synagoze)²⁹³⁾ spatřila zástup lidí. Přistoupila blíže a její duší rozlila se nesmírná radost. Na povýšeném místě stál Ježíš — opravdu její Ježíš. Kol dokola seděli uctivě zákoníci a poslouchali božská slova, která plynula z jeho svatých rtů.²⁹⁴⁾

²⁹¹⁾ Pokorné duše uznávají vinu i tam, kde se žádné nedopustily. Jak jinak mluvíme my se svým Bohem!

²⁹²⁾ Tato slova klade do úst Matky Boží spisovatel Hoppe, Kristus — můj život, 1, 271.

²⁹³⁾ Bylo jich v chrámě několik. V nich vyučovali rabíni poutníky zákonu Božímu.

²⁹⁴⁾ Slova „po třech dnech“ jsou hebrejská a znamenají naše „třetího dne“. Podobně se říkalo později o Spasiteli, že vstal „po třech dnech“ z mrtvých, ačkoli byl v hrobě jen v pátek večer, celou sobotu a v neděli ráno.

Nalezení Pána Ježíše v chrámě.

Komu by se zdálo podivné, že se nezdržela a se slovy: „Ježíši!“ chvátila k svému Dítěti! Přitiskla je vroucně na své svaté srdce a pravila mu hlasem, v kterém se chvěla celá její nekonečná bolest: „Synu, proč jsi nám tak učinil?²⁹⁵) Hle, otec tvůj²⁹⁶) a já s bolestí hledali jsme tebe.“

Tento neobyčejný výjev způsobil veliký rozruch. Kterí seděli, rychle povstávali, aby viděli, co se stalo. Jenom Ježíš zůstal úplně klidný a zdálo se, jako by slov matčiných ani nechápal. Pohlédl na ni a udiveně se tázal: „Proč jste mne hledali? Nevěděli jste, že musím býti v tom, co je Otce mého?“²⁹⁷)

Maria mu nerozuměla²⁹⁸) a také neměla kdy, aby o jeho slovech přemýšlela. Její duše byla plně zaujata velkým štěstím, kterého se jí právě dostalo. Teprve cestou vyložil jim Spasitel hluboké tajemství svého podivuhodného kroku.

Zašli před oltář, poklekli a Maria zpívala radostně žalm Aleluja:

„Miluji Hospodina, neboť vyslyšel
hlasité mé bédování.
Protože naklonil ke mně své ucho,
celý život budu ho vzývat.
Milostivý je Pán a spravedlivý

²⁹⁵) Nebyla to výtka! Byl to jen bolestný výkřik lásky, která byla tak dlouho od svého Miláčka odloučena!

²⁹⁶) Nesmí nás překvapovati, že Maria nazývá sv. Josefa otcem Ježíšovým. Byl opravdu — i když jenom před světem a zákonem.

²⁹⁷) Těmto slovům bývá často nesprávně rozuměno. Ježíš nevrdí, že by musel býti v chrámě; jeho úkolem bylo starati se o zájmy svého nebeského Otce.

²⁹⁸) Totiž nepochopila hned celý dosah jeho hlubokých slov.

a náš Bůh se slitovává.

Hospodin miluje bezradné,
když jsem byla zbědovaná, pomohl mi.“

(Žalm 14, 1., 2., 5., 6.)

Nastoupili zpáteční cestu. Kráčeli zvolna a Marii se zdálo, jako by se vše na ni usmívalo. Měla opět svého Ježíše a často si opakovala s malou obměnou slova Velepísně: „Našla jsem toho, jehož miluje duše má. Chopila jsem ho a nepustím, až ho zavedu do domu svého.“ (3, 4.)

Jdi v duchu se svatými poutníky a zamysli se! Kolikrát jsi ztratil hříchem svého Vykupitele a snad jsi při tom ani nezaplakal. Oslepila tě svůdná rozkoš. Neviděl jsi, jak tvůj Ježíš za tebou chvátá a bolestně volá: „Synu, proč jsi mi tak učinil?“ Bud' aspoň nyní opatrnější!

Po třech dnech uviděli poutníci konečně bílé domky nazaretské.

25. DEN V DOMKU NAZARETSKÉM.

Pro sv. Rodinu nastal opět klidný život. Zajdeme proto do tichého domku nazaretského a pozorujme denní pořádek, který v něm zachovávali. Zdánlivě plynul tiše a jednotvárně jako v ostatních domcích, rozložených na svahu nevysoké hory, která se vypíná nad malým městečkem, a přece tolik pravé a upřímné zbožnosti viděly a slyšely tyto prostinké stěny.²⁹⁹)

²⁹⁹) Další zprávy nejsou mým výmyslem. Jsou vyňaty ze současných spisů, které nám líčí život zbožných Izraelitů.

Když se rozednívalo, vstávala Matka Boží a vystupovala po malých schodech na plochu střechu svého domku,³⁰⁰⁾ aby za ranního ticha vykonala předepsané modlitby. U dveří, kde bývá v našich chaloupkách kropenka se svěřenou vodou, viselo ve zbožných rodinách izraelských malé ozdobné pouzdro s několika důležitými výroky Písma svatého.³⁰¹⁾ Kdykoli zbožný Izraelita vycházel anebo se vracel, dotýkal se rukou svých rtů a potom pouzdra, aby vzdal úctu slovu Božímu. Také Maria zachovávala svědomitě tento zbožný obyčej.

Když stanula na rovné střeše domku, obrátila se obličejem k Jerusalemu, kde stál jediný chrám pravého Boha.³⁰²⁾ Ó, jak ráda byla by tam chvátala denně! Ale byl daleko, tak velice daleko. Celé tři dny trvala jedna cesta. Proto aspoň v duchu zalétla do jeho svatých síní, poklekla, rozpjala své panenské ruce a s očima k nebi pozdvíženými říkala dlouhou ranní modlitbu.³⁰³⁾ Poslyšme aspoň některá její místa! Počínala krásnými slovy:

„Veleben budiž, Hospodine, Bože náš a Králi celého světa! Ty tvoříš světlo a posíláš noc, Ty dáváš pokoj a tvoříš všecko. . . Jak veliké jsou skutky tvé, Hospodine! Všechno jsi moudře učinil a zemi jsi naplnil svými tvory. Ty jsi Králem nade všemi, ode

³⁰⁰⁾ Snad ani nemusím čtenářům připomínati, že domky v Svaté zemi mívají střechu plochou, kol dokola zábradlím ohrazenou. Na těchto střechách se modlivali, na nich sedávali a se bavili, na nich často i spávali.

³⁰¹⁾ Byla to zvláště místa, která mluví o lásce, jakou máme míti k svému Bohu.

³⁰²⁾ Podobně činí dosud mohamedáni. Při modlitbě se obracejí obličejem k Mekce, kde jest jejich největší svatyně.

³⁰³⁾ Celou modlitbu najdeš v časopise *Verbum Domini*, 1929, 217—218.

všech chváleným a velebeným. Ó věčný Bože, smiluj se nad námi podle svého velikého milosrdenství!“

A něžně pokračovala: „Velikou láskou miloval jsi nás, Hospodine, Bože náš! V svém velikém a nekonečném milosrdenství slitoval ses nad námi. Otče náš, pro naše otce, kteří na tebe spoléhali, které jsi vyučoval svému svatému zákonu, smiluj se nad námi a veď nás! Vlej nám do srdce své svaté světlo, abychom poznali a pochopili a s láskou plnili a zachovávali celý tvůj zákon! . . . Spoj naše srdce svou láskou a naplň nás bázní před svým svatým jménem, abychom nebyli zahanbeni na věky!“

A s největší vroucností přidávala prosbu za Vykupitele: „Na tvé svaté a veliké jméno spoléháme a prosíme, abychom se již brzy mohli radovati a jásati v svém Spasiteli.“³⁰⁴⁾ — Tak vroucně se modlila Maria a zvolna sestupovala po schodech do své světničky, aby konala potřebné denní práce.

Mezitím vstal také sv. Josef a Pán Ježíš, vykonali svou ranní modlitbu, a poněvadž se v Svaté zemi nesnídalo, odešli brzy do práce. Maria osaměla. Nejdříve zametla pečlivě celou světničku i malý dvorek a vše spořádala, jak to dělávaly ostatní ženy nazaretské.

První její starostí bylo nanositi ještě za chládku studené vody na celý den. Jediná studna v Nazaretě byla vzdálena asi deset minut od svatého domku. Voda se nosila ve džbánech nebo velikých hliněných nádobách na ramenou a na hlavě. U studny bývalo

³⁰⁴⁾ Také tato modlitba jest nám doslova známa ze současných spisů rabínských.

velice živo. Scházely se tam ženy z celé vesničky. Žertů a smíchu bylo dosti. Jak docela jinak chovala se Panna Maria! Když přišla, pozdravila, promluvila nějaké přívětivé slovíčko, nabrala vody a vracela se chvatně do své samoty, aby chystala oběd.

V Svaté zemi se chléb velikým horkem brzy pokazí; proto se peklo každý den. Také Matka Boží řídila se tímto zvykem. Jakmile nanosila vody, zadělala pšeničnou mouku, a dříve než těsto nakynulo, chopila se své oblíbené práce — vyšívání.

Na tuto chvíli těšivala se Matka Boží velice. Zatím co její jemné ruce pilně pracovaly, zalétal její duch do nedaleké minulosti a blízké budoucnosti. Vzpomínala na radostné zvěstování a dojemné narození; v duchu viděla, jak svaté Dítě rostlo a sílilo a jak brzy počne hlásati slovo spásy. A kdo by měl za zlé svaté Matičce, že si představovala, jak její Syn chodí krajem, jak koná veliké zázraky, jak zástupy lidu mu ochotně věří — a její duše se rozplývala mateřským blahem a štěstím. Ale náhle přelétl její duši temný mrak a její obličej velice zesmutněl. To si vzpomněla na hrozná slova staříckého Simeona: „Bude k pádu mnohých v Izraeli a tvou vlastní duši pronikne meč.“ A již se hrnuly na svatou Matičku plným proudem černé myšlenky, jedna bolestnější než druhá. Viděla v duchu, jak jejího Syna pronásledují, jak se mu posmívají, jak mu chystají smrt, a z jejích očí vytryskly bohaté slzy a stékaly zvolna na rozdělanou práci. Musila chvilku ustati, aby viděla lépe na vyšívání. Za nějakou dobu se poněkud uklidnila, ale svého meče se již nezbavila.

Když těsto nakynulo, rozkřesala Panna Maria

oheň³⁰⁵) a chystala oběd. Býval v Svaté zemi prostinký, asi jako naše snídaní. Matka Boží vyhnětla těsto, rozválela je na tenké lístky a rozkrájela na drobnější kousky, které upekla na rožni. Někdy také připravila chléb podpopelný. Shrabala v ohništi popel, rozložila po horkých kamenech kousky pšeničného těsta, zakryla je znovu teplým popelem a upekla.

Teprve příchodem Synovým rozjasnila se opět její tvář a jeho blahý úsměv zaplašil aspoň na chvilku trudné myšlenky, které ji tolik skličovaly. Po vroucí modlitbě zasedli k stolu. Jedl se pšeničný chléb, zapíjelo se studenou vodou. Blažené chvílky. Jak dychtivě poslouchala Maria každé slovo svého Syna a jak se obdivovala jeho hluboké pokoře, když jí vyprávěl s dětinnou upřímností o své dopolední práci! Jakými pocity chvěla se její duše, když jí odevzdával vydělané peníze — On, její Bůh a Pán!

Velice rychle utekla doba poledního odpočinku; oba svatí dělníci se pomodlili a odešli brzy zase do práce. Maria Panna opět osaměla. Když uspořádala náčiní, dala se do vyšívání. Její duch obíral se opět jejím božským Synem a její duši zaplavovala střídavě vlna nejčistších radostí a nejtrpčích bolestí.

Hodina plynula za hodinou, až konečně bylo třeba chystati večeři a namlít mouku na druhý den.³⁰⁶) V Svaté zemi mlely si hospodyně mouku samy; aby se horkem nekazila, mlelo se denně. Mlýnek byl prostinký.

³⁰⁵) Zápalek v té době ještě neznali.

³⁰⁶) Podrobný popis ve Verbum Domini, 1921, 82 násl.

Skládal se ze dvou kamenů: horní pobíhal po dolním. Točilo se rukou. V horním kameni byl otvor, do kterého se sypalo zrní. Zvolna propadávalo mezi kameny, které se drobily na kousky. Napolo semleté obilí sypalo se znova a znova mezi kameny, až povstala jemná a drobná mouka. Aby v ní nebylo otrub, prosívala se několikrát jemným sítem. Práce byla velice namáhavá, poněvadž ruce brzy umdlely. Proto bohatší rodiny najímaly si otrokyně. Matička Boží konala tuto obtížnou práci sama. Několikrát musela odpočívati, ale s láskou chápala se znova těžkého kamene. Vždyť chystala mouku pro samého Boha-člověka!

Když měla dosti běloučké mouky, připravovala večeři, která byla v Svaté zemi hlavním jídlem. Bývala chudička: pšeničný chléb, který se svlažoval v zeleninové omáčce. Občas přistrojila též ryby, kterých bylo hojně v blízkém jezeře Genezaretském. Na největší svátky upekla kousek masa a koupila trochu medu. Avšak to byly vzácné výjimky. Pšeničný chléb byl jejich denním pokrmem.

Nežli se setmělo, vystupovala ještě jednou na plochu střechu domku, aby vykonala večerní modlitbu.³⁰⁷⁾ Opět poklekla obličejem k Jerusalemu, opět rozpjala své panenské ruce a s očima k nebi pozdviženýma se modlila:

„Věčnou láskou miloval jsi, Bože, svůj národ a svůj lid izraelský. Vyučil jsi nás svému zákonu a zjevil nám svoje svatá přikázání. Proto, Hospodine, Bože náš, ráno i navečer myslíme na tvoje rozkazy a

³⁰⁷⁾ Úplnou otisklo Verbum Domini, 1929, 217—219.

radujeme se z tvých slov! . . . Neopouštěj nás nikdy svou svatou láskou! Veleben budiž, Hospodine, Bože náš, jenž miluješ svůj národ izraelský!“

„Dej nám klidně spáti, Hospodine, Bože náš, a dej nám opět procitnouti k novému životu! Rozetři nad námi svůj ochranný plášť, chraň nás, pomoz nám pro svoje svaté jméno a opatruj nás! Vzdal od nás nepřítel, mor a válku, bolest a hlad! Zažeh od nás ďábla a ukryj nás v stínu svých svatých perutí! Vždyť ty jsi, Hospodine, jenž nás chráníš, Bůh a Král milostivý! . . .“

Tak se modlila naše svatá Matička a s největší vroucností přidávala: „Smiluj se, Hospodine, Bože náš, podle svého velikého milosrdenství nad Izraelem, svým svatým národem! Smiluj se nad Sionem, místem své slávy, smiluj se nad rodem Davida, svého svatého Pomazaného! Veleben budiž, Hospodine, Bože Davidův, jenž jsi vystavěl Jerusalema! Slyš, Hospodine, Bože náš, hlas prosby naší a smiluj se nad námi! Vždyť ty jsi, Hospodine, Bůh milostivý, jenž rád slyšíš modlitby naše!“

Konečně sestoupila po schodech dolů a s velkou dychtivostí čekala, až opět uzří svého Ježíše a sv. Josefa. Když zaslechla jejich kroky, chvátala jim naproti na malý dvorek. S mateřskou radostí vítala svého Syna, vzala svatému Josefu jeho náčiní a vedla je do světničky. Tam pro ně připravila teplou vodu, aby si podle židovského obyčeje umyli ruce. Sama zatím rozsvítila malou, hliněnou lampu, která visela nad stolem, a přinesla večeři. Po vroucí modlitbě všichni usedli a požili prostou večeři. Srdcem Panny Marie rozlévalo se opět blahé teplo. Když vykonal

sv. Josef a Pán Ježíš večerní modlitbu, zavládl svatým domkem noční klid.

Tak tiše a tak svatě plynul den po dni život bl. Panny.

26. SMRT SVATÉHO JOSEFA.

Léta ubíhala. Pán Ježíš dospěl a pomáhal v řemesle sv. Josefu. Nemůžeme ani pomyslet, že by Spasitel nebyl zasvěcoval svého otcovského pěstouna do hlubokých tajů vykoupení. Právě naopak. Se synovskou láskou mluvíval k němu o nekonečném milosrdenství Božím, které neopustilo člověka ani v jeho bolestném pádu, a čistá duše Josefova rozkvétala v paprscích božského Slunce v nejkrásnější ctnosti.

Ale také pro sv. Rodinu nadešla chvíle rozloučení. Sv. Josef ochuravěl. S počátku si nemoci valně nevšiml; snad se domníval, že se brzy opět uzdraví. Zmýlil se. Sil rychle ubývalo a jeho líce vpadly a pobledly. Srdce přesvaté Panny krvácelo, kdykoli si vzpomněla na blízký rozchod. Tak vroucně se spolu milovali a nikdy si neřekli ani slovíčka křivého. Což divu, že i pro ni byla myšlenka na smrt panického muže krutá a bolestná.

Zato Ježíš sedával častěji u lůžka nemocného a z jeho úst plynula slova míru a útěchy. Sliboval umírajícímu, že ho nenechá dlouho v předpekli;³⁰⁸) opět

³⁰⁸) Vzpomeň, že před Kristem nemohl nikdo přijít do nebe. Svaté duše čekaly v předpekli na radostnou zprávu o Vykupiteli. Teprve potom směly vstoupit do říše věčného blaha.

že se sejdou a na věky se budou spolu radovati v blaženém objetí Otcově.

Nemoc se horšila vůčihledě. Jednoho dne zavolal

Smrt sv. Josefa.

sv. Josef Pána Ježíše a svoji milovanou snoubenku, aby se s nimi rozloučil. Hojné proudy slz smáčely její líce, když jí děkoval za oddanou lásku a prosil,

aby na něho nezapomínala. Ó, jak by také mohla! Kolikráte děkovala Bohu, že jí dal takového muže.

Poté se obrátil umírající k božskému Spasiteli, jenž poklekl u jeho lůžka. Položil svoje slabé ruce na jeho svatou hlavu a svolával Boží požehnání na jeho veliké dílo. Děkoval mu vroucně za neobyčejnou milost, že směl žít v jeho nebeské přítomnosti, a se slzami v očích prosil za odpuštění všeho, čím ho snad zarmoutil. Hluboce dojat, vzal Ježíš jeho upracovanou ruku a něžně ji zlíbal.

Přiblížila se poslední hodinka. V náručí přesváté Panny a před očima milovaného Ježíše vydechl Josef svou čistou a svatou duši. Maria mu zatlačila oči a chystala pohřeb. Podle východního zvyku konal se ještě téhož dne k večeru.

Svatá Matka vrátila se domů, ale jak pustá a prázdná zdála se jí od té doby malá světnička nazaretská. Usedla a dlouho plakala; vždyť ztratila bytost, kterou po svém Dítěti nejvíce milovala. A loučení bolí; bolelo i přesvátou Matku Boží.³⁰⁹)

27. BOLESTNÉ LOUČENÍ.

V tichém domku nazaretském nevšimli si valně politických událostí, které zmítaly jejich okolím. Rodina Herodova pozbyla skoro úplně svého veliké-

³⁰⁹) Od té doby slul Ježíš „Synem Mariiným“. Srv. Lagrange, L'Évangile selon saint Marc, Paříž, 1922, str. 53. Bylo dílem Boží Prozřetelnosti, že sv. Josef skončil před veřejným vystoupením Pána Ježíše. Izraelité byli příliš nízcí a tělesní a vzpomínka na Josefa byla by kalila jejich víru ve Vykupitele.

ho panství. Judsko a Samaří spravovali římsí vladáři. Pátým z nich byl smutně proslulý Pilát,³¹⁰) známý svým nepřátelstvím k národu židovskému. Ježíš zatím dorostl v muže a pracoval po smrti sv. Josefa samostatně.³¹¹) Maria mu pomáhala, jak mohla, a tkala látky pro svoje bohatší sousedky.³¹²) Její mateřské srdce plesalo tichou radostí, kdykoli slyšela chváliti svého svatého Syna. S jakou láskou zadívala se často do jeho krásné tváře³¹³) a děkovala Bohu, že jí dal takové Dítě. Ale její štěstí chýlilo se ke konci . . .

V té době zaslechl Jan Křtitel tajemný hlas, který

³¹⁰) Vládl 26—36 po Kristu. O jeho jméně jsem psal v ČKD 1928, 995—997.

³¹¹) Mar. 6, 3. Později zneužili farizeové této okolnosti, aby velikého Učitele snížili a potupili. Srv. Mat. 13, 55.

³¹²) Na východě vyrábějí ženy dosud skoro vše, čeho je potřeba na ošacení rodiny. Talmud chválí dovednost, s jakou tkaly dívky galilejské; také Maria pocházela z Galileje.

³¹³) Třeba opravdu litovati, že apoštolové nám nedochovali popis osoby Kristovy. Nemůžeme se jim diviti. Byli tak uchvázeni krásou jeho duše, že si na tělo ani nevzpomněli. Publius Lentulus, jenž se nazývá předchůdcem Pilátovým, píše v svém listě římskému senátu: „V té době vystoupil — a ještě žije — velice mocný muž, jménem Ježíš Kristus. Lid ho nazývá prorokem a jeho učedníky jmenuje syny Božími. Křísí mrtvé a hojí každou nemoc. Je prostřední postavy, ale tak velebné, že si zjednává lásku a posvátou úctu všech, kteří ho znají. Jeho vlasy mají barvu pěkně ořechovou; až po uši jsou sčesané a splývají na ramena, kde jsou poněkud svinuté a zkažené, lesku namodralého. Na vrchu hlavy jsou rozděleny, jak je nosí Nazirejští. Čelo je hladké a krásné, vrásek na něm neviděti. Nos a ústa jsou pravidelná; jeho vous je bujný, též barvy jako vlasy, ne příliš dlouhý, uprostřed poněkud rozdělený. Jeho pohyby jsou prosté, ale vážné, jeho oči jasně modré. Je hrozný, když kárá, milý a laskavý, když mluví. Několikrát plakal, ale ještě nikdy se nesmál. Právem o něm možno říci s prorokem, že je nejkrásnější mezi syny lidskými.“ — Přesnějšího popisu bychom si nemohli ani přát. Bohužel, Publius Lentulus nikdy nežil a list pochází teprve z 8. nebo 9. století po Kristu (Vigouroux, Dictionnaire de la Bible, IV., 170).

ho volal z pouště k apoštolské práci. Uposlechl a na březích Jordánu počal svoji přípravnou činnost.

Již jeho zjev budil všeobecný úžas. Za příkladem starozákonních proroků odíval se drsným rouchem ze srsti velbloudů³¹⁴⁾ a kolem beder nosil kožený pás. Důsledně odmítal jemnější pokrmy a spokojoval se jídlem nejchudších: kobyilkami³¹⁵⁾ a šřavou, která vytékala z některých stromů.³¹⁶⁾

Zpráva o neobyčejném kazateli rozlétna se bleskem po celém okolí a se všech stran hrnuly se k Jordánu zástupy poutníků. Pod jeho slovy tála i ledová srdce, která až dosud milovala jen hmotu a lesklý kov. Hlasitě vyznávali své hříchy, dávali se křtít ve vlnách jordaných³¹⁷⁾ a v jejich duši se rodila otázka, není-li Jan zaslíbeným Vykupitelem, jenž podle slov Danielových³¹⁸⁾ nemohl býti již daleko. Nebyl, ale důrazně prohlásil, že Mesiáš je již mezi nimi a že vystoupí co nejdříve.³¹⁹⁾ Sám se nazýval pokorně jen hlasem volajícím: „Na poušti připravte cestu Pánu, srovnejte stezky našemu Bohu!“ (Iz. 40, 3.)

³¹⁴⁾ Proroci nosili obyčejně roucho ze srsti kozí. Jan Křtitel šel v kajicnosti ještě dále. Ze srsti velbloudů tkali hrubou látku, z níž dělali stany.

³¹⁵⁾ Kobylinky bývají na východě až 13 cm dlouhé a tlusté jako prst. Jsou obyčejnou pečenou potravou chudých Orientálců. Někdy je také vaří nebo suší na slunci, melou a z mouky pekou chléb. Jindy je nasolují, ukládají do kožených měchů a svírají těžkým kamenem; po čase z nich ukrajují a jedí.

³¹⁶⁾ Tedy ne naším medem, který byl pokládán i v Svaté zemi za lahůdku.

³¹⁷⁾ Křest Janův měl význam toliko obrazný. Hříchy neodpouštěl; byl jenom odznakem duševní čistoty, na kterou se kající připravovali upřímným pokáním. Měl však vésti lid k pravému a svátostnému křtu Kristovu. Kající sestupovali při něm do vody, vyznávali své hříchy, potom je kazatel omýval.

³¹⁸⁾ Dan. 9, 24—27.

³¹⁹⁾ Mat. 3, 11; Luk. 3, 16.

Nadšení rostlo a zachvacovalo stále širší a širší vrstvy lidové. Nebylo žádnou zvláštností viděti mezi posluchači Janovými drsné vojáky a opovržené celníky, jak oplakávali hříchy, kterých se dosud bezstarostně dopouštěli. Také vládnoucí farizeové uznali za dobré přijmouti křest. Nešlo jim o pokání, ale báli se lidu. Jana neoklamali. Směle jim vytýkal jejich přetvářku a výstražně je varoval: „Přinášejte hodné ovoce pokání! Již zajisté přiložena je sekera ke kořeni stromů; každý strom, který nenese ovoce dobého, bude vyřat a na oheň uvržen.“³²⁰⁾

Netrvalo to dlouho a pověst o zázračném kazateli dolétla i do tichého Nazareta. Jednoho dne přišel Ježíš nad obyčej dříve z práce. Byl vážný a srdce Mariino sevřela bolestná předtucha. Neklamala se.

Usedli na lavičku a Ježíš oznámil své Matce vůli nebeského Otce: má jíti k Janovi, dáti se od něho pokřtiti a kázati evangelium. Kdo by se divil, že Maria sepjala v tu chvíli svoje ruce a zadívala se dlouze na Ježíše. Zнала dobře předpovědi proroků a v dálce zahlédla krvavý kříž. V její duši rozpoutal se boj mezi láskou mateřskou a svatou vůlí Boží. Netrval dlouho. Maria věděla, že dostala Ježíše pro lidi. Proto ho hrdinně obětovala. Sklonila hlavu a šeptala pokorně slova: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!“ Zapadající slunko zalilo ji zlatými paprsky, ale Maria je neviděla. Její oči se naplnily slzami.

Dlouho ještě seděly obě svaté duše na lavičce a mluvily o nastávající cestě. Konečně odešly na lůž-

³²⁰⁾ Mat. 3, 8—10.

ko; ale marně se namáhala panenská Matka, aby usnula.

Na druhý den odešel Ježíš do práce a Maria počala s přípravami na cestu. Koupila nové sandály, utkala nové vlněné roucho,³²¹⁾ plášť s barevnými třapci na okrajích,³²²⁾ jak je předpisoval zákon, a šátek na hlavu proti úpalu slunečnímu.

Konečně byly přípravy skončeny. Spasitel přijal vše vděčně od své Matky; nechtěl zarmoutiti její něžnou lásku. Poděkoval jí vroucně za všecku oddanost, s jakou ho dosud provázela, a těšil její pukající srdce. Padla před ním na kolena a prosila o pozhánání. Pln lásky položil Ježíš svoje božské ruce na její hlavu a také v jeho očích zaleskly se slzy.

Ještě jednou se rozhlédl po útulné světničce a vydali se na cestu. Maria ho vyprovázela, ale mlčela. Ani sama nevěděla, proč si vzpomněla na Abrahama, jenž šel obětovati svého vlastního syna. Na blízkém pahorku se rozloučili. Ještě poslední „S Bohem!“ a Ježíš odcházel. Dlouho stála Maria a dívala se za ním, dokud jí nezmizel v zeleni stromů. Konečně se vrátila do svého domku, ale v duši jí bylo smutno, tak bolestně smutno. Zdálo se jí, jako by pro ni za-

³²¹⁾ Rozuměj roucho svrchní; spodní rostlo podle zbožné legendy spolu se Spasitelem.

³²²⁾ Ve 4. knize Mojžíšově čteme (15, 37—40): „Hospodin pravil též Mojžíšovi: »Rci synům izraelským, aby si udělali na cipech pláště třapce a na ně ať upevní prýmký z modrého purpuru. Když na ně pohlédnou, ať si vzpomenou všech příkazů Hospodinových, aby se nehonili za svým srdcem a za svýma očima a nehřešili všelijakými způsoby, nýbrž aby měli raději na mysli příkazy Hospodinovy, je plnili a byli svatí Bohu svému.«“ — Farizeové nosili třapce dlouhé a veliké, aby ukázali, že si váží Zákona Božího více než jiní.

padlo slunce a vše k ní volalo dojemnými slovy žalmistovými: „Kde jest (nyní) tvůj Bůh?“³²³⁾

28. U JORDÁNU.

Odchodem Ježíšovým Maria osaměla, ale marně se snažila na něho zapomenouti. Teprve nyní poznala, jak vroucně ho milovala. Bylo jí jako květinice, kterou vytrhli ze slunečního jasu a přesadili do hluboké tmy. Proto aspoň v duchu ho provázela na jeho dlouhé cestě a prosila Boha za jeho ochranu.

Teprve k večeru vycházela na blízký pahorek, s něhož bylo viděti daleko do okolí. Na jeho úpatí vinula se klikatá cesta, po které se šlo do údolí jordánského a k Jerusalemu. Tam stávala v stínu košatých stromů a pozorovala znavené chodce, kteří se vraceli do Galileje. Čekala nadarmo. Ježíš nepřicházel a žádný z poutníků nemohl jí dáti uspokojivé odpovědi. Smutně se vracela Matička Boží domů a v tichém šumění stromů jako by opět slyšela bolestnou otázku: „Kde jest Bůh tvůj?“ . . .

Až po několika dnech zaslechla první zprávy, které jí naplnily velikou radostí. Byla zase na pahorku, na kterém se rozloučila se svým milovaným Ježíšem. Pojednou zahlédla v dálce skupinu poutníků, kteří se zvolna blížili po zaprášené cestě. Její mateřské srdce poznalo brzy, že Ježíš s nimi nejde — ale tajemný hlas jí pravil, aby neodcházela. Uposlechla.

³²³⁾ Žalm 41, 11.

Sepjala ruce a zadávala se vroucně k nebesům. Její rty šeptaly tichou modlitbu — modlitbu za Ježíše...

Ó Maria, nedivím se, že jsi dnes Královnou nebeskou! Tolik něžné lásky nemohlo zůstati bez velké odměny. Škoda jenom, že se naše matky tak zřídka dívají na tvůj svatý obraz! Nikdy by neviděly v svých dětech břemene, kterého by se chtěly zbaviti — i hříchem.

Poutníci zvolna docházeli a Maria v nich poznala svoje známé z Nazareta. Již z dálky zaslechla jejich rozhovor a její srdce se zachvělo nebeskou slastí. Mluvili o Ježíšovi. Po několika krocích ji uviděli a jejich oči zazářily posvátnou radostí. Zastavili se a jeden z nich nadšeně zvolal: „Pokoj tobě, Maria! Požehnanás ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého, Ježíš.“³²⁴)

Maria se zahleděla tázavě na příchozí. Nerozuměla jejich slovům a marně přemýšlela o jejich významu. Nemusela čekat dlouho. Plni nadšení vypravovali o tom, co viděli a slyšeli. Byli u Jordánu právě v době, když přišel k Janovi Ježíš. Jejich oči se zalily slzami, když popisovali, co bylo dále:

„Bylo kázání a kol dokola vlnily se zástupy lidu. Nikdo z nás ani nedýchal, aby nám neušlo ani slovíčko. Vtom zahlédl Jan Ježíše; přestal mluvit a dlouho se díval, Maria, na tvého syna. Zdálo se, jako by v tu chvíli neviděl ani neslyšel. Ale pojednou se

³²⁴) Evangelisté ovšem nevypravují o tomto pozdravu nic, ale je velice pravděpodobný a shodný úplně s duchem tehdejší doby. Podobně pravila později zbožná žena z lidu Pánu Ježíši: „Blahoslavený život, který tebe nosil, a prsy, kterých jsi požíval.“ (Luk. 11, 27.) Proto nemohu pochopiti, jak mohou protestanté milovati Krista a při tom zapomínati na Marii!

obrátil k svým posluchačům, ukázal na nového příchozího a pravil slavnostně: „Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa. To je ten, o němž jsem vám říkával: Po mně přijde muž, jenž přede mnou jest, neboť byl prve než já.“ (Jan 1, 29—30.)³²⁵)

V zástupu nastal veliký rozruch, ale žádný jsme dobře nevěděli, co chtěl Jan říci. Zatím přišel Ježíš a prosil o křest. Na tuto chvíli nezapomenu nikdy. Jan zvažněl, podíval se, Maria, dlouze na tvého syna a pravil pokorně: „Já mám potřebí býti pokřtěn od tebe a ty jdeš ke mně?“ (Mat. 3, 14.) Ale tvůj syn pozvedl ruku k nebesům a pravil: „Nechej nyní; neboť tak nám sluší naplniti všelikou spravedlnost.“ (Mat. 3, 15.)³²⁶) Opravdu jsme nevěděli, co si máme mysliti.

Zatím sestoupil Ježíš do řeky a Jan ho pokřtil. Když vyšel z vody, náhle se nebesa otevřela a jasné světlo zalilo celý kraj. Duch Boží v podobě bílé holubičky sestoupil na tvého syna a s nebe jsme slyšeli hlas: „Toto je syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.“ (Mat. 3, 17.) Všichni jsme padli na kolena a sklonili hlavy až k zemi. Když jsme povstali, zázračné vidění zmizelo...“

Tak vypravovali nadšení poutníci a nitro přesváté Matky zalila upřímná radost. Pohlédla vděčně k nebesům a s jejich rtů plynula oblíbená píseň:

³²⁵) Smysl slov je úplně jasný. Jan prohlašuje, že Ježíš stojí vysoko nad ním, poněvadž je Bůh. Byl od věčnosti, ačkoli jako člověk se narodil teprve šest měsíců po Janovi.

³²⁶) Ježíš uznává, že Jan má pravdu. I pro Jana byl Syn Mariin přislíbeným Vykupitelem. Ale Bůh si přál, aby Jan Ježíše pokřtil a této svatě vůli třeba se podvoliti.

„Velebí duše má Hospodina a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém. Vzhlédl na ponížení své služebnice . . . Veliké věci učinil mi ten, jenž je mocný a svatě jest jméno jeho.“

Ó, jak byla krásná přesvatá Panna v tomto okamžiku! Opět jí zářilo její Slunce a v duši hřála naděje na brzké shledání. Netušila, kolik šípů zraní již zítra její milující srdce. Vroucně poděkovala za šťastnou zprávu a odcházela chvatně do svého domku. Nepřála si, aby ji oslavovali a na ni ukazovali.

Pověst o neobyčejných událostech rozléta se bleskem po Nazaretě a vyvolala veliký rozruch. Jedni jí věřili a děkovali Bohu, že poslal světu slíbeného Vykupitele. Ale mnohem více bylo těch, kteří se všemu jedovatě smáli a hleděli ztrpčiti přesvaté Panně její mateřskou radost. Příležitost se jim naskytla brzy.

Druhého dne šla Maria pro vodu. U studny stálo několik žen a hlasitě spolu hovořily. Jakmile ji zahlédly, počaly se vyptávat na tesaře,³²⁷⁾ který prý bude Spasitelem. Můj Bože, kolik zloby dovede vložit člověk do své řeči! Maria rozuměla dobře jejich otázkám. Proto mlčela, ale její srdce krvácelo z nesčetných ran. Po prvé pochopila, jak bude možné, aby vyvolený národ vydal jednou na smrt svého Vykupitele.³²⁸⁾

Vrátila se do svého domku, ale v duši jí bylo smutno. Usedla a dala se do pláče. Ó Maria, dobře ti

³²⁷⁾ Tato nadávka opakovala se v životě Páně ustavičně. Ještě budu mít příležitost na to upozorniti.

³²⁸⁾ Uvidíme později, že právě tato okolnost rozhodla o osudu božského Spasitele. Nebyl takový, jak si ho Židé představovali. Proto jím pohrdli.

rozumím! Křivdí ti každý, kdo se domnívá, že tvoje utrpení počalo teprve na Veliký pátek. Tři dlouhá léta rozdíral tvé srdce bolestný meč. Pod křížem bylo jen poslední zastavení . . .

Maria plakala a po Ježíši nebylo ani slechu. Jako by se pod ním země propadla. Již uplynul celý měsíc³²⁹⁾ a z Judska docházely zprávy čím dále, tím hrozivější. Farizeové brojili veřejně proti Janu Křtíteli a poslali několik mužů, kteří ho měli vyšetřovati (Jan 1, 19—28). Ještě větší nebezpečí hrozilo svatému kazateli od krutého Heroda Antipy. Tento smyslý vládce zapudil svoji manželku a přivedl k svému dvoru nevěrnou Herodiadu. Marně mu domlouval Jan: „Není ti dovoleno míti manželku bratra tvého.“ (Mar. 6, 18.) Neuposlechl, ale na popud krvavé ženy vsadil nepohodlného mravokárce do tvrdé pevnosti macheruntské.³³⁰⁾

Až teprve po padesáti dnech zalétla do Nazareta první zpráva o Ježíšovi a naplnila všechny úžasem. Posměváčkové umlkali a bylo se čemu diviti. Ježíš procházel města a vesničky, shromažďoval kol sebe zástupy a přinášel jim radostnou novinu: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.“ (Mat. 4, 17.) Zvědavost ještě vzrostla, když se dověděli, že příští sobotu chce Syn Mariin kázati v sbornici (synagoze) nazaretské.

³²⁹⁾ Z evangelií se dovidáme, že se Ježíš v té době postil po čtyřicet dní na poušti. Maria to ovšem nevěděla.

³³⁰⁾ Josef Flavius, Antiquitates XVIII, 5, 2.

29. BOLESTNÁ ZKOUŠKA.

Slunce již dávno zapadlo za zeleným Karmelem a v uličkách nazaretských se rozložila hluboká tma. Jenom Maria klečela ještě v svém domku a vroucně se modlila. Znenadání zaklepal kdosi tiše na dveře. Srdce přesvaté Matky prudce zabušilo a cosi jí šeptalo, že je to Ježíš. Rychle povstala a otevřela. Opravdu. Před ní stál její milovaný Syn. S výkřikem: „Ježíši!“ objala svoje Dítě a vroucně je zlíbala.

Teprve po chvíli si všimla, že nepřišel sám. Priváděl svoje první učedníky a laskavě upozornil Matičku, aby chystala večeři. Protože byli unaveni, pojedli trochu chleba a sušených fiků a odešli na lůžko, které jim zatím Maria ustlala na ploché střeše malého domku.³³¹⁾

Obě svaté duše osaměly. Usedly spolu a dlouho, dlouho si vypravovaly. S dojemnou prostotou dítěte líčil Ježíš své Matce celou svoji cestu a každou její podrobnost. Znal příliš dobře její velikou lásku a věděl, jak touží po každém jeho slově.³³²⁾

Když domluvil, postěžovala si mu Maria, kolik pro něho vytrpěla. S upřímnou soustrastí zadíval se Ježíš na svoji Matku, usmál se bolestně a pravil: „Matko drahá, budeme trpěti spolu. Půjdem cestou křížovou. Pamatuj na meč, který ti předpovídal zbožný Simeon. Tak si to přeje od nás Bůh.“

³³¹⁾ Na východě přespávají často pod širým nebem, zvláště v době letní. Velice rádi používají plochých střech svých domků. Tak spali židovští vyzvědači u Rahaby v Jerichu (Josue 2, 8) nebo zbožný Booz na poli. (Rut 3, 4.)

³³²⁾ Ani Maria neznala od počátku všech tajemství Božích. I její víru bylo třeba zdokonalovati a prohlubovati. Jejím učitelem byl sám Spasitel a v jeho škole stala se Maria Královnou vyznavačů.

Neodpověděla. Jenom sepjala ruce a sklonila hluboko hlavu. Vůle Boží byla jí nade všecko. A přece její mateřské srdce se děsilo myšlenky, že by měla pozbýti Ježíše, jehož tolik milovala. Teprve po chvíli se vzmužila a tiše zašeptala: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“³³³⁾

Několik okamžiků bylo hluboké ticho. Potom se tázala Maria: „Půjdeš v sobotu do sbornice?“

„Půjdu.“

Maria ho chtěla upozorniti, jak nepřátelsky smýšlejí o něm jeho krajané. Ale Ježíš ji předešel a pravil slavnostně: „Jsem znamením, jemuž bude odpíráno.“³³⁴⁾ Chci i svému rodnému městu nabídnouti milost a spásu . . .“

Bylo již hodně pozdě, když Ježíš a Maria ulehli. Ale marně se snažila Matička Boží té noci usnouti. Stále jí zněla v uších slova: „Jsem znamením, jemuž bude odpíráno,“ a „Budeme trpěti spolu“ . . .

Ráno bylo v Nazaretě velice hlučno. Na ulicích se tvořily hloučky a oznamovaly si překvapující zprávu, že Ježíš opravdu přišel. Přivedl dokonce první učedníky. Živě rokováno, půjde-li večer do sbornice. Jedni souhlasili, většina pochybovala. Nemohli pochopiti, co by jim mohl syn tesařův povědětí nového.³³⁵⁾

³³³⁾ Bylo by úplně nesprávné, kdybychom se domnívali, že v duši Mariině nebylo bojů mezi vůlí Boží a láskou mateřskou. I když se úplně podrobovala všemu, čeho si žádal Bůh, přece cítila dobře velikost obětí a přirozenou touhu, aby jí byla ušetřena.

³³⁴⁾ Podle proroctví Simeonova. Luk. 2, 34.

³³⁵⁾ Židé pokládali Ježíše za syna Josefova. Spasitel to dopustil, aby ochránil čest přesvaté Panny. Nebylo by vhodné prozraditi prostému lidu hned s počátku veliké tajemství jeho božského původu.

Večer³³⁶) byla sbornice naplněna do posledního místečka. První lavice obsadili farizeové a za nimi se tísnili ostatní mužové a ženy — mezi nimi i Maria. Její mateřské srdce bilo prudce a v duši jí zněla palčivá otázka, jak ho přivítají. Zavřela oči a vroucně se modlila.

Vtom kdosi vykřikl: „Již přichází!“ a zraky všech obrátily se ke dveřím. Ještě několik okamžiků a vešel Ježíš a za ním jeho učedníci. Byl vážný, skoro se zdálo, jako by po jeho tváři přelétl bolestný úsměv. U vchodu se pokropil očí vodou a modlil se obvyklá slova: „Jak milí jsou stánkové tvoji, Jakube,³³⁷) a příbytky tvoje, Izraeli! Pro tvoje veliké milosrdenství, Bože, vcházím do tvého domu. Chci se modlití, odpověz mi!“³³⁸) Potom se poklonil hluboko před místem, kde byly uloženy posvátné knihy vyvoleného národa,³³⁹) a postavil se mezi ostatní muže.

Pobožnost začala. Představený povstal a zvučným hlasem vyzval přítomné, aby se pomodlili.³⁴⁰) Uposlechli a prostornou síní znělo vyznání víry: „Slyš, Izraeli, Hospodin, Bůh náš, jest jediný Hospodin. Proto miluj Hospodina, Boha svého, celým srdcem svým, vši duší svou a vši silou svou!“³⁴¹

³³⁶) Sobota počínala východem první hvězdy v pátek večer.

³³⁷) Jakub a Izrael byla jména vyvoleného národa. Dostali je od svého společného praotce.

³³⁸) Sedláček, *Museum biblických starožitností*, Praha 1906, 37.

³³⁹) Sbornice podobaly se celkem našim chrámům. Kde stojí náš hlavní oltář, bylo povýšené místo, s kterého předčítali Písmo svaté a kázali. Za ním ve stěně byla schránka, do které ukládali posvátné knihy Bible.

³⁴⁰) Berakthoth 7, 3.

³⁴¹) Deut. 6, 4—5. Modlitba obsahovala celkem tyto části Písma svatého: Deut. 6, 4—9; Deut. 11, 13—21; Num. 15, 37—41.

Po modlitbě následoval dlouhý hymnus,³⁴²) který předčítal jeden z přítomných; ostatní lid odpovídal po každé sloze: „Amen.“³⁴³) Také Ježíš se modlil a celým srdcem opakoval poslední slova:

„Ó, dej svůj pokoj svému národu izraelskému, svému městu a svému dědictví a pozehej nám, Bože náš!“

Když byl dořikán hymnus, vystoupil předčítatel na povýšené místo a četl stanovený úryvek z Písma svatého. Po něm tázal se představený sbornice, zdali si kdo přeje k lidu promluvit.³⁴⁴) Zraky všech se obrátily k Ježíšovi. Opravdu povstal. Všichni mu ustoupili. Zvolna kráčel kupředu a posadil se na místo, s kterého právě předčítali Bibli. V sbornici nastalo rázem hluboké ticho.

Ježíš mluvil. Plamennými slovy vylíčil svým krajanům velikou lásku Otcovu, jenž neopustil svých dítek, ani když ho zarmucovaly a urážely. Již přišla blažená doba, po které toužil Abraham a všichni zbožní Izraelité. Přiblížilo se království nebeské a lze ho dojítí zbožným pokáním.³⁴⁵)

³⁴²) Nazýval se Šemone esre (osmnáct), protože se skládal z 18 sloh. Později zahrotili Židé 12. slohu proti křesťanům (Nazarenům), takže zněla:

„Naši protivníci ať nemají žádné naděje
a říši hříšných vytrhni ze země!
Nazareni a odpadlíci ať náhle zajdou
a jsou vymazáni z knihy života
a nemají podílu se spravedlivými.“

(Greiff, *Das Gebet im Alten Testamente*, Münster, 1915, str. 134.)

³⁴³) Berakthoth 5, 4; 8, 8.

³⁴⁴) Tohoto zvyku používali později svatí apoštolé, aby širili víru Kristovu. Srv. Skutky 13, 5. 15; 14. 1.; 17, 2. 17; 18, 4. atd.

³⁴⁵) Mat. 4, 17.

Ježíš mluvil a jako nebeská rosa padala jeho slova do duší prostého lidu. Jejich vyprahlá srdce se zvolna rozechřivala, tu a tam se zaleskla v oku i slza. Bylo jim tak blaze a v nitru je hrála myšlenka, že i pro ně bije dosud v nebesích srdce milujícího Boha. Upřímně uznávali, že tak k nim nemluvil ještě žádný z jejich učitelů.³⁴⁶⁾

Ježíš domluvil a po krátkém požehnání knězově počal se lid rozcházeti.³⁴⁷⁾ Nešli hned domů. Ještě dlouho stáli u sbornice a hovořili o neobyčejném kazateli. Většina mluvila o něm s největším obdivem a upřímně se tázali, odkud má Ježíš takovou moudrost.³⁴⁸⁾

Bohužel, i tu se ukázalo, jak málo lze spoléhati na přízeň lidskou. Pyšní farizeové dobře vypožorovali, že v mladém kazateli jim vyrůstá nebezpečný nepřítel, který by mohl jejich vážnost u lidu ohrozit. Proto si umínili jednati rychle a opřít se „zlu“ v samých počátcích. Protože mu nemohli upřítí úspěchu, hleděli aspoň vrhnouti naň stín podezření. Kdo ví, jakým způsobem nabyl svých vědomostí. Do škol nechodil, u rabínů se neučil, jeho otec byl obyčejným tesařem. Zdá se, že tu není vše v pořádku . . .

Podezření se ujalo. Farizeové nepotřebovali ani mluvit o spojení s ďáblem a přece každý věděl, nač myslí.³⁴⁹⁾ Netrvalo to dlouho a celý Nazaret „se horšil nad Ježíšem“.³⁵⁰⁾

³⁴⁶⁾ Mat. 7, 29.

³⁴⁷⁾ Berakoth 5, 4.

³⁴⁸⁾ Mat. 13, 54.

³⁴⁹⁾ Teprve později vmetli božskému Spasiteli toto rouhání veřejně do obličje. Srv. Mat. 12, 24.

³⁵⁰⁾ Mat. 13, 57.

Bolestně postěžoval si Spasitel svým učedníkům: „Není prorok bez úcty, leč v své otcině“³⁵¹⁾ a opustil nevděčné město. Ani Maria nezůstala dlouho v Nazaretě. Trpěla mnoho a proto s radostí uvítala své příbuzné, kteří ji zvali na svatbu do Kany galilejské.

30. NA SVATBĚ V KANĚ GALILEJSKÉ.

Hned druhého dne vydala se Maria na cestu. Bylo ještě šero, když opustila nevděčný Nazaret a zaměřila k severu. Kráčela rozkošným údolím, lemovaným po obou stranách bujnou zelení. Svěží horský vzduch ovíval její skráně a tišil zvolna rozbolněnou duši.

Asi po půldruhé hodině minula lidnaté město Seфорis a překročila římskou silnici, která probíhala napříč severní Palestinou. Před ní se rozkládala pustá náhorní rovina Asochis, vroubená kol dokola věncem vysokých hor. Slunce zatím vystoupilo a jeho paprsky pálily čím dále tím nemilosrdněji. Teprve po čtyřech dlouhých hodinách uviděla před sebou Matička Boží na nízkém pahorku bílé domky Kany.³⁵²⁾

Kana byla důležitým bodem vojenským³⁵³⁾ a sídlem kněžské třídy Eljašibovy. Proto jen s opovrže-

³⁵¹⁾ Mat. 13, 57.

³⁵²⁾ Dnes Kirbet Kana, vzdálená od Nazareta 14 km a rozdílná od Keřr Kenna, která leží hodně blíže. Srv. Dalman, Orte und Wege Jesu, 2. vyd., Gütersloh, 1921, 93—94.

³⁵³⁾ Josef Flavius, Bellum Judaicum, III, 7.

ním shlíželi její obyvatelé na malý Nazaret a Nata-nael³⁵⁴) mohl si dovoliti pichlavou poznámku: „Nazareta může býti něco dobrého?“³⁵⁵) Maria se báti nemusila. Byla tu cizinkou a proto si jí nikdo ani nepovšiml, když vystupovala zvolna na pahorek, na kterém ležela. Kana. Nezajímal ji ani rozkošný pohled, který se otvíral do širokého okolí. Znepokojovala ji jediná myšlenka, co asi říkají v městě o jejím božském Synu.

Její příbuzní³⁵⁶) uvítali ji s velikou radostí. Věděli dobře, že se v chrámové škole naučila dovedně šít a strojit chutná jídla. Po krátkém odpočinku dala se do práce, ale její příchod nezůstal dlouho utajen. I do Kany zalétla již pověst o neobyčejných událostech u řeky Jordánu. Jejich zvědavost ještě vzrostla, když se všeobecně vážený rodák Natanael stal učedníkem Ježíšovým a s největším obdivem vypravoval o svém novém učiteli. A ku podivu! Nikdo se nesmál, ale s utajeným dechem poslouchali všichni radostnou zvěst a v jejich duši se ozývalo přání, aby také brzy spatřili proslulého kazatele.

Bohužel, Matička Boží nemohla jim dáti uspokojivé odpovědi. Sama nevěděla, kde právě působí její svatý Syn. Proto jim aspoň slíbila, že se přimluví, aby je brzy navštívil. V tu chvíli ani nevzpomněla, že vševědoucí Ježíš ví dobře o jejím přání a že je splní dříve, než se naděje.

³⁵⁴) Že pocházel opravdu z Kany, dovidáme se z evangelia Jana. (21, 2.)

³⁵⁵) Jan 1, 46.

³⁵⁶) Škoda jen, že se evangelisté o nich nezmiňují podrobněji. Proto jsme odkázáni na pouhé dohady.

Tak plynul v přípravách den za dnem a přiblížila se radostná chvíle. Se všech stran se scházeli pozvaní hosté a blahopřáli šťastným snoubencům. Podle východního zvyku trvalo svatební veselí celý týden a v rušných starostech si na Ježíše nikdo ani nevzpomněl. Proto tím více překvapilo, když se asi uprostřed slavnosti rozneslo, že přišel do Kany Ježíš a přivedl také svoje četné učedníky. Mladí manželé se dlouho nerozmýšleli a pozvali celou společnost na svatbu. V svém zápalu nepočítali, zda připravené zásoby stačí pro tolik nových hostů, a jejich nerozváženost se jim trpce vymstila. Učedníci byli dlouhou cestou úplně vyčerpáni. Netrvalo to dlouho a víno počalo docházeti.³⁵⁷)

Na stolech stály prázdné nádoby a žízňiví hosté se marně ohlíželi po služebnících, kteří se měli starati o potřebný nápoj. Snadno si představíme rozpaky mladých snoubenců, když nedostatek zpozorovali. V duchu již viděli, jak budou na posměch celému městu, a lekali se myšlenky, jak potulní pěvci budou o nich zpívati potupné písně.

Báli se nadarmo. Maria si již dávno povšimla jejich rozpaků a bolestně se jí dotklo, že by jejich radostný den měla zkaliti taková nehoda. Ještě více ji trápilo, že příčinou všeho byl vlastně její milovaný Syn, jenž si přivedl tolik učedníků. Brzy se rozhodla. V pevné důvěře v jeho božský původ povstala a přistoupila k Pánu Ježíši. Sklonila se k němu, jako

³⁵⁷) V jednom latinském rukopise ze sedmého století (Codex Redhigerianus) čteme výslovně poznámku: „I stalo se, že pro velké množství došlo víno.“

by mu chtěla něco pošeptati, a pravila mu kratinká slova: „Nemají vína.“

A Ježíš? Zadíval se dlouze na svou matku, jako

V Kaně galilejské.

by o něčem přemýšlel, a teprve po chvíli řekl tiše: „Co mně a tobě, ženo?“³⁵⁸) Ještě nepřišla hodina má.“

³⁵⁸) Slova „co mně a tobě“ jsou v hebrejštině úplně bezbarvá

Již mnoho duší se zastavilo nad touto odpovědí Pána Ježíše a povězme si to upřímně — zdála se jim tvrdá a odmítavá.³⁵⁹) Protestanté dokonce zneužili slov Kristových, aby zesměšlili katolickou úctu k Panně Marii. To proto, že se již nedovedli vymyslet do zvyků oné dávné doby a do povahy národa, z něhož pocházel Ježíš. Ve skutečnosti jsou slova Spasitelova největším vyznamenáním jeho panské Matky.

Vidím, jak po tvé tváři přelétl úsměv, a jistě bych uhodl tvoje myšlenky. Nevěříš a zdá se ti, že upřílišuji. Nuže, zamysleme se na chvíli . . .

Důvěrná prosba Mariina uvedla Ježíše — po lidsku řečeno — do velkých rozpaků. Dobře jí rozuměl; žádala o zázrak. Na jedné straně věděl, že ještě nepřišla chvíle, kdy po vůli svého nebeského Otce měl konati veliké divy; na druhé straně mluvila k němu Matka, již tak vroucně miloval a již dosud nic neodepřel. Proto se zdálo, jako by s odpovědí váhal, a jeho slova mohli bychom si přeložit do češtiny:

a znamenala jak živé odmítnutí, tak také jenom rozpaky, do kterých uvedl prosebník druhého svou otázkou. Vše záleželo na hlase a přízvuku, s jakým byla pronesena. (Srv. Jos. 22, 24; Soudc. 11, 12; 2. Král. 16, 10; 3. Král. 17, 18; 4. Král. 3, 13.) Oslovením „ženo“ vyjadřovali na východě úctu a oddanost. Podobně pozdravil římský císař Augustus egyptskou královnu Kleopatru (Dio Cassius, Histor. 51, 12) a Aischylos v jednom svém divadle slavnou Klytáimnestru. Ježíš ho užil úmyslně místo něžnějšího „matko“; chtěl ukázat, že v dile vykupitelském podléhá přímo a výhradně vůli svého nebeského Otce. Podobně tomu rozuměli i svatí Otcové. Uvádím aspoň sv. Řehoře Nyssenského (MG, 44, 1308) a sv. Bernarda (ML, 183, 160.) — Srv. též Fouard, Vita di Gesù Cristo, 2. vyd., Turin, 1919, I., str. 185. Či budeme se domnívat, že také umírající Ježíš na kříži chtěl svoji zarmoucenou Matičku urazit, když jí pravil: „Ženo, hle syn tvůj!“?

³⁵⁹) Na př. Alexander Bassi, Studii critici sulla vita della Vergine Maria, str. 298.

„Paní, oč prosíš? Ještě přece nepřišla moje hodina...“

Ale Maria znala velice dobře svého drahého Syna. Věděla, že je Bůh, a již často se přesvědčila, jak se ráda sklání vůle Boží k dětiným prosbám lidským. Proto plna důvěry odešla z hodovní síně,³⁶⁰⁾ přistoupila k služebníkům, kteří tam bezradně stáli, ukázala na Ježíše a tiše jim pravila: „Cokoli vám řekne,³⁶¹⁾ učinite!“³⁶²⁾ Potom se vrátila a usedla klidně na své místo.

Nemýlila se. Ještě několik okamžiků seděl Spasitel za stolem a mlčel. Ale jeho svatá duše prosila v tu chvíli nebeského Otce, aby shlédl na důvěrnou modlitbu jeho panenské Matky a uspíšil dobu zázraků. Jeho prosba byla vyslyšena; proto vstal a odešel ze síně. Nikdo si jeho odchodu ani nepovšiml. Jenom Maria ho viděla a její srdce naplnila upřímná radost. Věděla, že neprosila nadarmo.

V předsíni bylo šest kamenných³⁶³⁾ džbánů po 80 až 120 litrech.³⁶⁴⁾ Byly připraveny pro hosty, kteří

³⁶⁰⁾ Maria jistě rozuměla nejlépe odpovědi svého božského Syna. Byla by se odvážila mluvit takto k služebníkům, kdyby byla od Ježíše odmrštěna? Pochybnosti protestantů jen prozrazují, že nikdy o celé události klidně nepřemýšleli!

³⁶¹⁾ V své pokoře neřekla: „Cokoli vám řekne můj Syn.“ Byla tak ráda v stínu, proto je dnes Královnou nebes. Jamar, Marie, mère de Jésus, Brusel, 1872, str. 251.

³⁶²⁾ Tentýž spisovatel pěkně dodává, že jsou to poslední slova z úst Mariiných, která nám Bible dochovala. Jsou takřka jejím svatým odkazem. Marně bychom se dovolávali mocné přímluvy Rodičky Boží, kdybychom neplnili vůli Ježíšovu.

³⁶³⁾ Židé jich užívali raději nežli nádob z pálené hlíny. To proto, že se podle výkladů rabínských (Kelím 19, 1) nevztahoval na ně Mojžíšův příkaz o čistotě a nečistotě. (Srv. Lev. 11, 33.)

³⁶⁴⁾ Jejich velikost udává evangelista Jan (2, 6). Jedna míra obsahovala asi 39 litrů (Strack-Billerbeck, Kommentar zum Neuen

si v nich před jídlem a po jídle umývali ruce.³⁶⁵⁾

Nablízku stálo několik přátel ženichových, kteří se nabídli, že při hostině budou posluhovati, a rozčileně spolu hovořili. Mrzelo je, že svého druhu uvedli svou neprozřetelností do takových rozpaků, a v duchu si vyčítali, proč ohlašovali snoubencům příchod Ježíšův a jeho učedníků. Bylo již pozdě a dobrá rada byla velice drahá.

Vtom vešel Ježíš. Sluhové umlkli a zvědavě se na něho zadívali. Doufali, že podle tehdejšího zvyku přinesl snad darem nějaké víno a rozkáže je přinésti. Ale Spasitel se zahleděl klidně na kamenné džbány a zdálo se, jako by lehounký úsměv přelétl po jeho božské tváři. Pojednou ukázal na veliké nádoby a pravil: „Naplníte džbány vodou!“ Sluhové nevěděli, co si mají o rozkaze mysliti; ale vzpomněli si na slova jeho Matky a proto uposlechl.

Trvalo to dosti dlouho, než nanosili tolik vody z nedaleké cisterny,³⁶⁶⁾ a Ježíš sledoval s živým zájmem jejich práci. Když i poslední džbán byl naplněn, pravil vážně: „Nyní nalejte a neste správci³⁶⁷⁾ svatby!“

Testamente aus Talmud und Midrasch, Mnichov, 1924, II., 406). Rozměry nejsou upřesněny; podobných nádob dochovalo se v našich museích mnoho.

³⁶⁵⁾ O tomto zvyku dovidáme se také odjinud (Sabbat 1, 3 d; Chulín 106 a; Edujjoth 5, 6—7) a farizeové vytýkali častěji (srv. Mat. 15, 2) apoštolům, že toho pravidla nezachovávali. V zákoně Mojžíšově příkazán nebyl, ale bylo ho potřeba, protože se jedlo bez nožů a vidliček. I masité pokrmy brali do holých rukou.

³⁶⁶⁾ Kana neměla pramenů. V době dešťů zachycovali vodu do hlubokých, ve skále vytesaných studní, které nazýváme cisternami. (Srv. Dalman, Orte und Wege Jesu, 2. vyd., 1921, str. 95.)

³⁶⁷⁾ Býval to jeden z přátel ženichových. Jeho úkolem bylo okusiti z každého vína, které se stavělo na stůl, a pečovati o klid a pořádek.

Sluhové pohlédli na sebe s úsměvem. Velice dobře znali tento žert, který se opakoval skoro při každé hostině. Když se pozvaní hosté rozjařili, vystoupil některý z nich a slíbil víno, jakého dosud nepili. Po chvíli přinesl v nádobě vodu a všichni se smáli tomu, kdo se dal oklamati. Ale myšlenka Kristova se jim líbila, protože je vyváděla z trapné nesnáze. Uposlechli bez váhání.

Nabrali do menších nádob³⁶⁸) a s hlučným voláním: „Vino, vino!“ vešli do síně. Oči všech obrátily se ke dveřím. Zvolna blížili se sluhové k nejvyššímu správci a s obřadnou vážností podávali mu jednu nádobu. Jenom stěží dusili v sobě smích a v duchu se již těšili na jeho zklamání.

Však co to? Správce pozvedl číši k ústům, a sotva okusil, zadíval se udiveně na ženicha. Po jeho tváři přelétl záblesk hněvu a nespokojenosti. Vyvolal mladého manžela z hodovní síně a rozčileně mu pravil: „Každý člověk dává nejprve dobré víno a teprve, když se podnapili, to, které je špatnější. Ale ty jsi nechal nejlepší³⁶⁹) víno až na konec.“

Těžko vypsati překvapení, které vyvolala poslední slova správce. Ženich o víně nevěděl a sluhové mu nerozuměli. Nesli přece vodu; jak může správce mluvit o víně. Jako na omluvu vypravovali, co se stalo, a pro jistotu podívali se do džbánů. Opravdu

³⁶⁸) Nádobí skleněné bylo ještě velice vzácné a sotva je měli v chudé rodině snoubenců. Tím si uspokojivě vyložíme, proč sluhové nepostřehli změny, která se stala s vodou. Ani čichem nemohli se o ní přesvědčiti, protože vzduch byl již dříve nasycen vůní vinnou. Také Ježíš neměl ještě pověst divotvorce; proto na podobnou možnost ani nepomysleli.

³⁶⁹) Nikdo nepochybuje, že tento smysl měla slova správce.

byly plny nejlepšího vína. Nebylo pochyby: Ježíš učinil zázrak.³⁷⁰)

Zpráva o neobyčejné události způsobila mezi hosty veliké vzrušení. Každý chvátal, aby se přesvědčil o pravdě toho, co slyšel. Teprve po chvíli si vzpomněli na Ježíše a spěchali, aby mu poděkovali — ale marně. V nastalém shonu si nikdo ani nepovšiml, že Ježíš opustil zatím hodovní síň a se svou Matkou a s učedníky sestupoval právě po svahu hory, na které stála Kana. Nechtěl být svědkem oslav, které by mu byli připravili.

Zato v Kaně působil zázrak Ježíšův jako blesk s jasného nebe a mnozí se tázali, není-li prostý syn Mariin přislíbeným a tak dlouho čekáným Vykupitelem. Ale také pro učedníky byla neobyčejná událost velikým zjevením. Po prvé uviděli slávu svého Mistra a v jejich duši rodila se víra — víra v Ježíše.

V Nazaretě poutníci dlouho nepobyli. Kristus nechtěl nechati svou milovanou Matičku v městě, které ho přijalo tak nepřátelsky. Právě naopak. Přál si jí míti u sebe, aby také jí hlásal slova života věčného. Proto ji odstěhoval do Kafarnaum a ubytoval ji v domě Šimonově.

³⁷⁰) Právem dodává Jamar (Marie, mère de Jésus, Brusel, 1872, 252): „Z veliké hojnosti vína poznáváme, s jakou láskou plní Spasitel každé přání své milované Matky.“

31. VELIKONOCE V JERUSALEMĚ.

V Kafarnaum zůstala Matka Boží jenom několik dní. (Jan 2, 12.) Blížily se velikonoce a Ježíš se chystal na pout do Jerusalema. Chtěla ho provázeti a proto připravovala, čeho bylo potřeba k daleké cestě.

Jakmile došly první zástupy, přidali se k nim a za zpěvu posvátných žalmů ubírali se zvolna k hlavnímu městu. Kol dokola dozrával právě ječmen a sklánel hluboko svoje plné klasy.³⁷¹⁾

Se zálibou díval se Ježíš na bělavá pole a jeho oko zářilo nadpozemskou radostí. Vždyť také on počal právě rozsévati símě božského učení a v duchu se již těšil na bohatou úrodu.

Ani jeho Matička cestou nezahálela. Když se nemodlila, vzpomínala, jak tudy kráčela před třiceti lety do Betlema, a v duchu prožívala znova svoje veliké štěstí. Ale pojednou se její srdce sevřelo prudkou bolestí. To si vzpomněla na prorocká slova Simeonova a mimoděk pohlédla na Ježíše, jenž šel s učedníky kdesi vpředu. Již v Nazaretě se přesvědčila, jak dobře viděl svatý stařec do budoucnosti. I svým vlastním krajanům byl její Syn k pádu, protože mu nevěřili. A v její duši se ozvala bolestná otázka, jak bude teprve v Jerusalemě.

Třetího dne uviděli poutníci bělostnou stavbu chrámovou³⁷²⁾ a zanedlouho vcházeli do rozsáhlého

³⁷¹⁾ Již jednou jsem upozornil, že po velikonocích počínaly v Svaté zemi žně ječmenové. O svátcích přinášeli Bohu v obět první snop z nové úrody.

³⁷²⁾ Herodes postavil celý chrám z bílého mramoru.

nádvoří domu Božího. Hned u brány je překvapil veliký hluk, a kamkoli pohlédli, všude bylo viděti plno dobytka. V jeho bučení zanikaly i posvátné zpěvy zbožných poutníků Co se stalo?

Čtenář si jistě povšiml, že v Starém zákoně obětovali v chrámě zvířata a část masa dostával kněz, který konal posvátný obřad. Bohužel, nezastavila se lakota ani před samým oltářem. Kněží brzo vypozařovali, že mnozí poutníci nepřinášejí obětí a tím ztenčují jejich vlastní příjmy. Dobře znali příčinu tohoto zjevu; velikou většinou přicházeli zdaleka a nebylo jim možno hnáti zvířata s sebou. Dlouho přemýšleli o vhodném prostředku; šťastná náhoda jim pomohla. Jakýsi Baba, syn Butův a miláček krále Heroda, přihnal kdysi do nádvoří na 2000 kusů drobného dobytka a celé stádo bylo v krátké době rozebráno.³⁷³⁾ Velerada s radostí dovolila tuto novotu a chrámové nádvoří proměnilo se brzy v hlučné tržiště.

Ale mělo býti ještě hůře. Nesvědomití obchodníci počali brzo zneužívatí nevědomosti poutníků, zdražovali obětní dobytek a odnášeli si bohaté zisky. Netrvalo to dlouho a v nádvoří zasedli i penězoměnci. Farizeové totiž zakázali platiti v chrámě penězi římskými, aby tak neuznávali nad sebou panství císařova. Kdo chtěl přinést obět, musel míti peníze chrámové.³⁷⁴⁾ Vyměňovali je penězoměnci — k veliké škodě prostého a nezkušeného lidu, který neznal přesně hodnoty peněz.

³⁷³⁾ Jóm tób 2. 61 c. 13.

³⁷⁴⁾ Bechoroth 8, 7; Bellum Jud. 2, 21, 2.

Tak tomu bylo i ve chvíli, kdy vešel do nádvoří Ježíš se svou Matkou. V okamžiku byli obklopeni obchodníky, kteří jim dotěrně nabízeli svoje zboží. Srdce Ježíšovo naplnila hluboká bolest. Chvatně opustil toto místo a vešel do druhého nádvoří, aby se poklonil svému nebeskému Otci. Ale i tam zaléhal k jeho uchu řev dobytka a prudké hlasy prodávajících a kupujících Židů. Po chvíli povstal a jeho tvář zaplála božským hněvem. Ne, nedopustí, aby dům jeho Otce byl tak snižen a potupen. Odcházel a Maria udiveně se zadívala na svého Syna. Tak ho ještě nikdy neviděla. Tušila, že se chystá cosi velkého a neobyčejného.

Ježíš vyšel a chopil se provazu, který ležel na zemi, stočil jej v bič a počal šlehati do nejbližších obchodníků. V tu chvíli stal se veliký zázrak, větší, než se na první pohled domníváme. Zdálo se, jako by celým nádvořím svištěly neviditelné biče andělské a vzduchem neslo se hromové: „Neciňte domu Otce mého domem kupeckým!“ (Jan 2, 16.) Zděšeně prchalo všechno před jediným člověkem, kterého ani neviděli, ale který je přece naplňoval tajemnou hrůzou. Netrvalo dlouho a prostranné nádvoří bylo úplně prázdné. Jen tu a tam stály hloučky poutníků a s úžasem pozorovaly neobyčejný výjev.

Konečně odhodil Ježíš provaz, vrátil se do vnitřního nádvoří a poklekl. Nedomlil se dlouho. Po chvíli zaslechl kroky a do nádvoří vstoupilo několik kněží. Bylo viděti, že jsou velice rozčileni. Ó, jak rádi by ztrestali smělce, který se opovážil zakazovati, co oni sami dovolili! Ale neobyčejná událost je

přece jen zarazila a mimoděk si vzpomněli na prorocká slova Malachiášova:

„Náhle přijde do chrámu svého panovník,
po kterém vy toužíte,
a posel smlouvy, kterého vy chcete.
Aj, přichází, praví Hospodin zástupů,
kdo však snese den příchodu jeho
a kdož obstojí, až se objeví?
Jeť on jako tavící oheň
a jako lučidlo, kterým se bílí.“

(Mal. 3, 1—2.)

Což kdyby tento záhadný cizinec byl opravdu přislíbeným Vykupitelem? Proto přistoupili váhavě k Ježíšovi a tázali se, jakým zázrakem může dokázati, že má takové právo. (Jan 2, 18.)

Po těchto slovech povstal Spasitel, zadíval se vážně na skupinu kněží a pravil slavnostně: „Zbořte tento chrám a ve třech dnech jej zase vzdělám.“ (Jan 2, 19.)

Po tváři kněží přelétl úsměv, velice se jim ulehčilo. Byli přesvědčeni, že stojí před nějakým náboženským ztřeštěncem, snad jenom ubohým bláznem, který se domnívá, že je Vykupitelem. Proto ho odbyli posměšnou poznámkou: „Čtyřicet a šest³⁷⁵⁾ let byl stavěn tento chrám a ty jej vzděláš ve třech dnech?“ Trestu mu neuložili. Je blázen, proto za nic nemůže. Jenom mu přísně zakázali, aby nerušil po-

³⁷⁵⁾ Herodes počal stavěti v 18. roce své vlády, tedy asi 20.—19. roku před Kristem. Pracovalo se po částech, aby bohoslužba nebyla ani na chvíli přerušena. Úplně dokončena byla stavba teprve za vladaře Albína (62—64 po Kristu).

řádku, a odešli. Ani si nepovšimli, že Ježíš ukázal při svých slovech na svoje vlastní tělo a předpověděl veliký zázrak svého zmrtvýchvstání. (Jan 2, 21—22.)

V té době stála Maria nedaleko svého božského Syna a její duši svírala velká úzkost. Zdálo se jí, jako by ledová ruka sahala po jejím Dítěti a hleděla je zničití a zardousiti. Nejraději by mu byla chvátala na pomoc a smyla pohanu, jaké se mu právě dostalo. Ale marně se pokoušela učiniti jediný krok. A v jejím srdci ozvala se po prvé temná předtucha — že i při jeho skutečné smrti bude odsouzena, aby byla němou svědkyní jeho trýzně a nijak mu nesměla pomoci.

Zázrak Kristův roznesl se hned po celém městě a v Jerusalemě mluvilo se toho dne jenom o Ježíšovi z Nazareta. Mnoho poutníků uvěřilo v jeho vyšší poslání a ostatní roznesli aspoň pověst o neobyčejné události po celé Palestině a připravovali tak duše na jeho příchod.

Svátky uplynuly a pro Marii nastalo bolestné loučení. Ježíš se rozhodl, že bude kázati nějaký čas v okolí Jerusalema, a vyzval Matku, aby se vrátila sama do Kafarnaum. Uposlechla, ale kdo by si troufal vyličití její pocity, když se dívala naposled na svého Syna a v duchu se tázala, zda se s ním ještě uvidí. Snad ještě nikdy si tak upřímně nezaplakala jako tehdy. Ó, věděla velice dobře, jak se umí mstítí Velerada, kdykoli se jí zdálo, že byla uražena.

32. PO DRUHÉ V NAZARETĚ.

Maria odešla do Kafarnaum a čekala na příchod svého božského Syna. Její duše tonula v ustavičných úzkostech, protože z Judska docházely zprávy čím dále tím poplašnější. Herodes se zapomněl tak velice, že kázal stítí sv. Jana Křtitele (Mat. 11, 2 a násl.) a počal si bedlivěji všímati činnosti Kristovy. Farizeové si již dávno pospíšili, aby připomenuli králi přátelství, které poutalo oba svaté muže.

Proto Ježíš opustil nevděčný kraj a přes Samaří ubíral se zvolna do Galileje. Jeho cesta byla nepřetržitou řadou divů a zázraků a prostý lid počal se tázati sám sebe, není-li Syn Mariin opravdu příslibeným Vykupitelem.

Teprve po několika dnech přišel do Kafarnaum a jeho příchod vyvolal v městě pochopitelný rozruch. Snad nejvíce se zaradovala jeho svatá Matka, ale neměla plesati dlouho. Jednoho dne jí oznámil Ježíš, že půjde ještě jednou do Nazareta, aby nabídl svému rodnému městu milost a spásu. Udiveně na něho pohlédla, ale nenamítala nic. Měla býti Matkou bolestnou a chtěla svůj trpký kalich vypítí až do dna.

V pátek ráno vydal se Ježíš na cestu se svými učedníky, kterých utěšeně přibývalo. Také Maria ho provázela. Její mateřské srdce jí pravilo, že jejímu Dítěti hrozí v Nazaretě nebezpečí; proto mu chtěla býti nablízku. V poledne trochu odpočinuli a teprve k večeru uviděli před sebou bílé domky nazaretské a vešli do jeho tichých uliček. Přes noc zůstali v příbytku svaté Panny — ale přece se neutajili. Byli

poznání a bleskem roznesla se zpráva o jejich příchodu.

V sobotu ráno byla sbornice nazaretská naplněna do posledního místečka a všichni s napětím očekávali, přijde-li Ježíš. Přišel spolu se svými učedníky a postavil se mezi ostatní muže. Počala bohoslužba a představený se tázal přítomných, kdo si přeje čísti veřejně Písmo svaté. Oči všech zahleděly se tázavě na Krista. Opravdu, povstal a kráčel vážně k povýšenému výstupku.

V sbornici nastalo hluboké ticho, když přistoupil sluha a podával Spasiteli knihu proroka Izaiáše. Rozvinul ji³⁷⁶⁾ a počal čísti: „Duch Páně nade mnou; proto pomazal mne, poslal mne kázat evangelium chudým, uzdravovat zkroušené srdcem, ohlásit zajatým propuštění a slepým prohlédnutí, propustiti utištěné na svobodu, hlásat milostivé léto Hospodinovo a den odplaty.“³⁷⁷⁾

Ježíš dočetl a posadil se; to bylo znamením, že chce k lidu promluvit. Již jeho úvod uchvacoval: „Dnes naplnilo se to písmo, které jste slyšeli ušima svýma.“ Potom se rozhovořil o blahé době mesiánské, která jim právě nastávala, a na základě výpovědí prorockých líčil její nebeské účinky. Jako hojivý balzám padala jeho slova do duší prostého lidu a v očích většiny se zaleskly slzy. Bylo jim, jako by je

³⁷⁶⁾ Staré knihy neměly ještě dnešní podoby; byly to popsané blány, které se rozvínovaly a po čtení opět svinovaly.

³⁷⁷⁾ Iz. 61, 1—2. Později škrtili Židé celý odstavec a při společné bohoslužbě jej nečítali. Chtěli se tak pomstít křesťanům, kteří se naň odvolávali.

hladila měkká ruka mateřská, a mimoděk vzpomínali na hrdé farizeje, kteří se jim zdaleka vyhýbali a kteří pro ně vymyslili potupný název „lid země“.

Přítomní farizeové vystihli již při první návštěvě nebezpečí, které hrozilo jejich dosavadní oblibě; proto byli na stráži a tím pozorněji sledovali každý krok Ježíšův. Otevřeného boje se ještě neodvážili; rozhodli se pro posměch a pomluvu. Pro důvod nepotřebovali choditi daleko. Všichni jsme pyšní a jenom neradi uznáváme duševní převahu druhého. Nazaretští nebyli jiní. Jako zápalná jiskra působila proto u nich slova: „Není-li tento syn Josefův?“³⁷⁸⁾ To účinkovalo. Pocházel z chudé rodiny, často ho viděli těžce pracovati, proto neměl práva jich kárat a napomínati.

V sbornici nastal šum a jenom stěží bylo rozuměti kázání Kristovu. A mělo býti ještě hůře. Rozvážnější upozornili na veliké zázraky Ježíšovy, které již vykonal, ale se zlou se potázali. Místo klidu nastal jen větší zmatek. Nikdo prý těchto zázraků neviděl; je-li divotvorem, ať dokáže svoji moc také v Nazaretě.

Vřava. Jenom Ježíš seděl klidně a díval se na hučící moře hlasů — ale v duši mu bylo bolno, tak trpce bolno. Teprve po chvíli se hluk poněkud utišil a Ježíš pravil: „Zajisté mi řeknete přísloví: Lékaři, uzdrav se sám! Ty věci veliké, které jsme slyšeli, že jsi konal v Kafarnau, učin také v své otcině. Amen, pravím vám: Žádný prorok není vzácný v své otcině. Vpravdě pravím vám, mnoho vdov bylo v lidu izra-

³⁷⁸⁾ Židé neměli ani tušení o velikém zázraku, který se stal s Marií. Proto se domnívali, že Ježíš je pouze synem Josefovým.

elském za dnů Eliášových, když se nebe zavřelo po tři léta a šest měsíců, takže hlad nastal po vši zemi, a k žádné z nich nebyl poslán Eliáš, leč do Sarepty sidonské k ženě vdově. A mnoho bylo malomocných v lidu izraelském za proroka Elisea a žádný z nich nebyl uzdraven, leč jen Naman syrský.“ (Luk. 4, 23—28.)

Kristus domluvil a sbornicí zaburácela bouře odporu. Dobře mu rozuměli. Srovnává je s modláři doby Achabovy a s malomocnými doby Eliseovy; staví je dokonce teprve na druhé místo — pro jejich nevěru. V okamžiku byl Kristus obklopen hlučícím davem a stržen s výstupku, na kterém mluvil. Vtom kdosi vykřikl: „Dolů s ním se skály!“ a vše se hnalo ke dveřím sbornice, aby rozsudek vykonali. A Kristus? Dal se klidně vésti až na okraj propasti, ale potom se obrátil a vracel se nerušeně středem zuřícího davu. Nikdo se ho ani nedotkl. Stáli jako přimrazení a jakási neviditelná síla poutala jejich ruce, že se nemohli ani hnouti. Ježíš jim ukázal, že zlost a síla nezmohou proti němu naprosto nic. (Luk. 4, 30.)

Ale dovedeš si představit, jak bylo v tu chvíli jeho přesvaté Matce? Hrůzou se chvěla, když spatřila Ježíše uprostřed davu a zaslechla strašný výkřik: „Dolů s ním se skály!“ Viděla, jak se její Dítě blíží krok za krokem k osudné propasti, už byli na samém kraji a Maria poklekla, rozpjala panenské ruce k nebesům a celým srdcem volala: „Bože, zachraň ho!“ Více neviděla. Její oči se zalily slzami. Klečela dlouho, až se čísi ruka dotkla jemně jejího ramene. Ohlédla se, před ní stál její milý Syn.

S výkřikem: „Ježíši!“ přitiskla ho na své mateřské srdce a její slzy smáčely jeho božské líce.

Vrátili se do Kafarnaum. Nazaret již Ježíše neviděl. (Mat. 4, 13.)

33. VEŘEJNÁ ČINNOST KRISTOVA.

Jistě mnohého čtenáře napadla již zvědavá otázka: „Co asi dělala Matička Boží po celá tři léta veřejné činnosti Kristovy?“ A nebyl první, kdo se na to tázal. Dávno před ním uvažovali o této záhadě četní spisovatelé církevní.

Odpověď vyzněla velice různě. Jedni³⁷⁹⁾ se domnívali, že Maria provázela ustavičně svého božského Syna a starala se o jeho výživu. Nemohli pochopiti, že by se tak dobrá a svatá Matka dovedla odloučiti od svého Ježíše.

A přece se mi zdá, že tento výklad není správný. Evangelisté³⁸⁰⁾ vypočítávají zbožné ženy, které Spasitele následovaly a mu posluhovaly — o jeho Matce se nezmiňují.³⁸¹⁾ A bylo to cosi velice mimořádného, když přišla jednou na jeho kázání a chtěla s ním promluvit. Tato událost překvapila i samy apošto-

³⁷⁹⁾ Na př. sv. Epifan (Haer. 78, 9 a 13), Guerrik (Sermo 4. de Assumptione č. 1.) a učený Gerson (Tract. XI. super Magnificat, pars I., punct. 9, num. 5.)

³⁸⁰⁾ Mat. 27, 55 a Luk. 8, 1—3.

³⁸¹⁾ Na tento důvod se odvolával již v 2. století Tertullian (De carne Christi, c. 7). Podobně tvrdil sv. Jan Zlatoústý (Hom. 22. in Joannem, č. 1) a sv. Jeronym (In Matth. 27, 55).

ly; proto se o ní svatý Matouš³⁸²⁾ výslovně zmiňuje. Sotva by to byl učinil, kdyby Maria bývala při každé promluvě Ježíšově.

V době veřejného působení Páně zůstávala tedy Matka Boží v domě Šimonově v Kafarnaum. Nebyla opuštěna. Častokrát přišel Ježíš do města a po každé navštívil také svoji milovanou Matku. Obě svaté duše sedávaly spolu dlouho do noci a s dětinnou upřímností vypravoval jí Spasitel o úspěších, jakých se dodělal. Se synovskou láskou otvíral před jejím duševním zrakem svoje úmysly a zasvěcoval ji do svých tajemství.

Jak plesalo její mateřské srdce, když k ní přicházeli šťastní ubožáci, které Ježíš uzdravil, aby jí poděkovali za veliké dobrodiní. Dnešní protestanté se bojí, že by urazili Spasitele, kdyby pozdravili jeho svatou Matku. Oč hlouběji vnikla do jeho svatého Srdce prostá žena z lidu, která po jednom kázání zvolala:³⁸³⁾ „Blahoslavený život, který tebe nosil a (blahoslavené) prsy, kterých jsi požíval!“ Jak ti křivdí, můj dobrý Ježíši, každý, kdo zapomíná na tvoji milovanou Matku!³⁸⁴⁾

Ale nebylo vždy slunno v duši přesvaté Panny. Se slávou Spasitelovou rostla také závist a zloba nepřá-

³⁸²⁾ Mat. 12, 48.

³⁸³⁾ Luk. 11, 27, 28.

³⁸⁴⁾ Kristovu odpověď: „Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho“ (Luk. 11, 28) vykládají si protestanté úplně nesprávně. Domnívají se, že Ježíš odsoudil těmito slovy pochvalu své božské Matky. Právě naopak. Kristus uznal plně přednost Mariinu, ale udal důvod, proč byla od Boha tolik významována: pro svoji hlubokou víru, s jakou přijala slovo Boží, a pro lásku, s jakou je zachovávala.

tel a nad Ježíšem se počaly stahovati černé mraky.

S počátku byly to útoky jen zastřené. Farizeové se báli ještě lidu, který ho zbožňoval, proto se neodvážili vystoupiti veřejně. Potají namlouvali jeho posluchačům, že je ve spolku s ďáblem a s jeho pomocí že koná zdánlivé zázraky. Jejich podvratné snahy ztroskotávaly se většinou o zdravý rozum prostých venkovanů. Slepec od narození nebyl jistě první, kdo o něm pravil: „Kdyby tento nebyl od Boha, nemohl by činiti nic (zázračného).“³⁸⁵⁾ Ale bolestí nebylo ještě dosti a Maria měla vypítí trpký kalich až do dna. Ani mnozí příbuzní nevěřili v božský původ jejího Syna a pokusili se násilím odvrátiti Spasitele od započatého díla.³⁸⁶⁾ Kdo by nám mohl pověděti, kolik nocí Maria proplakala, ale zdálo se, že marně. Nebe jako by jejich proseb ani neslyšelo a Bůh neposílal anděla, aby zachránil svého svatého Syna.

Neuplynul ani rok a nepřátelství propuklo veřejně. Spasiteli předkládány úmyslně choulostivé otázky a vytýkáno mu, že nezachovává zákona Mojžíšova. Přijal-li pozvání některého z četných přátel, pomlouvali ho, že je „žrout a pijan vína“ (Luk. 7, 34). Když odpustil kající Magdaleně, nazvali ho potupně „přítelem nevěstek“ (Mat. 11, 19). Sám si bolestně postěžoval: „Světlo přišlo na svět, ale lidé milovali více tmu než světlo“ (Jan 3, 19).

O rok později bylo ustanoveno, aby každý byl vyloučen z náboženské obce židovské, kdo by uvěřil

³⁸⁵⁾ Jan 9, 33.

³⁸⁶⁾ Mar. 3, 1.

v mesiánské posláni Ježíšovo.³⁸⁷⁾ On sám byl postižen tímto trestem první a za zvuku trub vyloučen ze všech 400 sbornic palestinských. Hlasatel veřejně oznamoval, že nikdo nemá mluvit s Ježíšem, synem Marie z Nazareta, a nikdo mu nemá poskytovat pomoci.³⁸⁸⁾ A když brzy potom vzkřísil Spasitel před samými branami jerusalemskými mrtvého Lazara, odhodlali se farizové k rozhodnému kroku. Svolali Veleradu a odhlasovali, aby Ježíš byl usmrcen.³⁸⁹⁾ Do všech končin Palestiny byli posláni zvědové, aby vypátrali úkryt proroka nazaretského.

Tato bolestná zpráva donesla se také do Kafarnaum. Srdce přesvaté Matky sevřela prudká bolest. Vás, matky, volám za svědkyně. Jak by vám bylo, kdybyste doslechly, že vašemu dítěti hrozí strašná smrt? Dovedly byste složit ruce v klín a zůstat klidně doma? Proto se nedivte, že také Maria chvátala do Jerusalema, aby byla nablízku svému milovanému Dítěti.

Nešla sama. Blížily se velikonoce a se všech stran hrnuly se do města zástupy zbožných poutníků. Přidala se k nim, ale jejich zpěvy rozdíraly její panen-skou duši. Volaly k nebi po slíbeném Vykupiteli a Velerada mu chystala smrt.

³⁸⁷⁾ Jan, 9, 22.

³⁸⁸⁾ Jamar, Marie, mère de Jésus, Brusel, 1872, 272.

³⁸⁹⁾ Jan 11, 53.

34. BOLESTNÉ ROZLOUČENÍ.

Ve čtvrtek ráno došli poutníci do Jerusalema a Maria se počala dotazovati po svém svatém Synovi. Nemusela pátrati dlouho. V celém městě se mluvilo o Ježíšovi. Proto také všichni věděli, že je v nedaleké Betanii v domě Marie a Marty.

Bez oddechu vydala se Maria znova na cestu. Ostré kamení v údolí cedronském zraňovalo její panenské nohy, ale nedbala. V malé půlhodince uviděla před sebou bílé domky známé již vésničky. Vešla — ale kdo se osmělí popisovati její setkání s Ježíšem? Přitiskla ho vroucně na svoje mateřské srdce a její ústa tiše šeptala: „Moje drahé dítě, co jsi jim udělal, že tě tak pronásledují?“

Usedli a dlouho spolu hovořili. Mezitím poslal Ježíš dva učedníky do Jerusalema, aby vše přichystali pro poslední večeři. Bylo již odpoledne a slunce se počalo chýliti k západu, když Spasitel povstal a zavolal Lazara a jeho svaté sestry. Poděkoval jim za ochotu, s jakou ho podporovali, a dal jim poslední „S Bohem!“

Potom se obrátil k své drahé Matce a vzal ji něžně za ruku. Jeho hlas se chvěl hlubokým pohnutím, když jí děkoval za všecku lásku, s jakou ho vychovávala, a za všechny starosti, které s ním měla. Jediné oko nezůstalo v tu chvíli suché a také po tváři Ježíšově stékaly bohaté slzy.

Nastal nejdojemnější okamžik v dějinách světa. Ježíš se na chvíli odmlčel. Skoro se zdálo, jako by váhal, má-li odhaliti poslední roušku, která dosud zakrývala jeho svaté Matce smutné tajemství Velikého

pátku. Zadíval se dlouze na Marii a teprve potom tiše pravil: „Drahá Matko, zítra mám dokonati na kříži. Nikdy jsem nejednal bez tvého vědomí. Proto tě prosím, abys mi dovolila umřítí za svět. Přines tuto velikou oběť z lásky k ubohým duším!“

Bolestné slzy zalily oči Mariiny. Bylo viděti, jak v jejím nitru zuří znova boj mezi láskou mateřskou a mezi láskou k Bohu, jenž od ní žádal takový kříž. Teprve po několika okamžicích položila své paňenské ruce na hlavu Ježíšovu³⁹⁰⁾ a tiše pravila: „Jdi, Synu, a Hospodin buď s tebou!³⁹¹⁾ Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova jeho!“

Ještě jedenkrát objal Ježíš svoji milovanou Matku, ještě jeden vroucí pohled a obě svaté duše se rozešly.³⁹²⁾

Maria osaměla, ale její srdce dlelo stále u Ježíše. K večeru odešla do města; velikonočního beránka pojedla u kteréhosi přítele Ježíšova. Po slavnosti vrátila se do své světničky, poklekla a dlouho se modlila. Slunce již dávno zapadlo do moře a nad Jerusalemem se rozložila černá noc — ale Maria ještě klečela a modlila se za svého Syna. Vzpomínala, jak na témž místě obětoval před tisíci lety sta-

³⁹⁰⁾ Kdokoli přinášel v Starém zákoně oběť, kladl ruce na hlavu obětovaného zvířete, dříve než je zabil. Také Mariin úkon byl největší obětí, jakou kdy člověk Bohu podával.

³⁹¹⁾ Těmito slovy propouštěl kdysi král Saul Davida do boje proti Goliášovi (1. Král. 17, 37). Také Maria posílala svého Syna do boje — proti celému peklu. (Piccone, Vita di Maria santissima, Turin, 1903, 146.)

³⁹²⁾ Někteří spisovatelé se domnívali, že také Maria šla s Ježíšem a slavila s ním poslední večeři v Jerusalemě. Neprávem. Její přítomnost nehodí se k popisu, který nám zanechali evangelisté. Kristus posvětil při ní apoštoly na kněze; nemohl by mluvit tak všeobecně, kdyby byly přítomny také ženy.

řický Abraham svého drahého Izáka — ale bohužel, Maria neměla naděje, že by sestoupil anděl a zadržel ruku nelidských vrahů, kteří chystali smrt jejímu Dítěti. Slova Ježíšova byla úplně jasná: „Zítra mám dokonati na kříži.“ A v tom okamžiku sklonila Maria pokorně svoji svatou hlavu a nabídla Otcí věčnému svého svatého Syna.

Po několika dlouhých hodinách zaklepal kdosi na dveře a srdce Matky Boží sevřela strašlivá bolest. Jakýsi vnitřní hlas jí pravil, že její oběť byla přijata a že utrpení Spasitelovo započalo. Nemýlila se.

Vešel Jan a beze slova stanul před Marií. Ale na jeho tváři bylo možno čísti o hrůzách, které byl právě přetrpěl. Maria popošla několik kroků a tiše se tázala, proč přichází. Neodpověděl, ale dal se do usedavého pláče. Matka Boží vedla ho něžně k stolu, za nějž se posadila, a Jan vypravoval zvolna a dopodrobna o všem, co se stalo po jejich odchodu z Betanie. Maria cítila dobře, jak se ostrý meč bolesti zarývá stále hlouběji do jejího srdce — ale ne-nařikala. Nechtěla drásati krvavé rány v duši milovaného učedníka.

Když Jan domluvil, sama ho prosila, aby se vrátil znova za Ježíšem a přinesl jí zase nové zprávy. Teprve po jeho odchodu klekla a dala se do bolestného pláče.

35. RÁNO VELIKÉHO PÁTKU.

Té noci Maria nespala. Snad ještě nikdy nepocítila tak vroucí lásky k svému Dítěti, jako ve chvíli, kdy je měla ztratiti navždycky. Několikráte povstala, aby

se vydala na cestu, ale opět se vrátila. Občas se jí zdálo, že někdo přichází, a úzkostlivě naslouchala, ozve-li se klepání na dveře. Teprve po chvíli si uvědomila, že Jan ještě přijít nemůže. Proto poklekla a dlouho se modlila.

Bolestná Matko! Trpíš a přece je štěstím pro tebe, že nejsi u Spasitele. Ó, kdybys viděla v tu chvíli svého milého Ježíše, svázaného tvrdými provazy a poplivaného hnusnými slinami vojáků! Tvé srdce by žalem pukalo. Ale Bůh měl s tebou útrpnost a proto zastřel před tebou strašné divadlo. Ještě ani netušíš, jak těžký kříž vloží na tebe Veliký pátek . . .

Krvavě vystupovalo slunko na východě, když opět zabušil někdo na dveře. Vešel Jan a jeho pobledlé tváře prozrazovaly, že přináší smutné noviny. Usedli a s pláčem popisoval apoštol události poslední noci. Maria tiše poslouchala, ale v její duši se rozlévalo moře bolesti. Jenom při zprávě o trojím zapření Petrově bylo viděti, jak po její tváři stékaly bohaté slzy. Když se Jan zmínil, že Velerada odsoudila Ježíše na smrt a vede ho k Pilátovi, Maria povstala. Udiveně pohlédl na ni učedník, ale nemusel čekat dlouho na odpověď. Odhodlaně prohlásila, že chce býti na blízku svému Synovi.

Marně ji zdržoval miláček Páně. Znal dobře zlobu svých krajanů a věděl, že neušetří ani trpící Matky. Chtěl ji uchrániti nových bolestí, ale nadarmo. Čím více jí líčil zběsilost nepřátel, tím spíše ji utvrzoval v jejím rozhodnutí. Konečně povolil a Maria v průvodu několika žen vydala se na cestu. Nešla, spíše běžela. Ani nepozorovala, že její panenské nohy po-

Pán Ježíš odsouzen na smrt.

činají opět krváceti na kamenitémsvahusionském.³⁹³⁾ Její myšlenky byly u Ježíše.

Jenom vy, drahé matky, dovedete pochopiti bolest Mariinu. Lidské péro je příliš slabé a moje slova

³⁹³⁾ Vzpomeň, že Židé nosivali obyčejně jen sandály. Větší část nohy byla proto nekryta.

se mi zdají tak ledově chladná. Skoro váhám, mám-li psátí dále . . .

Sotva vešli do vnitřního města, byli nuceni zvolniti krok. Všude bylo plno poutníků, kteří tvořili malé hloučky a rozčileně spolu hovořili. Se všech stran bylo slyšeti jméno Ježíšovo a zlostné posunky nevěstily nic dobrého. Jenom pomalu prodírala se Maria křivolakými uličkami, ale láska dodávala jí síly a odvahy. Již zdaleka slyšela vášnivé výkřiky: „Ne toho, ale Barabáše!“ a „Ukřižuj ho!“

U soudní síně Pilátovy naskytl se jí příšerné divadlo. Kam oko pohlédlo, viděla moře hlučících Židů a tisíce zaťatých pěstí. Komu hrozily? Věděla to dobře a nová vlna bolesti zalila její duši. Ale marně pátralo její mateřské oko po milovaném Synovi. Aby se dopídila jistoty, otázala se jakési ženy, která tu stála nablízku. Odpověděla jí, že ten zločinec je právě bičován, a v jejích očích se zaleskl ďábelský posměch. Snad se domnívala, že mluví s nějakou učednicí nenáviděného Galilejského, a chtěla ji zarmoutiti, snad v ní poznala Matku a chtěla ji zraniti. Nevíme. Více Maria neslyšela. Zatmělo se jí před očima a počala se káceti k zemi. Její průvodkyně ji zachytily a pokoušely se, aby ji přivedly k vědomí. Pojednou rozlehl se vzduchem třepetavý hlas vojenské trubky a na balkoně objevil se Pilát. Hluk rázem utichl. Také Maria otevřela oči a zadívala se na římského vladaře. Její mateřské srdce jí pravilo, že uvidí svého drahého Ježíše.

Po chvíli otevřely se dveře a vojáci vedli jakousi ubohou postavu. Její tvář byla zalita krví, tělo pokryto hlubokými ranami, které způsobily biče, a na

hlavě trčela veliká koruna, upletená z trní. Maria ji nepoznávala. Proto se naklonila k sv. Janu a tiše se tázala, koho to vedou. Bolestně pohlédl apoštol na přesvatou Pannu a zašeptal: „Ježíše.“ Jako ostrý meč zabodlo se toto kratinké slovo do duše Mariiny. Zadívala se znova na zkrvavenou postavu. Opravdu byl to její milovaný Syn! Vztáhla k němu své ruce a hlasitě zvolala: „Ježíši!“ Skoro nikdo si jejího výkřiku nepovšiml, protože současně zazněla vojenská trubka po druhé a Pilát přistoupil k samému okraji. Všichni umkli, aby vyslechli slova vladařova.

Pilát pokynul rukou a tichým vzduchem nesla se daleko jeho slova: „Hle, vedu vám ho ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalézám.“ Duše Mariina vydechla volněji. Zrovna okřála při blaživé myšlence, že snad vladař Ježíše přece propustí. Netušila, jak bolestně bude zklamána v několika okamžicích. V zástupu nastal šum, ale jen na chvíli. Opět zazněla trubka a na pokyn Pilátův přistoupil Ježíš až k zábradlí. Vladař nadzvedl okraj vojenského pláště, kterým byl Spasitel zahalen, a v jasném slunci východním objevilo se zkrvavené, rozedrané tělo Kristovo. Sám Pilát se zachvěl při tomto pohledu a hlas se mu třásl, když volal s balkonu: „Ejhle — člověk.“³⁹⁴)

Neočekávaná slova Pilátova způsobila hluboký dojem. Prostý, venkovský lid změkl při krvavém divadle a mlčel. Zato tím zuřivěji burácelo v řadách

³⁹⁴) Smysl slov Pilátových jest úplně jasný. Chtěl pohnouti rozvášněné davy, aby ustaly toužit po smrti Ježíšově: je již tak zohaven, že nemůže nikomu uškoditi. Co dosud vytrpěl, je dosti velikým trestem za provinou, které se snad dopustil.

kněží a levitů: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ Pilát zbledl. Takové odpovědi se nenadál. Zmocnila se ho zlost a hněvivě vykřikl na krvežízivce: „Vezměte ho vy a ukřižujte, protože já na něm viny nenalézám!“

Nepochodil. Kdosi vystoupil až na stupně soudní stolice a hrdě a vyzývavě volal na římského vladaře: „My máme zákon a podle (tohoto) zákona má umřítí — protože se Synem Božím činil.“ A tisíce hlasů mu přizvukovalo: „Ano. Synem Božím se činil! Rouhal se Bohu!“³⁹⁵) A Písmo praví: Kdo by se rouhal jménu Hospodinovu, smrtí zemře.“ (Lev. 24, 16.)

Pilát se znovu zatřásl při myšlence, že by Ježíš mohl být Synem Božím. Proto si umínil, že se ho tajně otáže na jeho původ. Ze všeho toho nerozuměla ovšem Maria ničemu. Stála příliš daleko a slova kněží zanikala v okolní vřavě. Viděla jenom, jak Pilát odchází a odvádí Ježíše do soudního domu. Její duše tonula v mučivé nejistotě. Podařilo se vladaři Ježíše zachrániti? Či je to jen příprava k rozsudku? Nevěděla a nevěděl to nikdo v jejím okolí. Proto žádala Jana, aby se šel přesvědčiti. Sama sklonila hlavu a tiše se modlila.

³⁹⁵) Srv. Hoppe, Kristus — můj život, Praha, 1923, VI. 38.

36. CESTOU KŘÍŽOVOU.

Maria doufala marně. Pilát byl slaboch, který se neodvážil vzdorovati rozvášněnému davu. Pro přízeň císařovu obětoval i svoje lepší přesvědčení; proto se rozhodl vydati Ježíše na smrt.³⁹⁶)

S těmito bolestnými zprávami vrátil se po chvíli apoštol Jan. Netrvalo to dlouho a na schodech se objevil vladař. Byl oděn úředním rouchem, jaké nosili římské soudcové. Bílý šat splýval až k zemi, kde byl zakončen červeným lemem. Šel zvolna a posadil se obřadně na soudní stolicí.³⁹⁷) Za Pilátem kráčel namáhavě božský Spasitel. Bylo viděti, že již nemůže. Opět se ozvala vojenská trubka a hlasatel předčítal soudní protokol.³⁹⁸) Když domluvil, obrátil se

³⁹⁶) Trestu Božímů přece nešel. Pro násilí, kterého se dopustil na Samaritánech, byl roku 36 od Vitellia sesazen a poslán do Říma, aby se ospravedlnil. Nepodařilo se mu to; proto skončil sebevraždou. Podle pověstí se vrhl se skály.

³⁹⁷) Právní forma římská žádala, aby soudce při rozsudku seděl. Srv. Grimm, *Leben Jesu*, VI., 591. Také sv. Jan (19, 13) zmiňuje se výslovně o této podrobnosti.

³⁹⁸) V apokryfní literatuře dochovalo se nám několik rozsudků proti Ježíšovi. Jeden z nich otiskl Hofmann (*Das Leben Jesu nach den Apokryphen*, Lipsko, 1851, 368—369). Zní doslova: „Rozsudek pronesený Pontiem Pilátem, místodržitelem Dolní Galileje, proti Ježíšovi z Nazareta. V 17. roce vlády císaře Tiberia a 25. dne měsíce března, v svatém městě Jerusalemě, když Annáš a Kaifáš byli velekněžími lidu, Pontský Pilát, místodržitel Dolní Galileje, sedě na soudní stolicí, odsuzuje Ježíše Nazaretského, aby zemřel mezi dvěma lotry na kříži. Proto ho odsuzuje, že knížata a vynikající svědkové národa vypověděli, že: 1. Ježíš je svůdcem, 2. je buřičem, 3. je nepřítelem zákona, 4. vydává se neprávem za krále izraelského, 5. vešel do chrámu s velikým zástupem, který nesl v rukou palmy. Pilát poroučí prvnímu setníku, Kvirilovi Korneliovi, aby ho zavedl na místo popravni a zakazuje bohatým i chudým, aby smrti Ježíšově nepřekáželi. Jako svědkové podepsali rozsudek proti Ježíšovi: Daniel Robani, Jan Zorobabel, Rafael Robani a Kapet. Ježíš bude

Pilát k Ježíšovi a pronesl ustálenou formulku soudní: „Půjdeš na kříž!³⁹⁹⁾ Hned potom⁴⁰⁰⁾ pokynul strážní: „Jděte, připravte kříž!⁴⁰¹⁾

Ohromným nádvořím zaburácel vítězný jásot a potlesk davu nebral konce. Bylo potřeba, aby vojenská trubka se ozvala několikrát, než nastal jakýsi klid. Teprve po chvíli všimli si všichni daného znamení a zahleděli se k soudní stoličce, kde se chystalo cosi neobyčejného. Také Maria pohlédla dychtivě na římského vladaře. Vojín přinášel konvici s vodou a bělostný ručník. Slavnostně povstal Pilát, umýval si zvolna ruce, utřel je přede všemi a hlasitě zvolal: „Neviněn jsem já krví spravedlivého tohoto. Vy vizte!“

V zápětí ozvala se z davu strašlivá odpověď: „Krev jeho na nás a na naše syny!“⁴⁰²⁾

veden Jerusalemem a branou Struene.“ Prozrazuje na první pohled ruku pozdějšího padělatele a netřeba se jím proto zabývat.

³⁹⁹⁾ Ibis ad crucem!

⁴⁰⁰⁾ U Římanů uplynula obyčejně delší doba mezi rozsudkem a jeho provedením — avšak to platilo jen pro římské občany. Srv. Tacitus, Annales 3, 5 a Dio Cassius 57, 20. U Židů bylo zvykem prováděti rozsudek ihned. Srv. Deuter. 17, 2; 21, 20 a Skutky apošt. 7, 57. Též Sanhedrin 6, 1. U božského Spasitele rozhodovaly také nastávající svátky velikonoční.

⁴⁰¹⁾ I, miles, expedi crucem!

⁴⁰²⁾ Rouhavá slova strašně se na nich vymstila při pádu Jeruzalema. O velikonočních dokonal Kristus, o velikonočních oblehl Titus Jerusalem. Na hoře Olivetské vztáhli Židé po prvé ruce na božského Vykupitele; tam usadilo se později římské vojsko, aby podniklo rozhodný útok na město. Za otrockou cenu 30 stříbrných koupili Spasitele; za šestinu stříbrného bylo prodáváno 30 Židů do otroctví. Židé jásali, když Kristus byl obnažen a zbičován; později svlékali římská vojska židovské uprchlíky, přivazovali je ke stromům a otvírali jim životy, aby našli peníze, které prý polykali. Velerada donutila Piláta, aby odsoudil Krista na kříž; při obležení města bylo denně až 500 Židů ukřižováno. Svolávali na sebe nevinnou krev Spasitelovu — a po dobytí Jeruzalema tekla jejich vlastní krev v proudech po ulicích a nádvořích chrámových.

Zastav se na chvíli a zamysli se! Snad odsuzuješ divokou krutost národa židovského a žasneš nad jejich zaslepeností. Bud' spravedliv! Také tvoje vlastní hříchy pomáhaly chystati kříž, který dolehl tak těžce na bedra Spasitelova . . .

Sotva Maria zaslechla, že její milovaný Syn jest odsouzen na smrt, vroucně si přála, aby se s ním mohla ještě rozloučiti. Dobře znala cestu na Golgotu. Proto chvátala s Janem postranními uličkami, aby průvod předešla.⁴⁰³⁾

Již zdaleka slyšela zuřivé výkřiky, které rostly a mohutněly. Smutný průvod se blížil, až konečně zahledla jeho počátek. Vpředu kráčel oddíl vojska, vedený setníkem, který měl na popravu dohlížeti,⁴⁰⁴⁾ za ním členové Velerady jako hlavní žalobci,⁴⁰⁵⁾ po nich teprve odsouzcenci. Před každým nesena malá dřevěná tabulka, na které byla napsána jeho vina⁴⁰⁶⁾ a hlasatel ji veřejně provolával.⁴⁰⁷⁾ Po stranách každého odsouzence kráčeli čtyři vojáci,⁴⁰⁸⁾ kteří měli popravu vykonati. Za nimi šlo ještě jedno oddělení vojska a nepřehledný zástup přátel i nepřátel Ježíšových.

⁴⁰³⁾ Evangelisté se o této události nezmiňují. Je však více než pravděpodobná. Mluví o ní již apokryfní evangelium Nikodemova 10, 2.

⁴⁰⁴⁾ Tacitus, Annales, 3, 14; Seneka, De ira 1, 16.

⁴⁰⁵⁾ Deuter. 13, 9 a 17, 7; Sanhedrin 6, 4.

⁴⁰⁶⁾ Sueton, Caligula 32.

⁴⁰⁷⁾ Talmud (Sanhedrin 6, 2) popisuje tento úkon podrobněji. Hlasatel udával i jméno odsouzencovo a jeho rodičů. U Ježíše prý volal: „Byl odsouzen proto, že činil kouzla a svedl Izraele.“ Zároveň vybízel každého, aby vystoupil a ujal se odsouzeného, má-li něco na jeho obranu. U Ježíše přidává talmud s patrným uspokojením: „a nenašli pro něho obhájce“.

⁴⁰⁸⁾ Srv. Jan 19, 23.

Maria stála dosud na rohu ulice a pozorovala průvod. Konečně uviděla svého milého Syna. Kráčel námahavě a sotva se vlekl. Jednou rukou objímal veliký kříž, druhou si přidržoval svoje dlouhé roucho, aby neupadl. Jeho obličej byl pokryt ssedlou krví, takže skoro nic neviděl. Ó, jak ráda byla by se Maria k němu rozběhla a mu pověděla, že mu zůstala věrná, i když ho všichni opustili. Nestydí se za něho, ani když mu všichni provolávají hanbu. Nemohla, protože vojáci by ji nepustili. Proto aspoň rozpřáhla k němu ruce a hlasitě zvolala: „Ježíši!“

Unavený Spasitel ji opravdu zaslých. Oddaná láska jeho Matičky byla mu hojivým balzámem za všechny potupy, jakých se mu dostalo. Zastavil se, aby jí naposled pokynul na rozloučenou. Jejich pohledy se setkaly — ale, můj Bože! Vtom uviděla Maria, jak těžká hůl netrpělivého vojína dopadla surově na hlavu jejího Dítěte. Hrůzou vykřikla a skácela se ve mdlobách k zemi.⁴⁰⁹⁾

Teprve po chvíli se podařilo přivésti ji k sobě. Její první myšlenka platila jejímu Synovi. Podporována zbožnými ženami, kráčela zvolna za průvodem.

⁴⁰⁹⁾ Ve středověku stávala tu kaplička: „Panna Maria ve mdlobách“.

37. NA KALVARIÍ.

Konečně došli na Kalvarii, ale Maria se marně pokoušela, aby se dostala blíže. Kol dokola stála vojenská stráž, za ní Velerada⁴¹⁰⁾ a nepřehledné zástupy zvědavců. Ó, ráda byla by nabídla katanům své panenské ruce a nohy — ale nikdo si nevšímal pláče ubohé Matky. Oči všech zíraly nedočkavě k místu, na kterém měl státi potupný kříž. Proto sklonila hlavu a vroucně se modlila.

Snad ani netušila, jak veliké dobrodiní jí prokázal v tu chvíli milosrdný Bůh. Chtěl zmírniti bolest jejího mateřského srdce. Proto nedopustil, aby na své oči viděla vlastní výkon křížování.⁴¹¹⁾

Ještě jedenkrát rozpoutal se v duši Mariině strašlivý zápas mezi láskou mateřskou a její poslušností k Bohu. Ani sama nevěděla, proč si právě nyní vzpomněla na něžné polibky, kterými vítala na svět malého Ježíška; viděla v duchu jeho první úsměv a zrovna cítila na své tváři ručku, kterou ji hladíval a objímal. Její mateřské srdce hrozilo se myšlenky, že by se měli spolu rozloučiti navždycky.

A přece musela pít tento trpký kalich. Bůh to chtěl a miliony duší vztahovaly k ní prosebně ruce

⁴¹⁰⁾ Podle zákona Mojžíšova (Deut. 17, 7) měli svědkové býti přítomni popravě, kterou svým svědectvím vyvolali. Zde zastupovala svědky sama Velerada, která na Ježíše u Piláta žalovala.

⁴¹¹⁾ Odedávna probírána mezi učenci otázka, byli Krisus Pán přibit již na zemi nebo teprve na vztyčený kříž. Dnes se zdá pravděpodobnější názor první, aspoň u božského Spasitele. Druhého způsobu se užívalo jen tehdy, nesl-li odsouzenec toliko příční rameno kříže a byl-li kůl sám již dříve do země zapuštěn. Srv. Acta Sanctorum I., 42, čís. 12.

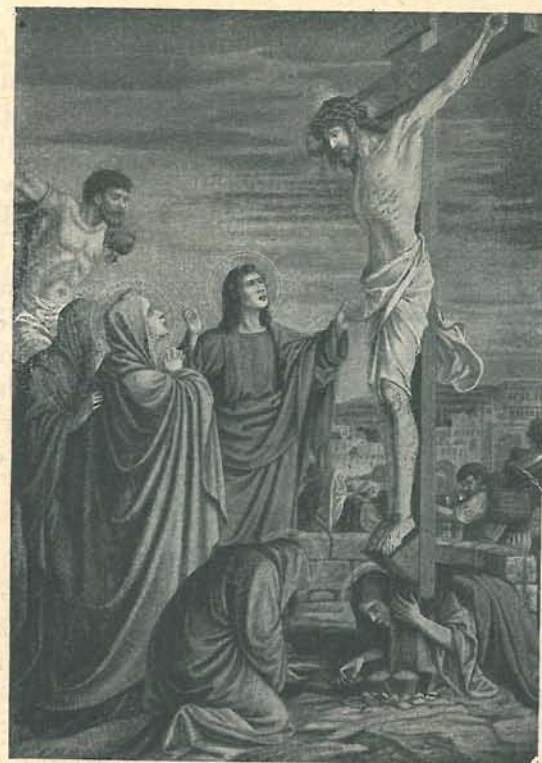
a volaly po vykoupení. Neodolala. Sklonila pokorně hlavu a se slzami v očích šeptala: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!“ Její hrdinná oběť byla přijata. V tom okamžiku zaduněly temné rány kladiva. Její srdce sevřela prudká bolest a před jejíma očima se zatmělo. Z okolostojících si nikdo ani nepovšiml, že se v tu chvíli stalo skutkem, co kdysi jenom předobrazovala oběť Abrahama.

Pojednou zaburácel vzduchem vítězný jásot a davy počaly šíleně tleskati. Ulekaně pozvedla Maria uszlžené oči a její duší pronikl ostrý meč. Nad hlavami diváků zvedal se zvolna kříž a na něm — ó Bože! — její milované Dítě! Hrozivě tyčil se ve vzduchu smutný kmen, ještě několikrát zakolísal, až zapadl prudce do připraveného otvoru. Maria vykřikla: „Ježíši!“ a skácela se k zemi. Již neviděla, jak po obou stranách postavili ještě dva kříže, jak vojáci přistavili vysoké žebříky a přibili nad každým odsouzcem tabulku s nadpisem.

Teprve po chvíli podařilo se zbožným ženám přivést Marii k sobě. Ale marně ji přemlouvaly, aby odešla. Odmítla. Chtěla vytrvati až do konce u svého milovaného Dítěte.

Opřela se o svatou Maří Magdalenu a zadívala se na kříž. Hojné proudy krve vytékaly z otevřených ran Spasitelových a Maria dobře viděla, jak se svaté tělo bolestí občas zachvělo. Čtla nápis nad jeho hlavou a vzpomínka na tichý Nazaret jitřila znova a znova její panenskou duši.

V tom okamžiku pozvedl Ježíš svoje oči a pohleděl bolestně na svoji Matku. Dobře mu rozuměla.

Kristus na kříži.

Prosil ji, aby přistoupila blíže — ale marně se o to pokoušela. Rozvášněný dav ji nepřipustil. Míra jejího utrpení nebyla však ještě dovršena.

Pojednou nastalo v zástupu ticho a všichni uctivě ustupovali Veleradě, která se blížila zvolna ke kříži. Co zamýšlejí? Nikdo nevěděl. Také Maria zadívala se tázavě na sv. Jana, ale na odpověď nemusela čekat dlouho. Jeden ze synedristů postavil se až pod

samý kříž Ježíšův a s posměšným pohybem hlavy volal: „Ha, který rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš, pomozíš sám sobě!“ (Mat. 27, 40.) V davu se ozval hlučný potlesk a smích. S hnusem odvrátil se pohanský setník od tohoto divadla, ale do duše Mariiny zařezávalo se bolestně každé slovo, které slyšela.

Mělo však býti ještě hůře a evangelisté nám poznamenali svědomitě všechno, čím hleděla Velerada ztrpčiti poslední hodiny Ježíšovy: „Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže!“ — „Doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, jestliže se mu líbí.“ — „Kristus, král izraelský! Ať sestoupí nyní s kříže, abychom ho viděli a uvěřili.“

Konečně předstoupil i Kaifáš a s pravicí vyzývavě pozdviženou zvolal hlasitě: „Jsi-li Syn Boží, jsi-li král izraelský, sestup s kříže — a uvěříme tobě!“ Všichni se zahleděli mimovolně na kříž. Nebylo-li vše podvodem, musí samo nebe vydati svědectví. A jistě mnohému projela hlavou myšlenka: Kdyby tak opravdu sestoupil.

Čekali marně. Umírající Spasitel pozvedl k nebesům svoje uslzené oči a poledním tichem nesla se jeho slova: „Otče, — odpusť jim, — neboť nevědí, co činí . . .“⁴¹²⁾

Na Kalvarii zavládlo po těchto slovech hrobové ticho. Neočekávaná odpověď Kristova jeho nepřátele zahanbila a zvolna se počali rozcházeti. U kříže se poněkud uvolnilo a Maria přistoupila blíže.

Netrvalo to dlouho a také lidu se zmocnila jakási

⁴¹²⁾ Líčeno podle výtečné knihy Hoppeovy, „Kristus — můj život“, Praha, 1923, VI., str. 96.

tíseň. Ač bylo poledne, počalo se na Kalvarii stmívat a země se několikrát zachvěla. Marii se podařilo stanouti až pod samým křížem. Vroucně objala nohy svého milovaného Dítěte a bolestně zaúpěla: „Ježíši!“ Vděčný pohled Synův byl jí odměnou za její vytrvalou lásku. A přece ještě jedna bolest měla zraniti její mateřskou duši. Sotva ji uviděl lotr po levici, uzrál v jeho nitru d'ábelský plán. Obrátil se k umírajícímu Spasiteli a se zlomyslným úsměškem pravil: „Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám!“

Maria mlčela a jenom soustrastně pohlédla na svého božského Syna. Našla obhájce, kde by ho nebyla nikdy hledala. Lotr po pravici obrátil se k svému druhu a pravil mu vážně: „Ani ty se Boha nebojíš, ačkoli jsi v témže trestu? My zajisté spravedlivě, co náleží na naše skutky, běřeme; ale tento nic zlého neučinil.“

Jako sladká hudba zněla slova lotrova v duši Mariině. A když zaslechla jeho tichou prosbu: „Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého,“ pohlédla vroucně na Ježíše. A Spasitel jí dobře porozuměl. Prosila za ubohého odsouzence, jenž umíral po jeho boku — a z jeho úst plynulo slavné přislíbení: „Amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji.“⁴¹³⁾

Byla to příprava na okamžik, který měl přijíti.

38. MATKOU VŠECH LIDÍ.

Tajemná tma houstla, lidu ubývalo. Na Kalvarii zavládlo hluboké ticho, přerušované jenom bolest-

⁴¹³⁾ Pořad jednotlivých slov Páně není ovšem úplně jistý.

nými steny odsouzenců a pláčem přátel Ježíšových. Pojednou se Kristus pohnul a zadíval se na svoji Matku. Přistoupila ještě blíže a zahleděla se tázavě na Ježíše. Bylo viděti, jak se Spasitel namáhá, aby promluvil. Konečně otevřel ústa a sotva slyšitelně zašeptal: „Ženo!“⁴¹⁴) Maria pozorně poslouchala. Potom se obrátil pohledem k Janovi a pravil: „Hle, syn tvůj.“

Apoštol porozuměl. Umírající Kristus si přál, aby Jan nahradil Marii ztrátu, která ji očekávala. Proto přistoupil blíže a po prvé políbil Marii ruku jako své Matce. A s kříže znělo tíše: „Hle, matka tvá . . .“

Zastav se na chvíli a zamysli se! Od počátku udržovalo se v církvi přesvědčení,⁴¹⁵) že se v tom okamžiku stala Maria duchovní Matkou celého lidstva. Také tebe odkázal Ježíš v osobě Janově do něžné ochrany Bohorodičky. Pamatoval jsi vždycky na toto velké významění? Či snad jsi byl až dosud dítkem nevděčným? Neodcházej, dokud svou Matku neodprosíš a neslíbíš polepšení . . .

Další události následovaly rychle za sebou a každé slovo Kristovo zraňovalo víc a více panenskou duši Mariinu. Blížil se konec. Po celém těle Ježíšově rozlévala se zvolna smrtelná bledost, dech se krátil,

⁴¹⁴) Již jedenkrát jsem upozornil, že slovem „ženo“ vyjadřovali na východě úctu a oddanost.

⁴¹⁵) Zmiňuje se o něm již Origenes v svém výkladu k evangeliu sv. Jana (MG 14, 32); ve středověku stalo se všeobecným majetkem věřících. Srv. článek Gächterův „Die geistige Mutterschaft Marias“ (Zeitschrift für kath. Theologie, 1923, 391n.). Dne 22. dubna 1903 odpověděla Posvátná kongregace obrádová. „Z ústního podání se dovidáme, že Jan zastupoval v tu chvíli všechny věřící.“

na čele vystupoval studený pot. Jen občas zachvěly se jeho údy prudkou bolestí.

Na Kalvarii se zatím setmělo úplně. Ale mateřské oko Mariino vidělo dobře, jak bolestí Ježíšových ustavičně přibývá. Otevřené rány se žhavým vzduchem⁴¹⁶) zanítily a pálily jak oheň. Tělo Kristovo se křečovitě svíjelo a z úst se mu vydral občas bolestný povzdech. Po chvíli pozvedl zvolna hlavu, obrátil hasnoucí oči k nebesům, sebral svou poslední sílu a hlubokým tichem nesl se srdcervoucí výkřik: „Bože můj! — Bože můj! — Proč jsi mne opustil?“⁴¹⁷)

Svaté ženy daly se do hlasitého pláče a srdcem Mariiným pronikl nový meč bolesti. Chvíli opět hrobové ticho. Zraky všech byly obráceny ke kříži. I vojáci povstali a s hlubokým dojmem pozorovali neobyčejného Trpitele. Pojednou sklonil Kristus hlavu a díval se k zemi. Bylo viděti, jak něco hledá, ale marně se snažili uhodnouti jeho myšlenky. Konečně pohlédl na svoji Matku a zmírajícím hlasem tíše zašeptal: „Žízním.“⁴¹⁸)

Kratinké slovo Ježíšovo vyburcovalo Marii z jejího rozjímání. Bezradně zalomila rukáma. Opravdu, na vodu zapoměla. Pohled na zarmoucenou Matku

⁴¹⁶) Vzpomeň, že bylo po poledni, kdy na východě nelze pro horko skoro ani cestovati. O velikonocích počíná v Svaté zemi doba žní.

⁴¹⁷) Tato opuštěnost byla nejstrašnější mukou Spasitelovou. Protože vzal na sebe dobrovolně všechny naše hříchy, jednal s ním Bůh jako s hříšníkem a skryl před ním úplně svou božskou tvář. Duše Kristova octla se najednou v hluboké tmě; odtud jeho bolestný výkřik.

⁴¹⁸) Z dějin víme, že ukřižovance sužovala nesnesitelná žízeň. Povstávala velikou ztrátou krve a prudkou horečkou, kterou působily otevřené rány.

dojal jednoho z vojáků. Přiskočil rychle k nádobě, v které měli víno,⁴¹⁹⁾ namočil v něm houbu, nasadil ji na hyzopový stonek a podal k ústům umírajícího Spasitele, jenž si aspoň trochu svlačil vyprahlý jazyk. Vděčně pohlédla Maria na neznámého vojína a svolávala naň požehnání Hospodinovo.

Na Kalvarii rozhostilo se opět hluboké ticho. Bylo kol třetí hodiny, když Ježíš pozvedl namáhavě hlavu a zvolal silným⁴²⁰⁾ hlasem: „Dokonáno jest!“ a „Otče, v ruce tvé poručím ducha svého!“ Sotva domluvil, klesla jeho hlava na prsa, ještě jedenkrát zhluboka vydechl a — skončil.

Maria hlasitě zalkala a opřela hlavu o tvrdý kříž, na němž viselo bledé tělo Synovo. Její duši naplnila taková bolest, že skoro ani nepozorovala, jak se země zachvěla. Ještě jedenkrát rozpoutal se v jejím nitru zápas mezi vůlí Boží a láskou mateřskou. Zdálo se jí, jako by odevšad slyšela posměšnou otázku: „Kde je (nyní) Bůh tvůj?“⁴²¹⁾ Mimoděk pohlédla vzhůru na kříž a objala tuhnoucí nohy Ježíšovy. V tom okamžiku vzpomněla si po prvé na jeho slavný slib: „Po třech dnech zase vstanu.“⁴²²⁾ Uklidnila se poněkud a z její duše stoupala k nebi pokorná odpověď: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!“

Země se chvěla čím dále, tím prudčeji a na Kal-

⁴¹⁹⁾ Bývalo kyselé; proto je nazývali octem. Také evangelista užívá o něm tohoto jména.

⁴²⁰⁾ Byl to zázrak, jak výslovně připomíná evangelista (Mar. 15, 39). Na kříži umírali odsouzení většinou vysílením. Ještě v posledním okamžiku chtěl Spasitel dokázat, že přijal smrt dobrovolně.

⁴²¹⁾ Žalm 41, 11.

⁴²²⁾ Marek 10, 34.

Sedmibolestná.

varii se rozevřela hluboká trhlina.⁴²³⁾ Hlouček diváků, který tu ještě zůstal, bil se kajícím v prsa a zděšeně prchal do města.

Maria osaměla s několika svatými dušemi. Jenom vojenská stráž přecházela tiše kol kříže. Nikdo z nich

⁴²³⁾ Jak viděti dodnes, oddělila kříž Kristův od lotra po levici.

nemluvil. Jejich myšlenky prozradil nám setník, když pravil: „Jistě Syn Boží byl tento.“⁴²⁴⁾

Zemětřesení zvolna ustávalo, tma se rozjasňovala, když Jan upozornil jemně Matku, že třeba pomýšleti na pohřeb.

39. POHŘEB JEŽÍŠŮV.

V tom okamžiku upoutalo pozornost Matky Boží několik vojáků, kteří vystupovali na Kalvarii. V jejich rukou zahlédla železné kyje a dlouhé žebříky a její srdce sevřela znova prudká bolest. Teprve nyní si vzpomněla na předpis zákona Mojžíšova: „Dopustí-li se člověk zločinu, na který jest trest smrti, bude-li odsouzen na smrt a pověšen na dřevo, nesmí zůstatí jeho tělo (přes noc) na dřevě, ale téhož dne budiž pohřbeno.“⁴²⁵⁾ Dobře věděla, jak Římané tento zákon obyčejně zachovávali. Ranami železných kyjů drtili kosti ubohých obětí, dokud na kříži nedokonalaly.

Zatím vojáci došli a bez meškání dali se do díla. Již usmrtili oba lotry a blížili se k Ježíšovi. Matka Boží zadívala se prosebně na setníka a tento šlechtěný muž jí porozuměl. Nedovolil, aby znesvětili mrtvé tělo Kristovo. Aby však vyhověl zákonu, vzal kopí a mocnou ranou probodl Srdce Spasitelovo. Byl opravdu mrtev; z otevřeného boku vytryskla sseďlá krev a voda. Ani netušil, že v tu chvíli naplnil

⁴²⁴⁾ Mat. 27, 54.

⁴²⁵⁾ Deut. 21, 22—23.

jedno ze slavných proroctví o Beránku Božím: „Kostí v něm nezlámete.“⁴²⁶⁾

Podle římského práva byla mrtvola odsouzenčova majetkem státním a bývala vhozena do hluboké jámy a zasypána. Jenom bohatým příbuzným podařilo se mnohdy vyprositi si tělo nebožtíkovo a vystrojiti mu slušnější pohřeb. Tento krutý předpis platil také pro ukřižované na Kalvarii. Proto vojáci sňali oba lotry a vhodili jejich těla do blízké jámy, které se každý Žid zdaleka vyhnul. Totéž chtěli učiniti také Ježíšovi, ale opět zakročila Boží Prozřetelnost. Nebeský Otec se postaral o čestný hrob pro svého milého Syna.⁴²⁷⁾

V rozhodném okamžiku přistoupil k setníkovi Josef z Arimathie, jenž byl všeobecně znám pro svoje veliké bohatství. Také se vědělo, že spolu s Nikodemem nehlasoval pro smrt Ježíšovu. Představil se jako člen Velerady a přítel proroka nazaretského. Prohlásil, aby se nikdo mrtvoly nedotýkal, dokud se nevrátí od Piláta — a odešel. Duše Mariina zaplesala tichou radostí a vroucně prosila Boha, aby obměkčil srdce vladařovo.

Bylo již hodně pozdě, když se Josef vracel s radostným poselstvím.⁴²⁸⁾ Nešel sám a nepřicházel s prázdnýma rukama. Již cestou koupil kus jemného

⁴²⁶⁾ Ex. 12, 46.

⁴²⁷⁾ Splnilo se tu proroctví Izaiášovo: „Budou chtítí ho pohřbítí s bezbožníky, ale u bohatého pochován bude, protože nepravosti neučinil, aniž klam byl shledán v ústech jeho.“ Iz. 53, 9.

⁴²⁸⁾ Podle platného práva vyžádal si Pilát nejdříve úřední zprávu o smrti Ježíšově a teprve potom daroval jeho mrtvolu Josefovi.

⁴²⁹⁾ Bylo lněné. Proto církev užívá u oltáře výhradně plátina lněného.

⁴³⁰⁾ Asi 23 kg.

plátna⁴²⁹) a jeho přítel Nikodem sto liber⁴³⁰) vonných masť. Jakmile setník přečetl rozkaz Pilátův, dovolil mrtvolu sejmouti a pochovati.

Slunce se zatím sklánělo k západu a blížil se počátek soboty.⁴³¹) Bylo třeba jednati rychle. V několika okamžicích postaven žebřík⁴³²) a Josef z Arimathie vystoupil na kříž. Kladivem narovnal železné hřeby a provlekl je velkými ranami v ruku a v nohou.⁴³³) Spustili zvolna svaté tělo a položili je na plátno, prostřené na zemi.⁴³⁴) První k němu přiklekla Maria, ale marně se dívala po jeho očích. Byly zavřeny. Ani jeho bledá ústa neměla pro ni slova útěchy. Dala se do pláče a vroucně líbala jeho zbodané ruce. Byla by se jistě modlila déle, kdyby ji nebyl Nikodem šetrně upozornil, že čas kvapí a práce ještě mnoho.

Zatím donesli trochu vody. Mrtvého Ježíše položili na veliký plochý kámen⁴³⁵) a Maria počala omývatí hrozné rány svého drahého Syna. Její ruka dotýkala se jemně krvavých stop, které mu zasadila zloba lidská. Skoro se zdálo, že se bojí, aby neobnovila je-

⁴³¹) Bylo již podotknuto, že u Židů počínala sobota východem první hvězdy v pátek večer.

⁴³²) Podle všeho jej zapůjčil sám setník.

⁴³³) Z legendy o nalezení sv. Kříže císařovnou Helenou se dovídáme, že hřeby Spasitelovy nebyly vytaženy; zůstaly ve dřevě. Nebudeme se tomu diviti, uvážíme-li, že svatí mužové neměli dosti volného času, aby je vytáhli, ač-li chtěli Ježíše pochovati ještě před začátkem soboty. Po východu první hvězdy by to již nebylo dovoleno.

⁴³⁴) Víím, že naši malíři zobrazují nejraději Matku Boží s mrtvým tělem Synovým na klíně. Je to krásný symbol její lásky, ale zdá se mi, že se neshoduje přesně se skutečností.

⁴³⁵) Sluje dodnes kamenem pomazání; ukazuje se v chrámě Božího hrobu v Jerusalemě. Leží asi uprostřed mezi Kalvarií a hrobem Spasitelovým.

Pohřeb Pána Ježíše.

jich bolestí. Bohaté slzy stékaly jí po ubledlých tvářích, když vytahovala krvavé trny, které zbodaly svatou hlavu jejího Dítěte.

Práce pokračovala velice zvolna a svatí mužové se brzo přesvědčili, že nemohou zachovati všech předpisů, které ukládalo právo zvykové. Rozhodli

se, že vykonají jen nejpotřebnější; ostatek měly doplniti zbožné ženy, až uplyne sobota. Proto posypali plátno vonným práškem z myrhy a z aloe a zavinuli do něho tělo Ježíšovo. Mezi jednotlivé proužky nalili hojně vonných mastí, aby co nejvíce zabránili přístupu čerstvého vzduchu. Hned potom pozvedli mužové mrtvolu a nesli ji uctivě do hrobu Josefova, který byl vytesán ve skále v nedaleké zahradě.⁴³⁶⁾ Skládal se z předsíně a z vlastní kobky hrobové. Vchod byl tak nízký, že bylo třeba se hluboce sehnouti, chtěl-li kdo viděti mrtvolu v hrobě položenou. Projíti bylo možno jen po kolenou. Na jedné straně byl malý výstupek na způsob lavičky. Byl 1.97 m dlouhý, 54 cm vysoký a 63 cm široký. Středem výstupku běžela prohlubina, 1.75 m dlouhá, 47 cm široká a 37 cm hluboká, do níž měli položiti mrtvolu Spasitelovu.⁴³⁷⁾

U hrobu se mužové zastavili a Maria zlíbala naposledy tvář Ježíšovu, zahalenou pohřebním plátnem. Hned potom vešel Josef z Arimathie a Nikodem do hrobu a položili svaté tělo do přichystaného výklenku. Ke vchodu přivalili veliký kámen, který jej úplně zakrýval.

Přátelé Ježíšovi se zvolna rozcházel. U hrobu zůstala jenom jeho Matka a několik zbožných žen. Posadily se na kamennou lavičku, jaké bývaly u hrobů

⁴³⁶⁾ Byl to hrob, který si Josef podle tehdejšího zvyku připravil pro sebe; chudí pochovávali své mrtvé v zemi nebo v přirozených jeskyních.

⁴³⁷⁾ Dnes má hrob Páně podobu poněkud změněnou. Z původního hrobu zůstal jenom výstupek, na kterém odpočívala mrtvola Spasitelova. Předsíň a ostatní stěny hrobové dala císařovna Helena odtesati. Nad hrobem postavena pěkná kaple.

židovských, a plakaly. Bylo již hodně pozdě, když se Maria vrátila domů, ale usnouti nemohla. Stále viděla před sebou krvavý kříž a odevšad se jí zdálo, jako by slyšela bolestnou otázku: „Kde je tvůj Bůh?“

40. OPĚT S JEŽÍŠEM.

Bolest svaté Matky byla veliká a zbožné ženy se marně namáhaly, aby ji potěšily.⁴³⁸⁾ Teprve v sobotu večer se poněkud uklidnila. Hustým mrakem, který až dosud zastíral její duši, počalo zvolna svítati. Vzpomínala na slavný slib Ježíšův, že třetího dne vstane opět z mrtvých, a její srdce se plnilo radostnou předtuchou. Její mateřská láska jí pravila, že ona bude první, která uvidí vzkříšeného Spasitele.⁴³⁹⁾

Ze soboty na neděli Maria nespala. Nemohla. Po způsobu svého národa oblekla si nejkrásnější oděv a rozsvítila ve světničce četné lampičky. Po podlaze

⁴³⁸⁾ Jak dojemně uměly matky oplakávati své dítky, vidíme nejlépe na manželce Tobiášově. Když se její syn dlouho nevracel, naříkala: „Běda, běda mně, synu můj! Proč jsme tě pustili na cestu, světlo svých očí, oporu svého stáří, útěchu svého života a naději svého potomstva. Majíce všecko v tobě jediném, neměli jsme tě od sebe pustiti.“ Tob. 10, 4—5.

⁴³⁹⁾ O tomto zjevení nemluví žádný evangelista a přece o něm nikdo nepochybuje. Dobře praví sv. Bernardin Sienský: „Kdo by si mohl jen pomyslit, že Ježíš, jenž byl tak plný lásky, zapomněl na svou matku, která s ním pila kalich bolesti?“ (Quadragesimale I., sermo 12., art. 3. cap. 3.) Ještě rozhodněji se vyslovuje sv. Anselm: „Musíme pokládati za jisté, že nejlepší Syn Marie Panny potěšil po svém zmrtvýchvstání na prvním místě svou matku.“ (De resurrectione Domini) a stejně mluví ostatní spisovatelé církevní. Suarez (Opera omnia III., disp. 49, sect. 1) prohlašuje toto mínění za přesvědčení všech bohoslovců.

Radostné shledání.

rozestřela větvičky myrtové, které naplňovaly vzduch příjemnou vůní.⁴⁴⁰⁾

Minula půlnoc a jarní slunko počalo zlatiti nejvyšší vrcholky hor Hauranských. V blízkém chrámě rozhlaholila se polnice a oznamovala počátek nové-

⁴⁴⁰⁾ Tak se to dělalo každou sobotu a před příchodem vznešených hostů.

ho svátku.⁴⁴¹⁾ V tom okamžiku zazářilo ve světničce Panny Marie nebeské světlo a před svou Matkou stál její milovaný Syn.⁴⁴²⁾ V prvním okamžiku ho ani nepoznala, jak velice byl proměněn. Teprve její mateřské srdce jí pověděla, koho vidí. S nevýslovnou láskou objal Ježíš svou milovanou Matku a tiskl dlouho její obličej na svoji božskou hrud'. Chtěl jí tak nahraditi moře utrpení, které přestála pod křížem a po jeho smrti.

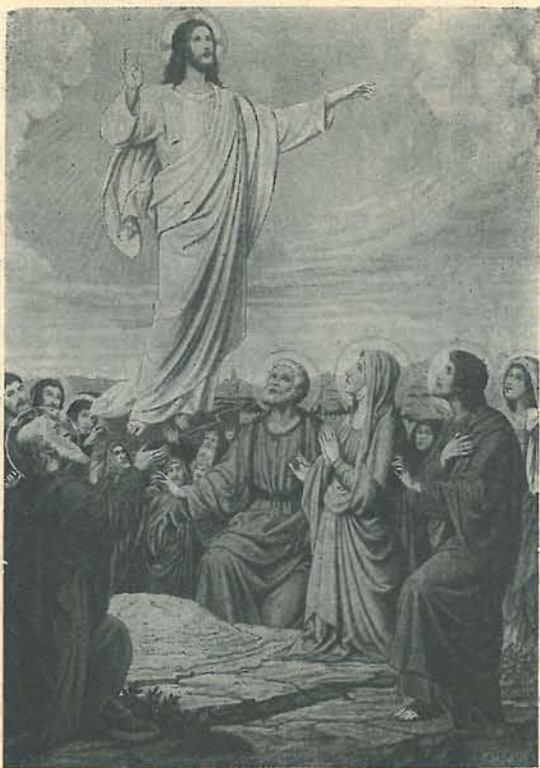
Trvalo to dosti dlouho, než Maria mohla promluvit. S nevýslovnou radostí hleděla mlčky na božskou krásu svého drahého Syna a z jejich očí stékaly slzy. Tak si své shledání s Ježíšem opravdu nepředstavovala. A Kristus? Úmyslně nerušil tiché štěstí své Matky. Teprve po chvíli se oba posadili a dlouho spolu rozmlouvali. Tehdy se Maria dověděla, že její Syn zůstane ještě čtyřicet dní na zemi a teprve potom že se vrátí k nebeskému Otcí. Tu uviděla oslavené rány Synovy a slyšela o jejich tajemství.⁴⁴³⁾

Bylo již hodně k ránu, když se obě svaté duše rozloučily. Maria osaměla, ale její srdce plesalo svatou radostí. Věděla, že její Syn opět žije, a těšila se jeho slibem, že ho zase brzy uvidí. Utrpení Velikého pátku připadalo jí jako bolestný sen, z kterého se právě probudila.

⁴⁴¹⁾ Srv. Iz. 21, 12.

⁴⁴²⁾ Také tu vešel Ježíš zavřenými dveřmi, jak o tom vypravují tolikrát evangelisté.

⁴⁴³⁾ Jsou pro Krista Pána znamením jeho vítězství nad smrtí a peklem; tyto rány ukazuje Spasitel svému božskému Otcí, kdykoli se za nás přimlouvá; tyto rány ukáže jedenkrát na posledním soudu nekajícím hříšníkům, aby je zahanbil pro jejich veliký nevděk.

Nanebevstoupení Páně.

Po několik přístích dní žila Maria v radostném rozrušení. První jí vypravovala o svém zjevení bývalá hříšnice Marie Magdalena⁴⁴⁴) a brzy následo-

⁴⁴⁴) Spasitel chtěl tak jistě odměnit její velikou lásku, kterou k němu zahořela po svém zázračném obrácení. Nezakusil jsi sám na sobě něco podobného? Jak vroucně tě objal Ježíš a jakým štěstím naplnil tvoji duši po dobré svaté zpovědi. Buď mu za to vděčný a varuj se nového pádu!

vali ostatní. Ani ji velice nezarmoutila pomluva farizeů, že učedníci ukradli tajně tělo Ježíšovo. Byla příliš pošetilá a skoro nikdo jí nevěřil. Zato utěšeně přibývalo stoupců Kristových a v Jerusalemě nemluvalo se o ničem jiném, než o Ježíši z Nazareta.

Bohužel, velice brzo uplynuli čtyřicet dní a Spasitel měl se vrátiti do nebe, odkud přišel. Ještě naposledy rozloučil se s milovanou Matkou. Prosila ho, aby ji vzal s sebou, ale nadarmo. Měla zůstati ještě nějakou dobu na světě, aby těšila apoštoly v jejich namáhavém povolání a byla Matkou mladé církve křesťanské.

Ve čtvrtek vyvedl Spasitel svoje učedníky na horu Olivetskou; jeho svatá Matka byla mezi nimi.⁴⁴⁵) V dlouhé řeči loučil se Ježíš se svými věrnými, kteří usedavě plakali. Sliboval jim svou stálou pomoc a svolával na jejich práce Boží požehnání. Ještě jedenkrát podíval se po Svaté zemi, kde zažil tolik štěstí a kde zakusil tolik bolestí, naposledy pohlédl na svou milovanou Matku, ve světlém oblaku vznesl se k nebesům a zmizel z očí celého zástupu.

Dlouho stáli apoštolé a hleděli za Spasitelem. Čekali marně. Již ho nespatri. Místo něho ukázal se jim anděl a posílal je do Jerusalema, kde měli přijmouti zázračně Ducha svatého.

⁴⁴⁵) Evangelisté se o přítomnosti Panny Marie nezmiňují, ale je uznávána všeobecně. Opravdu nacházíme Matku Boží mezi ostatními učedníky ve Večeřadle. Jménem všech bohoslovců píše sv. Petr Kanisius: „Kdo by mohl pochybovati, že při nanebevstoupení Páně nebyla spolu s ostatními učedníky také jeho Matka Maria?“ (De Maria Virgine incomparabili, lib. 5., cap. 1.)

41. SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO.

Teprve nyní vzpomněli si učedníci na rozkaz Pána Ježíše, aby z Jerusalema neodcházeli, nýbrž aby očekávali slíbeného Ducha svatého. (Skutky apošt. 1, 4 a násl.). Na popud Petřův bylo rozhodnuto, že se shromáždí v památném Večeřadle.

Sotva slunce zašlo, počali se scházeti jednotliví učedníci a zbožné ženy. Sv. Lukáš (Skutky 1, 14) výslovně se zmiňuje o Matce Boží, již církev nazývá nevěstou Ducha svatého. Přišlo i mnoho jiných přátel Ježíšových, takže počet všech přítomných dostoupil čísla 120.

Protože Spasitel mluvil tolikrát o Duchu svatém a s nadšením líčil jeho nebeské účinky, naplňovala všechny jakási posvátná nedočkavost. Kdyby aspoň věděli, kdy mají božského Hosta očekávat! Avšak právě tuto okolnost Ježíš zamlčel. Chtěl tak jejich touhu rozplameniti a připraviti je lépe pro dary Utěšitelovy.

Čekali již několik hodin, ale slíbený Duch svatý nepřicházel. Proto se počali modliti a jejich prosby stávaly se čím dále, tím vroucnější a ohnivější. Co se dalo v tu chvíli v duši Mariině? Zrovna hořela touhou, aby brzy spatřila toho, kdo ji učinil šťastnou Matkou Ježíšovou. S hlubokou pokorou zapřísahala Boha, aby vylil na všechny Ducha svatého, jehož sliboval ústy Joelovými. (2, 28.)

Apoštolé se nedali odkladem zviklati. Právě naopak! Slova Ježíšova byla úplně jasná a nepřipouštěla pochybností. Proto tím více se modlili a k svým prosbám připojili i půst.

Ve volných chvílích radili se o budoucí činnosti a stanovili hlavní zásady, jak šířiti evangelium. Výslovně se dovídáme, že doplnili počet dvanácti apoštolů a zvolili svatého Matěje na místo zrádného Jidáše. (Skutky 1, 14 a násl.)

Příprava trvala již devět dní, ale zdálo se, jako by nebe na svůj slib zapomnělo. Duch svatý nepřicházel. Teprve o Letnicích měla se splniti jejich vroucí touha. Slunce vyšlo jak obyčejně a v Jerusalemě nikdo ani nepomyslel na veliký zázrak, který se chystal. Náhle — kolem deváté hodiny — ozval se prudký hukot silného větru a nad Sionem zaplála na chvíli jasný oheň. V posvátném Večeřadle zazářilo pojednou nebeské světlo a nad hlavami všech přítomných rozhořel se jasný plamínek. Chvíli plápolal, potom zvolna mizel; jako by se ztrácel v jejich těle.

V tom okamžiku stala se s apoštolami a s ostatními zázračná proměna, kterou popisuje sv. Lukáš několika hlubokými slovy: „Všichni byli naplněni Duchem svatým a počali mluvit (cizími) jazyky, jak ten Duch dával jim promlouvati.“ (Skutky 2, 4.) Tento neobyčejný úkaz je dosud zahalen rouškou tajemství a jenom velice těžko dovedeme si jej představit. Jakýsi výklad nám podává životopis sv. Františka Xaverského. Když světec přišel do Indie, uměl v okamžiku všechny řeči, kterých pro svoje práce potřeboval. Něco podobného stalo se asi také v Jerusalemě. Podle spisovatele Skutků apoštolských slyšeli všichni cizinci mluvit hlasatele nového učení každý svým rodným jazykem.

Co činila v tu chvíli Maria Panna? Nevíme. Ale její mateřské srdce zaplesalo jistě svatou radostí,

když viděla veliký zástup, který toho dne uvěřil v Ježíše a vstoupil do církve katolické.

42. U KOLÉBKY CÍRKVE.

Po seslání Ducha svatého začíná pro Matku Boží poslední oddíl jejího bohatého života. Ustupuje z veřejnosti a v posvátných knihách nenacházíme o ní již ani zmínky. Nevíme ani přesně, kdy zemřela, a jsme odkázáni na pouhé dohady. A přece všude pozorujete stopy její lásky a neobyčejnou sílu jejích modliteb. Nejraději bych ji přirovnal k tichému působení matky v rodině. Neslyšíte o ní mnoho řečí — ale jediný pohled na usměvavé tváře šťastných dětí poví nám všechno.

Velkou většinu dne věnovala vzpomínkám na svého božského Syna. Od ní se dověděl sv. Lukáš tolik zajímavých podrobností o mládí Ježíšově (Luk. 1—2) a jistě to není náhodou, že právě apoštol Jan vnikl tak hluboko do tajemství naší svaté víry. Byl přece dán Marii za syna a z jejích mateřských úst slýchával nejkrásnější zprávy o milovaném Mistrovi.

Maria neměla ovšem v církvi žádné moci; svými nástupci a hlasateli ustanovil Ježíš apoštoly a kněze, které měli světit (Mat. 28, 18—20). Ale byla Matkou Ježíšovou a proto byla ve veliké úctě a vážnosti. U ní hledali apoštolé potřebnou sílu a útěchu, jí vypravovali o svých neobyčejných úspěších, u ní si stěžovali, když se jejich šlechetné snahy tříštily o tvrdý odpor vyvoleného národa. Maria stala se mi-

moděk duší mladé církve a pod její mateřskou ochranou rozvily se v ní nejkrásnější ctnosti.

Zvláště dojemná byla její úcta k velebné Svátosti oltářní. Zdálo se, jako by pro ni mizela tajemná rouška, která nám zastírá Tělo a Krev Bohočlověka, a jako by viděla před sebou skutečně svého oslaveného Syna, jemuž kdysi sloužila s takovou láskou v tichém domku nazaretském. Chvilu po sv. přijímání byly jí rájem na zemi. V tu dobu bývala svatou láskou tak unesena, že neviděla a neslyšela, co se kolem ní dalo. Se slzami v očích stěžovala si svému božskému Spasiteli na bolestné odloučení a dojemně prosila o brzkou hodinku smrti. Jistě nechybíme, řekneme-li, že to způsobil na prvním místě příklad naší nebeské Matky, proč právě v církvi jerusalemské nacházíme tak vroucí úctu k velebné Svátosti.

A ještě o jedné pobožnosti vypravují nám staré legendy. Každý pátek kráčela prý přesvatá Matka v průvodu několika zbožných žen bolestnou cestou, po které se ubíral kdysi milovaný Ježíš. Bohaté slzy stékaly po její panenské tváři, když rozjímal o jeho krvavém utrpení a znova si připomínala jednotlivé podrobnosti Velikého pátku. Právě v Jerusalemě shledáváme se s nejstarší zmínkou o křížové cestě. Byl to odkaz, který zanechala církvi Panna Maria.

Tak plynul rok za rokem. Věřících utěšeně přibývalo a Velerada marně se pokoušela, aby zadržela vítězný postup nového učení. Krev mučedníků stala se po každé úrodným semenem četných křesťanů. Šavel nebyl jediný, jenž se z největšího nepřítele Kristova stal jeho nejohavnivějším apoštolem. Mateřské srdce Mariino zaplesalo upřímnou radostí, kdy-

koli se dověděla o nových vítězstvích svého božského Syna.

Ale brzy počaly se nad mladou církví stahovati hrozivé mraky. V té době vládl v Galilei Herodes Agrippa I. Různými pletichami dostal r. 41 od císaře Klaudia ještě Judsko a Samaří a spojil pod svým žezlem celou Palestinu. Jeho postavení nebylo zrovna závidění hodné. Byl vnučem krutého krále Heroda Velikého. Proto Židé přijali zprávu o jeho nastoupení s největším odporem. Aby je uchlácholil, ozdobil Agrippa město nádhernými stavbami, odpouštěl lidu tíživé daně a krutě vystupoval proti všem „nepřítelům“ zákona Mojžíšova. Brzy kázal popraviti apoštola Jakuba a svatého Petra uvrhl do vězení.⁴⁴⁶) Stejně nebezpečí hrozilo také sv. Janovi, jenž byl jedním ze sloupů církve jerusalemské. Ještě více znepokojovala apoštoly obava o svatou Matku Ježíšovu. Kdo mohl zaručiti, že Agrippa nevztáhne i po ní své krvavé ruce? Proto se Jan rozhodl, že opustí Palestinu a odejde s Marií do krajiny, kam by nesaahal vliv Herodův. Zvolil maloasijské město Efesus.⁴⁴⁷) Plul-li po moři či dal-li přednost obtížné cestě pozemní, nemůžeme s jistotou pověděti.

⁴⁴⁶) Jeho krvavý záměr se nezdařil. Apoštol byl zázračně vysvo-
bozen a prchl do Antiochie. Srv. Skutky apošt. 12, 1—19.

⁴⁴⁷) Proč se rozhodl právě pro toto město, nevíme. Snad měl
v Efesu známého přítele, u kterého se mohl ubytovati; snad ho
lákala veliká osada židovská, v které hodlal hlásati evangelium.

43. V EFESU.

Zdá se, že jsme tak šťastni a známe dnes přesně místo i domek, v němž přebývala v Efesu⁴⁴⁸) Matička Boží. Již napřed můžeme pokládati za jisté, že apoštol Jan vyhledal pro Marii Pannu útulek, aby se co nejméně musela stýkati s pohanským světem, který ji obklopoval. A přece až donedávna byli jsme odkázáni na pouhé dohady, více nebo méně pravděpodobné.

Obrat nastal teprve r. 1890, kdy se dostal do maloasijského města Smyrny francouzský překlad „Života“⁴⁴⁹) bl. Panny Marie podle vidění ctihodné Kateřiny Emmerichové.⁴⁵⁰) Jakkoli se úsudky o knize velice rozcházejí, je přece pozoruhodna přesnost, s jakou popisuje omilostněná řeholnice domek Panny Marie v Efesu. Práví doslova:⁴⁵¹)

„Maria nebydlela v Efesu samém, nýbrž v okolí... Přicházelo-li se od Jerusalema, stálo obydlí Mariino asi půlčtvrté hodiny před Efesem na hoře vlevo. Tato hora spadá příkře k Efesu; kdo přichází od jihovýchodu, spatří město na úpatí hory, zdánlivě blízko před sebou, jde-li však dále, pozná teprve, jak se cesta nesmírně vleče. Před Efesem se táhnou

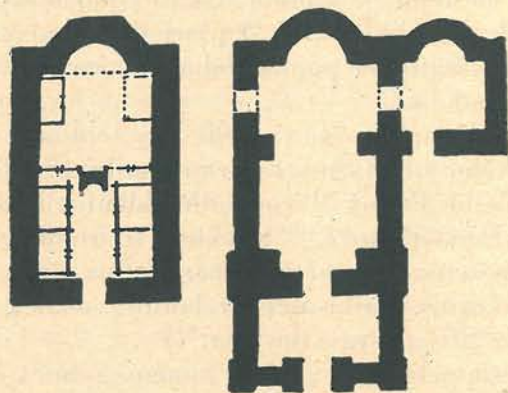
⁴⁴⁸) V brněnské Hlídce (1927, str. 312 a násl.) staví se Dr. Hudec rozhodně proti pobytu Panny Marie v Efesu. Vážím si učeného pana profesora. Proto je mi líto, že nemohu s jeho vývody souhlasiti, a marně se bráním dojmu, že spisovatel důvody svých odpůrců příliš oslabuje.

⁴⁴⁹) Česky vyšel v Novém Jičíně r. 1912 péčí Matěje Frencla.

⁴⁵⁰) Anna Kateřina Emmerichová narodila se r. 1774 v malé vesničce Flemsche ve Westfalsku. Roku 1802 vstoupila do kláštera augustiniánek v Dülmenu, nedaleko Düsseldorfu. Roku 1912 byla obdařena zázračnými stigmaty. Zemřela 1824.

⁴⁵¹) Frencl, str. 493 a násl.

dlouhé aleje, pod kterými se žlutají na zemi plody, kdežto jižně od města vedou uzounké stezky na horu divoce zarostlou, a na této hoře pod samým hřebenem rozvírá se planinka, kopcovitá a rovně zarostlá, mající asi půl hodiny v objemu, na které se usadila malá křesťanská obec.

Půdorys domku Panny Marie na Slavičí hoře.

Podle popisu ct. Kateřiny Emmerichové a podle vykopávek: Vlevo půdorys domku; uprostřed ohniště; naznačeny malé světničky, v něž byl domek rozdělen rohožovými stěnami. Vpravo půdorys dnešní kaple. Předstín a sakristie přistavěny teprve později. Právě tak obě okna a malé pilíře.

Je to krajina velmi osamělá, s úrodnými rozkošnými kopci a čistounkými skalními slujemi mezi malými písčínami, krajina divoká a přec nikterak pustá, porostlá stromy hladkých pňů, stromy samotářskými, s korunami jehlancovitě se úžícími, které vrhají na zem široký stín...⁴⁵²⁾

⁴⁵²⁾ Jsou to asi cypřiše, kterých roste na východě mnoho.

Když Jan sem přivedl přesvatou Pannu, bydlelo v této krajině už několik křesťanských rodin. Domek Mariin byl z kamene. Kousek cesty za tímto domkem zdvihá se skalnatá stěna až ke hřebenu hory, s něhož se přes pahorky a stromy otvírá pohled na Efes a na moře s četnými jeho ostrovy. Toto místo jest blíže k moři než Efes, jenž jest jistě několik hodin od moře. Krajina jest osamělá a zřídka kdy sem někdo zabloudí...

Mezi příbytkem přesvaté Panny a mezi Efesem teče říčka, velmi podivně se klikatící.⁴⁵³⁾

Již příštího roku jmenoval smyrnenský arcibiskup Ondřej Polykarp Timoni⁴⁵⁴⁾ komisi, která měla pátrati po malé svatyni. Její úsilí bylo korunováno neobyčejným úspěchem. Zjistili, že se popis Kateřiny Emmerichové hodí úplně na horu Bulbul Dag (Slavičí vrch), kde okolní křesťané uctívali odedávna místo, zvané Panagia⁴⁵⁵⁾ Kapuli, česky: Domek Panny Marie. Jaké bylo však jejich překvapení, když na udaném místě našli zbytky domku, který se shodoval přesně s popisem, jaký nám zanechala o příbytku Panny Marie Emmerichová. Jmenovaná řečolnice píše:⁴⁵⁶⁾

⁴⁵³⁾ Proto mne velice překvapila slova Dra Hudce: „Co se zvláště týká Panagie Kapuli, tu místo a ona kaplička shodují se s popisem A. K. Emmerichové jen v některých všeobecných rysech, na př., že se k domku přijde po klikatých horských stezkách.“ (Hlídka, 1927, str. 359.) Opravdu tak málo? P. Fonck (Stimmen aus Maria Laach, 1896, sv. 51, str. 485) naproti tomu tvrdí, že popis celé krajiny a svatého domku je podán zrovna „s matematickou přesností“.

⁴⁵⁴⁾ Srv. Stimmen aus Maria Laach, 1896, sv. 51, str. 480 a násl.

⁴⁵⁵⁾ Panagia, doslova Přesvatá, je řecký název blah. Panny Marie. V blízkém okolí Efesu je takových památných míst (Panagií) celkem 33.

⁴⁵⁶⁾ Frencl, str. 496 a násl.

„Domek Mariin byl kamenný, čtyřhranný a vřadu kulatý nebo několikaboký, okna byla vysoko nahore proražena, střecha plochá. Ohniště uprostřed položené rozdělvalo dům ve dvě části . . .

Přední část domu byla lehkými stěnami z pletiva s obou stran ohniště oddělena od části za ohništěm. V této přední části, jejíž stěny byly jen hrubě omítnuty a také dýmem poněkud začernalé, viděla jsem po obou stranách pokojíčky, sestavené z pletených zástěn. Bylo-li třeba tuto část domu proměnit ve větší síň, rozebraly se a stranou postavily tyto zástěny, které ovšem nedosahovaly až ke stropu.⁴⁵⁷⁾ V těchto komůrkách spaly služka Mariina a jiné ženy, které ji navštěvovaly.

Vpravo a vlevo od ohniště byly lehké dveře, jimiž se vcházelo do nejzadnější, velmi tmavé, půlkruhem nebo mnohoúhelníkem zakončené prostory domu, která byla velmi útulně a čistě vyzdobena. Všechny stěny byly pokryty dřevěným pletivem a strop od stěn sklenut . . .

Nejzadnější, polokruhovitý nebo mnohoúhelníkový kout této prostory, oddělený záclonou, byl modlitebnou Mariinou. Uprostřed zdi byla ve výklenku zasazena schránka . . . V ní stál kříž, asi zdělané, se zasazenými, vzhůru čnějícími rameny, podobu Y, jak vždy vídávám kříž Kristův . . .

Vpravo od modlitebny, přiléhajíc k výklenku ve zdi, byla komůrka s ložem přesvaté Panny a proti ní

⁴⁵⁷⁾ Ve spisech židovských máme mnoho dokladů, které potvrzují správnost tohoto popisu. I rohožkové lůžko přes den svinovali a přivazovali ke zdi. Dálo se to proto, že tehdejší domky bývaly velkou většinou malé; bylo tedy potřeba šetřit místem.

Trosky domku Panny Marie na Slavičí hoře.

Zbytky kaple, v níž byl pozměněn příbytek Panny Marie. Podle komise, která měla zjistiti správnost popisu et. Kateř. Emmerichové.

vlevo od modlitebny jiná komůrka, v níž byly uschovány její šaty a potřeby.⁴⁵⁸⁾

I tento popis shledala komise až ku podivu přesným. Z domku stojí ještě stěny; byl 8.50 m dlouhý a 4.25 m široký.⁴⁵⁹⁾ Roku 1898 nalezeno bylo

⁴⁵⁸⁾ Frencl, Život, str. 498.

⁴⁵⁹⁾ Přesný popis domku najde čtenář v udaném článku P. Foncka (Stimmen aus Maria Laach, 1896, sv. 51, str. 480 a násl.). Z ostatní četné literatury jmenuji aspoň: Gabrielovich, Panaghia Ca-

v hloubce 50 cm také ohniště s popelem a s kameny od kouře začernalými; bylo opravdu uprostřed svatého domku, jak je popisuje Emmerichová. Malta a způsob stavby pochází jistě z první poloviny prvního století po Kr., jak můžeme dokázat jinými památkami z téže doby.⁴⁶⁰) Teprve po tomto dlouhém, ale potřebném úvodu můžeme pokračovati v svém líčení života Panny Marie.

Apoštol Jan nevstoupil po svém příchodu do svého Efesu. Nemohl přece dopustiti, aby panenská Bohorodička byla očitým svědkem ohavných neřestí,⁴⁶¹) jakými tu byla uctívána pohanská bohyně Diana. Proto se usadil s počátku v jakési jeskyni, severně od města.⁴⁶²) Teprve když byl postaven kamenný domek na Slavíčí hoře, předvedl do něho Matku Boží.

O jejím životě víme velice málo.⁴⁶³) Z Kateřiny Emmerichové⁴⁶⁴) se dovídáme, že si také v svém novém domově zřídila jakousi křížovou cestu o 12 za-

pouli ou maison de la sainte Vierge près d'Éphèse, Paříž, 1896; Niessen, Panagia Kapuli. Das neuentdeckte Wohn- und Sterbehaus der hl. Jungfrau Maria bei Ephesus, Dülmen i. W., 1906; Timoni, Panaghia Capouli ou maison de la sainte Vierge près d'Éphèse, Paříž, 1896.

⁴⁶⁰) Jsou to zejména střídavé vrstvy kamene a plochých malých cihel.

⁴⁶¹) Ne bezdůvodně varoval později svatý skladatel Zjevení hříšné město: „Čiň pokání; jinak na tebe přijdu a pohnu tvým svícem s místa jeho.“ (Zjev. 2, 5.) Volal nadarmo. Efes neuposlechl a jeho trosky jsou němým, ale výmluvným hlasatelem trestající spravedlnosti Boží.

⁴⁶²) Okolní křesťané nazývají toto místo Kryfi-Panagia, Útlkem Panny Marie.

⁴⁶³) Proč ustupuje Matka Boží v této době tak do pozadí, vysvětluje velice pěkně prof. Špaček v Časopise katol. duchovenstva, 1925, 19 a násl.

⁴⁶⁴) Frencl, str. 500 a násl.

staveních.⁴⁶⁵) Prosté ploché kameny s hebrejskými nápisy označovaly jednotlivé události Velikého pátku.

Jak tvrdí učený P. Fonck, jenž celé okolí důkladně prostudoval, nemůžeme dnes o křížové cestě pochybovati; známe i celkový směr, kterým se ubírala. Bylo totiž nalezeno již devět takových zastavení, na která se hodí velice dobře popis zbožné řeholnice dülmenské. Na několika byly ještě zlomky hebrejských písmen; překvapují tím více, protože celé okolí Efesu bylo řecké. Pokud možno ze zbytků písma souditi, pocházejí nápisy opravdu z prvního století po Kr.

Jak dlouho zůstala Maria Panna v Efesu, nevíme.⁴⁶⁶) Pokládám však za pravděpodobné, že se po r. 44. vrátila zase do Jerusalema. Herodes Agrippa I. zatím zemřel a Palestinu spravovali římsí vladaři, kteří neměli důvodů, aby proti církvi vystupovali. Kromě toho zmírala Maria touhou, aby směla ještě jedenkrát spatřiti posvátná místa, skropená božskou krví jejího drahého Syna.

44. BLAŽENÁ SMRT.

Ztrácejí-li se nám poslední léta Panny Marie v šedých mlhách dávnověkosti, víme o její smrti ještě méně. Skoro se zdá, že božský Spasitel zakryl úmysl-

⁴⁶⁵) Křížová cesta neměla vždy téže podoby, jak se ji modlíme dnes. Také ona prodělala dlouhý vývoj. Ani počet zastavení nebyl všude stejný.

⁴⁶⁶) Mnozí spisovatelé tvrdí, že Maria zemřela v Efesu. Jejich názor se mi nezamlouvá, protože bychom si těžko vyložili vznik tradice jerusalemské.

ně čarovný západ jejího krásného života, aby jí nově obrácení křesťané nepočali vzdávati božskou úctu.⁴⁶⁷⁾ A přece i ty nepatrné drobtý, které se nám tu a tam dochovaly, stačí, abychom si představili blaženou smrt Bohorodičky.⁴⁶⁸⁾

Od nanebevstoupení Páně byla duše Mariina jako rozdělena. Žila na zemi, ale svou láskou dlela již v nebi, kam odešel její nezapomenutelný Ježíš. Splnilo se na ní doslova: „Kde jest poklad tvůj, tam jest i srdce tvoje.“⁴⁶⁹⁾ Kdo by se proto osmělil vypsat žhavou touhu jejího srdce, aby směla opustiti zemi a zalétnouti navždy k svému Miláčkovi?⁴⁷⁰⁾ Kolikrát asi zalkala přesvatá Matka slovy žalmistovými:

„Žízní duše má po Bohu silném, živém.

Kdy půjdu, abych se ukázala před tváří Boží?

Slzy mé jsou mi pokrmem ve dne v noci.“⁴⁷¹⁾

A něžně dodávala:

„Dlouho-li ještě, Pane, budeš na mne zapomínati, dlouho-li ještě budeš skrývati přede mnou tvář svoji?“⁴⁷²⁾

⁴⁶⁷⁾ Pohané ctili vedle bohů i četné bohyně. Právě jejich nemravná modloslužba hověla smyslným choutkám tehdejšího člověka a mladí křesťané loučili se jenom neradi s jejich chrámy. Nebezpečí bylo opravdu veliké. Vždyť ještě sv. Epifan musel ve čtvrtém století bojovati proti bludu Kollyridiánů, kteří prokazovali Marii Panně božskou úctu a obětovati jí jakési koláče (collyria), odkudž i jejich jméno. *Adversus haereses*, č. 79.

⁴⁶⁸⁾ Smrt Panny Marie nebyla ovšem trestem za hřích dědičný, protože žádného neměla. Zemřela, aby svým předčasným vzkříšením a slavným nanebevzetím zvítězila nad nejtěžším následkem hříchu, — nad smrtí.

⁴⁶⁹⁾ Mat. 6, 21.

⁴⁷⁰⁾ Toužil-li apoštol Pavel „zemřítí a býti s Kristem“ (Filip. 1, 23), oč spíše se toho smíme domýšleti o Marii?

⁴⁷¹⁾ Žalm 41, 3—4.

⁴⁷²⁾ Žalm 12, 1.

Smrt Panny Marie.

Ale Ježíš nepřicházel a svatě Matičce nezbylo, než skloniti pokorně hlavu a zaseptati svůj oblíbený povzdech: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!“ Až konečně se dočkala. Jednoho dne klečela opět v své světničce,⁴⁷³⁾ kterou zalévalo právě zla-

⁴⁷³⁾ Kde Matka Boží v Jerusalemě bydlila, nevíme. Ještě nejspíše hledají toto místo v domě Marie, matky sv. Marka, v němž bylo i posvátné Večeřadlo. Srv. Hudec, Hlídko, 1927, str. 394 a násl.

tým svitem zapadající slunko. Modlila se vroucněji než jindy za brzkou hodinku smrti. Se slzami v očích obrátila se k andělům dojemnými slovy Písma svatého:

„Zapřisahám vás (andělé Boží),
abyste pověděli mému milému,
že touhou po něm umírám.“⁴⁷⁴)

V tom okamžiku zazářilo v tiché světničce nebeské světlo⁴⁷⁵) a před Marií stál archanděl Gabriel.⁴⁷⁶) Hluboce se poklonil své budoucí Královně a oznámil jí radostnou zprávu, že brzy uvidí svého Ježíše. Snad užil při tom slov Písma svatého: „Zdrávas Maria, milosti plná!“⁴⁷⁷) Ježíš, Syn tvůj ti vzkazuje: Pojď ke mně, abys přebývala v nebesích.“⁴⁷⁸) Vstaň, pospěš, přítelkyně má, holubičko má, krásná má, a pojď!“⁴⁷⁹)

Anděl zmizel a duši Mariinu zaplavila upřímná radost. Myšlenka na brzké shledání s Ježíšem rozohnila znova její touhu po Spasiteli a jako plamen stravovala zvolna její tělesné síly. Matička Boží ulehla.⁴⁸⁰)

⁴⁷⁴) Velepíseň 5, 8.

⁴⁷⁵) O této události nemluví ovšem Písmo sv. nikde, ale je více než pravděpodobná. Oznamoval-li Bůh hodinku smrti svým drahým světcům, jak ji mohl zatajit své milované Matce, jež přece po ní tak vroucně toužila?

⁴⁷⁶) Mnozí bohoslovci se domnívají, že byl jejím andělem strážným. Srv. Migne, Summa aurea, I., str. 450.

⁴⁷⁷) Luk. 1, 28.

⁴⁷⁸) Gen. 45, 9—10.

⁴⁷⁹) Velepíseň 2, 10.

⁴⁸⁰) Příčinou smrti Mariiny nebyla nemoc, nýbrž vroucí láska k jejím božskému Synu. V dějinách světců dočítáme se o podobných zjevech častěji. Srv. Migne, Summa aurea, II., str. 270.

Zpráva o blížící se smrti Mariině roznesla se bleskem po křesťanské obci v Jerusalemě a vyvolala všude hluboký smutek. Bylo jim jako by ztráceli matku. U lůžka umírající Bohorodičky shromáždili se apoštolé, kteří dleli právě v městě, a Jan donesl přesvaté Panně velebnou Svátost. Přijala ji s andělskou vroucností a dlouho se modlila. Zadávala se v duchu na celý svůj život a její nitro naplnila hluboká vděčnost k Bohu, jenž ji zahrnul tolika dary a milostmi. Rozpjala k nebesům své panenské ruce a její ústa šeptala naposledy oblíbený hymnus: „Velebí duše má Hospodina.“

Sil zvolna ubývalo. K jejím lůžku přiklekl apoštol Jan a prosil o požehnání. S mateřskou láskou pohlédla Maria na učedníka, jehož jí kdysi odkázal umírající Ježíš. Vzpomněla na starostlivou péči, s jakou jí tolik let sloužil, a v jejím oku se zaleskla slza. Položila mu ruce na hlavu a vroucně šeptala modlitbu, kterou dávali židovští rodiče požehnání svým milým dětem: „Požehnan buď, synu můj, od Hospodina! Bůh budiž tvým pomocníkem a Všemohoucí ať ti vždycky žehná!“⁴⁸¹)

Četní věřící klečeli kolem jejího lůžka a hlasitě plakali. Jejich bolest drásala srdce přesvaté Panny a kalila jí radost z jejího odchodu. Aby je potěšila, slíbila jim, že na ně nezapomene a bude jim vždycky — matkou.

Tak plynula hodina za hodinou a ve světničce se počalo stmívat. Svatá Matka zvolna oddychovala. Pojednou zazářilo v pokojíku nebeské světlo a v je-

⁴⁸¹) Gen. 49, 25.

ho záři zjevil se Kristus Pán s průvodem andělů. Tvář Mariina se rozjasnila. Pozvedla se, rozpřáhla obě ruce, jako by chtěla obejmouti svého Syna. Ještě radostně zvolala: „Ježíši!“ — a skonala. Záře zmizela a svaté tělo kleslo do podušek. Jenom sladký úsměv zůstal na jejím obličejí.

Přítomní dali se do pláče. Teprve po chvíli přistoupil Jan a zatlačil oči té, kterou miloval jako svoji matku.

45. POHŘEB PANNY MARIE.

Protože se podle východního práva měl pohřeb⁴⁸²⁾ vykonati co nejdříve,⁴⁸³⁾ počaly zbožné ženy hned s jeho přípravami. Ústa přesvaté Panny byla ovázána bílou páskou a v hlavách lůžka zapálena malá olejová lampička.⁴⁸⁴⁾ Mrtvole byly ostríhány vlasy⁴⁸⁵⁾ svaté tělo umyto, hojně pomazáno vonnými mastmi a oblečeno v pohřební roucho. Bývalo ze lněného plátna, barvy bílé a ovíjelo se úzkými páskami, aby těsně přiléhalo.⁴⁸⁶⁾ Hlavu zastírala menší plachetka,

⁴⁸²⁾ O pohřbu Matky Boží nemáme zpráv úplně žádných. Jistě však zachovali při něm zvyky své země a svého národa, které známe velmi dobře ze současných spisů rabínských. Pro vypravování použito zvláště velkého díla Kraussova, Talmudische Archäologie, Lipsko, 1911, II. str. 54 a násl.

⁴⁸³⁾ V Svaté zemi je vzduch většinou suchý a teplý; proto se mrtvola brzy rozkládala. Zemřel-li kdo ráno, býval pochován k večeru; skonali odpoledne, směl se pohřeb odložit na druhý den.

⁴⁸⁴⁾ Berakhóth 53a.

⁴⁸⁵⁾ Semachóth 8. Snad právě proto mohly se uchovati jako vzácné ostatky v našich chrámech. Srv. Migne, Summa aurea II., str. 703 a násl.

⁴⁸⁶⁾ Proto poručil Spasitel Lazarovi pásky rozvázati, aby mohl odejít. Srv. Jan 11, 44.

kteřá se při pohřbu svazovala pod bradou. Po světlici roztrousili hojně větviček myrtových, které vydechovaly libou vůni; na žhavé uhlí nasypáno kadidla.

Rakví se ještě neužívalo.⁴⁸⁷⁾ Místo ní položili mrtvolu na jemnější rohožku, na jakých obyčejně spávali. Nohama byla obrácena ke dveřím, aby smuteční hosté viděli zesnulé do tváře a mohli se s ní rozloučiti.

Po těchto všeobecných přípravách konaly se žalozpěvy, které byly na východě ve veliké oblibě. Ženy usedly na zemi v polokruhu a zpívaly dojemné písně, v kterých velebily ctnosti Matičky Boží a oplakávaly velikou ztrátu, jaká je stihla.⁴⁸⁸⁾ Několik mužů chystalo narychlo hrob, do kterého měla býti mrtvola uložena.⁴⁸⁹⁾

⁴⁸⁷⁾ Mívali je toliko boháči. Teprve později rozšířil se tento zvyk i mezi chudinou.

⁴⁸⁸⁾ V Písmě sv. dochovalo se nám několik žalozpěvů (2. Král. 1, 18—27; Iz. 14, 14—21). I dojemný Pláč Jeremiášův, který zpívá církev v svatém týdnu, je žalozpěvem nad katastrofálním pádem města. Na ukázkou otiskují část žalozpěvu Davidova nad Saulem a jeho synem Jonatou:

„Mysli, Izraeli, na ty mrtvé,
kteří padli na tvých výšinách!
Slavní v horách tvých, Izraeli, jsou zabiti!
Běda, kterak padli ti hrdinové!
Ó, pohoří gelboeské!
Rosa ni déšť na tě nepadej,
ani neměj polní úrody,
neb tam byl povržen štít rekův!
Saul a Jonatan, ti milí a libí,
v žití ni ve smrti nebyli rozloučeni;
byli rychlejší nežli jsou orlové,
byli udatnější nežli lvové.“

⁴⁸⁹⁾ Přesnějšího místa udati nemohu. Jerusalemská tradice ukazuje sice od 6. stol. na úpatí hory Olivětské hrob Panny Marie, avšak její původ je tak pochybný, že se jí nelze dovolávat. Srv. Hudec, Hlídka, 1927, str. 399 a násl.

Za zpěvu smutečních písní minula noc a nastalo ráno. Záhy počali se scházeti křesťané, aby doprovodili k hrobu panenské tělo Bohorodičky. Byli oděni tmavým rouchem, v rukou nesli planoucí pochodně nebo kytice myrtové. Dojemně se loučili s tou, která světu darovala Krista, a prosili o její mocnou přímluvu. Konečně přišel i Jan, aby vykonal příslušné modlitby. Hlas se mu bolestně chvěl, když jménem zesnulé Matky Boží odříkával dojemný žalm:⁴⁹⁰⁾

„Zachovej mne, Hospodine,
neboť v tebe důvěřuji!“

Jak brzy se měl splniti na Panně Marii doslova předposlední verš žalmu:

„Neboť nenecháš duše mé v podsvětí
a svému svatému nedopustíš,
aby (v hrobě) zakusil porušení.“⁴⁹¹⁾

Jan se domodlil a nosiči se chopili svatého těla.⁴⁹²⁾ Opatrně zavinuli mrtvolu jemnou rohoží, na které dosud odpočívala, a položili ji na vysoká nosítka. Podle tehdejšího zvyku ubíral se pohřební průvod celým městem. V jeho čele kráčelo několik žen, které opěvovaly vynikající ctnosti zesnulé a želely její ztráty. Jejich písně doprovázely dojemné zvuky fléten. Ostatní odpovídali voláním: „Ach, matko naše!“ nebo: „Ach, paní naše!“ Cestou se průvod několi-

⁴⁹⁰⁾ Král David předpovídá v něm zmrtvýchvstání Mesiášovo, které je zárukou i našeho vlastního oslavení.

⁴⁹¹⁾ Žalm 15, 10.

⁴⁹²⁾ Měli býti bosí. Srv. M. Berakhóth 3, 1.

krátě zastavil a nad mrtvolou zpívány vhodné žalmy a říkány modlitby. Proto to trvalo dosti dlouho, nežli se došlo až k hrobu.

Hrobem byla jeskyně, v které byla mrtvola položena na kamennou lavičku v skále vytesanou. Ještě naposledy rozloučili se věřící se svatým tělem, zahalili plachetkou tvář zemřelé a ke vchodu přivalili veliký kámen, aby zvěř nemohla tělo znesvětit.

Po návratu vystrojil apoštol Jan skrovnou hostinu, jak toho žádal tehdejší zvyk. Přichozím se podal kousek chleba a trochu vína.⁴⁹³⁾ Mimo to měli po sedm příštích dní docházeti příbuzní a přátelé k hrobu a oplakávati zesnulou. Nepochybuji, že se i tomuto zvyku podrobil ochotně apoštol Jan.

46. SLAVNÉ NANEBEVZETÍ.

Odedávna udržovalo se v církvi pevné přesvědčení, že svaté tělo Panny Marie nepodlehlo hnilobě. Právě naopak. Již třetího dne bylo znova spojeno s její krásnou duší a vzato slavně do nebes.⁴⁹⁴⁾

Proto nás ani nepřekvapuje, že nejslavnější bohoslovci všech věků hleděli tuto víru také vědecky odůvodniti a prohloubiti. Zdálo se jim nemožné, aby propadlo zkáze panenské tělo, které kdysi počalo a porodilo samého Syna Božího. Proto dali za pravdu starému spisovateli,⁴⁹⁵⁾ jenž praví: „Nemo-

⁴⁹³⁾ Slul chlebem útěchy a kalichem potěšení.

⁴⁹⁴⁾ Výpovědi četných spisovatelů najdeš u Migne, Summa aurea, II., str. 294 a násled.

⁴⁹⁵⁾ Tractatus de Assumptione b. Mariae Virginis, hl. 6.

hu si ani pomysliti a skoro se to bojím říci, že by se přesvaté tělo Panny Marie mělo státi pokrmem červů a zajítí hnilobou.“

Je článkem víry, že Panna Maria nebyla nikdy poskvrněna hříchem Adamovým. Proto se slušelo, aby byla ochráněna i jeho následků, jak praví krásně andělský učitel sv. Tomáš: „Třetí zlořečení (Boží po pádu) týkalo se stejně muže jako ženy. Oba se měli vrátiti v prach, z kterého byli stvořeni. Této kletby byla prosta Panna Maria, protože i s tělem byla vzata na nebesa.“⁴⁹⁶⁾

Proto na sněmu vatikánském žádalo 200 biskupů papeže Pia IX., aby nanebevzetí Panny Marie bylo prohlášeno za článek víry,⁴⁹⁷⁾ a toto volání stává se čím dále, tím hlasitějším a pronikavějším.

Naše přesvědčení o veliké výsadě Matky Boží spočívá tedy na pevných základech. Zato o způsobu, jakým se stalo, nemůžeme říci nic určitého a jsme odkázáni na pouhé dohady. Abych čtenáře neunavoval výpočtem různých domněnek, více nebo méně pravděpodobných, omezují se na popis, který čteme v římském breviáři. Jest ohlasem starších pramenů a zní doslova:⁴⁹⁸⁾

„Ze starého podání jsme přijali, že se v čas přeslavného zesnutí blahoslavené Panny všichni svatí

⁴⁹⁶⁾ Opusculum 8.

⁴⁹⁷⁾ Granderath-Kirch, Geschichte des vatikanischen Konzils, Freiburg, 1903, I., str. 451.

⁴⁹⁸⁾ V překladu P. Františka Starého, Prostějovský Farní věstník, 1933, č. 12. Celé místo je výňatkem z druhé řeči sv. Jana Damašského o Zesnutí Panny Marie (Migne Gr. 96, 738 a násl.). Je však skoro jisté, že bylo teprve později vloženo do jeho kázání — neznámým spisovatelem. Srv. Fonck, Stimmen aus Maria Laach, 1897, II., str. 143—156.

Korunování Panny Marie

apoštolé, kteří obor zemský k spáse národů procházeli, v okamžiku do vzduchu byvše vzneseni, sešli v Jerusalemě, a když tam byli, že se jim zjevilo vidění andělské a že byl slyšen zpěv nebeských mocností, a tak s božskou slávou do rukou božích odevzdala svatou duši svou. Její pak tělo, jež Boha nevyšlovným oním způsobem přijalo, za zpěvu andělů a apoštolů bylo vyneseno a do hrobu uloženo v Getsema-

ne; a na tom místě zpěv andělský trval po tři dny bez ustání. Po třech pak dnech, když andělský zpěv přestal, přítomní apoštolé, když jediný Tomáš, jenž nebyl přítomen, po třetím dnu přišel a chtěl se poklonit tělu, jež bylo Boha přijalo, hrob otevřeli, ale nikde posvátného jejího těla nikterak nalézt nemohli. Když pak jen to našli, v čem bylo zavínuto, a nevýslovnou vůní, která z toho vycházela, byli naplněni, hrob zavřeli. Tímto tajemným divem ohromeni to jediné mohli usouditi, že tomu, jemuž se zalíbilo z Panny Marie vzítí tělo a člověkem se státi a se zroditi, Bohu Slovu a Pánu slávy, jenž i po porodu neporušené zachoval její panenství, též se zalíbilo i po jejím zesnutí neposkvrněné tělo zachovati neporušeným a poctiti je přenesením (do nebe) před společným a všeobecným zmrtvýchvstáním.“

Ve zprávě je mnoho prvků legendárních, ale její jádro pokládám za správné, protože se v něm shodují všechny starší prameny.

47. VÍTĚZNĚ KORUNOVÁNA.

Velice rád čítávám knihy zbožných mužů, kterými hleděli vypsati slavné uvítání Rodičky Boží v nebesích. I když podávají toliko svá vlastní rozjímání a nemohou se dovolávat Bible, nesmíme jich podceňovati. Právě naopak. Skutečnost byla ještě krásnější. Mohl-li říci apoštol Pavel o každé duši: „Ani oko (toho) nevidělo, ani ucho (o tom) neslyšelo, ani lidské srdce (na to nikdy) nepomyslelo, co připravil Bůh těm, kteří ho milují“ (1. Kor. 2, 9) —

jak by teprve mluvil o radostech, kterými zahrnul dobrý Ježíš svou milovanou Matku!

Jakmile se Maria přiblížila k bráně nebeské, okouzlena svou krásou samy anděly. Udiveně patřili na svoji budoucí Královnu a tázali se slovy Písma svatého:

„Kdo jest ta, která přichází z pouště,
rozkoší oplývající,
opřena o svého milého?“

(Velepíseň 8, 5.)

A tisíce blažených duchů jim radostně odpovídalo:

„Toť sláva (nebeského) Jerusalema,
toť radost Izraele,
toť čest lidu našeho.“

(Jud. 15, 10.)

A mohutným sborem neslo se v nebi po prvé jásavé: „Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s Tebou, požehnanás Ty mezi ženami!“

Zpěv dozněl a k Marii se blížily jednotlivé postavy, aby ji přivítaly. Snad ze všech nejdříve přistoupil Adam a Eva. Hluboce se sklonili před velebnou Matkou Kristovou a s vděčnou radostí ji pozdravili: „Tys napravila neštěstí, do kterého jsme svým pádem lidstvo uvrhli. Tys vrátila světu požehnaní, o které jsme jej připravili.“⁴⁹⁹) Ještě dojem-

⁴⁹⁹) Sv. Alfons-Šrámek, Chvály mariánské, Praha 1886, II., 126.

nější bylo shledání se svatými rodiči. Jak vroucně děkovali Bohu, že jim dal takové dítě. Čím byly v tu chvíli všechny starosti a kříže, které jim bylo přetrpěti? Pominuly jako stín a jejich štěstí bude trvati věčně.

Ani se neodvažují popisovati setkání Rodičky Boží se svatým Josefem. Láska nekončí hrobem a teprve v nebesích rozkvétá nejkrásněji. Panna Maria přivinula ho něžně na svou hrud' a srdečně ho pozdravila. Svatý Alfons⁵⁰⁰) klade do úst svatému Pěstounu krásná slova: „Moje snoubenko! Kdy budu moci poděkovati Bohu za velikou milost, že jsem směl býti tvým snoubencem? Pro tebe se mi dostalo štěstí, že jsem viděl vtěleného Boha a směl zlíbati jeho svatou tvář. Viz našeho Ježíše! Již neleží v chlévě na seně jako kdysi v Betlemě; již nežije chud a zneuznán v dílně jako kdysi v Nazaretě; již není přibit na potupné dřvo kříže jako v Jerusalemě. Sedí na pravici Otcově a my se již nikdy od něho neodloučíme. Budeme ho spolu chváliti a milovati na věky.“

Ale tím ještě nebyla sláva Rodičky Boží vyčerpána. Spasitel kdysi řekl: „Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým, jenž je v nebesích“ (Mat. 10, 32). Ó, s jakou láskou představoval dobrý Ježíš svou Matku nebeskému Oci. Byla to přece jediná duše, která se za něho nikdy nestyděla a zůstala mu věrná i na Kalvarii. Maria splnila každé jeho přání a její duše nezatemnil ani nejmenší hřích. Ne, nemýlíme se, když v modlitbě sv. rů-

⁵⁰⁰) Tamtéž, str. 126.

Panna Maria v církvi.

žence přidáváme: „Který tě, Panno, v nebi korunovati ráčil.“

I kdyby se protestanté vzpírali sebe více, Maria zůstane přece jen Královnou, ale Královnou milosrdenství, jak ji kdysi předobrazovala Ester. Nemožno si odepříti, abych nepřipojil krásná slova sv. Al-

fonsa. Tento veliký ctitel Rodičky Boží píše:⁵⁰¹⁾

„V knize Ester (hl. 4) se dočítáme, že za panování Asverova byl vydán v jeho říši rozkaz, aby všichni Židé byli usmrceni. Také Mardocheus byl jedním z odsouzených; v své úzkosti došel k Esterě a kladl jí na srdce záchranu krajanů. Měla poprositi krále, aby svůj rozkaz odvolal.⁵⁰²⁾ Ester s počátku jeho žádost odmítla; bála se, že by krále ještě více pohněvala. Vyčítavě jí domlouval Mardocheus, aby nehleděla zachrániti jen sebe; proto ji Bůh povýšil na trůn, aby se ujala svého národa (Est. 4, 13). Tak mluvil Mardocheus ke královně Esterě a stejně bychom směli mluvit také my, ubozí hříšníci, k Panně Marii, kdyby se zdráhala vyprositi nám prominutí zasloužného trestu. „Nemysli (jen na to), abys sama hleděla svůj život zachovati, protože jsi v domě královském. Nemysli, že Bůh tě proto učinil Královnou světa, abys jen o své blaho pečovala; proto jsi tak mocná, abys měla s našimi bédami tím větší soustrast a tím účinněji nám mohla pomáhati.“

Když Asver spatřil Esteru, laskavě se jí tázal: „Co si přeješ, aby se stalo? I kdybys polovinu království mého žádala, dostaneš ji.“ Odpověděla: „Nalezla-li jsem milost před očima tvýma, ó králi, daruj mi . . . národ můj — za ten prosím“ (Est. 7, 1—3). Král jejímu přání vyhověl. Jak by tedy mohl oslyšeti Bůh Marii, již tak velice miluje, prosí-li ho za

⁵⁰¹⁾ Sv. Alfons-Šrámek, Chvály mariánské, Praha, 1881, I. str. 16—17.

⁵⁰²⁾ Ve skutečnosti nesměl perský král odvolati rozkaz jednou vydaný; mohl však dát rozkaz nový, kterým se stal první zákon zbytečným, nebo i nemožným.

ubohé hříšníky: „Jestliže sem nalezla milost před očima tvýma, ó, Králi, daruj mi lid můj!“ Rodička Boží ví dobře, že je požehnaná a blahoslavená a jediná ze všech lidí, která milosti nikdy nepozbyla; ví, že Bůh ji více miluje než všechny ostatní. Proto volá: „Miluješ-li mne opravdu, daruj mi, Pane, tyto hříšníky, o které tě prosím!“ Může ji Bůh oslyšeti? „Každá její prosba jest takřka rozkazem.“

48. NA ŠE MATKA.

Křesťanská zbožnost vymyslila pro Rodičku Boží tisíce jmen, kterými hledí vystihnouti její velikou moc a krásu. Ale ze všech dojmá nejvíce dětinně prostý výkřik: Matko! Slyšíme jej tak často. Skoro se zdá, jako by se ctitelé mariánští nemohli tohoto sladkého jména ani nasytiti.

Nedivím se tomu. Tímto kratinkým slovem označujeme přece bytost, která nám byla na světě nejdražší. K jejímu jménu pojí se nejsladší vzpomínky z mládí a vypravují nám o lásce, která se uměla obětovati. V nesmírných bolestech darovala nám život a v našich žilách kolovala její vlastní krev; proto i naše srdce bilo stejným tepem se srdcem mateřským. Snad již dávno dřímá v posvěcené zemi, ale její světlý obraz blaží dosud.

Ať se bráníme jakkoli, svět zůstane vždycky jen údolím slzavým. Dříve nebo později zapadne pro každého z nás hřejivé slunko štěstí a v temných mlhách se objeví kříž. Kdo pomůže? Mimoděk hle-

díme k nebesům a v duši nám zazáří milostný zjev Mariin. A tisícům se již dálo, jako by se tato dobrá Matka k nim skláněla, hladila svou měkkou rukou jejich bolestné rány a lila do nich hojivý balzám. Proto se nebojím, že mariánské pouti kdy přestanou. Kdybyste je i zakázali, lidské utrpení by si je znova vynutilo.

A to jsem se ještě ani nezmínil o duši, která má také svoje stíny a své bolesti. Každý víme, kolikrát jsme se vzepřeli svaté vůli Boží a jeho lásku splatili černým nevděkem. Odpustil nám? Můžeme doufat, protože je nekonečná láska. A přece, kdykoli se blížíme prosebně k jeho božskému trůnu, sráží nás trpké vědomí viny a slova nám zmírají na rtech. Bezděky se ohlížíme po drahé bytosti, která by nás chopila za ruku a sama přednesla naše přání.

Nebojme se, máme Marii. Má dosti lásky, aby se slitovala i nad hříšníkem. Povím však ještě více. Skoro se zdá, jako by lidská bída její slitovnost ještě zvyšovala. Sama zjevila svaté Brigitě: „Vidí-li matka své dítě ohrožené meči nepřátel, všemožně je hledí zachrániti. Tak činím a činiti budu všem hříšníkům, kteří mne o milosrdenství prosí.“ Sama církev ji neváhala nazvati „Útočištěm hříšníků“. A stoletá zkušenost dokazuje, že ještě nikoho neopustila, kdo se pod její ochranný plášť s důvěrou utekl.

A Ježíš? Neodmítne jejich mateřských proseb. Teprve v poslední den uvidíme, kolikrát se již opakoval dojemný výjev z Kany galilejské. Jak často vztahoval rozhněvaný Spasitel ruku, aby ztrestal hříšného člověka — ale Rodička Boží ji zachytila a s ma-

teřsky něžným pohledem zadívala se prosebně na svého Syna a Ježíš — odpustil.

Jsmo opravdu šťastni, že jsme dítkami Panny Marie. Nemusíme se trásti o své spasení, chrání-li nás taková Matka. Svatý Bonaventura povzbuzuje proto každého ctitele mariánského, aby často opakoval důvěrná slova: „Co by ses bála, duše moje? Nezahyneš, protože rozsudek je v rukou tvého Bratra (Ježíše) a tvé dobré Matky.“⁵⁰³) Tato myšlenka potěšila tolik svatého Anselma, že radostně zvolal: „Té blaživé důvěry! Matka mého Boha je také mou Matkou.“⁵⁰⁴)

Z Á V Ě R.

S modlitbou na rtech počal jsem psáti tuto knihu; s vroucí prosbou k Neposkvrněné odkládám pero.

Pokusil jsem se, Matičko Boží, vypsati svým čtenářům Tvůj krásný život a postavit jim před oči Tvůj zářivý příklad. Až příliš často jsem cítil, jak slabý je lidský jazyk, má-li mluvíti o Tobě, velebná Královno nebeská!

Moje slova připadala mi mnohdy jako žvatlání malého dítěte, které se pokouší, vyznati mamince svoji lásku. Ty sama víš nejlépe, kolikrát jsem malomyslně klonil hlavu a vzdával se naděje, že práci dokončím, ale Tvoje mateřská láska mne po každé posílila a dodala mi zase důvěry.

⁵⁰³) Zjevení 1, 138.

⁵⁰⁴) Soliloquia 1.

K Tvým svatým nohám kladu toto dílko. Tak vroucně bych si přál, aby zažehlo v českých srdcích nehasnoucí plamen Tvé čisté lásky. Umíral bych jednou spokojeněji, kdybych věděl, že také ke mně pravíš slova, která Ti klade do úst církev katolická: „Kterí mne vysvětlovali, život věčný míti budou.“ (Ekkles. 24, 31.)

Tak, Matko, doufám!

Tak se staň!

OBSAH.

Předmluva	5
Věnování	7
1. Od věků vyvolená	9
2. Rodiče blahoslavené Panny Marie	12
3. Narození Panny Marie	17
4. V chrámě jerusalemském	25
5. Slib panenství	33
6. Sirotkem	38
7. Zasnoubení	41
8. Zvěstování	51
9. Navštívení	59
10. Trapná pochybnost svatého Josefa	65
11. Po prvé v domě Josefově	69
12. Cesta do Betlema	73
13. Narození Spasitelovo	78
14. Ježíšek obřezán	83
15. Ježíšek v chrámě obětován	86
16. Simeon a prorokyně Anna	92
17. Vzácná návštěva	96
18. Útěk do Egypta	101
19. Ve vyhnanství	106
20. Svatí poutníci	109
21. V Jerusalemě	112
22. Velikonoční hostina	116
23. Bolestná ztráta	120
24. Radostné shledání	124
25. Den v domku nazaretském	129
26. Smrt svatého Josefa	136
27. Bolestné loučení	138
28. U Jordánu	143
29. Bolestná zkouška	148
30. Na svatbě v Kaně galilejské	153

31. Velikonoce v Jerusalemě	162
32. Po druhé v Nazaretě	167
33. Veřejná činnost Kristova	171
34. Bolestné rozloučení	175
35. Ráno Velikého pátku	177
36. Cestou křížovou	183
37. Na Kalvarii	187
38. Matkou všech lidí	191
39. Pohřeb Ježíšův	196
40. Opět s Ježíšem	201
41. Soslání Ducha svatého	206
42. U kolébky církve	208
43. V Efesu	211
44. Blažená smrt	217
45. Pohřeb Panny Marie	222
46. Slavné nanebevzetí	225
47. Vítězně korunována	228
48. Naše Matka	233
Z á v ě r	235

SEZNAM VYOBRAZENÍ.

Neposkvrněné Početí	10
Narození Panny Marie	19
Dívka Maria	23
Obětování Panny Marie v chrámě	27
Zasnoubení přsvaté Panny	43
Zvěstování	53
Navštívení	60
Narození Spasitelovo	79
Ježíšek v chrámě obětován	88
Svatí mudrci	97
Útěk do Egypta	101
Nalezení Pána Ježíše v chrámě	127
Smrt svatého Josefa	137
V Kaně galilejské	156
Pán Ježíš odsouzen na smrt	179
Kristus na kříži	189
Sedmibolestná	195
Pohřeb Pána Ježíše	199
Radostné shledání	202
Nanebevstoupení Páně	204
Púdorys domku Panny Marie na Slavičí hoře	212
Trosky domu Panny Marie na Slavičí hoře	215
Smrt Panny Marie	219
Korunování Panny Marie	227
Panna Maria v Církví	231

Osmé opravené vydání této knihy
vyšlo nákladem Bohoslovného ústa-
vu v Obořišti v 5000 výtiscích. —
Vytiskly Č. A. T., Českomoravské tis-
kařské a vydavatelské podniky, fil.
v Českých Budějovicích L. P. 1946.